

Dirshu
דרשו'ה' ועזרו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

לקראת שבת מלכתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 394

פנינים לפרשת כי תבוא

הרב זצ"ל הסתכל עלי בכזה זעזוע עמוק, שזה נחקק בעצמותי עד עצם היום הזה. "אתה לא זוכר? איך אפשר לשכוח? זה הרי ט"ז, פרי מגדים! זה תורה! מילא מי שלא למד, נו, הוא לא יודע כי הרי לא לכל אחד יש רוח הקודש, אבל כבר למדת, איך אירע ששכחת?"

כ"ק מרן אדמו"ר מ'תולדות משה' שליט"א, בשיחה מיוחדת לקראת הימים הנוראים

מאת ח. יודלביץ

עם התקרב ימי ראש השנה ויום הכיפורים, פנינו אל כ"ק מרן אדמו"ר מ'תולדות משה' שליט"א, בעיצומם של ימי אלול, על מנת לשמוע מעט דברי חיזוק והתעוררות הנוגעים לימים אלו, כשהרבי כדרכו מתבל את כל דבריו בעובדות מצדיקי הדורות ובמעשים בני זמנינו, כדי לקרב את הרעיונות לשפת המעשה.

"נמצאים אנו בעיצומם של ימי אלול", פותח הרבי את דבריו, "וידוע ומפורסם הרמז של אלול 'אני לדודי ודודי לי', כשכמובן לא מדובר רק בראשי תיבות גרידא, אלא במילים שמבטאות היטב את המשמעות של חודש אלול, להתקרב אל הקב"ה ולהביא את הקב"ה אל תוך הלב שלנו, אני לדודי ודודי לי. לא מספיק רק לבצע מטלות, של קיום התורה ומהצוות, אלא להכניס את הקב"ה ללב, לעבוד את ה' מתוך אהבה וכיסופין, כל אחד ואחד לפי דרגתו, ואין יהודי שפטור מזה ויכול לומר שהוא אינו מחויב בזה, או לא מסוגל להגיע לזה חלילה.

"ולכן, בחודש אלול, שזה זמן שבו אנו רוצים שיהיה 'אני לדודי ודודי לי', זה השער לה' צדיקים יבואו בו, מי שמסגל לעצמו את המידה הזאת, יכול להגיע ל'אני לדודי ודודי לי'".

אנחנו התגוררנו ב'בורו פארק' שבניו יורק, אבל אבא שלח אותי ללמוד אצל ה'אראדער רב' - רבה של אראד, שהתגורר בויליאמסבורג. למדתי איתו בימי 'בין הזמנים', ולאחר חצי שנה שוב בימי בין הזמנים.

הרב מאראד היה דבוק מאוד בהלכה, הוא היה פוסק מבוגר, 'א פארציטישער ייד' - כלומר יהודי מהדור הקודם, עם תמימות הונגריה מופלאה.

אני אספר שתי עובדות שנחקקו בעצמותי למרות שהייתי אז ילד: אחרי הפעם הראשונה שסיימתי ללמוד עמו, כשיצאתי החוצה

כשהייתי ילד כבן 12, החליט אבי מורי שליט"א לשלוח אותי ללמוד שו"ע 'יורה דעה', כמנהג שנהגו רבני הונגריה, להשתדל שבניהם ילמדו 'יורה דעה' לפני הבר מצוה.

אני זוכר שנסעתי פעם עם נהג מונית בבני ברק, וראיתי עליו שהוא שרוי בשמחה גדולה, בהתרגשות מיוחדת, ראו עליו שעובר עליו עפע'ס משהו מיוחד. בטרם הספקתי לשאול, הוא כבר פתח את הפה מעצמו והתחיל לספר: "הסעתי אתמול את זה שזכה בפיס, הוא ביקש ממני שאקח אותו לבית מפעל הפיס בתל אביב"...

הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל, על איך נהפכים להיות עבדי ה'

"תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה" (דברים כ"ח, מ"ז)
וברש"י: "מרוב כל - בעוד שהיה לך כל טוב"

חז"ל דרשו את הפסוק (תהילים כז, א) "לדוד ה' אורי וישעי" - ש"אורי" הכוונה לראש השנה. וזאת משום שאין "חושך" גדול יותר ממה שבן אדם מסתובב בעולם, ולא יודע מהי תכלית החיים, מה התפקיד שלו בעולם ומה עליו לעשות בשבעים שנות חייו. מאידך גיסא, אדם שיודע את תפקידו בעולם, להיות עבד ה', וביום ראש השנה ממליך את הקב"ה עליו - אין לך "אור" גדול מזה. "אורי - זה ראש השנה!"

איך נהפכים להיות עבדי ה'

עד כאן דיברנו באופן כללי. אולם יש מן הצורך להיכנס קצת לתוך הפרטים, בבחינת "אין בכלל אלא מה שבפרט". איך בן אדם נהיה "עבד ה'?" הרי ברור מאליו כי אם אפשר "ליפול לתוך ראש השנה" ולהיות עבד ה'! ברור שיש צורך לעשות לכך הכנה מראש! העיקרון הוא, שכל אימת שבן אדם ניגש לקיים מצוה, למשל, להניח תפילין או לברך ברכת המזון - אל לו להרגיש שהוא הולך לעשות איזשהו מעשה מצוה ותו לא, אלא עליו להרגיש שזוהי "עבודה" שיש להשקיע בה ריכוז, מחשבה וכוונה. יש להשקיע במצוה את כל הלב והנפש, כדי שזו לא תתקיים בצורה "יבשה" אלא מתוך התלהבות ושמחה. קיום מצוה בצורה "יבשה" לא תפתח בקרבנו של האדם את ההרגשה העילאית שמרגיש עבד ה'! רק מי שישקיע בקיום מצוה את רמ"ח אבריו ואת שס"ה גידיו, ויקיימה בהתלהבות, בשמחה, מתוך ריכוז

המחשבה וכונות הלב - יוכל לחוות את ההרגשה שהוא עבד ה'. סיפר הרב חייקין זצ"ל: רבי אלחנן וסרמן זצ"ל הי"ד, היה מגיע כל שנה לראדן מראש חודש אלול עד אחרי שמחת תורה, לשהות במחיצתו של ה"חפץ חיים". גם בהיותו כבר ראש ישיבה, גברא רבא, הקפיד להמשיך במנהג זה, ובהגיע ראש חודש אלול היה עוזב הכל ונוסע לרבו, להיות עמו בימי אלול ובימים הנוראים. שנה אחת, בה היה ה"חפץ חיים" כבר זקן מופלג, וכבר לא אמר שיחות בישיבה, מכל מקום הוא היה נוהג עדיין לומר שיחות מפעם לפעם בביתו. ר' אלחנן ישב בישיבה ולמד, ולפתע עבר רחש בבית המדרש כי ה"חפץ חיים" עומד לדבר בביתו. רבי אלחנן מיהר ורץ לביתו של ה"חפץ חיים", שהיה כבר מלא וגדוש

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכיה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

"עקבתי אחרי רבי אלחנן" - מספר הרב חייקין - "וכל בוקר, כל בוקר, כשהניח תפילין, היה אומר את הברכה בדחילו ורחימו, כל עצמותיו תאמרנה, ממש געוואלדיג, כמו שאנו אומרים את ברכת "לשמוע קול שופר"!

אנחנו עומדים ומתפללים, אומרים ברכות, מקיימים מצוות: בלי מוח, בלי לב, בלי מחשבה, בלי שמחה - המצוה "מתה"! היא לא "מחוברת" עם בורא עולם. ה"חיבור" לבורא עולם הוא רק כאשר משקיעים במצוה "עבודה", משקיעים במצוה לב ונשמה, מתרכזים ומקיימים אותה בכוונה, בהתלהבות ובשמחה.

שמעתי מרבי שמשון פינקוס זצ"ל סיפור על יהודי צדיק, מהצדיקים שבדור. בטרם אספר - אקדים ואומר:

אתם יודעים שה"חזון איש" אמר שאין דבר יותר טוב מאשר "סיפורי צדיקים". אפשר ללמוד מהם דרך בעבודת השם, אפשר באמצעותם להתעורר ולהתחזק, והם נותנים חיות לנפש, אבל - הוסיף ה"חזון איש" ואמר - השאלה היא מאיפה לוקחים מעשים אמיתיים? הרבה סיפורים, לצערנו הרב, אינם אמיתיים... לכן אני מקדים ואומר כי הסיפור הזה, שסיפר הרב פינקוס, הוא אמיתי... הוא טרח, באופן אישי, לברר את אמיתותו:

צדיק זה, עליו נסב הסיפור, היה נוהג להאריך הרבה בתפילת "שמונה עשרה". והנה פעם אחת הוא טס לאמריקה והמטוס עשה חניית ביניים באמצע הדרך. כל הנוסעים ירדו מהמטוס לזמן קצר ומוגבל מראש. הצדיק שיער שמשך הזמן הזה שניתן לנוסעים יספיק לו בכדי להתפלל תפילת מנחה, במתינות ובכוונת הלב, והוא נעמד להתפלל.

אלא שהוא האריך בתפילה, התפלל בדבקות ובערגה, והמטוס "ברח" לו... כל המזוודות שלו נותרו במטוס והוא עומד במקומו ומתפלל... כעבד לפני רבו!

הרב פינקוס, ששמע את המעשה, העיד כי לא התעצל, נסע לצדיק ושאל אותו:

"איך היית מסוגל להתרכז בתפילתך? אתה יודע שהמטוס בורח לך עם כל הפעקאלאך שלך, אולי גם עם הטלית והתפילין שלך, ואתה נשאר פה לבדך, ללא מכרים, וממשיך להתפלל כאילו לא אירע

בציבור גדול של תלמידים. ה"חפץ חיים" מסר שמוע'ס ולאחר שסיים את דבריו - שמע רבי אלחנן תלמיד אחד שאומר לחברו: "את אותה השיחה, בדיוק, הרב'ה אמר לפני שנה!".

פנה אליו רבי אלחנן ואמר לו: "אינך צודק! השנה היתה תוספת של שמונה מלים! את שמונה המילים האלה והאלה הרב'ה לא אמר בשנה שעברה, ורק השנה הוסיף אותן!"...

כך דייק ודקדק רבי אלחנן בכל מילה ומילה שיצאה מפי קדשו של ה"חפץ חיים". "לא פלא אפוא", מוסיף הרב חייקין ומספר, "שרבי אלחנן היה מדקדק באופן נפלא בכל מילה של תפילה או ברכה שיצאה מפיו, שהרי מדבר הוא עם בורא עולם!

"עקבתי אחרי רבי אלחנן" - מספר הרב חייקין - "וכל בוקר, כל בוקר, כשהניח תפילין, היה אומר את הברכה בדחילו ורחימו, כל עצמותיו תאמרנה, ממש געוואלדיג, כמו שאנו אומרים את ברכת "לשמוע קול שופר"! כך, כאמור, כל בוקר, "להניח תפילין" כמו "לשמוע קול שופר", לא פחות!

כאשר הברכה נאמרת בצורה שכזאת, ובעצם כאשר כל מצוה מתקיימת בצורה שכזאת - הרי זה עולם אחר לגמרי! כך יכול אדם להרגיש שהוא עבד ה'. כך יכול הוא להמליך את הקב"ה עליו, "תמליכוני עליכם", ולהרגיש קשור לקב"ה.

שמעתי מצדיק אחד, רבי משה צינגר זצ"ל, שהיה מזקני נובהרדוק, משל:

בעליו של מפעל אריגה גדול רכש בחוץ לארץ שתי מכונות אריגה גדולות, בשווי מיליון שקל כל אחת. המכונות מסוגלות לתת תפוקה אדירה, ובמשך זמן לא רב מידי, הן מכסות את עלותן, ויכולות להביא למפעל רווחים גדולים.

המכונות הגיעו בשעה טובה ומוצלחת לנמל, הבעלים שילם עליהן את המכס הקבוע בחוק, טבין וטקילין, ושכר שרות הובלות שהביא אותן למפעל. "יום בשורה הוא לנו" - הודיע מנהל המפעל לכל העובדים.

בתקופת מפואר התכבד בעל המפעל ללחוץ על כפתור ההפעלה, ולהראות לכל הפועלים את ביצועיה של המכונה.

הוא לחץ על הכפתור, אך... שוד ושבר, המכונה לא עובדת! בדק שוב אם מלאו כראוי את כל הוראות ההפעלה. הכל מאה אחוז, אך המכונה לא עובדת...

במקום נוצרה בהלה גדולה. בעל המפעל מיהר להתקשר למפעל בחוץ לארץ, ממנו רכש את המכונות, וסיפר להם על התקלה. הם עברו שוב, ביחד. על כל הוראות ההפעלה, אחת לאחת - הכל בסדר גמור, אך המכונה ממאנת לפעול...

"אין מה להיבהל" - אמר יצרן המכונות - "יש לנו טכנאי ברמת גן, הוא יבוא ויבדוק את הענין וידאג להפעלתה התקינה של המכונה". תוך פרק זמן קצר הגיע הטכנאי, בדק ובדק, לוחץ כאן לוחץ שם - המכונה "מתה"...

לפתע זעקה אדירה בוקעת מפיו של הטכנאי: "הסתכלו כאן! החוט בחוץ... לא הכנסתם את התקע לתוך השקע! לא חיברתם את המכונה לחשמל! מה פלא שאינה פועלת!"...

האם אפשר לתאר במילים את שמחתו של הזוכה המאושר, שהתבשר שזכה בפרס הגדול?
אני זוכר שנסעתי פעם עם נהג מונית בבני ברק, וראיתי עליו שהוא שרוי בשמחה גדולה, בהתרגשות מיוחדת, ראו עליו שעובר עליו עפע'ס משהו מיוחד...

רציתי לשאול אותו אם יש לו איזושהי שמחה במשפחה, אך בטרם הספקתי לשאול, הוא כבר פתח את הפה מעצמו והתחיל לספר: "הסעתי אתמול את זה שזכה בפיס. הוא ביקש ממני שאקח אותו לבית מפעל הפיס בתל אביב. בתחילה לא האמנתי לו, אך לאט לאט אני מתחיל לקלוט שהסיפור נכון... כבוד הרב! מה אומר ומה אדבר" - הוא אומר לי בהתרגשות - "הוא ירד מהמונית בבית מפעל הפיס ואמר לי להמתין לו, וכעבור כמה דקות הוא חוזר למונית ומראה לי ש'ק על סך ארבעה עשר מיליון... היתה עליו חותמת גדולה של מפעל הפיס..."

רבות! לא היה שייך לעצור אותו... הוא דיבר בכזאת התרגשות... היה אפשר לשמוע את קצב פעימות הלב שלו... העיניים שלו נצצו... וכל זה למה? כי הוא הסיע אתמול את מי שזכה! ואם כן בקל וחומר, ומה נהג מונית זה שלא זכה בכסף - כל כך שמח ומתרגש, זה שזכה במיליונים - על אחת כמה וכמה?

אומר האר"י הקדוש: כך צריכה להראות שמחה של מצווה! כשאנו זוכים לקים מצוה, שומה עלינו להרגיש כאילו זכינו בזכייה הגדולה של הפיס, כאילו יש לנו את כל הטוב שבעולם! הנחנו היום תפילין - הרווחנו מיליונים! ברכנו בכת המזון - הרווחנו מיליונים! למדנו תורה - הרווחנו מיליונים!

ובאמת האריז"ל העיד על עצמו, שכל המעלות אליהן הגיע, וכל ההשגות שאותן השיג - היו בזכות שהיה שמח הרבה בשמחה של מצוה!

מורי ורבותי!
בכל תפילה, בכל ברכה, עלינו להרגיש שאנו מדברים עם המלך. כך נוכל לומר כל מילה בנחת, בשמחה! כל מצוה שמקיימים עלינו להרגיש שעושים אותה לכבוד השם יתברך! כך נוכל לעשות אותה בחשק, בהתלהבות ובשמחה!
הרי לפנינו, מוראדיגע הכנה לקראת יום הדין.

[מתוך 'דורש טוב' אלול- ראש השנה]

דבר? איך הראש שלך מסוגל להמשיך לעבוד במצב שכזה?
"ואתם ידועים מה ענה לי הצדיק?" - ממשיך הרב פינקוס לספר - "הצדיק ענה לי תשובה שפשוט צריך לקחת חברותא וללמוד אתו ביחד את התשובה! הצדיק ענה לי תשובה באידיש ואני מתרגם אותה לעברית מילה במילה ללא כל שינוי: 'היה לי פה טוב!'"
תשובתו היתה בעצם כך: "מה אכפת לי אם האווירון נוסע או לא נוסע, מה משנה לי אם אמצא את הפעקאלאך שלי או לא - בתפילה היה לי כל כך טוב, הרגשתי כזאת מתיקות, עד שכל השאלות האלו לא עניינו אותי בכלל! כשמדברים עם אלוקים מרגישים בכזה נועם, בכזאת קרבת אלוקים עד שלא מיחסים כל חשיבות לכל ענין אחר עלי אדמות!"

חז"ל אומרים במדרש (שיר השירים רבה פרשה ב): "וימינו תחבקני - זו תפילה". בתפילה יכול אדם להרגיש "ואני תפילה", שכל כולו נסחף פנימה אל עומקה, אל מתיקותה, עד כדי שהוא מרגיש קרבת אלוקים כל כך גדולה בבחינת "וימינו תחבקני".
רבות!

ככה זה בתפילה, ככה זה בתלמוד תורה וככה זה בקיום כל המצוות. אי אפשר לקיים את המצווה בצורה "יבשה"! יש להשקיע עבודה בכל מצווה! צריך לקיים את המצווה עם כל הלב, עם כל הנשמה, עם כל הברען, מתוך שמחה של מצוה!

כך הופך אדם לעבד ה', כך יכול הוא להיכנס לראש השנה ולקיים את ה"תמליכוני עליכם"! שמחה של מצוה
הכתוב אומר (דברים כח, מז): "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל". רש"י מפרש: "מרוב כל - בעוד שהיה לך כל טוב". אך האר"י הקדוש מפרש באופן אחר.

האר"י"ל מפרש כי הפסוק בא להגדיר במילים "מרוב כל" איזו שמחה צריכה שתהיה לנו בעת קיום מצווה. השמחה צריכה להיות כמו שמחה שיש לנו "מרוב כל"! פרוש: אם היה לבן אדם את כל הטוב שבעולם - הרי לא היה קץ לשמחתו. שמחתו היתה מרקיעת שחקים... זוהי השמחה שצריכה להיות לו בעת קיום מצוה! כך צריכה להראות שמחה של מצוה!

זוכרים את הפרסומות, של מפעל הפיס, שהתנוססו על האוטובוסים ועל לוחות המודעות: "הגרלת חמישים המיליון". אנשים היו בהיסטריה...

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה ראשית מדי יום אצלך במייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

סיפר לנו אחד מבוגרי ישיבת כפר חסידים, שניגש - לפני קרוב ל-50 שנה!!! - אל מרן המשגיח רבי דב יפה זצ"ל, והתלונן בפניו על שאינו מצליח לכוון בתפילה, ושאל האם המשגיח יכול לתת לו עצות-חיזוק בנושא זה...

מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, על עבודת התפילה ואלול בשמחה

הקשר האישי עם השי"ת לוקה בחסר

המשגיח של ישיבת כפר חסידים, מרן הגה"צ רבי דב יפה זצ"ל, אמר לנו לא פעם שההרגשה-שבלב של בני הדור הזה היא כל-כך לקויה, שאדם יכול לעבור את כל החיים שלו, ולא ליצור קשר מינימאלי עם בוראו. והוסיף: אל תחשבו שמדובר באדם מן הרחוב... לא ולא! אנחנו מדברים על אברך בן-תורה, היושב ושוקד על תלמודו במשך כל שעות היום. הוא גם מתפלל במנין ישיבתי, ואפילו שומר על סדרי התפילה. הוא גם מצטיין במידותיו, ואת ילדיו הוא מגדל כמו שצריך. בקיצור: דמות שעושה רושם כמושלמת.

ולמרות הכל, הקשר-האישי שלו עם השם יתברך, לוקה בחסר. והדברים ידועים. על הסיבות לכך צריך לייחד מאמר שלם, אבל מה שביקשנו להדגיש כאן היא העובדה שבשל ההעדר הזה בהרגשה-שבלב, קשה לנו מאוד להרגיש את ה'עומד לפני המלך'.

עבודת התפילה צריכה להתמקד בפן המעשי

ולא שאנחנו פטורים מלהגיע לכך. כל יהודי צריך לשאוף ולקוות שבמהלך-חייו הוא יצעד בצל הפסגה הרחוקה. אבל במקביל יש למדוד כל דבר בפלס האמיתי, ולבחון האם במצב הנוכחי ובנקודת-הזמן העכשווית אני מסוגל להגיע לכך, או שמא לא, ואז אינני יכול, ואינני מורשה, להורות לבן שלי שיתפלל כך...

עוד לפני שמתחילים לעשות את הצעד הראשון בעבודת השם, בכל התחומים, צריך לדעת שהאדם חייב להיות מעשי, ולא 'להתעופף ברוח' עם מושגים שאין לו בהם כל אחיזה.

כלל יסודי זה נאמר גם למי שמתחיל בעבודת השם, ונכנס אליה זה-עתה, וגם למי שמצוי בה מזה שנים רבות. עד זקנה ושיבה מחויב כל 'עובד' להחזיר את הדבר הזה אל ליבו, ולא להתעסק עם דברים שהם למעלה מהשגותיו ומכוחותיו.

זה ממש בבחינת אל"ף-בי"ת, ולא שייך לזוז בעבודת השם בלעדי הכלל הכל-כך יסודי הזה. מי שאינו מודע למוסקפמה זו, כל ה'עבודה' שלו עלולה להיפגם, מתחילתה ועד סופה.

לא פעם רואים אבא המעיר לבנו המתרשל בתפילה, ואומר לו 'איך אתה מרשה לעצמך להתרשל, הרי הנך עומד לפני המלך!' והוא עוד מוסיף וסוֹטֵן בו, לאמר: 'הרי כל מציאותה של התפילה היא עמידה לפני המלך, ואם היית עומד עכשיו לפני מלך בשר-ודם, היית מרשה לעצמך להתרשל כפי שהנך נראה בתפילה?'

נו, מה יש לנו להוסיף? - הרי בוודאי שאדם המתפלל עומד לפני המלך! הדבר נכתב, ונכפל ונְשָׁלַשׁ, בכל מקורותיו של העם היהודי! ומכוחה של העמידה לפני המלך נגזרו הלכות רבות המובאות במפורש בשולחן ערוך ובכל ספרי הפוסקים! וכי האבא ההוא אמר לבנו דבר לא נכון?

ובדיוק על זה באנו לעורר. נחשוב רגע: האם אותו אבא, כשהוא עצמו עומד בתפילה, מרגיש שהוא אכן ניצב לפני המלך ברוך הוא? האם יש לו תחושת-אמת בענין זה?

אין אנחנו מדברים בהכללות, כמובן. יתכן שיש תלמידי חכמים ועובדי-השם, שכאשר הם באים להתפלל, יש להם תחושה של ממש שהם אכן עומדים לפני המלך. אבל ברור כשמש שחלק ניכר מַפְאֵי בית-המדרש לא הגיעו למדרגה שכזו, ואינם משתייכים לאסכולה המובחרת של מי שעומדים לפני המלך.

נכון שבכל פרט בעבודת-השם יש אלף-אלפי דרגות, וגם מי שאינו מצוי בדרגה העליונה, יתכן שהוא מזדחל אי-שם בדרגות התחתונות, אבל כיון שההרגשה ב'עומד לפני המלך' היא הרגשה-שְׁבֵלֵב, והלב של אנשי-הדור שלנו הוא חלש מאוד, שהרי מכל ה'כלים' בהם אנחנו משתמשים בעבודת-השם לְקֵה הלב יותר מכולם, ההרגשה שלנו בענין הנ"ל אינה פועלת במיטבה, במינוח הכי-עָדִין...

הדין, היום כולם כבר מדברים על הכיוון האחר, המתמקד בשמחת התשובה.

וההסבר הפשוט בכל הענין הוא, שהחרדה בדור שלנו, לעומת מה שהיה בדורות הקודמים, אינה מובילה אל הדרך הנכונה. כי האמת תנִיחַ דרכה, שהחרדה שפיעמה בלבבות בדורות שעברו, לא גזלה מהם את השמחה והאושר אין-קץ על עצם היותם של ימי אלול ימי רחמים וסליחה.

'המוח הגדול' של היהודי ידע לעשות את ההפרדה המוחלטת בין השמחה ובין היראה. האחד לא פגע בשני.

אולם בדורותינו החלשים, כאשר הצרות אופפות אותנו מכל עבר, ואין בית שלא נשמעת בו זעקת שבר כזו או אחרת, אין אתנו יודע מה זו יראה! ואם מתארים בפנינו את האלול של קלם או של נובהרדוק, אנחנו נתקפים בסוג של חרדה מאוד לא-נכונה, כזו שאינה מביאה אותנו לשום מקום, בוודאי לא אל המסילה העולה בית א-ל.

זו הסיבה שכמה מן המשגיחים המפורסמים בדורנו, ראו לנכון בשנים האחרונות לדבר על הנושא לפני תלמידיהם, ותורף דבריהם היה שהשלב הראשון בעבודת ימי האלול, צריכה להיות השמחה העצומה על שזכינו להימנות על עבדי השם, ולשכון כבוד באהלי התורה והיראה.

להגביר כמה שיותר את מידת השמחה בעצם העובדה שאנחנו יהודים טובים וכשרים המשתדלים לעשות רצונו יתברך. ורק אחר-כך, כשהגענו לדרגה מסוימת בשמחה זו, אפשר לחשוב גם על הצד השני של החרדה מאימת הדין, בלי שמחשבות אלו יפגעו כמלוא הנימה באושר הפנימי והשמחה הגדולה של ימי אלול.

כל אלה הם דברים פשוטים, שאלמלא היינו רואים בחוש שה'עולם' לא בדיוק מבין אותם, לא היינו מאמינים שתיתכן הבנה אחרת בענייני אלול. וכי יעלה על הדעת, שהקב"ה רוצה שהאדם יאבד את עשתונותו ויכנס ללחץ, למתח ולחרדה שאין בהם, אף פעם, כל תועלת?

הרי מה שהקב"ה דורש מאתנו הוא רק את כוח הרצון והתשוקה להתקרב אליו, ולא יותר מזה!

'יודעים' את המציאות, אבל לא חשים אותה'

ייתכן מאוד שגם בתקופתנו יש בני-עליה המסוגלים לעבוד את ה' מתוך אימה ויראה, אבל נסביר שוב את כוונתנו: גם מי שמצליח לעבוד את בוראו באימה, אין הפירוש הוא שעבודת ה' שלו כרוכה במה שקרוי כיום 'לחץ'.

לא. באל"ף רבתי.

אדם לחוץ, אינו בן אדם. אדם לחוץ אינו מסוגל לכלום. הוא אינו בן אדם. ולפני שעושים תשובה צריכים להיות בן-אדם...

ואנחנו איבדנו את האבחנה הפשוטה והברורה בין 'אימה ופחד' ובין 'לחץ'. ומדוע? כי בתקופתנו כמעט ואין לנו מושג מה היא אימה אמיתית ומה הוא פחד מבורא עולם.

התרחקנו ממושגים אלה כרחוק מזרח ממערב, ולכן כשמועים שגדולי המוסר היו בפחד נורא בימי הדין, אנחנו מפרשים את

**אדם לחוץ, אינו בן אדם. אדם לחוץ אינו מסוגל לכלום. הוא אינו בן אדם. ולפני שעושים תשובה צריכים להיות בן-אדם...
ואנחנו איבדנו את האבחנה הפשוטה והברורה בין 'אימה ופחד' ובין 'לחץ'. ומדוע?**

רק על פי זה אפשר לכוון את מהלכי-העבודה. כי אם לעת-עתה אין לי הרגשה מה-זה לעמוד לפני המלך, אבל אני חושב בטעות שכבר הגעתי למדרגה זו, הרי שהתפילה תעבור עליי ב'התעופפות'...

ההורים והמחנכים צריכים להיות קשובים למצב הדור. אי-אפשר לצייר את מושגי התפילה רק כמי שעומדים לפני המלך. כי כאשר הקשר-הנפשי והלבבי שלנו עם הקב"ה איננו כפי שהיה צריך להיות, גם המושג 'לעמוד לפני המלך' ייפך לדבר מופשט, שאין בכוחו של המתפלל, בוודאי אם הוא ילד/חניך, להולמו כראוי.

ואז, אם הילד (או אנחנו) לא ירגיש את מה שאתה מדבר אליו, ולא יידע כלל מה-זה לעמוד לפני המלך, אזי לא רק שהוא לא ייחס חשיבות לדברים שאומרים לו, אלא גם ילעג להם. זה יכול להיות בסתר-ליבו, ויתכן גם שיעשה זאת בגלוי.

מה שאנחנו אומרים כאן הוא בעצם דבר פשוט מאוד: לא התפוננו להחליש אף אחד; רק אמרנו שאם זה המצב בדור שלנו, האבות והמחנכים צריכים לדעת לחיות עם זה.

'לדעת' שזה המצב ולהתפונן לפי התנאים הללו. ובד-בבד להמשיך ולשאוף קדימה. מי שלא חי את חיי-התקופה, מצביה ונסינותיה, גורם רעה לעצמו, ולכל סביבתו, משפחתו וקרוביו.

להגביר את מידת השמחה כמה שאפשר!

זו גם הסיבה שבמהלך עשרות השנים האחרונות, כתבנו מאמרים רבים אודות השמחה שצריכה להיות בלבנו, בחודש אלול ובימים הנוראים. עד כדי כך שרבים העידו בפנינו שהמאמרים הללו חיזקו אותם במאוד, והם 'גדלו' עליהם.

ואגב, השמחה באלול אינה 'המצאה' שלנו, חלילה. הדברים מובאים בכל הספרים, אלא שאם פעם העדיפו להתמקד ב'יראה ובפחד מיום

האימה הזו כ...לחץ, וממילא גם אנחנו נכנסים ללחץ נורא, והתוצאה היא שהאלול שלנו נראה, לפעמים, יותר גרוע מימי החולין של כל ימות השנה.

ניקח דוגמא, שתמחיש לנו את הדברים. נהג-רכב שלא נזהר דיו, ונסע אחרנית ופגע באדם כלשהו, רח"ל. האם צריך 'להסביר' לנהג ההוא, מדוע עליו להיות חָרָד עכשיו? לא!!! למה? - כי גם בלי שנסביר לו, הוא יִחָרַד מעצם המצב הנורא שהרכב שלו פגע באדם, וגם ממה שצפוי לעלות בגורלו, בבית המשפט.

חרדה זו היא חרדה טבעית לגמרי, ולכן אין לנו כל צורך לבאר ולהסביר אותה... אבל, כשמדובר בחרדה מיום הדין, מהמשפט השמימי העובר על כל אחד מאתנו בימים הנוראים, הדברים הללו אינם חדורים דַיָּים בתודעתנו, ולכן גם החרדה שאנחנו חרדים מיום הדין אינה טבעית.

אנחנו חרדים בגלל ששמענו שצריך להיות חרד, אבל לא מפני שאנחנו חשים את האימה והיראה.

אנחנו אולי 'יודעים' שזו המציאות, אבל לא חשים אותה ברמ"ח ובשס"ה שלנו, בניגוד לנהג הדורס שחש בצורה הכי-ברורה את חומרת מעשהו.

לכן, הדרך הנכונה בימי הדין אינה צריכה להתחיל עם חרדה, אלא בדיוק ההיפך, וככל הנ"ל.

לפני הכל צריך להיות בישוב-הדעת

לכן, לפני שמתחילים להתוודות על החטאים, יש לדעת על מה להתוודות... ועל מה לא...

וזו הדרך בכל פרט ופרט בעבודת השם. לא תהיה זו חוכמה יתירה אם נעקוף את הסממנים המאפיינים את הדור שבו אנחנו חיים, ונצהיר שהרצון שלנו הוא לחיות כמו שחיו בדורות שעברו.

יש דברים שאפשר לעשות אותם, ויש דברים ש-מי שיעשה אותם, יִחָטָא לנפשו. וכי אנחנו מסוגלים לחיות כיום בלי מקרר, בלי מכונת כביסה (ויהיו שכבר יגידו, בלי טלפון נייד...)?

אם הבאנו לפני-כן את הדוגמא בענין התפילה, כשאבא מעיר לבנו שלא כשורה, צריך להדגיש שהבעיה שלנו בתפילה אינה מתבטאת רק בהעדר-ההרגשה של 'לעמוד לפני המלך'.

וכי לכוון את כוונת-המלים הפשוטות אנחנו כן מסוגלים? וכמוכן שאין אנחנו מדברים על 'כוונות עילאיות', אלא על הכוונה הכי-

פשוטה של המלים עצמן; הרי ברור שגם בענין זה אנחנו לוקים. כדי להגיע לכוונה, גם זו הפשוטה ביותר, צריך להיות לפני-הכל בישוב הדעת. כשהלב איננו רגוע, כשהדעת איננה במנוחה, אי-אפשר בשום אופן לכוון בתפילה.

נו, ומי הוא זה ואי זה הוא הזוכה בדור כשלונו להגיע לקורטוב של ישוב-הדעת? וממילא גם הכוונה בתפילה איננה הצד החזק שלנו... ומי שיגער בבנו על שאיננו מכוון בתפילה, לא רק שלא יועיל לו בכך, ולא יצליח להביא את הבן לכוונה, אלא יגרום לו בידיים להחמיר את המצב יותר ויותר.

כך אמר המשגיח כבר לפני 50 שנה!!!

סיפר לנו אחד מבוגרי ישיבת כפר חסידים, שניגש - לפני קרוב ל-50 שנה!!! - אל מרן המשגיח רבי דב יפה זצ"ל, והתלונן בפניו על שאינו מצליח לכוון בתפילה, ושאל האם המשגיח יכול לתת לו עצות-חיזוק בנושא זה.

"והמשגיח", סיפר לנו הת"ח, "במקום לתת עצות, חייך אליי את חיובו הנצחי, ליטף את ידיי, ואמר: 'לכוון בתפילה אתה רוצה? - המדובר במשימה הכי-קשה בתקופתנו (לפני 50 שנה!!!), ומה שמצליחים לכוון כיום, גם אם זו מילה אחת או שתיים, הכל רווח נקי'". - - -

ואת המשפטים הללו הוציא, כאמור, המשגיח זצ"ל מפיו, כבר לפני כמעט 5 עשורים!!!

הת"ח המשיך לספר לנו, שאחרי תשובת המשגיח, פנה בענין זה גם אל הגאון רבי משה-מרדכי שולזינגר זצ"ל בבני ברק, וגם הוא השיב לו בדיוק באותו סגנון, אבל בדיוק - - - למדנו מכאן את הפרופורציה הנכונה שיש לייחס לנושא כוונה-בתפילה!!!

להתעודד ממה שאנחנו כן עושים

ומדוע אנחנו מספרים את כל זאת? - רק כדי לשַׁבֵּר את האוזן, ואת הלב, במצב האמיתי שבו אנחנו נמצאים, וממילא נתעודד ונִשְׁמַח במה שאנחנו כן עושים, וכן מצליחים לכוון פה-ושם!

במיוחד בדור הלחוצן שלנו, ובתקופה הלחוצה שלנו, פשוט וברור שעלינו לשמוח ולעלוז בכל הצלחה קטנה בעבודת השם!

(מתוך הספר 'לקיים' בעריכת הרב משה מיכאל צורן שליט"א)

האזינו לתוכנית 'הפותח בכל יום' בקו השיעורים של דרשו

כל הכתבות והתוכן משודרים להאזנה מדי יום מפי הרב אברהם פוקס

077-2222-666 שלוחה 31

אספרה נא עובדה ששמעתי מפי מחותני הצדיק רבי ועלוויל אייזנבאך זצ"ל, שיש בה לימוד נפלא על חשיבות עבודת השם יתברך מתוך שמחה. וכה סיפר: לפני שנים רבות היו שני חברים קרובים, שעברו יחדיו חלק גדול מחייהם הצעירים וכן בימי הבחרות המשיכו גם כן יחד בלימודם בשווה, ברבות הימים נעשה אחד מהם לצדיק גדול...

הגה"צ רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א, על שמחה בקיום המצוות

"תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה" (דברים כ"ח, מ"ז)

מן הפסוק הזה אנו למדים על חובת השמחה בקיום המצוות. מצינו להרמב"ם שכתב (יו"ט ו, כ) לגבי חובת השמחה בחג: כשאדם אוכל ושותה ושמח ברגל - לא ימשך ביין ובשחוק וקלות ראש, ויאמר שכל מי שיוסיף בזה ירבה במצות שמחה. שהשיכרות והשחוק הרבה וקלות הראש אינה שמחה אלא הוללות וסכלות, ולא נצטוינו על ההוללות והסכלות, אלא על השמחה שיש בה עבודת יוצר הכל, שנאמר: 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל', הא למדת שהעבודה בשמחה!

לפנינו כמה עובדות לגבי 'שמחה של מצוה' מהי.

אספרה נא עובדה אחת, ששמעתי מפי מחותני הרב הצדיק הישיש רבי ועלוויל אייזנבאך זצ"ל, מעיר הקודש ירושלים תבנה ותכונן, שיש בה לימוד מוסר נפלא על חשיבות עבודת השם יתברך מתוך שמחה.

וכה סיפר:

לפני שנים רבות היו שני חברים קרובים, שעברו יחדיו חלק גדול מחייהם הצעירים. הם למדו יחד בילדותם אצל אותו מלמד, וכן בימי הבחרות המשיכו גם כן יחד בלימודם בשווה, ואף לאחר מכן בשנות העמידה.

ברבות הימים נעשה אחד מהם לצדיק גדול, רבי מפורסם לחסידים רבים, מגדולי תלמידי הבעל שם טוב הקדוש ומקברניטי הדור, ויצא שמו כעובד השם יתברך במסירות נפש, ופועל ישועות בקרב הארץ, שרבים משכימים לפתחו ונושעים אצלו.

החבר השני נתמנה לרב באחת הערים. אמנם היה רב גדול ותלמיד חכם חשוב, אבל לא זכה למדרגות העצומות של חברו, הרבי הקדוש.

אותו חבר שנעשה לרב עיר, התפלא מאוד על כך, ורצה להבין פשר דבר, מדוע לא זכה גם הוא להתרומם ולהתעלות כחברו? הרי שניהם למדו יחדיו בשווה אצל אותם מלמדים, לשניהם היו כישרונות דומים, ושניהם התמידו בתורה בשווה - כיצד זה נעשה החבר רבי גדול בעל רוח הקודש ובעל מופת, ואילו הוא לא זכה לכך כלל? כך היה מרבה לחשוב ולתהות בדבר בינו לבין עצמו.

הוא הגה רעיון כיצד יוכל להתחקות מקרוב אחר הנהגתו של הרבי: בהיותו עוסק לפרנסתו במסחר יין שרף [בימים ההם היו רבנים רבים צריכים להתעסק גם בסחורה, כשלא היה סיפק ביד בני קהילתם להחזיקם כראוי], יצא בדרכו לעירו של ידידו הרבי הצדיק, בתואנה שצריך הוא לשהות שם כמה ימים בעיר לרגל מסחרו. כך עלה בידו לערוך נסיעה אל הרבי, כדי לחסות בצל קודשו, ולהתחקות מקרוב אחר תהלוכותיו בקודש, אולי ימצא את הפתרון לפליאתו המציקה לו זה עידן ועידנים.

בהגיעו פנה הישר לבית הרבי, לראות האם יוכל להתארח מספר ימים שם בביתו נאוה קודש.

הרבי הקדוש שמח מאוד לקראת האורח החשוב ידיד נעוריו, וקבלו בסבר פנים יפות ובכבוד גדול. הרב האורח פנה אל הצדיק כשבקשתו בפיו: "הרי מכירני הרבי מימי קדם בלומדנו יחד בנעורינו, והנה הגעתי כעת לעיר זו לרגל מסחרי, אשאלה מכם אולי ניתן להתארח כאן בבית ידיד נעורי לכמה ימים?"

הרבי נענה בשמחה למצוות הכנסת אורחים שהזדמנה לידו, והכניסו אל ביתו בשמחה גדולה. ראשית הגיש לפניו סעודה טובה כדי להשביע רעבון ליבו, ולאחר מכן הציע לו את המיטה, כדי שינום את שנתו במנוחה נעימה מעמל הדרך.

ולתתא, תלויה מאד באיכותם הפנימית, כי אחר כוונת הלב - הן הן הדברים" (ברכות טו:).
בעיקר תלוי הדבר במידת החשק, השמחה והרצון שהאדם פועל ועושה בתורה, במצוות ובעבודת השם יתברך!

אחד מנקי' הדעת שבירושלים עיר הקודש, שעבד את השם יתברך בכל נפשו ובכל מאוודו, היה הרב החסיד המפורסם רבי זלמן בריזל זצ"ל, מזקני וותיקי חסידי פינסק-קרלין.
בכל פעם שהזדמנה לפניו ברכת 'אשר יצר', היה מברכה בשמחה גדולה ובהתלהבות, והיה אומר לסובביו: "זיכני השם יתברך בעושר רב! שכן זכיה גדולה היא לומר לפניו יתברך 'ברכת אשר יצר' והיא חביבה ויקרה אצלי יותר מאשר אילו הרווחתי מיליון דולר!"
כיוצא בדבר, ראוי לכל בר ישראל להתבונן בכל דבר מצוה שנזדמן לפניו, שמצא עתה ממש שלל רב - ובוזה יזכה לעבוד את השם מתוך שמחה פנימית של אמת, כי כל מצוה וכל ברכה תחשבה בעיניו כזכיה גדולה שיש בה הון רב!

לאחר שעלה לארץ הקודש, זקני הגאון הקדוש המקובל רבי גמליאל הכהן רבינוביץ זצ"ל, מלפנים ראש ישיבת קעשנוב, הוא התגורר בעיר הקודש צפת, תבנה ותיכונן.
סיפר יהודי יקר מאנשי ירושלים, שנסע לבקר אצלו בביתו בצפת, ובהגיעו שמח זקני הקדוש מאד באורח הנכבד שמירושלים קרתא דשופריא, ורצה להגיש לפניו כיבוד כראוי לו, אך להוותו לא מצא כלום בבית, כיון שהדלות והעניות בימים ההם קשה ביותר, ואף פרוסת לחם יבש או מעט מיני תרגימא לא נמצאו בבית כלל.
עמד זקני הקדוש וחשב והתבונן: במה אוכל בכל זאת לכבד את האורח הנעלה? עד שעלה בלבו רעיון מקורי: אף כי הבית ריק מכל, ניתן לכבד את האורח בניגון חדש שיחבר לכבודו... בוודאי יהנה האורח ויתענג על ניגון יפה שנתחבר במיוחד עבורו!
וממחשבה למעשה; הוא הגה ברעיונו שיר בניגון חדש ומיוחד, לחן שהלחין בעצמו על תיבות שיר שחיבר על מצבו באותה השעה, שתוכנו מלמד על שמחת היהודי בעולם הזה, כשהוא זוכה לחסות בצל הביטחון בהנהגת ה' עמו, כשברור בליבו שהכל עושה הקב"ה עמו לטובתו השלמה. על כך גופא עליו להתמלא שמחה, גם בעתות עניות ודלות גשמית, כשהוא פותח את כל ארונות ביתו, ואינו מוצא שם כלום [תיבות השיר על הלחן המיוחד, ידועות לבני המשפחה, ומושרות בפיהם עד היום].
הוסיף לי אותו יהודי, שלאחר אירוח מיוחד זה בבית זקני בצפת, עברו עליו בחייו תקופות קשות מאד. אך בכל פעם שנזכר באותו 'שיר הביטחון' שחיבר הצדיק לכבודו, שאב מזה חיזוק עצום להתעודד במידת הביטחון, ולעבור בעוז ותעצומות את כל גלי נחשולי החיים, ולהחזיק איתן בתורה ובעבודה בשמחה תמיד.

(מתוך הספר 'טיב המעשיות')

בעלותו על ערש יצועו בלילה ההוא, לא עצם את עיניו, אלא עקב והביט כל העת במעשי הרבי. בהיות הדירה קטנה ומצומצמת הוצעה מיטתו סמוך לשלו - וכך בחן מקרוב את כל פרטי הנהגותיו; במשך כל ימי שהותו בעיר היה צמוד אל הצדיק בתפילותיו, בלימודיו ובעבודתו בקודש.

בתום ביקורו, בטרם פנה בחזרה לביתו, ניסה לערוך לעצמו סיכום מכל מה שראו עיניו בחצר הקודש בהנהגותיו של הרבי. והנה לא רק שלא מצא תשובה לשאלתו, אלא התעלומה עוד גדלה יותר בעיניו. הוא ישב וחישב לעצמו: הרי גם אנוכי מתנהג כמש כמו הרבי - הוא עורך תיקון חצות בבכיה על הארץ, וגם אני עושה כן... הרבי לומד אחר התיקון כל הלילה, ואף אני נוהג כן... תפילתי כתפילתו, לימודי כלימודו, ואכילתי כאכילתו... התברר שאף הרבי אינו מלאך, אלא איש ככל האנשים... לא ראיתי כאן שום שינוי והבדל בהנהגה ביני לבינו.

מעתה גדלה קושייתו בכפליים, כאשר ראה עתה מקרוב את הכבוד הגדול וההערצה העצומה שהחסידיים רוחשים לרבו, ודבוקים בו כל כך בביטול גמור, ואילו הוא אינו זוכה ברבנותו אף לא בשמינית שבשמינית מהכבוד הזה... הפלא היה עתה אפוא גדול ביותר, איך זכה הרבי למדרגות רמות ונשגבות כאלו, ואילו אני נשארתי אדם רגיל, רק רב פשוט... כך היה הרב הופך בדעתו אנה אנה, ולא מצא פתרון לדבר.

לאחר שלא מצא שום פתרון לשאלתו שהציקה לו מאד, החליט בלית ברירה להציג את פליאתו בפני הרבי עצמו! הוא ניגש בפיק ברכיים לפני הרבי, וגילה לפניו את תמיהתו המציקה לו זה זמן רב, אולי יוכל הרבי עצמו לפשוט את קושייתו.

פתח הרבי את פיו בחכמה, ואמר: "אשאלך נא שאלה קטנה, תאמר נא, האם זכור לך מתי היה אצלך היום השמח ביותר בחייו?"
"בודאי זכור אני", ענה הרב, "היה זה באחד הימים הטובים של מסחר יין השרף שבבעלותי. בדרך כלל אין רווחי העסק גדולים במיוחד, אך ארע פעם אחת שהוצעה לפני עסקת ענק, מספר גדול של מחסנים רבים המלאים וגדושים בחביות רבות של יין שרף במחיר טוב, שמשום מה החלטתי לרכוש את כולם. לשמחתי הגדולה, יום אחד לאחר ביצוע אותה עסקה, העלה שר האוצר את מחיר יין השרף למחיר גבוה ומפולפל ביותר. כך התעשרתי בבת אחת בעושר רב, ונהפכתי לעשיר גדול! באותה עת זכיתי לחוש היטב טעמה של שמחה גדולה בלב" - סיים הרב את מענהו.

גחן אליו הרבי ואמר: "עתה נהירים הדברים! תדע נאמנה שכאשר ניגש אני להניח התפילין בכל יום, מתמלא לבי שמחה עצומה ונעלה, הרבה יותר משמחת הממון הגשמי שלך שהרגשת באותו יום... וכן הוא בכל דבר מצוה, תורה ותפילה או גמילות חסדים שמזכה אותי השם יתברך לעשות בעולמי, הרי מתמלא לבי שמחה עצומה בדבר. יתכן שמבחינת המעשים החיצוניים אין הבדל גדול בינינו, שנינו עושים בערך את אותם המעשים, אבל במבחן איכות פנימיות אלו המעשים, יש הבדל גדול מאד! וממילא גם התוצאות שונות, שכן עיקר תוצאת השפעת מעשי התורה והמצוות שאנו עושים לעילא

שאלתיו פעם: "איך אתה מצליח לגייס סכומים גדולים כאלה?". הסביר לי כאילו בהלצה ולא ידע כמה עומק יש בזה: "אני ניגש ליהודי בר יכולת, ואומר לו שאני זקוק לסכום עצום, הרבה מעבר למה שמקובל לבקש. מה כבר יכול לקרות? שיאמר שאני משוגע וישליך אותי מביתו?! נו, נו. מה הבעיה בזה?"

הגה"ח רבי שמעון שפיצער שליט"א, על חיותו של יהודי הממלא את שליחותו בשלימות. לדמותו של גבאי הצדקה הרה"ח ר' חיים דוב (בער) מייזעלס ז"ל

"להיות לו לעם סגולה" (דברים כ"ו, י"ח)

הרה"ח ר' חיים דוב (בער) מייזעלס ז"ל, היה גבאי צדקה בעיר וויליאמסבורג ועסק בצדקה וחסד באופן נדיר. יש כמה וכמה לימודים ויסודות ביהדות שהוא הורה בהם דרך, וכדאי מאוד לדבר עליהם, כי בכוחם להשפיע על כולנו ללמוד איך להסתכל על עבודת ה' שלנו. יהודי זה השקיע את כל כולו לעזור ולסייע לאחיו היהודים בכל האופנים, ועסק בגמילות חסד יומם ולילה, תוך שהוא מחדש חידושים נפלאים בהוצאות כוחותיו מתוך תוכו יותר ויותר. הנה הרבה אנו עוסקים בזה, שהקב"ה שלח את האדם למלא את שליחותו. לכל אחד יש תפקיד, והאדם צריך להתבונן כפי שראינו בחובת הלבבות ולשאול את עצמו: "מה הם הכלים שהקב"ה נתן לי ואיך אני יכול לפעול באמצעותם בעולם?". ובכן, הרבה חושבים שמדובר באיזו חקירה פילוסופית שצריך לקחת שנים עד שמגיעים אל המסקנא. שואלים את האדם: "מה נראה לך הם הכלים שלך? מה הם הדברים שאתה יכול לעשות?". והוא משיב: "איני יודע", כאילו צריך לעשות עכשיו מחקרים עמוקים. על האדם לראות באופן הפשוט ביותר מה הוא אוהב לעשות ולהתחיל לעשות. יהודי זה עסק בגיוס כספים לצרכי צדקה בכל האופנים האפשריים, ובכל עת חידש בשליחותו. הוא לא הפסיק מלחדש בה, ולמצוא בה עוד הבנות ועוד אפשרויות לקיימה באופן מועיל יותר.

והוא היה מגייס מיליונים רבים כדי לעזור לאותם יהודים בדרך כבוד, ועשה זאת במדרגה העליונה ביותר של מתן בסתר, כמבואר ברמב"ם, באופן שלא יידעו מי קיבל וממי קיבלו, והיה שואב מזה חיות עצומה.

הנה ידוע שהדרך לפנות לאדם ולבקש ממנו כסף, היא מהדברים העדינים ביותר, לדעת איך מצד אחד לתבוע בחזקה, ומצד שני להמשיך להיות אתו ביידידות ולחייך אליו הגם שאינו רוצה ליתן. מדובר בדבר עדין שבנפש, אשר בדרך כלל האדם טועה בו, כי הוא ציפה ויחל וקיווה מפני שבטוח היה שהלה יכול לתת את סכום גדול, ועד שכבר העיז לגשת אליו ולבקש ממנו, הוא מקבל ממנו סירוב. להישאר עכשיו עם החיוך הרחב, אינו דבר של מה בכך.

מה שביקשתי ממך אתמול סכום גדול, אינו קשור למה שאני מבקש ממך היום...

אכן רבים מספרים עליו, שהיה מגיע תמיד עם תביעה חזקה, וכיון שהלה סירב, היה מצליח להפך זאת ברגע כמימריה כאילו התכוון רק בבדיחות הדעת. יכול היה לבוא יום אחר יום לאותו עשיר ולומר לו: "מה שביקשתי

לו סיפרו את כל האמת על אודות מצבם

נדבר תחילה על החידושים. הנה היהודי חידש שצריך לעזור לכל מיני האנשים. בתחילה עזר לנצרכים הפשוטים, ואז קלט שיש אנשים שעובדים לפרנסתם ונקראים בעלי פרנסה, אך עוברים במצבים ממש לא פשוטים ומתביישים לפנות לעזרה. אכן ידוע ומפורסם שכל אותם אנשים שפשוטו רגל למחצה, לשליש ולרביע, ולא היה להם להוצאות שבת ויו"ט, הגם שהיו מתביישים לפנות לעזרה, ממנו לא התביישו, כי השתמש בכל כוחותיו שחנן אותו הבורא להתייחס אליהם בחביבות שאין כמותה, עד אשר נמס לבם ונפלו כל המחיצות. לו סיפרו את כל האמת על אודות מצבם.

ממך אתמול סכום גדול אינו קשור מה שאני מבקש ממך היום. אתמול ביקשתי לעני אחד והיום אני מבקש לעני אחר. פרשייה חדשה שאינה קשורה כלל". כן שמעתי ממנו בעצמו כמה פעמים: "מה הקשר בין פרשה לפרשה? עד כה הוצאתי מיליונים למתנות לאביונים, ועכשיו אני מוציא מיליונים לקמחא דפסחא. מה השייכות? לקמחא דפסחא עדיין לא נתת".

זה מגיע מאמת אמיתית ביותר, ממילוי השליחות באופן הנכון. אנו לומדים זאת בשיעורנו בתורת לימוד ולא סתם להספיד את הנפטר. לימוד הוא לכל אחד מאתנו. אכן כן, האיש זכה ללמוד לימוד עצום לאנשים רבים כל-כך. כל אחד בשליחותו - "התקדם עם זה עוד ועוד בכל מיני האופנים, ותראה לאן זה יוביל אותך".

באותו זמן שהיה מגלגל מיליונים, היה משמש בבית כאב לבניו

ולפני שממשיכים הלאה, נחוץ מאוד שלא להפסיד שום חלק. מעיד האיש שלמד אתו בחברותא, ומעידים עוד אנשים קרובים, שהיהודי לא היה עולה על יצעו לפני לימוד דף הגמרא שלו. הוא היה שב לביתו בשעה מאוחרת בלילה, אז היה מעיר את חבריו ולומדים יחדיו את הדף. אכן כשהאדם נזהר להיות ירא ושלם בשאר חלקי היהדות, הוא זוכה לסייעתא דשמיא עצומה במילוי שליחותו. ובנשימה אחת צריך לציין מה שמעידים בני ביתו, שבאותו זמן שהיה מגלגל מיליונים, היה משמש בבית כאב לבניו ובעל לאשתו, מבלי שיספר דבר או חצי דבר, על הדברים הגדולים שהוא עושה ומבלי שירגישו שהוא מקפחם מאומה.

חלק גדול הוא מהמעשה, כי כשאנו מדברים על מילוי השליחות, אם האדם אינו נוסע נכונה, אלא עושה מה שעושה כדי לבנות את עצמו ובגלל כן הוא מוותר על יראת השמים שלו, אין זה אותו מילוי שליחות שממלא את האדם בחיות, ואז נראה שהוא עוסק בזה רק כשיש לו מצב רוח טוב ושהוא מסתכסך עם אנשים רבים. אכן יש רשימה של סימנים הרבה שאפשר לראות על פיהם שאין האדם ממלא את שליחותו נכונה. כדי למלא את השליחות נכונה, צריך האדם להיות יהודי ירא שמים. כך הוא אצל כל אחד שרוצה למלא את שליחותו ואומר: "בזה אני רוצה לעסוק. למה? כי בזה נתן לי הקב"ה כוחות ובזה אני צריך לפעול".

"איך אתה מצליח לגייס סכומים גדולים כאלה?"

עוד דבר נפלא ששמעתי ממנו בעצמו, ולימוד עצום הוא בשבילנו. שאלתי פעם בעת רצון: "איך אתה מצליח לגייס סכומים גדולים כאלה?". הסביר לי כאילו בהלצה, ולא ידע כמה עומק יש בזה: "אני ניגש ליהודי בר יכולת ואומר לו שאני זקוק לסכום עצום, הרבה מעבר למה שמקובל לבקש. מה כבר יכול לקרות? שיאמר שאני משוגע וישליך אותי מביתו? נו, נו. מה הבעיה בזה?". הוא המשיך בהסברו: "אני פונה כך לעשרה אנשים, נניח שחמשה או אפילו שבעה מהם משליכים אותי מביתם, די לי בכך שהשלושה הנותרים מושיטים לי את הסכום שאני מבקש מהם".

אתם יודעים איזה לימוד עצום יש בזה? ונבאר: בדרך כלל, האדם אומר כך: "דבר ראשון אני צריך לשמור על דמותי. פשוט, הרי אינני יכול להיקרא משוגע. ואז אראה בתוך המסגרת השומרת על כבודי מה אני יכול לעשות". האמת שבהרבה תחומים בחיים שם לו האדם לעצמו גבולות כאלה. "להיות ער בלילה הרי אני יכול, לעשות דבר מה שתיגרם לי בושה על ידו גם אינו בא בחשבון. אינני יכול לקחת את הסיכון שיסתכלו עלי בעינים עקומות. עכשיו בתוך הגבולות האלה, בלי נדר אני הולך לנסות כמה שאני יכול". כך אומר האדם, ולאן הוא מגיע? בכל הדברים הוא כך. בכל מקום שהאדם ניגש. הוא עושה לו גבולות על גבי גבולות ואח"כ הוא מצטדק ואומר: "ניסיתי..."

איננו קולטים כמה זה עמוק, ובגלל כן, מי מפסיד? אתה בעצמך מפסיד, כי אינך מוציא את כוחותיך וממילא אינך מקבל את חיותך. ר' חיים בער באמת היה איש חביב ולבבי, אבל הוא השכיל לנצל זאת. אף אחד אינו אוהב שמביישים אותו. ואילו הוא בא על מנת כן. הוא ידע היטב - "אני עושה זאת על מנת שאנחל בושה, ומה אכפת לי אם בסוף אגיע אל היעד?". זה היה הקו שהדריך אותו: "אתה יכול לצחוק עלי כמה שתרצה. אף אני אצחק עמך. העיקר שבסוף אקבל את הכסף ואעביר אותו לאלמנה או לנצרך".

הרי יחשוב עלי שאני משוגע!

הסתכלות כה נכונה היא. הנה יש שהאדם צריך לעשות איזו שתדלנות, אם לנסות להכניס בחור בישיבה, אם לנסות לדחוף איזה שידוך. לא תמיד זה קל. ופעמים הרבה הפחד הראשון שקופץ לו לאדם בלבו הוא: "איך אפשר? פלוני הרי יחשוב עלי שאני משוגע!". וזה מה שעוצר אותו. ואז חוץ ממה שהעולם אינו נבנה, האדם עצמו אינו נבנה. כל-כך חבל. אתה צריך שתהיה לך היכולת לעשותו על מנת כן. הקב"ה דורש זאת מן האדם.

וכן איתא בירושלמי סוף פאה שבאו להציע לרבי עקיבא לשמש כגבאי צדקה, והלך לבקש רשות מאשתו כשהוא אומר לה שהוא יודע שינחל בזיונות ועל מנת כן הוא הולך. הוא מוכן לשלם את המחיר כדי לשמש כגבאי צדקה.

וכך הוא בכל דבר שהאדם רוצה לעשות, כי לכל דבר יש מחיר. הן ידוע מה שאומרים העולם שהאדם רוצה לסיים את כל הש"ס בלילה אחד ועוד לישן טוב באותו לילה. בכל דבר שאתה רוצה לעשות, אתה צריך לשלם מחיר. ואם אינך מסכים לשלם את המחיר, לא תצליח בכך, ואתה בעצמך לא תגלה מי אתה.

הנה הכישלונות אף הם חלק מהמחיר. וגם את זה אפשר ללמוד מיהודי זה. האדם צריך להבין, שכדי להצליח הוא צריך לשלם מחיר של כשלוש או של כמה כישלונות, על כל הבזיון והכאב שבדבר. בדרך כלל, כשהאדם נכשל, הוא מתחיל להכות על חטא: "מה הייתי צריך להכנס לזה בכלל?". אבל אם הוא מוכן לשלם את המחיר כי הוא חרוט לו במוח - "זהו תפקידי ואני מוכרח לקיים את תפקידי בעולם. אם אין אני לי מי לי. זהו תפקידי המיוחד לי ואף אחד בעולם אינו יכול לקיימו במקומי. אני גוזל חיות מן העולם אם אינני מקיימו" - אזי הוא מתמלא חיות עצומה וכל הבזיונות מצטמקים לעומתה.

אחרי אותה סעודה, שכל כולה היתה התרוממות הרוח, קם הרב דסלר ממקומו, והחל להוריד את הכלים מעל השולחן. הרב שטיינהוז נחרד ונזעק: הרב הינו אורח כאן בביתנו, לא נסכים שהרב יוריד כלים מהשולחן ויסדר את הבית. חלילה וחס! לא תעלה כזאת על הדעת בכלל!!! אבל הרב דסלר השיב לו בפשטות...

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה', על ימי הסליחות והכרת הטוב

ימי הסליחות כבר כאן. אחינו בני עדות המזרח, משכימים יום יום לאמירת הסליחות מזה כשבועיים, וגם אנו בני אשכנז מתחילים לפשפש במדפים העליונים של ארון הספרים, ושולפים את ספרי ה'סליחות' המאובקים, לקראת תחילת אמירת הסליחות בקרוב מאוד.

זה הזמן להתייחס לנקודה מאוד מעניינת שנוגעת לנושא של אמירת הסליחות, וממנה נגיע גם לפרשתנו, פרשת 'כי תבוא'.

אנחנו מתחילים את אמירת הסליחות ב'אשרי', שכל כולו שבח והודיה לבורא עולם, ומיד לאחר אמירת הקדיש אומרים את הקטע הארוך 'לך ה' הצדקה' שהוא בעצם ליקוט של פסוקים מכל רחבי התנ"ך, ובהם אנחנו מתחילים באזכור של המצב השפל שלנו, "לנו בושתי הפנים", "נחפשה דרכינו ונחקורה", "כדלים וכרשים דפקנו דלתך"...

ולאחר מכן מתחילים לספר בשבחו של הקב"ה. "אתה בקעת מעין ונחל", "אתה רצצת ראשי לווייתן", "אתה הכינות מאור ושמש", "אתה מושל בגאות הים", "יודו שמים פלאך"...

לכאורה צריכים להבין, מה עניין השבחים וההודאות הללו, כשאנחנו באים לבקש סליחה. לא היה עדיף להתחיל מיד מ"מלאכי רחמים חלו נא פני קל במיטב היגיון?", או ב"הט אזנך ממרום", "ראה כי אזלת ידינו וכדו'?

השאלה מתחדדת עוד יותר, אם נציין את מה שאולי לא כולם יודעים, שעיקר הסליחות זה החלקים שאותם אומרים בקביעות יום יום. הפיוטים שמשתנים מיום ליום הם אולי יותר מושכים את הלב שלנו, וגורמים לנו להתעורר יותר כי אינם שגורים על לשוננו, אבל עיקר הסליחות זה דווקא החלקים הקבועים שאינם מתחלפים. כלומר, האמירה של הפסוקים הללו הוא לא רק איזו הקדמה כזאת, כדי להגיע אל העיקר, אלא היא היא עיקר העיקרים של אמירת הסליחות. "מי לא יראך מלך הגויים!", "מי א-ל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשיך וכגבורתיך". זה הוא עיקר הסליחות.

וזה באמת פלא גדול. ככה מבקשים סליחה? האם זאת הדרך הנכונה להתוודות על החטאים שלנו ולייחל לרחמי שמים?

אותנו במסכת ראש השנה, שפרשה זו סודרה בכונה כן שיקראו אותה תמיד לפני ראש השנה, כדי שתכלה שנה וקללותיה, ותחל שנה וברכותיה. אבל על דרך הרמז אפשר לומר שיש בזה טעם נוסף, כי בפרשה זו יש לנו לימוד חשוב מאוד, שכל יהודי צריך ללמוד ולשנן אותו לפני ראש השנה, בימי הרחמים והסליחות.

אומרת התורה הקדושה, כשתבוא אל הארץ, אל תחשוב שכל מה שגדל על האדמה שלך שייך לך. לא ולא, יש חלקים שצריכים לתת לכהנים וללוויים, לעניים או אפילו לאכול בעצמך אבל דווקא בירושלים בין החומות.

לא זו בלבד, אלא שאת החלק הראשון, הפירות הכי חביבים שמבכירים לגדול לפני כל הפירות האחרים - גם אותם צריכים להביא אל בית ה'. וכשתבוא לבית ה', זה לא מספיק להניח את הביכורים ולהסתלק, צריכים לומר משהו מאוד חשוב שם: "ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם ואמרת אליו, הגדתי היום לה' אלוך...".

אומר רש"י הקדוש במקום, מה הפשט 'ואמרת אליו'? מה צריכים לומר לו? "שאינך כפוי טובה".

סתם שתדע, אני לא כפוי טובה, אני איש טוב, אני יודע להכיר טובה. חשוב שתדע את זה כשאני מביא ביכורים לבית המקדש.

זה הרי פלא גדול. יש בתורה כל כך הרבה מצוות ואיסורים, ומכל

השבוע אנחנו קוראים את פרשת 'כי תבוא', וחז"ל הקדושים לימדו

שלו, ושניהם עלו לארץ הקודש, אבל אותו ילד לא היה ממשפחה של חסידי בעלזא, ולא היה לו שום קשר עם הרבי מבעלזא. הוא גדל, התחתן, ולצער הרב לא זכה לפרי בטן. מספר שנים חלפו מהחתונה, הם הלכו לדרוש ברופאים שהיו תמימי דעים - הזוג הזה יישאר ללא ילדים, אין שום דרך לעזור להם.

ביום מן הימים החליט אותו יהודי לנסוע לתל אביב, ולהיכנס אל הרבי הקדוש מבעלזא, אולי יזכה להיפקד בברכתו הטהורה.

הוא כתב קוויטל עם שמו ושם אמו, וכמובן גם שמה של רעייתו ושם אמה, והגישו אל הרבי שקרא את הקוויטל וזיהה מיד את האיש שלפניו: "אתה מגיע מעיר פלונית?", שאל והיהודי השיב בחיוב, "האם אתה בן למשפחה פלונית?", ושוב השיב בחיוב.

"אתה זוכר שהייתי אצלכם בבית?", שאל הרבי השלישית, והיהודי הנרגש השיב שאכן הוא זוכר היטב. "אתה נתת לי את המיטה שלך, נכון?", בירר הרבי עוד, ושוב קיבל תשובה חיובית.

שקע הרבי הקדוש מבעלזא בשרעפים, ולאחר מכן בירך אותו יהודי והפטיר: "שני לילות ישנתי על המיטה שלך, בזכות זה יהיו לך שני ילדים".

צדיק גוזר והקב"ה מקיים. לא עברו ימים מרובים ואתו יהודי ורעייתו נפקדו בשני ילדים, נגד כל הסיכויים ובניגוד לכל התחזיות שסיפקו הרופאים.

המעשה עם הרבי מבעלזא יכול להמחיש לנו עד כמה גדול כוחה של הכרת הטוב, אבל כמובן שלא כל אחד מאתנו יכול להגיע לכזאת דרגה. הלוואי שהיינו יכולים לברך כך אנשים ולגזור גזירות שיהיה להן רושם בשמי מרום, כדי לפקוד חשוכי בנים בזרע של קיימא. בפועל רובנו רחוקים מאוד מזה...

אני אספר כאן סיפור נגדי של הכרת הטוב, גם סיפור זה אירע עם אחד מגדולי הדור הקודם, אבל בשונה מהמעשה עם הרבי מבעלזא, הפעם מדובר ב'הכרת הטוב' מהסוג שכל אחד ואחד מאתנו יכול לעשות בעצמו.

מספר הרב בן דוד מעשה שסיפר הגאון רבי זאב שטיינהוז, שפעם זכה לארח את מורנו הגאון רבי אליהו דסלר זצ"ל, בעל ה'מכתב מאליהו'. הרב דסלר סעד סעודת שבת על שולחנו של הרב שטיינהוז, וכמובן שהסעודה היתה רצופה בשירת זמירות ואמירת דברי תורה, כפי שמצופה מענק שבענקים כמו הרב דסלר, שבכל דבר היה רואה את ההשגחה העליונה, ובכל פריט גשמי היה רואה רעיונות עמוקים של משלי חכמים וחידותם.

אחרי אותה סעודה שכל כולה היתה התרוממות הרוח, בירכו ברכת המזון בכונה רבה, אבל אז קם הרב דסלר ממקומו, והחל להוריד את הכלים מעל השולחן.

הרב שטיינהוז נחרד ונזעק: "מה פתאום? הרב הנו אורח כאן בביתנו, לא נסכים שהרב יוריד כלים מהשולחן ויסדר את הבית. חלילה וחס! לא תעלה כזאת על הדעת בכלל!!!"

אבל הרב דסלר השיב לו בפשטות: "הרי הנשים עמלות וטורחות, הן

המצוות והאיסורים צריכים להתמקד דווקא על העניין הזה של הכרת הטוב וכפיות טובה? למה לא "ואמרת אליו - שאני לא מחלל שבת?" למה לא "שאני לא עובד עבודה זרה?" למה לא "שאני לא מעלים עיני מן העני המבקש צדקה?" למה דווקא "שאני כפוי טובה"?

התשובה היא שמי שאינו כפוי טובה, ממילא אינו יכול לחלל שבת ולא להעלים עין מהצדקה ולא לעבוד עבודה זרה, כי הרי הקב"ה גמל איתנו כל כך הרבה טובות, איך אפשר שלא לקיים את רצונו ואת מצוותיו? זאת הרי כפיות טובה נוראית!

חז"ל הקדושים אומרים, שכל הכופר בטובתו של חברו כאילו כופר בטובתו של מקום, למעשה מונח כאן יסוד עמוק. לכאורה צריכים להבין מה הקשר? מי שכופר בטובתו של חבר אחד, זה אומר שהוא כופר בטובתם של חברים אחרים שלו? כמובן שלא. אפשר לכפור בטובה של אדם אחד ולהכיר טובה לאדם אחר, אז למה זה מיד מגיע למצב כזה של כפיות טובה עד שהוא כבר כופר אפילו בטובתו של מקום?

התשובה היא, שהבורא ברוך הוא עושה ויעשה לכל המעשים, הוא מנהיג את העולם מתחילתו ועד סופו, ואין שום פעולה שנעשית בעולמו של הקב"ה שלא כך נגזר על ידו שיעשה.

אם כן, כשיהודי עשה לי טובה, הוא בעצם עשה את מה שהקב"ה גזר שיהיה, כלומר הטובה ניתנה לי על ידי הקב"ה ואותו יהודי היה השליח. באדם ואומר: "לא עשית לי שום טובה, ממילא הייתי מגיע לאותו הישג גם אם לא היית עוזר לי" - כלומר, הוא כופר בטובה שהקב"ה עשה לו!

אני רוצה להביא כאן כמה עובדות מההשגה של גדולי ישראל בנושא זה של הכרת הטובה. ידידי הרה"ג רבי ישראל בן דוד הוציא ספר 'וידעת', שמבוסס על 'דעת תבונות' לרבינו הרמח"ל, ומתרגם את הספר לסגנון ולרמה שתתאים לאנשים בני זמנינו.

בספרו זה מביא הרב בן דוד מעשה נפלא, שאירע עם הרה"ק רבי אהרן מבעלזא, שהכיר טובה ליהודי שגמל עמו טובה, וכך היה המעשה:

פעם נודמן הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זיע"א להתארח במקום מסוים, ושם סידרו לו חדר עם מיטה שעליה יוכל לנוח בלילות שבהם יהיה באותו מקום. הרבי מבעלזא היו לו עיניים קדושות וטהורות, וכשהוא היה מסתכל על מקום או על חפץ הוא ראה את כל העבר. הוא הביט במקום ההוא, ומיד אמר שהוא לא יוכל לנוח בחדר הזה ובמיטה הזאת. היה שם אחד מבני הבית, ילד צעיר לשנים, שלתומו חשב שהרבי כנראה חושב שמיטה זאת אינה נוחה מספיק. הוא מיד קפץ והציע את המיטה שלו, אולי היא כן תמצא בעיניו של הרבי, ואכן נכנס הרבי לחדר הסמוך, חדרו של הילד, ומיד אמר שהוא ישמח להתארח כאן. באותו לילה ובלילה שלאחר מכן עלה הרבי על יצועו של אותו ילד, שפינה במיוחד עבורו את החדר והסכים לוותר על המיטה שלו לשני לילות.

עברו ימים, חלפו שנים. ענן שחור עלה בשמי אירופה, העולם התהפך על הרבי וגם על אותו ילד. כל אחד מהם עבר את מסלול הייסורים

פעם ראיתי אבא, שניגש לחבר שיודע ערבית, ומבקש ממנו שילמד אותו לומר כמה מחמאות בערבית. הוא לימד אותו לומר "כול אל איחתיראם" - כל הכבוד, "מומתאז" - מצוין. הייתי בטוח שהוא משפץ את הבית, והוא רוצה לדעת איך להחמיא לפועלים הערבים, אבל אז הוא אמר לי: "לא לא, זה בשביל הבן שלי..."

מגיד השיעור הנודע רבי עמרם בינעט, עם מאמר המשך בסדרה על הדרך להצלחה, והענקת מחמאות ככלי לעידוד

הרב עמרם בינעט

בשבועיים האחרונים עסקנו מעל גבי כמה נכבדה זו, בסוגיה של העובדים והפיכתם ליעילים, מוצלחים ומסורים יותר למקום העבודה, במקרה שלנו דיברנו על מלמדים בתלמודי התורה, אבל זה נכון כמובן גם למורות בבית ספר, וכמעט לכל מעסיק במקצועות השונים הקיימים בשוק.

היום אני רוצה להתקדם לשלב נוסף, שכבר נגענו בו בעבר, ותמיד כדאי לחזור אליו שוב: יחסי הורים וילדים. ועל כך אני רוצה לספר לכם סיפור שהייתי עד לו, ושעשה עלי רושם גדול מאוד.

אבל לפני כן, ברשותכם, אני רוצה לחדד נקודה: אין זה סוד שהחינוך העיקרי והאפקטיבי ביותר, הוא על ידי עידוד. ככל שנעודד את הילדים לצעוד בדרך טובה יותר, כך הם יהיו מחונכים יותר. ככל שנזוף בהם יותר על הדברים הלא טובים שלהם, כך נקבל ילדים מתוסכלים יותר ולפעמים גם מרדנים יותר.

כמובן שלפעמים צריכים לנזוף, אבל המינון הנכון צריך לכלול הרבה יותר מחמאות ועידוד מניזיפות והענשה. כל הורה צריך לבדוק את עצמו ולעשות חשבון נפש, אם בשבוע האחרון נתת לילד שלך יותר שלילי מאשר חיובי, זה מצב לא תקין.

אם ההורה מרגיש שהילד ממש סוטה מהדרך הרצויה, ואין ברירה אלא להעיר לו רבות, אז אני רוצה לומר לו שני דברים על כך: קודם כל כדאי שייגש לאיש מקצוע מומחה, שינווט אותו בעניין, כי הניסיון מלמד שהטפת מוסר וניזיפות מרובות פועלים מעט מאוד, אם בכלל.

הדבר השני הוא, נניח שאתה באמת צריך להעיר לילד ולנזוף בו רבות, נניח שזה נכון, מה הבעיה למצוא דרכים להחמיא לו באופן שמהמחמאות יעלו במספר ובאיכות על הנזיפות?

פעם ראיתי אבא שניגש לחבר שיודע ערבית, ומבקש ממנו שילמד אותו לומר כמה מחמאות בערבית. הוא לימד אותו לומר "כול אל איחתיראם" - כל הכבוד, "מומתאז" - מצוין, "חילו כתיר" - יפה מאוד.

לתומי הייתי בטוח שהוא משפץ את הבית, ולכן הוא רוצה לדעת איך להחמיא לפועלים הערבים, אבל אז הוא אמר לי: "לא לא, זה בשביל הבן שלי. אני קיבלתי על עצמי לעודד אותו, אז אני לומר מילים בערבית".

שאלתי אותו, "מה רע באידיש או בלשון הקודש? שתי שפות שהילד מבין. למה הרחקת נדוד עד השפה הערבית?"

השיב לי החבר: "אתה לא מבין. כבר נמאס לו לשמוע כל הזמן שאני אומר "כל הכבוד" "שכויח", "זייער שיין", "נפלא ביותר", ו"אין כמוך בעולם". אז אני מנסה לגוון, התחלתי לומר לו באנגלית: "בייטפול", "וורי נייס", "וונדרפול" ו"אקסלנט". אבל גם את המחמאות באנגלית הוא כבר מכיר וזה מעצבן אותו.

"לכן החלטתי לעבור לערבית, וכשזה ימאס לו נחפש שפה אחרת, אני מתלבט בין סינית לאמהרית. מה אתה אומר? למה הוא יתחבר יותר???"

כמובן שזה לא נקרא לעודד. זה נקרא להחמיא, וזה חשוב מאוד במידה ובמינון הנכון, אבל זה לא עידוד אמיתי.

עידוד אמיתי זה כשאתה מפגין הערכה, כשאתה מראה לילד שהוא חשוב לך ושאתה ממש מעריך את מה שהוא עושה, כשאתה נותן לו את ההרגשה שאתה סומך עליו שהוא ימשיך בדרך הטובה הזאת גם הלאה,

שאתה מצפה ממנו ובטוח במאה אחוז, שהוא עושה את מקסימום ההשתדלות כדי להצליח. זה מה שבאמת מעודד אותו להתאמץ.

ומעשה שהיה כך היה. נסעתי ברכב עם אחד מחברי הטובים, ואיתנו היה גם אברך צעיר שמשותף בקביעות בשיעור 'דף היומי' שאני זוכה למסור מדי ערב, בתלמוד בבלי ובתלמוד ירושלמי.

סיפר לנו החבר שלי, שהבן הגדול שלו שהתחתן, עושה הערב סיום מסכת: "אני מאוד שמחתי שהוא מסיים מסכת, נתתי לו סכום של כמה מאות שקלים, להשתתפות בכיסוי ההוצאות, וגם ביקשתי בבית שיבשלו לו מנות של בשר בקר לכבוד הסיום, כדי להראות שזה חשוב לנו ושנחננו מאוד מאוד שמחים בכך שהילד מתקדם בידיעת התורה ב"ה", הוא מספר.

שאלנו אותו, באיזה שעה הסיום, הרי השעה כבר עשר ורבע, הוא בטח מאחר לאירוע, והוא השיב לנו בפשטות שהוא לא מתכוון להשתתף באירוע המרגש: "אני חייב לקום מוקדם, זה לא השעות שלי. אני בשעה 11 בלילה כבר ישן שנת ישרים".

אני קיבלתי את ההסבר, לא התווכחתי, אבל האברך הצעיר שהיה איתנו ממש התקומם: "סלח לי מאוד", הוא אמר, "אני לא רוצה להתערב. אתה מבוגר ממני ויכול להיות אבא שלי, אבל שתדע לך שאתה פשוט טועה".

הוא לא הבין, "למה אני טועה? ללכת לישון ב-11 בלילה זאת טעות?"

"ללכת לישון ב-11 בלילה כשהבן שלך עורך סיום מסכת, זאת טעות גדולה מאוד", השיב האברך הצעיר.

"אבל נתתי לו מאות שקלים, כולל מנות בשר בקר לכל באי סעודת הסיום", טען האב בלהט, "אתה לא יכול לומר שלא הראיתי לו כמה זה חשוב לי".

השיב לו האברך הצעיר: "אתה אולי הוכחת לו שהוא חשוב לך, אבל לא נתת לו להרגיש את זה! אם תבוא לסעודת הסיום, תשב שם עם פנים זורחות מאושר, ותגיד לכל המשתתפים שם כמה אתה גאה בבן שלך, וכמה זה ממלא אותך בנחת שהוא סיים את המסכת - רק ככה אתה יכול להבטיח לעצמך שהוא יחתור בכל כוחו לסיים מסכת נוספת! בכמה מאות שקלים אתה לא יכול לקנות בנאדם לאורך זמן, גם אם הוא הבן שלך, אבל אם הוא יראה את החיוך שלך, אם הוא ירגיש שאתה גאה בו ונורא נורא שמח שהוא מסיים מסכת - קניית אותו. אין לי שום ספק קל שבקלים, שזה יגרום לו לרצות ביתר שאת לסיים עוד ועוד מסכתות.

"אתה רוצה שהבן שלך יסיים את כל הש"ס? תשנה תוכניות. לך לסיום שהוא עושה, גם אם זה לא השעות שלך".

הדברים פעלו את פעולתם, והאב הגאה ומהאושר המשיך ישירות לבית בנו, כדי לעודד אותו ולשמוח אתו.

לאחר מכן שאלתי את האברך הצעיר, מהיכן באה התובנה הזאת אליו. הוא אינו איש חינוך, הוא עובד קשה לפרנסתו, וגם אין לו ילדים גדולים שאפשר לומר שהוא צבר ניסיון איתם.

הוא השיב לי בפשטות: "אני עצמי עברתי קשיים גדולים מאוד בחיים, ואני אומר לך שלא משנה כמה קשה היה לי, כשאבא שלי עמד לצדי ותמך בי, הרגשתי שהוא נותן לי גב, ביטחון. כשהוא היה עסוק ושלה לי כסף או שליחים אחרים מטעמו - זה גם עזר, אבל לא באותה המידה".

אבל כאן חשוב לחדד נקודה לא פחות קריטית, והיא פונה דווקא אל הילדים, ולא משנה באיזה גיל הם.

בעבר היה מקובל, שההורים היו דורשים מהילדים שלהם דרישות רבות וגדולות. היו הורים שיכלו להעניש ילדים בחומרה בגלל שהם קיבלו ציון לא הכי טוב בחיידר. כולנו עוד זוכרים, מי שכבר עבר את גיל ה-40 וגם אנשים צעירים יותר, אנחנו זוכרים את ההורים. חלקנו חוו את זה ממש על בשרם, ואחרים ראו את זה אצל החברים שלהם. היו אבות שדרשו מהילדים דרישות גבוהות ללא פשרות, ואם הילד לא עמד ברף הציפיות - הוא היה סופג עונשים כבדים, או השפלות חמורות.

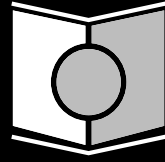
זה לא היה מצב בריא, אולי בדורות קודמים היו אנשים חזקים יותר וזה התאים, בדורות שלנו זה בוודאי לא מתאים, כולם כבר מבינים את זה ב"ה, והדברים האלו נפסקו באופן מוחלט או כמעט מוחלט.

עכשיו אנחנו מתמודדים עם בעיה הפוכה: יש ילדים שדורשים מההורים דרישות, ומנהלים נגדם 'פנקסנות', כולל אברכים בעיקר בשנות העשרים לחייהם, שכל הזמן עסוקים בשאלה אם אבא שלהם נתן להם מספיק והכיל אותם מספיק, או שהוא היה צריך לחנך אותם בצורה טובה יותר ולהעניק להם יותר.

לא מזמן, אחרי שפרסמתי את אחד המאמרים שלי כאן ב'לקראת שבת', עצר אותי אברך צעיר ברחוב ואמר לי, שאם אבא שלו היה קורא את המאמרים שלי לפני שהוא נולד או כשהוא היה ילד קטן, הוא היה יוצא משהו אחר לגמרי: "אני יצאתי ככה, רק בגלל שאבא שלי לא ידע איך לחנך".

רבותי, זאת טעות חמורה מאוד, והיא מגיעה אך ורק מעצת היצר. הרי ליצר הרע יש מגוון רחב של דרכים כדי לשכנע את האדם שכדאי לא להמשיך ולהתנהג בצורה לא נכונה. לפעמים הוא מפתח אותו לחשוב שזאת הדרך הנכונה והראויה, לפעמים הוא מפתח אצלו 'שריון הגנה' ואדישות מוחלטת לגבי מה נכון ומה לא נכון לעשות, ולפעמים היצר עובד בשיטה מתוחכמת יותר: אתה צודק, זה לא בסדר שאתה מתנהג ככה, אבל... מישהו אחר אשם בזה. אבא שלך! זה הוא!!! אם הוא היה יותר מעודד אותך ופחות מותח עליך ביקורת... היית יוצא לא פחות מהרמב"ם. זה הוא שהרס אותך בידיים שלו, עם כל הביקורת הזאת שהוא מתח עליך והעיר לך כל הזמן. עכשיו אין לך סיכוי להיות עובד ה', אין לך סיכוי להיות מתמיד, הרי אבא שלך הרס אותך. מה יעשה הבן ולא יחטא?

צריכים לזכור שזאת עצת היצר, וצריכים לזכור שאף פעם לא כדאי לשמוע בקולו של היצר הרע, גם כשזה נראה לנו שהוא ממש ממש צודק...

Dirshu
העמוד היומי

העמוד היומי

כל השאלות והתשובות

לבקשת רבים ובברכת מרנן ורבנן גדולי התורה -
כל ימות השנה, בהם יוכל הלומד גם לחזור בית

התכנית מייעדת גם לאלו שכבר למדו את הש"ס
המבקשים לייסד לעצמם סדר לימוד שיש בו א
למעשה העולות מתוך הסוגיות.

על מנת לאפשר לכל אחד ללמוד לפי טבעו ולפי
רש"י ותוס', לימוד גמ' רש"י ותוס' עם 'עיון העמוד

קונטרס 'עיון העמוד' נועד להיות כלי עזר ללומדי
דברי הגמרא, ומסקנות ההלכה למעשה העולות
רשימת מוקדי המבחנים ומועדיהם, רשימת שיע

אגף השיעורים של 'דרשו' מקים בימים אלו רש
לפנות כדי לקבל סיוע בהקמת ובהפעלת השיעור
'עיון העמוד' בהתאם לביקוש.

בהחלט כן. ניתן להצטרף לתכנית הלימוד של 'הע
מבחן ייעודיים במקומות אלו.

כמו בשאר מסלולי הלימוד של 'דרשו', יתקיימו
להערכה מדויקת יותר של צורת הלימוד הרצויה,
להשתתף במבחנים, אולם כמובן שאין זו חובה
במבחנים.

במסלולי הלימוד והשיעורים רשאי כמובן להשח

גובה המלגה המקסימלי הוא 270 ₪, אך כמובן י
(- לאברכים: בסדרים / בין הסדרים). מידע מפור

מה היא תכנית הלימוד
של העמוד היומי?

למי מייעדת התכנית?

הלימוד הוא בבקיות
או בעיון? עם תוספות?

מה הוא קונטרס 'עיון
העמוד'?

האם יתקיימו שיעורים
מיוחדים ב'עמוד היומי'?

האם כוללי ערב, 'שיבות
קיבוץ' או כוללי בע"ב
יכולים להצטרף כקבוצה?

האם חייבים להבחן?

מי זכאי להשתתף?

מה גובה המלגה במבחני
העמוד היומי?

לרישום והצטרפות
בעמדות 'נדרים פלוס'
או 02-5609000

ותורה וראשי הישיבות שליט"א, ייסד 'דרשו' תכנית לימוד שינון וחזרה של מסכתות הש"ס, בקצב של עמוד ביום וזור ביתר קלות על החומר הנלמד ב'דף היומי' וגם ללמוד במתינות וביתר הבנה את הש"ס כולו.

את הש"ס ומבקשים לחזור ולשנן את הלימוד במתינות, תוך לימוד מעמיק יותר של סוגיות הש"ס; וגם לאלו יש בו אפשרות ללימוד בקיאות עם עיון קל הכולל את עיקרי הנידונים בראשונים ובאחרונים ומסקנות ההלכה

עו ולפי יכולתו, נוסדו בתכנית זו ארבעה מסלולי לימוד: לימוד גמ' רש"י, לימוד גמ' רש"י ו'עיון העמוד', לימוד גמ' ו'העמוד'. בהתאם לכך יתקיימו גם ארבעה מסלולי מבחן שונים ב'עמוד היומי', במסגרת מבחני 'דרשו' החודשיים.

ללומדי העמוד היומי. בהתאם לכך הוא יכלול את דפי הגמרא וליצידים עיקר דברי הראשונים והאחרונים בביאור העולות מתוך הסוגיות; וכן את ביאור הפשט 'ושננתם' מבית 'מכון המאור'. בקונטרס ייכללו גם לוח הלימוד, מת שיעורי 'העמוד היומי' ועוד.

אלו רשת של שיעורי 'העמוד היומי' בכל רחבי תבל. הנהלת 'דרשו' מזמינה את כל המבקשים להקים שיעורים, השיעור. נקבעו קריטריונים מיוחדים להענקת מלגת פתיחה למגיד השיעור ובנוסף, יישלחו לכל שיעור הוברות

של 'העמוד היומי' גם כיחידים וגם כקבוצות ללימוד מסלול 'העמוד היומי'. כמו כן ישנה אפשרות לפתיחת מוקדי

תקיימו בכל חודש מבחנים נושאי מלגות בארבעת מסלולי הלימוד של 'העמוד היומי'. המבחנים מהווים הזדמנות הרצויה, כמו גם אמצעי לדרכון אישי וליצירת 'מחייב' לעצם הלימוד. בהתאם לכך 'דרשו' ממליץ לכל הלומדים ו חובה וניתן להשתתף בשיעורי 'העמוד היומי' כדי לרכוש ידיעות מקיפות בסוגיות הש"ס - גם ללא השתתפות

ן להשתתף כל מי שלבו חפץ בכך, אולם במבחנים נושאי מלגות ניתן להשתתף רק מגיל 16 ומעלה.

כמובן שהדבר תלוי בגובה הציון, כמו גם במסלול הבחינה, מעמד הנבחן (אברך / בחור / בע"ב) ושעת הלימוד ע מפורט אודות המלגות ניתן יהיה למצוא בפרסומים מיוחדים שיופצו ברחבי הארץ.

הגאון הצדיק רבי חיים וואלקין זצ"ל, משגיח ישיבת 'עטרת ישראל', היה ידיד ותיק של הגאון רבי שמואל יעקב בורנשטיין זצ"ל, ראש ישיבת 'קרית מלך'. ראשיתה של ידידות זו החלה לפני עשרות שנים, בעודם אברכים צעירים בישיבת מיר. יום אחד התקיים בטלז-סטון מעמד הנחת אבן הפינה לישיבת טלז, ושני האברכים הצעירים הוזמנו לארוע

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

את העבר כולו?

וזה לא רק אדם אחד או שנים. הרי הגיעו לבית המקדש רבות יהודים עם ביכורים, וכל אחד ואחד חוזר שוב ושוב על כל הנוסח, בקול רם דווקא - "וענית ואמרת", "בקול רם" - כותב רש"י. כולם שמעו את כל מביא ביכורים מחדש.

אבל עד שאנחנו תמהים על מה שקרה בבית המקדש, נתמה על מה שאנו עצמינו עושים מידי יום יום. רק נתבונן: אם נטלנו את ידינו ואכלנו שיעור כביצה, אנחנו מברכים ברכת המזון. מה כלול בה? 'ברכת הזן'. אנחנו מבינים כמובן - זאת הודאה כללית על כך שהקדוש ברוך הוא בטובו זן ומפרנס לבריותיו.

אבל כבר בברכה השניה אנחנו עוברים להודות על "ארץ חמדה טובה ורחבה, ועל שהוצאתנו השם אלוקינו מארץ מצרים". אבל גם זה לא מספיק, ואנחנו מזכירים גם את ברית מילה ואת מתן תורה, ואז "על חוקיך שהודעתנו", ואז באופן כללי "על חיים חן וחסד שחוננתנו", ועכשיו סוף סוף מגיעים למה שבגללו התיישבנו מלכתחילה לברך - "אכילת מזון שאתה זן". כמה הקדמות עברנו עד שהזכרנו את פת הלחם שאכלנו? ארץ ישראל, יציאת מצרים, מעמד הר סיני, ברית מילה. ואם יהודי אוכל שלוש פעמים ביום, אז שלוש פעמים ביום הוא חוזר על כל הרשימה של הטובות שהשם יתברך גמל איתנו.

מהי באמת ההבנה בנקודה זו, אשר אנו מבחינים כי חוזרת היא לא רק בהבאת הביכורים, אלא גם בברכת המזון הקרובה אלינו?

פרשת כי תבוא נקראת תמיד בשבוע שלפני השבוע האחרון של השנה. הגמרא במסכת מגילה (לא, א) אומרת, כי הדבר נתקן לישראל על ידי עזרא הסופר, כדי לרמוז שתכלה שנה וקללותיה ושתחל שנה וברכותיה; והתוספות שם מוסיפים, כי ניתנה שבת אחת להפסיק בין קריאה זו לראש השנה, כדי לא לסמוך ממש את הקללות ליום הדין. הרי שלעניינים הנזכרים בפרשת השבוע, יש שייכות לתקופה בה חלה הקריאה, ואם כך ננסה להפיק לקחים נוספים בפרשה שנוגעים לכל אחד לקראת ימי הדין:

הפרשה שלנו פותחת בנושא הביכורים וכל דיניהם. שורש ועיקר מצווה זו, כמבואר במפרשים, הוא הכרת הטוב וההודאה לבורא יתברך על הטובות שהוא מנחיל לנו כאן בעולם הזה.

הבה ונעמיק מעט בנושא הביכורים:

במצוה זו יש שני חלקים: החלק הראשון, הוא עצם הבאת הביכורים לבית המקדש, והחלק השני, עליו מפרטת התורה יותר - הוא 'מקרא ביכורים'. דהיינו, הפסוקים שצריך מביא הביכורים לומר כשמוגיע לבית המקדש: "ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם, ואמרת אליו... רש"י על המילים "ואמרת אליו", אומר דברים שמכוונים אותנו להבין את כל ענין מקרא הביכורים: "ואמרת אליו - שאינך כפוי טובה". כל הפסוקים הללו שאומרים בעת הבאת הביכורים נועדו לשם מטרה אחת - להצהיר ולהודיע קבל עם ועולם את ההכרזה: "אני לא כפוי טובה!".

כיצד איפוא מכירים טובה? הבה ונראה את לשון הפסוקים, המחזיר את הקורא לכל העבר של כלל ישראל: "ארמי אובד אבי, וירד מצרימה ויגר שם במתי מעט, ויהי שם לגוי גדול עצום ורב". ובהמשך מתוארים גם כל ניסי מצרים: "ויוציאנו ה' ממצרים ביד חזקה ובזרוע נטויה", ומזכירים את ביאת הארץ: "ויביאנו אל המקום הזה, ויתן לנו את הארץ הזאת ארץ זבת חלב ודבש".

ורק אחרי סקירה זו, מתפנה היהודי לומר "הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה". צריך להבין זאת? הלא יהודי עובד את האדמה, זוכה לראות את פרי עמלו, וניגש לקיים בשמחה מצוות ביכורים. הוא רוצה להודות להשם יתברך, אבל הנוסח שקבעה התורה מצריך אותו לספר היסטוריה שלמה שעברה על כלל ישראל: יעקב ולבן, הירידה למצרים, השעבוד, הגאולה, הכניסה לארץ - כיצד כל זה מתאים ושייך לענין הביכורים? מדוע על כל סלסלה של ביכורים צריך האדם לגולל

הסוד הטמון כאן הוא, שעלינו לדעת כיצד מודים, ובעיקר, על מה צריך להודות.

כשאנו באים להכיר טובה, עלינו להחיות בקרבינו את תחושת ההודאה וההנאה מכל מה שזכינו לקבל. אך לא זו בלבד, אלא להשתמש בטובה הקרובה לנו, כדי לעורר את תחושת הכרת הטוב לכל הדברים שקיבלנו ממיטיבנו, בין אם זה בשר ודם ובין אם זה מחסדו יתברך.

זו הסיבה שאנחנו מאריכים במקרא ביכורים ובברכת המזון, להזכיר את כל טובות השם יתברך עימנו מאז היותנו לעם. איננו מתמכרים טובה, אלא מעוררים בנפשינו את הידיעה וההכרה כי הכל מאיתו יתברך, וזו הסיבה להיותינו ולקיומנו.

שמעתי מדודי הגאון רבי **רפאל ברלין** שליט"א כי מקובל בידו אודות גאון הגאונים רבינו **אליהו מוילנא** זצ"ל, שכמעט לא דיבר שלא בלשון הקודש. בכלל הוא מיטע בדיבור ככל האפשר, אבל גם כאשר נצרך לשוחח עם מאן דהו - שוחח רק בלשון הקודש. מילה אחת משפת האידיש כן היתה שגורה על לשונו - 'דאנק', תודה. כששאלו את תלמידיו לפשר הענין, הסבירו כי המילה 'דנק' בגימטריה 'עולם הבא'; אדם שרגיל להכיר טובה, בסופו של דבר יקיים את רצון השם ויזכה להגיע לעולם הבא.

והוסיף לי על כך רבי רפאל ברלין, שהיה בקשר אמיץ עם מרן ראש הישיבה הגרא"מ **שך** זצ"ל, ושמע אותו פעם מתבטא כי 'דאנק' זה גם מלשון 'גידענק' [תזכור!], כלומר, מקבל הטובה מוטלת עליו חובה לזכור את מטיבו.

יסוד זה מופיע כבר בספר החינוך. רבים מכירים את לשונו הנפלאה על מצוות כיבוד אב ואם: "יתן אל ליבו כי האב והאם הם סיבת היותו בעולם, ועל כן באמת ראוי לו לעשות להם כל כבוד וכל תועלת שיוכל, כי הם הביאוהו לעולם, גם יגעו בו כמה יגיעות בקטנותו. **וכשיקבע זאת המידה בנפשו יעלה ממנה להכיר טובת האל ברוך הוא**, שהוא סיבתו וסיבת כל אבותיו עד אדם הראשון, ושהוציאו לאויר העולם וסיפק צרכו כל ימיו... ויערוך במחשבתו כמה וכמה ראוי לו להזהר בעבודתו ברוך הוא".

שמעתי שיחה מפי הגאון הצדיק רבי **חזקיהו מישקובסקי** שליט"א, משגיח ישיבת 'ארחות תורה', בה הוא סיפר כי הגיע פעם לפני מרן שר התורה, הגאון רבי **חיים קנייבסקי** זצוק"ל, אברך בן עליה ונפשו בשאלתו: הוא רוצה להתחזק בתפילה, אבל הוא חושב לעשות כן בשלבים, בכל פעם לבקש ביסודיות על נושא אחד ועליו לבקש ולהתחנן כמו שצריך. כמה כדאי להתחיל? הצלחה בתורה? יראת שמים? מנוחת הנפש?

שאל אותו רבי חיים: "יש לך הורים?" - "ברוך השם, עד מאה ועשרים" השיב. - "נו, אז מה השאלה?" - הגיב רבי חיים על אתר. "התפילה הראשונה שלך צריכה להיות עליהם, שהאבא והאמא יהיו בריאים לאורך ימים, ושתהיה להם רק בריאות והצלחה... הכרת הטוב!"...

הגאון הצדיק רבי **חיים וואלקין** זצ"ל, משגיח ישיבת 'עטרת ישראל', היה ידיד ותיק של הגאון רבי **שמואל יעקב בורנשטיין** זצ"ל, ראש ישיבת 'קרית מלך'. ראשיתה של ידידות זו החלה לפני עשרות שנים, בעודם אברכים צעירים בישיבת מיר. יום אחד התקיים בטלז-סטון מעמד הנחת אבן הפינה לישיבת טלז, ושני האברכים הצעירים הוזמנו לארוע, עקב הזיקה הקרובה שלהם לטלז - רבי חיים כבוגר ישיבת טלז בארצות הברית, ורבי שמואל יעקב כבעל לנכדת הגאון רבי **אברהם יצחק בלוך** זצ"ל הי"ד, ראש ישיבת טלז בליטא.

שני הידידים התחבטו קשות אם לנסוע למעמד. מצד אחד, חובת הכרת הטוב על כתפיהם לישיבת טלז המפוארה; מאידך, 'תורה מה תהא עליה' - האם זו אכן סיבה ראויה לבטל עבודה את סדר הלימוד בישיבה? ירדו השניים לבית רבם מרן הגאון רבי **חיים שמואלביץ** זצ"ל, ראש ישיבת מיר, ושאלוהו כיצד עליהם לנהוג.

רבי חיים שקל את הדברים בכובד ראש, ולבסוף אמר: "איני יודע מה היא רמת ה'הכרת הטוב' שלכם לישיבת טלז - את זאת, הינכם צריכים למדוד לבד. אבל דבר יכולני לומר לכם: **הכרת הטוב זה כל האדם!**".

רבי חיים וואלקין סיפר, כי עשרות שנים לאחר מכן, בפגישתו האחרונה עם רבי שמואל יעקב, שבועות ספורים קודם הסתלקותו, הזכיר לו את אותה אמרה נוקבת של רבי חיים: "ההינכם זוכרים?... הכרת הטוב זה כל האדם!", חזר בניגון, "גיוואלד, זה כל האדם!"...

ה'חזון איש' בירך את העגלון שהוביל אותו ברחובות בני ברק שמעתי פעם מהמשגיח הגאון הצדיק רבי **דן סגל** שליט"א, כי את גודל החיוב בהכרת הטוב ניתן ללמוד מהדין של החזרת משכון.

התורה אומרת (דברים כד, יג): "השב תשיב לו את העבוט כבוא השמש ושכב בשלמתו וברכך, ולך תהיה צדקה לפני השם אלוקיך". רש"י מביא על אתר מהספרי שמבאר כך - "וברכך", שהלווה יברך את המלווה, ואם אינו מברך - מכל מקום "ולך תהיה צדקה".

הרי זה פלא, הקשה המשגיח. לכאורה, כשמקיימים את ציווי השם, קיום המצווה הוא העיקר ולא הברכה שיברך הלווה הנוזק. אך הספרי מבאר ההיפך - העיקר שהוא יברך, וגם אם לא עשה כן, תהיה לו צדקה, מעין בדיעבד שכזה. איך ניתן להבין זאת?

הביאור הוא, אמר המשגיח, שמכיוון שכאן עוסקים באדם שהיטיב למישהו אחר, כוח הברכה של מקבל ההטבה יותר גדול ומשמעותי מהשכר על עצם קיום המצווה! מדוע? כי **החיוב של הכרת הטוב הוא כל כך גדול**, שהקדוש ברוך הוא נותן למקבל הטובה כח ברכה עצום שבאמצעותו יוכל למלאות את החיוב שלו, כי אחרת לא היתה יכולת להכיר טובה כמו שצריך.

כדי להטעים את הענין, הביא המשגיח רבי דן מעשה שהיה עם מרן ה'חזון איש' זצ"ל, שהלך פעם בבני ברק, ושבילי המושבה הצעירה עוד לא היו סלולים כלל. עודו מהלך בחולות, עבר לידו מישהו עם סוס ועגלה והציע לקחתו להיכן שצריך להגיע. ה'חזון איש' סירב כיוון שלא רצה להטריח אחרים, אך בעל העגלה ביקש והפציר ולבסוף נענה ה'חזון איש' לבקשתו.

כשהגיעו ליעד, הודה לו ה'חזון איש' ושאל: "יש איזה משהו שאתה זקוק לו?" - "לא", השיב היהודי, "ברוך השם איני חסר דבר". אמר לו

המשך בעמוד 25

"תכלה שנה וקללותיה!!", זעק המרצה. בסיום ההרצאה ניגשתי יחד עם משתתפים רבים להודות למרצה ולשבח אותו על ההרצאה המוצלחת ועל החיזוק אותו שאבנו כולנו מדבריו החמים. לידי עמד אברך צעיר, שבבישנות אבל עם לא מעט תעוזה ביקש מהמרצה לשאול שאלה...

השאלה ששאל האברך היתה חדה כתער, עד שלקח לעומדים שם כמה שניות כדי לעכל אותה...

מאת: הרב ישראל היימן

לפני מספר שנים השתתפתי בכינוס התעוררות לפני ראש השנה. היה זה כינוס גדול עם משתתפים רבים, ובין המדברים היה יהודי חשוב מאד שהוזמן כאורח הכבוד לשאת את המשא המרכזי לאותו ערב.

זכיתי לשאת שם דברי פתיחה, אחרי דיבר רב המקום ובסוף הוזמן אותו יהודי נכבד, לשאת את נאומו המרתק.

הוא האריך בדברים לבאר את גודל יום ראש השנה ואת חשיבותו. הוא תיאר בצבעים חיים את הדין של מעלה, ואת ההשפעה של המשפט על מהלך כל השנה. הוא עבר לעורר בחום על המשמעות של התפילה בימים אלו.

"תכלה שנה וקללותיה!!", זעק המרצה.

המרצה הנכבד סקר את מוראות אותה שנה שחלפה, את הפיגועים והצרות, את הרבנים וגדולי ישראל שהלכו מעמנו באותה שנה, ואת כל התהפוכות העולמיות המרכזיות שנגזרו בראש השנה הקודם. המטרה הייתה והצליחה - לעורר את המשתתפים להבין את החשיבות של הימים הנוראים ולעורר אותם לקרוע שערי שמים.

ההרצאה הסתיימה, ובבירור היה ניתן לראות על פניהם של כמה וכמה משתתפים את עקבות הדמעות וההתעוררות הורגשה בחלל האוויר. היהודי החשוב הנ"ל הצליח להעביר את המסר בבהירות וברגש, ויחד עם כל המשתתפים גם אני התרגשתי ויצאתי משם מחוזק.

בסיום ההרצאה ניגשתי יחד עם משתתפים רבים להודות למרצה, ולשבח אותו על ההרצאה המוצלחת ועל החיזוק אותו שאבנו כולנו מדבריו החמים.

לידי עמד אברך צעיר, שבבישנות אבל עם לא מעט תעוזה ביקש מהמרצה לשאול שאלה.

"למה הרב דיבר רק על הצרות שקרו בשנה האחרונה? למה הרב לא הזכיר את כל החסדים והטובות שקרו גם הם בשנה האחרונה? הלא אינספור של חסדים, ניסים ונפלאות עשה וממשיך לעשות איתנו השם יתברך, אולי זה ראוי גם לאיזכור?"

במקום השתרר שקט טעון. דבריו של האברך היו חדים כתער, ולקח לעומדים שם כמה שניות כדי לעכל אותם.

אותו מרצה מפורסם שניחן ביראת שמים אמינית ובמידת האמת, לא התבלבל כמו כולם, הוא שאל את האברך העומד מולו: "תגיד, אברך יקר, אתה הלא צודק כל כך... איך הגעת לדרגה כזו של הכרת

הטוב ושל אמונה? למה מכל העומדים כאן, כולל אני בעצמי רק אתה חשבת על זה?"

בתגובה הוציא האברך פנקס קטן מהכיס. הוא הניף אותו אל על ואמר בענוות חן:

"בשנה שעברה, ממש לפני ראש השנה, חיפשתי עם בני ביתי קבלה טובה לשנה החדשה, בסעודת שבת ישבנו כל בני המשפחה והעלנו הצעות לקבלה אחת כוללת שתחזק את כל בני המשפחה לקראת השנה החדשה. על דעת כולם הוחלט לבסוף לעבוד על הודאה לה'. 'ביום ראשון קניתי פנקסים כאלו לכל בני המשפחה וסוכם שכל אחד ישקיע לפחות פעמיים בשבוע לחפש ולכתוב את הטובות שה' עושה איתו ולהודות לו.

"ממש היום בארוחת הצהרים ביקשתי מכולם להביא את הפנקסים ולספור... רצינו לדעת, בסיכומה של שנה, כמה חסדים גלויים לעין סבבו את משפחתנו בשנה החולפת.

"2375 חסדים!!"

"זה הסכום הכולל מכל בני המשפחה..."

והוא הדגיש: "זה כמובן רק החסדים הגלויים ששמנו לב אליהם בבירור, ולא דיברנו על החסדים הגדולים שאפילו לא שמנו לב, ולא על החסדים הנסתרים, וכמובן לא על נפלאותיך שבכל עת, ערב ובוקר וצהריים, ועל עצם חיינו..."

תוך כדי הדברים דפדף האברך במהירות בפנקס, עיניו וגם עינינו

המשך בעמוד 27

המבצע הגדול לחודש אלול

תורמים לארגון 'אחינו' ומקבלים מתנתנה ענקית

מסלול
 גולד

תרום 26 ש"ח לחודש
 למשך 14 חודשים
 סך כל התרומה 364 ש"ח

ומקבלים במתנה

סט 'משנה ברורה'
 כריכה רכה מהדורת כיס

שו"ע 'דרשו' כרך ט'

שו"ע 'דרשו' כרך י'
 הכרך החדש!

ספר המפתח
 על 'משנה ברורה'

ספר 'דרש דוד'
 על התורה 3 כרכים

שווי המתנה בחנויות 756 ש"ח

מסלול
 פרימיום

תרום 24 ש"ח לחודש
 למשך 13 חודשים
 סך כל התרומה 312 ש"ח

ומקבלים במתנה

סט 'משנה ברורה'
 6 כרכים כריכה קשה

ספר המפתח
 על 'משנה ברורה'

ספר 'דרש דוד'
 ימים נוראים

שווי המתנה בחנויות 518 ש"ח

מסלול
 רגיל

תרום 24 ש"ח לחודש
 למשך 12 חודשים
 סך כל התרומה 288 ש"ח

ומקבלים במתנה

סט 'משנה ברורה'
 6 כרכים כריכה קשה

ספר 'דרש דוד'
 ימים נוראים

שווי המתנה בחנויות 455 ש"ח

להצטרפות וקבלת המתנות 02-5609000

צוף התורה

מגיד המישרים הגר' אליעזר יוטקובסקי, עם שאלות בראי הפרשה, משולבים בעובדות ומעשים מגדולי הדורות

ומעשה היה עם מרנא החפץ חיים שהשתוקק מאוד לעלות לארץ הקודש, ואפילו רכש דירה בפתח תקוה, כדי להתגורר בה. החפץ חיים אפילו ארז את מטלטליו וכבר שם לדרך פעמיו, אבל לא אסת"עא מילתא, והוא נאלץ לחזור על עקבותיו, והיה מיצר מאוד על כך שלא זכה לעלות לארץ הקודש באחרית ימיו.

אמרו לו למרנא החפץ חיים שזה דווקא טוב שהוא נשאר בראדין, כי הנוכחות שלו חשובה והוא יכול להשפיע על תושבי כל האזור שילכו בדרך הישר. ענה מרנא החפץ חיים שזה היה נכון לתקופה קודמת, כשהיה צעיר יותר, אבל עכשיו הוא כבר זקן ושבע ימים, הוא מתקשה מאוד לצאת ולבוא ולכן כבר אין לו השפעה רבה על הסביבה ולכן באמת לא חשב לעזוב את הכל ולעלות לארץ הקודש. השיבו מקורביו של מרן ואמרו לו "כשסבא יושב בראש השולחן, כל הנכדים והנינים מתנהגים יפה יותר מפני כבודו", כלומר, גם אם החפץ חיים עצמו כבר זקן ואינו פועל להשפיע על הסביבה שלו, עצם הנוכחות שלו יש בה כדי לעורר השפעה... כששמע זאת החפץ חיים קיבל את הדברים, ונחה דעתו.

ולעניין הלכה כל אחד ואחד ישאל את רבותיו כיצד לנהוג, שהרי אין מקרה אחד דומה למשנהו ובוודאי שבנושאים הרי גורל כגון זה צריכים לעשות שאלת חכם ולשמוע לדעת תורה.

ובספר 'השרף מבריסק' מביא מעשה שהיה עם מרן הרב מבריסק זצ"ל, שבמלחמת העולם הראשונה נפגע קשות מהמלחמה כידוע, כולל כמה מבני משפחתו שנספו ל"ע והיתה התלבטות גדולה אם להגר מליטא לארה"ב או לעלות לארץ הקודש.

למעשה כבר סודרו עבור הרב זצ"ל כל המסמכים הנדרשים כדי להגר לארה"ב הוא קיבל את כל האשרות והיתה תוכנית מסודרת עם מסלול נסיעה וזמני הפלגה, אבל בסופו של דבר החליט הרב לעלות דווקא לארץ הקודש.

אמרו לו שאולי בכל זאת כדאי להגיע לארה"ב משום שבה יש שפע גשמי ושירותי רפואה טובים, ואילו בארץ הקודש הוא צפוי לסבול מעוני ומחסור ויש גם מחלות ל"ע.

השיב מרן הרב מבריסק "לילד ירושלמי אחד יש השקפה טהורה יותר מהרבה מאוד אנשים בחוץ לארץ", וציטט בהקשר זה את דבריו המפורסמים של הנשר הגדול, הרמב"ם, ביד החזקה שלו בפרק ו' מהלכות דעות שם כותב הרמב"ם שאדם צריך להתרחק מחברתם של אנשים שאינם הולכים בדרך הישר: "ואם היו כל המדינות שהוא

1
אנחנו לא בני דודים ומעולם לא פגשתי אותך", אבל אני הצעתי לו שיתקשר לאביו השופט הנכבד ושאל אותו אם זה נכון או לא. הוא התקשר, וקיבל בו במקום תשובה שגרמה ללסת שלו להישמט..

"כִּי תָבוֹא אֶל הָאָרֶץ" (דברים כ"ו, א')

הוא מתגורר בארה"ב, באחת השכונות היהודיות בניו יורק, שם הקים משפחה לתפארת, בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות, כולם הולכים בדרך ה'. מדי יום בצהריים הוא לומד עם בנו, ובכל ערב הוא זוכה ללמוד עם נכד אחר, בשבתות הם מתארחים אצלו והוא מדבר איתם על תורה ויראת שמים, ממש מנהל משפחה לתפארת. אבל בלבו של אותו יהודי מקנן רצון עז לעלות לארץ ישראל. הוא כמובן לא יכול להעביר איתו את כל המשפחה, עשרה ילדים נשואים יש לו, כולם נשואים למשפחות אמריקאיות, הם מושרשים חזק מאוד בארה"ב ולא יכולים לעלות לארץ ישראל.

שאלה: האם יש עניין שאותו יהודי יעזוב את הכל ויעבור לארץ הקודש כדי להרוויח את המצוות התלויות בארץ, כשעל ידי זה הוא מפסיד את כל המצוות שהוא מקיים בחו"ל כשהוא מדריך את בניו ונכדיו בדרך התורה? או שאולי עדיף שיישאר שם ויעשה את המוטל עליו, מבלי לחפש הרפתקאות ומעבר לארץ הקודש?

תשובה: ה'פלא יועץ' בערך 'ארץ ישראל' מורה שאנשים צעירים לא יעלו לארץ הקודש, בגלל שבתקופתו היה בארץ רעב גדול, ומחלות שונות השתוללו והפילו חללים בקרב היהודים שהתגוררו כאן. אבל, מוסיף ה'פלא יועץ', שאנשים מבוגרים שכבר אינן צריכים לגדל את ילדיהם וכבר השלימו את החלק הזה בחייהם, יכולים ואפילו רצוי שיעלו כדי לחונן את עפרה של ארץ הקודש.

ובערך 'צדקה' כותב ה'פלא יועץ' כדהלן: "ובכלל אמרם 'חייך קודמין' הוא, שימכר קרקעות ומטלטלין ויכלכל את שיבתו, ויזכה נפשו לשכן כבוד בארץ הקדש, ויטול חלק בראש לשלח לעולם הבא מעדנים לנפשו, ואל יחוש כל כך על בניו להניח להם כל חילו, כי אדם קרוב אצל עצמו וחיי קודמים". ולענייננו, הדבר תלוי כמובן בשאלה עד כמה שהותו של היהודי בחו"ל חשובה למשפחתו, וכמובן שאם הוא עדיין מדריך את בני המשפחה ויש לו השפעה עליהם, זה לא דומה למי שחי את חייו והילדים באים לבקר אותו אחת לתקופה.

יודעם ושומע שמועתן נוהגים בדרך לא טובה כמו זמנינו, או שאינו יכול ללכת למדינה שמנהגותיה טובים מפני הגייסות או מפני החולי, יש לבדו יחידי כענין שנאמר ישב בדד וידום. ואם היו רעים וחטאים שאין מניחים אותו לישב במדינה אא"כ נתערב עמהן ונוהג במנהגם הרע, יצא למערות ולחוחים ולמדברות, ואל ינהיג עצמו בדרך חטאים כענין שנאמר מי יתנני במדבר מלון אורחים".

והעיד מרן הגאון רבי משה שפירא זצוק"ל, שלמרות שהרב מבריסק עבר מה שעבר במלחמת העולם הראשונה והמחירים הכבדים ששילם, ועל אף העוני ששרר בביתו בירושלים - השמחה היתה שרויה בביתו באופן תמידי באופן שאי אפשר לתאר. כי אדם שחי על פי התורה ובהתאם להלכה, התורה משמחת אותו ומרוממת אותו מאוד.

ושגור היה על לשונו של מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל, לומר שאברך מכולל פוניבז' שמגדל 12 ילדים עם משכורת מינימלית וחי בדוחק רב, בדרך כלל מלא שמחה הרבה יותר מאנשים אחרים הגרים על אדמת ניכר ולהם מאות מיליוני דולרים, אבל לפעמים השמחה מהם והלאה. והיה מרן אומר שאין לזה הסבר טבעי, אבל כך היא המציאות.

אספר מעשה שהייתי שותף לו

אספר מעשה שהייתי שותף לו: היתה אלמנה שחיה בדחקות גדולה ובכל זאת נתנה מכספה לאחרים, ולימים שימשה דמותה אות ומופת לעזרה לזולת:

במסגרת הפעולות שאני משתדל לעשות כדי לעזור ליהודים ולנשות אברכים להתפרנס בכבוד בדרך של היתר ובאופן שיהיה לכתחילה על פי התורה, אמרו לי פעם שכדאי לפנות למשרד התמ"ת, ולבקש עזרה וסיוע ממשלתי למימון הפעולות.

הגשתי את הבקשה, והוזמנתי לשיחה עם פקיד בכיר במשרד, שאמור היה לבחון את הבקשה ולהחליט אם לאשר אותה או לא. כשראיתי את שמו של הפקיד הזה, שמתי לב ששם המשפחה שלו דומה מאוד לשמו של שופט בכיר, שומר מצוות, שחיה באותם ימים כשופט בבית המשפט העליון, ולו יש קשרי משפחה עם אבי מורי זצ"ל. עשיתי בירור נוסף, וגיליתי שהפקיד ההוא, הנו אכן בנו של אותו שופט, וממילא יוצא שאנחנו בני דודים שלישיים... עם זאת, לא היתה לי שום היכרות איתו, והבנתי גם שקרבה משפחתית רחוקה כל כך לא יכולה לעזור לי יותר מדי, אלא אדרבה, הוא עוד עלול להחליט שיש פה ניגוד עניינים ולפסול את הבקשה שלי רק כדי שלא יגידו שהוא עזר לקרוב משפחה על חשבון כספי משלם המיסים הישראלי.

הגעתי לאותה פגישה במועד שנקבע עבורי, והבאתי איתי קלסרים והסברים לרוב על הפעילות החשובה שאנחנו עושים כשאנחנו מאתרים מקומות עבודה המתאימים ליהודים חרדיים, לפי רוח התורה ובהתאם לכללי ההלכה, ועל ידי כך עוזרים למשפחות להתפרנס בכבוד בסייעתא דשמיא.

הפקיד שמע אותי ברוב קשב, ולבסוף השיב לי תשובה ארוכה

ומתפתלת שממנה הבנתי שני דברים:

הדבר הראשון שהבנתי הוא שהמדינה באמת מאוד מאוד מעוניינת לממן ארגונים העוסקים בשילוב חרדים בשוק העבודה, זה ממש אחת המטרות החשובות של ממשלת ישראל בעידן הנוכחי.

הדבר השני שהבנתי הוא שכל הדאגה הזאת, היא רק אמצעי כדי לשלב את החרדים בשוק העבודה הכללי, 'להטמיע אותם בחברה הישראלית'. אבל מה שאני עושה לא מקדם את המטרה של ממשלת ישראל.

ולכן... הבקשה שלי צפויה להידחות ואני לא אקבל שום סיוע ממשלתי. לא קבוע וגם לא חד פעמי.

הפקיד הבכיר אותה לי שהפגישה הגיעה אל סיומה: "אנחנו נבחן את המסמכים, אבל אני אומר לך מראש שלא תתלה תקוות", הוא אמר לי.

בתגובה שאלתי אותו הם הוא מוכן לשמוע סיפור... "נו, בסדר", אמר בחוסר סבלנות, "אבל תעשה את זה שיהיה קצר, כי יש לי לו"ז עמוס".

"לפני הרבה מאוד שנים, משהו כמו שישים וחמש שנה, הגיע לארץ יהודי שהתגורר לפני כן בארה"ב. הוא היה כבן שבעים, ובא עם משפחה, היו לו אשה וילדים, אבל הוא כבר היה כבן שבעים, בקושי ידע עברית, היתה לו גיבנת ענקית על הגב והוא גם סבל מאסטמה חריפה.

"כמוכן שאדם בכזה מצב יתקשה מאוד למצוא עבודה שמכבדת את בעליה. בעבודה פיזית הוא לא יכול היה לעבוד בגלל הגיל והאסטמה, בעבודות פשוטות יותר כמו מוכר בחנות וכו' הוא לא יכול היה לעבוד כי היתה לו גיבנת והוא היה מאוד כפוף, ובכלל, מי מקבל עובד בן 70 לעבוד בבית העסק שלו? מחסום השפה כמוכן שלא הקל עליו.

"לאותו יהודי היתה אחות שהתגוררה בבני ברק. היא היתה אלמנה והיה לה בית עם ילדים. את פרנסתה היא היתה מוצאת בניקיון של בתים ומוסדות, עבדה בפרך והרוויחה משכורת צנועה שממנו חיו היא וילדיה.

"בא היהודי לבקר את אחותו וסיפר לה שהוא מאוד מתקשה למצוא עבודה. האחות חשבה ולבסוף היה לה רעיון: 'הגמ"ח של זוננשיין'. פנתה להנהלת הגמ"ח ושאלה אם הם צריכים מנהל חשבונות מצוין שיוכל לנהל להם אתה פנקסים. הם הסכימו בשמחה אבל הסבירו לה שזה בעצם גמ"ח, כאן עובדים בהתנדבות, לא משלמים משכורת.

"אמרה האלמנה שזה בסדר גמור, היא תיתן למנהל הגמ"ח חצי מהמשכורת החודשית שלה, ואת הכסף היה הוא יעניק לאח המבוגר שלי, מבלי לגלות לו שזאת תרומתה של אחותו האוהבת והדואגת. "וכך עבד הסיפור הזה במשך שנים רבות. האחות האלמנה עבדה בפרך כדי לפרנס את עצמה ואת הילדים שלה, ובסופו של כל חודש היתה חותכת חצי מההכנסה שלה ונותנת לאחיה, כי מזה מה שאחים עושים למען אחים".

סיימתי לספר את הסיפור והפקיד ההוא מסתכל עלי בחוסר סבלנות

לא מוסתר בכלל: "נו. בסדר. מה אתה רוצה להגיד לי בזה???" אמרתי לו: "עד יום מותו, אותו יהודי לא ידע שאחותו מימנה אותו! גם הילדים והנכדים שלו לא ידעו על כך דבר וחצי דבר!". הוא כבר ממש התעצבן עלי: "נו, ואז מה? איך זה קשור אלי, למה אתה מספר לי את כל זה?".

הושטתי לו יד ואמרתי לו: "בגלל שאנחנו קרובי משפחה. וכשסבא שלך עלה לארץ עם גיבנת ענקית ועם אסטמה חריפה ואיש לא רצה להעסיק אותו, סבתא שלי לא התחילה לעשות חשבונות, היא אמרה שאחים עוזרים לאחים שלהם, ופשוט חתכה חצי מהמשכורת שלה כדי שיהיה לו לחם לאכול. עכשיו התור שלך להחזיר לה, יש לך ביד כח וסמכות, אתה יכול לדאוג לתקציב שיסייע לי לעזור להרבה מאוד יהודים למצוא את פרנסתם בכבוד. עליך למלא את החובה המשפחתי שלך".

הפקיד היה המום והסתכל עלי בחוסר אימון: "מה אתה מדבר? זה לא הגיוני. אנחנו לא בני דודים ומעולם לא פגשתי אותך", אבל אני הצעתי לו שיתקשר לאביו השופט הנכבד ושאל אותו אם זה נכון או לא. הוא התקשר, וקיבל בו במקום תשובה שגרמה ללסת שלו להישמט..

2 "ברגע שהלכת מכאן לשדה הוא השתעל, ופלט את החפץ הזר שנתקע בגרונו. הוא שב לנשום כרגיל ולא אירע לו שום נזק ב"ה"

"וְלִקְחָתָּ מִרְאשִׁית כָּל פְּרֵי הָאֲדָמָה" (דברים כ"ו, ב')

שאלה: בסיזמה של שנת השמיטה הקודמת, יצאו כל תושבי בני ברק לרחובה של עיר, כדי להקדים את פני החקלאים שערכו מעין מצעד ניצחון, ונענו ברחובות בני ברק עם טרקטורים, מחרשות וציוד חקלאי מגוון.

היה שם יהודי אחד שבמשך שנים רבות היה לומד בשיעור קבוע בשעה קבועה, והיה עושה כל מאמץ שבעולם שלא לוותר על ההשתתפות בשיעור, וכעת, כשיש מעמד גדול לכבודם של גיבורי כח עושי דברו, הוא מאוד התלבט מה קודם למה, הקביעות של השיעור או הקבלת פני החקלאים ששמרו על משמרת השמיטה ועמדו בניסיון הגדול.

תשובה: על פניו יש לוותר על הקביעות וללכת לקבל את פני החקלאים כי חביבה מצווה בשעתה, וכבר פסק רבינו הרמב"ם בפרק ד' מהלכות ביכורים, הלכה יז, שבשעה שבאו מביאי הביכורים בשערי ירושלים: "כל בעלי אומניות שבירושלים עומדין מפניהם ושואלין בשלומן אחינו אנשי מקום פלוני בואכם בשלום והם מהלכין בתוך ירושלים והחליל מכה לפניהם עד שהם מגיעים להר הבית".

מעשה היה ברבה של קוממיות, הגאון רבי בנימין מנדלזון, שלחם את מלחמת השמיטה ופעל גדולות ונצורות בעניין כידוע, על פי

פסיקותיו של מרן החזו"א זצוק"ל.

בשמיטה הראשונה שנשמרה בארץ הקודש כהלכתה על ידי יהודים רבים, עשו מאמץ שיהיו הפירות והירקות ככל האפשר מצויים, אבל כשהתקרבו ימי הפסח התברר שיש מחסור חמור מאוד בתפוחי אדמה.

הרב מנדלזון עשה כל מאמץ להשיג תפוחי אדמה, מתוך הבנה שרבים רבים לא יוכלו לעמוד בניסיון, וכשיגיע חג הפסח הם פשוט יקנו תפוחי אדמה מהיתר מכירה, ואם חלילה יישר הגדר שהצליחו לגדור בעמל רב, מכאן ועד סוף שנת השמיטה כבר יקנו אנשים 'היתר מכירה', וכך יימשך הדבר גם בשמיטות הבאות.

הוא עשה בירורים וחיפושים, והנה התברר לו שבנמל חיפה עומדת לה ספינת סוחר עם מטען גדול של תפוחי אדמה שגדלו בחו"ל, אבל הספינה הגיעה כדי לפרוק סחורה אחרת בחיפה, את תפוחי האדמה היא אמורה לשאת הלאה, לקפריסין.

הרב מנדלזון הפעיל קשרים ועשה כל מאמץ, עד שהצליח להגיע למנהלי חברת הספנות וביקש בכל לשון של תחינה ובקשה שיוירדו את תפוחי האדמה בחיפה. לבסוף אמרו לו שאם הוא ישלם על תפוחי האדמה במזומן בתוך 24 שעות, הוא יקבל את מבוקשו, ואם לאו, הספינה חייבת להרים עוגן ולהמשיך בדרכה.

כשכבר ראה את האור בקצה המנהרה, הצליח הרב לגייס סכום כסף נכבד והזמין מונית שתיקח אותו לתל אביב, למשרדי חברת הספנות, לשם עליו להביא את הכסף במלואו.

כמובן שבקוממיות לא היתה תחנת מוניות, והמונית הוזמנה מבאר שבע. הנהג נסע כברת דרך לא פשוטה עד שהגיע לקוממיות, והרב היה מוכן לשלם כל סכום שיידרש כדי שיוביא אותו לתל אביב.

המונית כבר עמדה והמתנה לרב מחוץ לבית, והנה מגיע אחד השכנים בריצה מבוהלת כשבנו הפעוט על זרועותיו, הוא רוצה להיכנס למונית ומבקש מהנהג שיסע איתו בדחיפות לבית החולים הקרוב ביותר, כי הילד בלע חפץ כלשהו והוא עומד להיחנק רח"ל.

אבל הרב יצא גם הוא מהבית ואמר בתקיפות שהוא הזמין את המונית, ולכן יש לו זכות ראשונים. השכן זעק מרה שהבן שלו נמצא בסכנה נוראה רחמנא ליצלן, ובוודאי שהוא קודם לכל דבר אחר, אבל הרב הורה לו בתקיפות שיתרחק מהמונית, נכנס פנימה ונסע לדרכו. אבי הילד מיהר להזמין אמבולנס, אבל הוא ידע שהסיכוי שהאמבולנס יגיע כשהילד עוד בחיים, קלוש מאוד, ולכן השאיר את הילד בבית ויצא אל השדה באמרו "אל אראה במות הילד".

אחרי שבכה בשדה יותר משעה, שב האב בצעדים איטיים לבית, ובלבו לא היה ספק קל שבקלים שחלילה וחס...

כשהתקרר לביתו יוצאת אשתו לקראתו ועל זרועותיה הילד, צוהל ושמה, כאילו לא אירע דבר שסיכן אותו והעמיד אותו בסכנה גדולה כל כך.

סיפרה הרעייה לבעלה: "ברגע שהלכת מכאן לשדה הוא השתעל, ופלט את החפץ הזר שנתקע בגרונו. הוא שב לנשום כרגיל ולא אירע לו שום נזק ב"ה".

בינתיים הגיע הרב לתל אביב, שילם את מלוא הסכום וההוראה

ניתנה - להוריד את תפוחי האדמה בנמל חיפה, משם הם הופצו למכירה ליהודים שומרי שביעית בכל רחבי הארץ, ומצוות השמיטה נשמרה במלואה באופן היותר מהודר.

כששב הרב לביתו, סיפר לו אבי הילד את שאירע, ואמר לרב: "יש לי שאלה נוקבת. הרי הרב יודע יותר טוב ממני שפיקוח נפש דוחה את כל התורה כולה. היה כאן ילד שעמד להיחנק רח"ל, איך הרב יכול היה להשאיר אותו מאחור ולנסוע לתל אביב כדי לקנות תפוחי אדמה. זה הרי היה מצב של פיקוח נפש גמור".

השיב לו הרב זצ"ל: מאחר וזה קרה בדיוק כשעמדתי לעלות למונית ולקנות תפוחי אדמה שיצילו את שמירת השמיטה בארץ הקודש, הבנתי שאין זה אלא מעשה שטן. הילד שלך היה רק אמצעי כדי לעצור אותי מקיום המצווה החשובה שהוטלה עלי באותו רגע. ידעתי שאני חייב לעשות את המוטל עלי, ולא להיכנע לקשיים

שהיצר מערים עלי בדרכי, ואם הילד כבר לא יהווה מכשול לקיום המצווה, לא יאונה לו כל רע, כי כל התוכנית של היצר נכשלה. את המעשה הזה שמעתי מפיו של אחד מתושבי קוממיות באותם ימים, ולימים סיפרתי אותו באוזניו של מרן ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן זצ"ל שהשיב לי שאת המעשה הנורא הזה מותר לספר רק לבני תורה ממש, כי על פי תורה בוודאי שפיקוח נפש דוחה הכל ולאדם רגיל אסור לעשות כאלו חשבונות כמו שעשה הרב של קוממיות. צריכים להיות בעל מדרגה כמוהו ובעל מסירות נפש כמוהו כדי לעשות כאלו חשבונות, אבל אנשים רגילים צריכים פשוט להתנהג בהתאם לכלל שפיקוח נפש קודם לכל דבר.

"כל התשובות שנכתבו במדור זה נועדו לחידודי, ואין לראות בהן הוראה למעשה בשום אופן"

המשך מעמוד 19 | הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

ה'חזון איש': "אם כן, יהיה רצון שתזכה לאריכות ימים". ואכן, אותו יהודי זכה לאריכות ימים מופלגת.

נתבונן רגע בסיפור הזה, אמר רבי דן. הרי אנו יודעים כמה אהבת ישראל היתה ל'חזון איש'. את כל כולו הוא הפקיר למען כלל ישראל, ובודאי לא היו חסרות לו הזדמנויות לברך יהודים ולרצות לאחל להם כל טוב. מדוע דוקא כעת רצה לברך את אותו העגלון? בהכרח משום שכעת הוא היטיב עמו, ומחמת זה יש לו כח מיוחד של ברכה - שמשועבד עבור הכרת הטוב!

הארה יפה בנושא מהותי זה, אמר הגאון הצדיק רבי משה אהרן שטרן זצ"ל, משגיח ישיבת קמניץ. הוא דיבר בשיחתו על דברי חז"ל בגמרא (ברכות ז, ב) שהראשונה שהביעה הכרת הטוב היתה לאה אמנו, שאמרה "הפעם אודה את השם". שאל רבי משה אהרן, אינני מבין; הרי כל הספרים הקדושים מבארים שאחד היסודות של עבודת השם זה הכרת הטוב.

אם כן, איך יתכן שלאבות הקדושים לא היתה כביכול המידה הזו, והראשונה שאמרה זאת היתה לאה? מה הכוונה בזה?

סיפר רבי משה אהרן ששאלה זו הציקה לו, והוא הלך לשאול את סבו, הגאון הצדיק רבי יעקב יוסף הרמן זצ"ל. שמע הרב הרמן וענה תשובה מופלאה:

"ודאי שלאבות היתה את מידת הכרת הטוב. אולם מה שלאה אמנו

חידשה הוא שחיוב הכרת הטוב הוא להעמיד את הדברים מול העינים, כדי שכל זמן וכל עת נוכל לראות את זה! טבע האדם הוא שהרגשות מתקררים, ולכן לאה עשתה מעשה שיחזיק את ההתעוררות, וקראה לבנה את השם 'יהודה', שיזכיר לה את הענין בכל פעם שתקרא את שמו". רבי משה אהרן הביא תימוכים לענין זה, שצריך לעשות חיזוקים להכרת הטוב:

הרמב"ן (שמות ד, י) שואל שאלה עצומה: משה רבנו עליו השלום, איש האלוקים, הרועה הנאמן, היה כבד פה וכבד לשון. מדוע לא ביקש מהקדוש ברוך הוא שירפא אותו? בפרט שהם דנו על נושא זה בדיוק - משה רבנו תהה כיצד יוכל להתבטא בפני פרעה, והשם יתברך אמר לו "מי שם פה לאדם". אם כך, שיבקש משה מבואר העולם שירפאהו; היד השם תקצר, ועוד למנהיג הנאמן של בניו אהוביו?

אומר הרמב"ן דבר נורא: משה רבנו לא רצה להרפא מן המום שלו, כדי להרגיש כל הזמן ולזכור את החסד שעשה עימו הקדוש ברוך הוא שגרם לפרעה הרשע לגדל אותו כילד קטן אצלו בבית! מבהיל הרעיון! מעין זה מספר המדרש (מעם לועז שמו"א יז, לה) אודות דוד המלך, שלאחר שהיכה את הארי ואת הדוב פשט את עורותיהם ועשה לו מהם בגד מיוחד. מדוע? כדי שיוכל תמיד ללבוש את הבגד הזה, ולהחיות בקרבו את הזיכרון על חסד השם ונפלאותיו שעשה עימו.

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

המשך מעמוד 11 | הגה"ח רבי שמעון שפיצער שליט"א

וכיון שהוא עצמו חי, הוא משפיע חיות על כל סביבתו, והכל מסביב מתחיל לחיות ולשגשג.

עכ"פ מדובר בנקודות חזקות בענין מילוי השליחות. א. ללמוד לחדש בכל האופנים ולהתקדם עוד ועוד. ב. לראות כמה מילוי השליחות ממלא את האדם בחיות. ג. להיות מוכן לשלם מחיר. על האדם לומר: "אני יודע שילעגו עלי, אבל אני מוכן לכך כי אני רוצה למלא את שליחותי נכונה". ד. לעשותו נכונה בלי לוותר על קוצו

של יו"ד בשאר חלקי היהדות. וכפי שאמרנו בהבלעה, שלא ויתר על סדר לימודו ושכל מה שעשה לא היה כדי להתפאר ולהגדיל את עצמו. ואע"פ שהרבה ממעשיו היו ידועים, הלא נתוודעו רק ממה שהיה מתרים את האנשים, אבל הוא עצמו לא היה מספר מאומה. זהו החלק שהקב"ה בוודאי רוצה שנעסוק בו, ונלמד מן האיש הצדיק איך לחיות את חיינו.

(חלק ערוך ומקוצר מתוך שיעור יום שני כ' מנ"א תשפ"ג, - מתוך הוצאת מכון הביניי)

והנה לפני הימים הנוראים, כל אחד ואחד רוצה להתחזק, על כן אמרתי להביא כאן איזה חידוש שהתחדש אצלי בעניין של מצוות גמילות חסדים, ואם נוכל להתחזק בעניין זה, בוודאי יסייע לנו לצאת בדימוס בדיון, שהרי הקב"ה גומל לאדם מידה כנגד מידה, ומי שידבק במידת החסד, גם הקב"ה יטה משפטו כלפי חסד.

ידוע מה שאמרו חז"ל על הפסוק 'ולדבקה בו', שהרי אי אפשר להידבק בקב"ה כי הוא 'אש אוכלה', אבל אפשר וצריך להידבק במידותיו. כל יהודי ויהודי צריך להידבק במידותיו של הקב"ה וללכת בדרכיו.

אחת מאותן מידות שאנחנו צריכים לדבוק בהן היא מידת 'ורב חסד', ומעולם היה קשה לי: מה הפשט 'רב חסד'. איך אני יכול להיות 'רב חסד'? האם אני צריך לתת כל יום שקל לצדקה? אולי שני שקלים? אולי לנהוג כמו הרה"ק ה'דברי חיים' מצאנז וצדיקים אחרים שלא עלו על יצועם לפני שנתנו את כל הכסף שהיה ברשותם לצדקה? האם מוטל עלי לבקר חולים מבוקר ועד ליל? אולי לעסוק באיסוף כספים להכנסת כלה. מה ההגדרה של 'רב חסד', ואיך אנו יכולים להידבק בה?

הקושיא הזאת נתיישרה אצלי, רק לאחר ששמעתי את המעשה הבא, אודות הרה"ק רבי משולם פיש בן רבי מרדכי מטאהש זיע"א, שהיה איש אלוקים קדוש, וחי עמונו כאן בעולם עד לפני כשמונה שנים, ומעשה שהיה כך היה:

הרבי מטאהש היה בעל צדקה בכל מהותו, דרכו היתה לחלק סכומים עצומים לצדקה, והיה מתאמץ לגייס כספים לשם כך. עד כדי כך היתה חיבתו למצווה זו גדולה, שהוא הרגיש שחיי תלויים בה. כשהזדקן והגיע לגבורות, ניסו בני ביתו לעצור אותו מעט מהעיסוק במצווה זו, כי הדבר גזל ממנו כוחות רבים והעמיס על שכמו עול כבד מאוד, אבל הרופא הנוכרי שהגיע כדי לבדוק את הרבי, התרשם שמצבו הרפואי מחמיר בגלל עגמת נפש מרובה שנגרמה לו. בירר הרופא לסיבת הדבר, וכששמע זאת, אמר לבני המשפחה שלא יעיזו למנוע מהרבי לעסוק במצוות צדקה, כי חייו תלויים בה. "הצער שאתם גורמים לו כשאתם מונעים ממנו לעסוק בגמילות חסדים", אמר הרופא, "גורם לנזק גדול הרבה יותר מהנזק שגורם לו העול שהוא מעמיס על שכמו כשהוא עוסק בצדקה ולוקח על עצמו פרויקטים כבדי משקל".

אחר ההקדמה הזאת, נגיע למעשה עצמו, וכך היה מעשה: יהודי אחד, עשיר מופלג הגיע מארה"ב לקנדה כדי להתברך מפיו של הרבי, וכדרכם של חסידים הביא עמו גם סכום כסף כ'פדיון' שנתן לרבי יחד עם ה'קוויטל'. אבל מאחר והוא היה נגיד לעמו ומשופע בממון רב, הוא הכניס למעטפה סכום כסף גדול במיוחד, של כמה עשרות אלפי דולרים, וכשהגיע לרבי נתן את הפתקה עם שמו ושם בני ביתו, ויחד עמה את המעטפה עם הסכום הגדול.

הרבי קיבל את המעטפה, הניח אותה על השולחן, וקרא את ה'קוויטל' במתינות ובכובד ראש גדול, ולאחר מכן הרים עיניו וברך את היהודי בכל טוב, והוסיף להרעיף על ראשו ברכות לרוב.

הרמתי את ידי למזווה כדי לנשק אותה, אבל הוא ראה שאני רק נוגע ומנשק ומיד עצר אותי: "רבינו הרמ"א אומר ב"ורה דעה סימן רפ"ה, שיש אומרים כשאדם יוצא מן הבית יניח ידו על המזווה ויאמר 'השם ישמור צאתי ובואי', לכן לא מספיק להניח את היד על המזווה, אלא גם לומר זאת!".

למחרת באתי ללמוד איתו שוב, וכשיצאתי, מתוך הרגל הושטתי ידי לנשק את המזווה, והרב שוב עצר אותי, אבל הפעם הוא כבר ממש לא הבין את ההתנהגות שלי.

"אני לא מבין", הוא אמר לי בקפדנות, "הרי אמרתי לך שהרמ"א אומר שצריכים לומר ה' ישמור צאתי ובואי. איך אתה יכול לנשק את המזווה בלי לומר זאת?". אמרתי לו ששכחתי כי אני לא התרגלתי עדיין, אבל זה היה ממש בלתי נתפס בעיניו: "איך אתה יכול לשכוח? זה הרי רמ"א מפורש! אפשר לשכוח רמ"א מפורש? יהודי צריך שתהיה לו אחריות לקיים כל מילה שכתובה בשו"ע. מה זה פה, עולם של הפקר?".

אציין שלימים שאלתי את הגאון רבי משה שטרן, בעל ה'באר משה', ואמר לי שהסיבה שבזמנינו לא נהגו לומר ה' ישמור צאתי ובואי, משום שלא שכיח היזקא כל כך, ובאמת כשיוצאים לדרך שיש בה חשש לסכנה, צריכים להקפיד על כך יותר.

עוד היה מעשה באותם ימים, כשלמדנו הלכות מליחה. הרב זצ"ל הסביר לי שיש שבעה טעמים שונים למה צריכים 'הדחה' של הבשר קודם מליחתו, חלק מהטעמים כתובים בט"ז חלק ב'פרי מגדים' וכו'. הוא מנה את שבעת הטעמים עד שהבנתי אותם היטב. למחרת כששבתי ללמוד איתו שוב, הוא ביקש ממני שאחזור על שבעת הטעמים. אמרתי טעם אחד, ועוד אחד, עד שלבסוף הגעתי לחמישה או לשישה טעמים, ואילו טעם אחד או שניים שכחתי.

הרב זצ"ל הסתכל עלי בכזה זעזוע עמוק, שנחקק בעצמותי עד עצם היום הזה. "אתה לא זוכר? איך אפשר לשכוח? זה הרי ט"ז, פרי מגדים! זה תורה! איזה מן דבר זה לשכוח חס ושלוש את אחד משבעת הטעמים להדחה... זה בלתי נתפס! מילא מי שלא למד, נו, הוא לא יודע כי הרי לא לכל אחד יש רוח הקודש, ולא כולם יכולים לדעת דברים שלא למדו, אבל כבר למדת, איך אירע ששכחת? רחמנא ליצלן!!!..."

בסך הכל למדתי עם הרב זצ"ל חודשיים, בשתי תקופות של בין הזמנים, הספקנו אולי כמה סימנים ב'ורה דעה', אבל היראת שמים שקיבלתי ממנו, זה היה שיעור לכל החיים. הוא לא הצליח להבין איך יהודי יכול לשכוח משהו שכתוב בהלכה. זה מעבר ליכולת ההשגה שלו...

נו... הלוואי שזאת תהיה הגישה שלנו לכל דבר ודבר שלומדים. כל הלכה, כל דבר התחזקות, מוסר וחסידות, כל הנהגה טובה שרואים ושומעים, אדם שיידע לקחת כל דבר כזה לעצמו, להפנים, לחרוט בזיכרון ולהתחיל להתנהג באופן מידי כפי שהתברר לנו כעת שהקב"ה רוצה ומצפה מאתנו - או אז נזכה להגיע למידת 'אני לדודי ודודי לי'.

השיב לו הצדיק: "אכן, אני עשיתי קניין של הגבהה, והמעטפה על כל תכולתה הפכה להיות רכושי. לאחר מכן עשיתי בה כרצוני, כמו שאני עושה עם כל הרכוש שלי".

בשלב זה היה הגביר מתוסכל במיוחד: "אבל הרבי הרי לא פתח את המעטפה, בכלל, איך יכול הרבי לתת את המעטפה למישהו אחר בלי לדעת כמה כסף הוא מקבל בכלל, אולי זה הרבה יותר ממה שהוא צריך?".

השיב לו הרבי: "כשיהודי צריך עזרה, עוזרים לו. לא עושים חשבון 'כמה הוא צריך'..."

המעשה הזה, לימד אותי מה הפירוש 'ורב חסד'. הפירוש הוא שחסד צריכים לקיים עם חסד, כלומר בלי צמצום בכלל.

הרי ידוע שמידת החסד היא מתפשטת בלי גבול, ומידת הגבורה והדין היא מידת הצמצום ששמה גבול לכל דבר.

אם מגיע יהודי לאדם עשיר ומבקש ממנו עזרה, כמה ייתן לו העשיר? זה תלוי כמובן מי המבקש. אם הוא סתם קבצן פושט יד, העשיר ייתן לו דולר או שניים. אם הוא יהודי 'משלנו' שמחתן ילד, הגביר ייתן לו מאה דולרים. אם הוא ראש ישיבה, הוא יקבל אולי אלף דולרים...

העשיר הזה אינו גומל חסדים? בוודאי שהוא גומל. אבל זה לא 'ורב חסד'. כי את החסדים שלו הוא עושה עם צמצום, על פי דין. הוא שוקל בדעתו כמה מגיע למי שמבקש, ולפי זה נותן לו.

'ורב חסד' זה לתת בלי גבול, כל אחד כמה שהוא יכול. אבל בלי לבדוק את המקבל ולבחון כמה מגיע לו. מי שזוכה להידבק במידה הזאת, זוכה להידבק באחת ממידותיו של הקב"ה.

יצא אותו יהודי, ונכנס אחריו 'משולח' מארץ ישראל, אברך שילדיו הגיעו לפרקם והיה זקוק לכסף להוצאות החתונות, אבל לא היתה לו פרוטה לפרוטה ולכן כיתת רגליו בניכר כדי לגייס כספים.

הגיע אל הרבי, ביקש את ברכתו וגם תינה צערו על כך שהוא נאלץ לכתת את רגליו ולשנות פניו ככרום כשהוא נצרך לבריות, כמו שאמרו חז"ל.

הרבי לקח את המעטפה שהיתה על שולחנו, ובחיוך קורן משמחה של מצוה, העניק אותה לידיו של היהודי: "הא לך", אמר, "זה בוודאי יעזור לך בהוצאות החתונה".

יצא היהודי החוצה, והנה הוא רואה את הגביר הגדול שהיה אצל הרבי לפניו נכנס לרכב, מיהר אחריו ושאל אותו אם הוא יכול להתלוות אליו, שכן גם הוא ממשיך מכאן לארה"ב. היהודי העשיר הסכים בחפץ לב, וכך יצאו להם השניים לדרך.

לאחר שהתרווח מעט במקום מושבו, מוציא המשולח את המעטפה מכיסו, ופותח אותה כדי לספור את הדולרים הרבים שהעניק לו הרבי.

היהודי העשיר הבחין במעטפה, והיא היתה מוכרת לו מאוד. הוא פנה אל האורח שהתלווה אליו בחשדנות ושאל אותו: "מהיכן המעטפה הזאת?", והאיש השיב בפשטות: "הרבי נתן לי לפני כמה רגעים".

מיהר העשיר לסובב את המכונית על עקבותיה, שב לביתו של הרבי ופרץ לחדרו בסערה: "רבי, אני הבאתי לרבי סכום כסף גדול מאוד, ועכשיו אני רואה אותו בידיו של מישהו אחר. הייתכן???"

הרבי הביט בו ולא הבין את טענתו: "נכון. אני הבאתי לו את המעטפה".

העשיר הוסיף לטעון: "אבל אני נתתי אותה לרבי, כדי שהיא תהיה של הרבי!!!"

המשך מעמוד 20 | מאת: הרב ישראל היימן

התמלאו דמעות... דפים צפופים מלאים בכתב יד קטן של חסדי ה' יתברך. לא הצלחנו לזהות מה כתוב, אבל זה היה מפעים.

"נו", סיים האברך, "אחרי סיכום כזה, פלא שאני שואל את השאלות האלו?"

בפרשתנו מבוארת בארוכה מצוות ביכורים.

מגיע חקלאי שעמל שנה שלימה על השדה. חרש, זרע, השקה וזיבל. את מיטב שעותיו, כוחותיו ומרצו הוא השקיע בין רגבי האדמה. היום הוא כאן בבית המקדש עומד ומכריז בקול: "לומר שאיני כפוי טובה!!"

אני מבין ויודע שהכל מאיתו יתברך. את הפרי הראשון הבאתי לכאן, להראות לבעל הבית האמיתי את תוצאות ההשקעה...

כל האירוע הזה מובא פסוקים אחדים, לפני ה'תכלה שנה וקללותיה' הגדול שיש - הקללות אותן אנו קוראים לפני ראש השנה, ובגמרא

שמחליט לקבל את השפע שלו בגלל שהוא נראה חגיר, מגדיר את צינור השפע שלו כך, והוא אכן יהיה חגיר כדי שהשפע ימשיך לזרום אליו.

לעומת זאת, אדם שבכל עת מרים עיניים למרום, ומודה לקב"ה שנתן לו צרכו בצורה חלקה ונעימה, אכן יזכה לכך שמזונותיו יינתנו לו בלי שום עיקול בדרך, בלי שום עיכוב או מניעה. למעשה, האדם מגדיר את גורלו בידיים שלו. הוא פותח את המקרר, רואה אותו עמוס לעייפה במוצרים שונים, ולבסוף סוגר אותו בטריקת דלת ומכריז: "אוף, אין מה לאכול!". מה התוצאה? חלילה וחס באמת לא יהיה לו מה לאכול...

אדם זוכה לבריאות איתנה, כל גופו מתפקד כהלכה, ב"ה אין לו שום חולי ומכאוב. אבל מה, קצת כואבת לו האוזן והוא מיד מכריז: "עוד פעם אני חולה, כל הזמן אני חולה. הגוף שלי לא מתפקד כמו שצריך" - ה' ישמור מה שהאדם מביא על עצמו בדיבורים כאלו.

הוא אשר אמרה התורה: "ואמרת אליו" - איני כפוי טובה! אני רוצה עוד מעט לבקש "השקיפה ממעון קדשך מן השמים", אני רוצה לבקש שהקב"ה יברך את עם ישראל, קודם כל אני מסדר את הנושא הזה, אני לא כפוי טובה. עכשיו אפשר לבקש בקשות. עכשיו אפשר להתוודות על החטאים ולבקש סליחה. אם הקב"ה סלח לך בשנה שעברה ולא הכרת לו טובה על זה, למה אתה מבקש סליחה שטוב? קודם תעריך את מה שכבר קיבלת, תגיד תודה, תכיר טובה ורק לאחר מכן אתה יכול לפצוח באמירת סליחות.

ויה"ר שנזכה שאכן תכלה שנה וקללותיה, ותחל שנה וברכותיה!

לעילוי נשמת אבי מורי רבי נתן ב"ר יחיאל מאיר הכ"מ, ורעייתי מרת רבקה ב"ר יהודה ע"ה

שוטפות ומנקות את הבית, קונות את המצרכים, מבשלות את האוכל, ישבנו כאן במשך שעה ארוכה והתענגנו על מעשי ידיה ועמלה הרב של רעייתך. אנחנו חבים לה הכרת הטוב. איך נוכל להכיר לה טובה? לומר 'תודה רבה' זה לא מספיק! זאת התחלה טובה, אבל בזה לא יוצאים ידי חובת 'הכרת הטוב'. כדי להכיר טובה אנחנו צריכים לעזור לה, להוריד את הכלים מהשולחן ולקחת אותם למטבח, זה מראה שאנחנו מעריכים את מה שקיבלנו, ומכירים טובה על כך!".

באחרונה שוחחתי עם ידידי, איש 'דרשו' הרה"ג ר' יהודה זונדל וולס שליט"א, המוכר היטב בהיכלי התורה, מהפעילות הענפה שלו למען החדרת לימוד 'הדף היומי בהלכה' בהיכלי הכוללים. הוא העיר את תשומת לבי לכך, שבכל מקום בסדר התפילה שבו יש בקשה שאנו מבקשים מבורא עולם, יש קודם לכן דברי שבח ותודה לבורא על מה שכבר קיבלו בעבר. תפילת שמונה עשרה מלאה בבקשות, היא תמיד באה אחרי 'פסוקי דזמרה' בבוקר, או אחרי 'אשרי' במנחה, ואחרי "העושה לנו ניסים ונקמה בפרעה, אותות ומופתים באדמת בני חם", בתפילת ערבית.

בברכת המזון אנו מבקשים 'רחם נא ה' אלוקינו', זה מגיע רק אחרי 'נודה לך ה' אלוקינו', וכן על זו הדרך בכל מקום שהוא. 'ברכת כהנים' מגיעה אחרי 'מודים אנחנו לך', ועוד ועוד. ולמה? כי הכרת הטוב היא הבסיס לכל טובה וברכה שנקבל.

המשנה בסוף מסכת 'פאה' אומרת "וכל מי שאינו לא חגיר, ולא סומא, ולא פיסח, ועושה עצמו כאחד מהם, אינו מת מן הזקנה עד שיהיה כאחד מהם, שנאמר 'ודורש רעה תבואנו'..."

לכל אדם יש צינור של שפע שיוורד אליו משמים, והאדם הוא זה שקובע אם הצינור יישאר ישר או שהוא יהיה עקום ומעוקל. אדם

האזינו לתוכנית 'הפותח בכל יום' בקו השיעורים של דרשו

כל הכתבות והתוכן משודרים להאזנה מדי יום מפי הרב אברהם פוקס

077-2222-666 שלוחה 31

עורך אחראי: הרב משה הרמן • גרפיקה: הרב צבי לוצקין • צילום: פוטו ציון, פלאש 90, שאטרסטוק
 כותבים: הרב יהושע לייבוזן • leib1964@gmail.com • הרב ישראל ליוש • israel.layosh@gmail.com
 הרב אליעזר ויטקובסקי • a6150805@gmail.com • הרב אברהם פוקס • sefer012@gmail.com
 הרב ישראל היימן • i0548467550@gmail.com • הרב יעקב לוסיגמן • eli.fridman123@gmail.com

כתובת מייל לתגובות: info@dirshu.co.il • טלפון: 02-5609000 • הדפסה: חסר ואמונה
 לקבלת העלון במייל: dirshu@dirshu.co.il

**סיכום
שבועי
ב'דף יומי
בהלכה'**

- ◆ **מים שחיממו בהם בקבוק לתינוק - האם הם כשרים לנטילת ידים?**
- ◆ **המקפיד על 'גילוי' במים לשתייה - האם צריך להקפיד על כך גם במים לנטילת ידים?**
- ◆ **האם ניתן לטבול ידים לסעודה בשלולית של גשם?**

הכוונה הנדרשת בנטילת ידים לסעודה

• הנוטל ידים לסעודת פת, צריך לכתחילה לכוון לשם נטילה המועילה לאכילת פת, בנוסף על הכוונה הנדרשת - לדעת פוסקים רבים - לשם מצוה דרבנן של נטילת ידים. ואם ראובן נוטל את ידי שמעון, די לכתחילה בכוונתו של ראובן השופך את המים, ואין צורך בכוונתו של שמעון. ובדיעבד, לדעת רוב הפוסקים הנטילה כשירה גם ללא כוונה כלל, אך יש אומרים שהנטילה פסולה, ולכן במידת האפשר יש ליטול שנית, ללא ברכה. ורצוי שיטמא את ידיו על ידי נגיעה במקומות המכוסים, וכדומה, כדי שיתחייב בנטילה לכל הדעות, ויוכל לברך עליה.

המים הראויים לנטילת ידים

• מים ששימשו לנקיון, לקירור, לחימום, לריכוך מאכלים, וכיוצא בהם - פסולים לנטילת ידים, משום שהדרך לשפוך מים שהשתמשו בהם לצורך כלשהו, והם נחשבים כמי שפכים.

• מים שרחצו בהם ידים מלוכלכות, או שהדיחו בהם כלים - גם אם הכלים היו נקיים ולא היה עליהם אלא מעט אבק - המים פסולים, ואף אם לא חל כל שינוי בצבע המים.

• מי שופכין שעברו תהליך טיהור המכשירם לשתיית בעלי חיים - יש אומרים שהם פסולים לנטילת ידים, ויש שמצדדים להקל. ואם במהלך הטיהור הזרימום למעבה האדמה, והם צלולים, יש להקל.

• מים חמים שה'יד סולדת' בהם - כשרים לנטילה; ויש שפוסלים, ולכן, אם הדבר אפשרי, יש להמתין עד שהמים יתקררו.

• מים מלוחים, סרוחים, או מרים, שכלב אינו מסוגל לשתותם - פסולים לנטילת ידים, כיון שאינם 'בתורת' מים, ולא תיקנו

חכמים שתועיל נטילה במים כאלו.

• המחמירים שלא לשתות מים שהיו מגולים ללא נוכחות אדם בקרבנם, רשאים ליטול בהם ידים; ויש אומרים, שרצוי להחמיר במים לנטילה כבמים לשתיה.

שינוי צבע במים לנטילת ידים

• מים שצבעם השתנה מחמת דבר שנפל לתוכם או מחמת המקום שבו הם נמצאים - פסולים לנטילת ידים. ואם שב מראה המים לקדמותו, הרי הם חוזרים לכשרותם; ויש שהסתפק בדבר.

• מים שהלבינו מעט מחמת ריבוי אבנית, וכדומה, כשרים לנטילת ידים, משום שטבע האבנית לשקוע, ומראה המים עתיד לשוב לקדמותו, וכן משום שזהו טבע המים.

טבילת ידים לסעודה

• הטובל את ידיו בכ"י נהר, מעין, או ים - יוצא ידי חובת נטילת ידים לסעודה. ואף אם טבל יד אחת בנהר, ואילו את השניה נטל בכלי - יצא ידי חובה.

• הטובל את ידיו במי גשמים, יוצא ידי חובת נטילת ידים לסעודה. לדעת השולחן ערוך, די ברביעית מים, ולדעת הרמ"א - וכן דעת רוב הראשונים - נדרשת כמוות של ארבעים סאה לפחות.

• הטובל את ידיו לסעודה - מברך "וציונו על נטילת ידים", ואינו חייב לנגבן, אך מי שדעתו קצה באכילה בלא ניגוב, צריך לנגבן; ויש אומרים, שכל אדם צריך לנגבן.

• טבילת ידים לסעודה, או טבילת כל הגוף לטהרתו, מותרת לכתחילה במקוה חם, או במעין חם.

"זהסיירותי"

עבור חולי עמך ישראל

רבני קרן והסירותי בקריאה מיוחדת:

"כל מי שענינו בראשו, יטול סניגוריה זו-של תרומה

שכל התורם לחולים -

החלטות ו

- א. כדאי וראוי מאד לכל אחד ואחד ל כל בני בית התורם- כפי ששמענו
- ב. קופת העיר תעשה ככל שביכלתה הנותנים שיזכו בברכת ופסק מרן ו
- ג. דברי רשכבה"ג מרן הגר"ח קניבסי ממש- מידה כנגד מידה לא יהיו ח "הקהילות יעקב" צצ"ל.
- ד. אלו המצפים לזיווגם, הנחשבים "נ
- ה. מידי ערב ראש חודש יעלה שליח ו שכל התורמים לא יהיו חולים, ולא
- ו. ועד רבני קרן והסירותי ממנים את נ והסירותי- להתפלל כמנהגו של רב
- ז. אנו מקבלים על עצמנו בלי נדר לה "והסירותי מחלה מקרבך" שעל ידי התורם לחולים לא יהיו חולים בביח
- ח. כל התורמים הקבועים לקרן והסירו עליהם בס"ד מידי חודש בחדשו,

"זהסיירותי"

עבור חולי עמך ישראל

שטר גזירת הקודש

כי הנדיב הנכבד

תרם סכום שיש בו ממש לקרן "והסירותי מחלה מקרבך" שנוסדה בקופת העיר ע"י רשכבה"ג מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל, וזכותו זה מודה כנגד מידה יזכה לברכת וגזירת מלך של רשכבה"ג זצ"ל

5 מטבעות 100 ש"ח וסכומים אחרים מקורף 20 ק"מ 1000

1000 ש"ח 1000 ש"ח 1000 ש"ח 1000 ש"ח 1000 ש"ח

כל התורם סכום שיש בו ממש לקרן והסירותי מחלה מקרבך שע"י קפת העיר יזכה מודה כנגד מדה שלא יחלה ולא יהיו חולים בביתו

ואנחנו מעידים נאמנה, כי גזירת מלך של מרן זצ"ל שרירה וקיימת גם לאחר מותו, וככל היוצא מפיו כך יתקיים מבחינת צדיק טוהר ודק"ח מקיים, וכל זמן שיתן סכום שיש בו ממש, תבוא הצדקה לפניו ותעורר את זכות מידה כנגד מידה- שריא חוק בטבע ומעלה גם במקום שנעלה שעדי תפלה- לפעול רחמים והסודים אצל הקב"ה שלא יזיה וזלה ולא יהיו חולים בביתו.

1. וכן נטויה בברית המזון "והסירותי מחלה מקרבך" והסירותי שני קופת העיר שתתקיים בהם ברית רבני רבו חיים קניבסקי זצ"ל שלא יהיו חולים בביתם

2. וכן נטויה להענין על ציון וציוני וצ"ל מדי עיר ר"ת שתתקיים בתורמים גזירת וברכת הקודש גם בחודש הבעל"ט

3. ובס"ד מדי חודש בחודש בע"ה, נענין במטבע מ"י על כל התורמים לקרן "והסירותי מחלה מקרבך" שתתקיים בהם גזירת הקודש גם בחודש הבעל"ט, כפי שנתן מרן זצ"ל בחיי חיותו

וע"י באנו על החתום

הרב יצחק זילברשטיין

הרב יצחק זילברשטיין

הרב יצחק זילברשטיין

הרב יצחק זילברשטיין

הרב יצחק זילברשטיין

הרב יצחק זילברשטיין

הרב יצחק זילברשטיין

הרב יצחק זילברשטיין

הרב יצחק זילברשטיין

הרב יצחק זילברשטיין

הרב יצחק זילברשטיין

הרב יצחק זילברשטיין

לזכות ההגנה הטו "ועד רבני קרן"

47

כנס ועד רבני קרן והסירות בבית נשיא "קרן והסירות" עמוד ההוראה מרן הגר"זילברשטיין, אשר היה נוכח בהתייסדות הקרן בבית רשכבה"ג מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל-ובהשתתפות מרן הגר"ש גלאי, הגר"מ"ש קליין, הגר"ש"א שטרן, הגר"י קולדצקי, והגר"ש קניבסקי שליט"א | ראש חודש אלול תשפ"ג

מה לקרן 'והסירות', כי היא מציאות ברורה ומוכחת לא יהיו חולים בביתו!"

אות ועד רבני קרן "והסירותי מחלה מקרבך" שנתכנסו בראש חודש אלול בבית עמוד ההוראה מרן הגר"י זילברשטיין שליט"א

אחד להצטרף לתרומות לקרן "והסירותי מחלה מקרבך" שזו מציאות ברורה ומוכחת של סניגוריה והסרת המחלות מעל ומענו מרבינו שה"ת הגר"ח קניבסקי זצ"ל וראינו בעינינו.

כלתה להגביר ולהוסיף את התרומות הקבועות לקרן "והסירותי מחלה מקרבך", הן לטובת חולי עמך ישראל, והן לטובת מרן רשכבה"ג זצ"ל ש"כל התורם לחולים סכום שיש בו ממש - מידה כנגד מידה לא יהיה חולה ולא יהיו חולים בביתו".

קניבסקי זצ"ל מייסד הקרן, ופסיקתו ש"כל התורם לקרן והסירותי מחלה מקרבך שעל ידי קופת העיר סכום שיש בו יהיו חולים בביתו" שרירים וקיימים גם לאחר פטירתו ביתר שאת, כדברי רבינו זצ"ל בעצמו, וכפי ששמענו ממרן בעל

ביום "פלא גופא" גם הם בכלל החולים, ובכלל ברכת וגזירת רבינו זצ"ל ש"לא יהיו חולים בביתו".

שליח קופת העיר לציון הק' של רבינו חיים קניבסקי זצ"ל, להעתיר שגם בחודש הבעל"ט תתקיים ברכת וגזירת רבינו זצ"ל, ולא יהיו חולים בביתם, כמו שנהג מרן זצ"ל בחיים חיותו להעתיר מידי ער"ח על כך.

את עמוד התפלה מרן הגר"ש גלאי שליט"א לכנס מידי ערב ראש חודש מושב בית דין של גדולי ישראל ורבני קרן של רבינו זצ"ל שגם בחודש הבעל"ט כל התורם לקרן עבור החולים - מידה כנגד מידה לא יהיו חולים בביתו.

דר להוסיף מידי כמה ימים בברכת המזון תפלה מיוחדת עבור תורמי קרן והסירותי "הרחמן הוא יברך את תורמי קרן על ידי קופת העיר - שתתקיים בהם גזירת וברכת רבינו הגדול שמריהו יוסף חיים ב"ר יעקב ישראל קניבסקי זיע"א שכל בביתו".

והסירותי יקבלו שטר מיוחד עם כתב וחתמת יד קדשו של רבינו הגר"ח קניבסקי זצ"ל, ועם פרטי התפלות שיעתירו דשו, לאות ולעדויות.

יצחק אהרן בן יצחק בן יצחק
יצחק שאול קניבסקי

יצחק קולודצקי

שמואל אליעזר שטרן

משה שאול קליין

שמעון גלאי

הטובה ביותר והסניגוריה הראויה ביותר בימים אלו, ולזכות ההיסטורית להכלל בתפלותיהם ובברכת המזון של
ני קרן והסירותי" - ולקבלת שטר גזירת הקודש, בתרומה שיש בה ממש לקרן והסירותי מס. 9000 חייגו כעת:

1-800-39-47-4

ולפתע רבינו פורץ בבכי... היה זה בכי ממושך שלא הצליחו להפסיקו במשך דקות ארוכות. נבהלו התלמידים, ושאלוהו מה קרה? האם למהר ולהזעיק רופא? ורבינו עונה להם: "ודאי שכואב לי! אבל רק אתם יכולים להיות הרופאים..."

מרן הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצוק"ל, על קדושת השבת וההשפעה על נפש האדם

היה זה בשנים הראשונות בהן שימש רבינו כר"מ היה זה בשנים הראשונות בהן שימש רבינו כר"מ בשיבת 'תפארת ציון', והוא אז אברך צעיר לימים. בשבת בצהריים - בשעות המנוחה, הלכו קבוצת בחורים מהישיבה וטיילו להנאתם ברחובות בני ברק. הם הרחיקו לכת והגיעו עד לרמת גן הסמוכה, ובדרכם נתקלו במגרש משחקים שהתנהל בו באותה עת משחק תוך כדי חילול שבת. מתוך סקרנות נעמדו שם דקות אחדות והביטו במשחקים.

ביום ראשון בבוקר, החל רבינו במסירת שיעורו כדרכו, מתוך חמימות והתלהבות. ולפתע - - - רבינו פורץ בבכי... היה זה בכי של כאב עמוק, בכי ממושך שלא הצליחו להפסיקו במשך דקות ארוכות. נבהלו התלמידים, ושאלוהו מה קרה? שמא אינו חש בטוב? האם למהר ולהזעיק רופא?

ורבינו עונה להם: "ודאי שכואב לי! אבל רק אתם יכולים להיות הרופאים...". עוד התלמידים תמהים ולא מבינים, ורבינו פרץ בגערה שניקה עמה כאב עצום: "איך יתכן שבחורי ישיבה יורדים עד לדיוטא תחתונה שכזו - נעמדים וצופים במשחק של חילול שבת?! לא רק שלא ממהרים לברוח מהמקום אלא עוד עומדים ומביטים?! - - -".

ובקול רועד ונשנק מבכי התאונן על ירידת הדורות - "הלא אני וחברי מן הישיבה, היינו נוהרים מסרך רחוק של חילול שבת, וכמה מסרנו את נפשנו על כך..."

כך דיבר רבינו מכאב לב, כשבכיו אינו פוסק כל הזמן עד שנגע הדבר בלב אותם תלמידים שהשתתפו באותו טיול, וגם הם פרצו בבכי והזילו דמעות כמים.

כשראה רבינו את לבם הנשבר, והכיר על פניהם כי מבינים הם את חומרת מעשיהם ולא ישובו לכסלה עוד - נרגע רבינו, והרגיע גם את אותם תלמידים כשהוא מורה להם דרך תשובה - ולאט לאט שב סבר פניו המאירות לקדמותו, כשהוא ממשיך בשיעור כהרגלו.

(מתוך הספר 'רבי מיכל יהודה')

סח פעם רבינו על אוירת השבת המיוחדת השוררת בחוצות העיר בני-ברק, והשפעתה הברוכה על תושביה, ואמר: "הלא אמרו חז"ל (בר"ר מד, א) 'לא ניתנו המצוות אלא לצרף בהן את הבריות'. המצוות מצרפות ומזככות את הבריות - כשיש ציבור שלם השומר את השבת כדת, הרי שהכל נראה מיוחד, זך וצרוף..."

אברך נכנס לרבינו ושאלה בפיו: הוצע לו לרכוש דירה במחיר מוזל, אלא שרוב תושבי אותו איזור אינם שומרי תורה ומצוות, והשבת מתחללת בו בראש חוצות.

שלל רבינו את ההצעה, באומרו: "על ידי ראיית חילול שבת, קדושת השבת מזדלזלת, ומעלתה מתקררת בנפש הרואה, רחמנא ליצילן". אלא שאותו אברך, טען ואמר: "אחי גם הוא מתגורר בסביבה כיוצא בה, ולדבריו אין הדבר מפריע לו כלל וכלל. הוא מסתגר בביתו, משתדל שלא לצאת החוצה שלא לצורך, ואף תריסי החלונות הפונים אל הכביש מוגפים".

אך רבינו לא השתכנע, ואמר: "אין זה כך! אחיך פשוט התרגל לחילול שבת, והושפע מן הסביבה".

הוסיף רבינו ואמר בכנותו האופיינית: "מעצמי יודעני שכך הוא! ילדותי עברה עלי בעיירה וולוז'ין, אף שלא כל תושביה נמנו על שומרי תורה ומצוות, מכל מקום חילול שבת בפרהסיא לא היה שם כלל וכלל. היו אמנם ספָּרִים שהאריכו במלאכתם, והרב היה צריך לדחוק בהם לסגור את חנותם טרם יעריב היום ותכנס השבת, אבל חילול שבת בפרהסיא לא היה. והנה, בבואי ללמוד בוילנא, בשבת הראשונה שיצאתי לרחובה של עיר, הבחנתי לתדהמתי בקיוסק פתוח, ואשה זקנה יהודיה מוכרת בו. הייתי אחוז הלם, כל גופי רעד ושערות ראשי סמרו... נו, ומה קרה לאחר כמה שבועות? הייתי חולף על פני הקיוסק הפתוח לרווחה מתוך הרגל והשלמה עם המצב..."

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

גליון 589
שנה י"ב תשפ"ג

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

מי שיודע בעצמו שלא ביזה אדם מישראל מימיו, יעבור ולא ינזק

מעשה ברבי פינחס בן יאיר שהלך לפדיון שבויים, פגע בגנאי הנהר, אמר לו: גנאי חלוק מימך ואעבור בך, אמר לו: אתה הולך לעשות רצון קונך ואני הולך לעשות רצון קוני, אתה ספק עושה, ספק אי אתה עושה, ואני ודאי עושה, אמר לו אם אי אתה חולק, גזורני עליך שלא יעברו בך מים לעולם. חלק לו, היה שם אדם אחד שהיה טעון חטים לפסח, אמר לו חלוק אף לזה שעוסק במצוה, חלק לו. היה שם ערבי אחד שנתלווה עימם בדרך, אמר רבי פינחס חלוק גם לזה, שלא יאמר כך עושים לבני לוייה, חלק לו. אמרו לו תלמידיו יכולים אנו לעבור? אמר להם, מי שיודע בעצמו שלא ביזה אדם מישראל מימיו, יעבור ולא ינזק. אמר רב יוסף, כמה גדול אדם זה כמשה ושישים ריבוא.

(חולין ז')

פרשת השבוע

עטורים בתפילין מדוע לא פחדו השודדים מאתנו? הסביר להם הגאון הקדוש מוילנא, לא נאמר אלו תפילין שעל הראש, אלא נאמר תפילין שבראש, כלומר: לא די בכך שאדם נושא את התפילין על ראשו, עליו גם לחוש את משמעותם ויכנסו בתוך ראשו, אז רק אז נקרא עליו שם השם.

תחת אשר לא עבדת את ה'

אלוקיך בשמחה (כ"ח - מ"ז)

מסופר: שאלו פעם את הרה"ק ה"לב שמחה' מגור זיע"א, מה חידש הבעל שם טוב הקדוש זיע"א בענין עבודת ה' בשמחה, והלא בפירוש אמרה תורה "תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה", וזיל קרי בי רב הוא (תהילים ק') 'עבדו את ה' בשמחה'. השיב הצדיק ואמר, חידושו של הבעש"ט הוא, כי על האדם להיות בשמחה תמיד, גם שלא בשעת עבודה, גם כשאינו עמוק בקיום המצוות בפועל שומה עליו לשוב ולשמח.

וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא

עליך ויראו ממך (כ"ח - י')

אלו תפילין שבראש (מנחות ל"ה) מסופר על הרה"ק הגר"א מוילנא זיע"א, שפעם חדרו שודדים לביתו, בתחילה נכנסו אל חדר המבוא, בחדר זה ישבו תלמידי הגאון ולמדו תורה. השודדים התנפלו עליהם, והפליאו בהם מכותיהם, ודרשו את הכסף והזהב שבבית.

בחדרו הפנימי ישב הגר"א עטוף בטלית ועטור בתפילין, והתבודד בלימוד התורה. לשמע הרעש והמהומה, קם ממקומו ויצא אל חדר המבוא, והנה ברגע בו ראו השודדים את דמותו של הגר"א, הרימו רגליהם ונמלטו מהבית כל עוד נפשם במ. התפלאו התלמידים ושאלו את רבם, מדוע נמלטו השודדים כשנכנס רבנו לחדר? הצביע הגאון על התפילין של ראשו ואמר, על הפסוק "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך" דרשו רבותינו, אלו תפילין שבראש. התפלאו התלמידים ואמרו, הרי גם אנחנו

זמני השבת

זמני יציאת השבת

ירושלים: 7:39 ת"א: 7:41 ר"ת: 8:19

פרשת כי תבא

זמני כניסת השבת

ירושלים: 6:28 ת"א: 6:43

זיווגו של המהר"ל מפראג

(יומא דהילולא יום רביעי ח"י אלול)

לפני כארבע מאות שנה חי בעיר הגרמנית וורמס וורמזא, יהודי עשיר ומיוחס ששמו היה ר' שמואל בר' יעקב הקצין. לאיש הזה היתה בת ושמה פעריל והיא היתה מיוחדת במידותיה הטובות ובחן יהודי. כאשר הגיעה פעריל לגיל שבו נהגו בנות ישראל להשתדך באותם הימים היה זה לרוב גיל של 13-14 שנה, החלו להציע לה שידוכים לרוב, מכל ההצעות מצא חן בעיני אביה תלמיד ישיבה צעיר מעיר פוזנן שיצא לו שם של עילוי, ואף מוצאו היה ממשפחה מיוחסת אף היא מוורמס, המשפחה עברה לפני שנים רבות לפוזנן, שם הבחור היה יהודה לייב, שמאוחר יותר התפרסם בכל העולם כהגה"ק ה"מהר"ל מפראג" וזע"א. ר' שמואל קצין לא התעכב, קם ונסע לפוזנן כדי לעמוד מקרוב על טיב החתן המיועד, ולסיים את השידוך בכי טוב. הבחור מצא חן בעיניו מאד וגם בעיני הוריו נראה השידוך המוצע, מיד ישבו וכתבו תנאים בהם התחייב אבי הכלה כי במשך שלוש שנים הוא יקיים בכבוד את החתן המיועד, כאשר הוא ילמד בישיבתו של הגאון המפורסם רבי שלמה לוריא המהרש"ל בבריסק אשר בליטא, אחר כך כאשר ימלאו לחתן שמונה עשרה שנה תיערך החתונה בשעה טובה ומוצלחת, והמחותן מתחייב לקיים את הזוג הצעיר כל עוד ירצה החתן לשבת וללמוד. ר' שמואל חזר לביתו שמח וטוב לב, זמן קצר לאחר מכן נסע החתן המיועד אריה לייב לבריסק והחל ללמוד בהתמדה ושקידה בישיבת המהרש"ל.

הכל היה טוב ויפה והכל היה אמור להתבצע בדיוק לפי התכנית, אולם אז בהשגחה הפרטית שמפעם בפעם מסובבת את גלגל החיים כך שעשירים נעשים לפתע עניים מרודים ולהיפך, גם ר' שמואל הקצין החל לפתע לרדת מנכסיו הרבים, עד שתוך זמן קצר איבד את כל הונו ואף שקע בחובות. הוא נאלץ למכור את כל חפצי הערך שבביתו לכיסוי חובותיו, וכל מה שנותר לו בחיים היתה בתו היחידה שישבה עתה בבית וציפתה לישועה. כאשר הגיע הזמן המיועד של החתונה, ובידי המחותן לא היו האמצעים שיאפשרו לו את קיום התנאים שעליהם הוא חתם, שיגר ר' שמואל איגרת אל החתן המיועד בה תיאר במדויק את מצבו העגום, שיחרר את החתן מהתחייבותו ואמר לו כי רשאי הוא להשתדך כרצונו, ואף ביקש ממנו מחילה באותה הזדמנות.

הידיעה העצובה שנפלה עליו כמו רעם ביום בהיר כאבה לאריה לייב מאד, הוא השיב למחותנו במכתב נוגע ללב בו ניסה לנחמו ולעודדו כדי שלא יפול ברוחו, כי הרי ישועת ה' כהרף עין, יחד עם זאת הוא הבטיח למחותן נאמנה כי אין לו אליו כל טענות, גם הוא מצידו משחרר את הכלה שתוכל להשתדך עם מי שתרצה, מה שנוגע לי, סיים אריה לייב את מכתבו, אני נשאר איתן באמונתי בבורא עולם ואצפה לישועתו.

אחר הדברים האלה שיקע אריה לייב את עצמו בלימודים ביתר שאת, כאשר הגיעה שעת החתונה והחתן נשאר ללמוד בישיבה, הבינו כולם שהשידוך התבטל, מיד החלו לבוא שדכנים אל העילוי הצעיר עם הצעות מהצעות שונות וקוסמות, אך הוא הודיע לכולם כי נפשו חשקה בתורה, ובשלב זה אין הוא מעוניין להשתדך, הוא שקע בלימודים יומם ולילה, חבריו בישיבה התחתנו אחד אחד ועזבו את הישיבה, אחרים באו במקומם ואריה לייב התמיד בלימודיו, כשהוא חוזר על הש"ס פעם אחר פעם. "לייב הרווק" כך היו מכנים אותו בעיר עורר התפעלות גדולה בהתנהגותו אצל כל מי שהכיר אותו, כולם שיבחו אותו כחריף ובקי קדוש וטהור, והוא המשיך ללכת בדרכו שקט וצנוע, כשהוא נועל את עצמו בין כתלי הישיבה.

מכתבו של חתנו לשעבר יהודה לייב עשה על ר' שמואל רושם עמוק, עתה קל היה לו יותר להשלים עם הרעיון שאיבד את כל הונו, "ה' נתן וה' לקח" וה' יכול לחזור ולתת שוב, בכל זאת גדול היה צערו שהוא הפסיד חתן כה יקר, וגם נשאלה השאלה הכאובה מה יעלה עתה בגורלה של בתו. דווקא בתו לא היתה מיואשת כלל, מכתבו של החתן לשעבר אמנם נגע ללבה עד דמעות, אולם עד מהרה היא מחתה את דמעותיה וכמו חתנה לשעבר גם היא היתה מלאה בטחון בה; מלבד זאת לא היה לה זמן כדי לקונן על מר גורלה, כי עתה היתה זו היא שהפכה למפרנסת של הוריה כאשר אביה נשאר בחוסר כל.

פתחה פעריל חנות קטנה ובה מכרה דברי מאפה מעשי ידיה, בין שאר מעלותיה הרבות, היא היתה גם מוכשרת מאד ונודעה כשערים כמי שאופה עוגות ועוגיות מצוינות, גם קודם לכן ניצלה כשרונותיה אלה לצרכים ביתיים, ורבים מאורחי הבית שהיו צובאים עליו בימים הטובים, היו נהנים מהחלות המתקוות, העוגיות והדובשניות שלה, עתה הפך התחביב לפרנסה, והחנות הקטנה הבטיחה פרנסה מצומצמת למשפחתה שירדה מנכסיה, אם כי לא היתה אפשרות לחשוב על חסכונות וודאי שלא על נדוניה, ומה שנוגע לשידוך היה אביה שואל את בתו, גם שדכנים היו באים בזה אחר זה כדי להציע לנערה המיוחדת והמוכשרת שידוכים טובים, ומשפחות טובות רבות היו רוצות אותה בתור כלה, אולם היא דחתה באדיבות אך בתקיפות את כל ההצעות, בליבה חיה האמונה כי חתנה לשעבר הוא בכל זאת מי שנועד לה על ידי ההשגחה העליונה, כמו חתנה גם היא היתה חדורת בטחון בה' וציפתה וקיוותה לישועה.

כך עברו כמעט עשר שנים, באותם ימים פרצו מהומות רבות במדינה, נסיכי גרמניה נלחמו בינם לבין עצמם הקתולים נגד הפרוטסטנטים ולהיפך, האיכרים ניסו להתמרד נגד אדוניהם ששיעבדו אותם, העיר וורמס היתה נתונה במוקד המהומות, גדודי חיילים נכנסו ויצאו ורחובות העיר היו מלאים אנשים מזויינים מכל הסוגים שבאו מכל הכיוונים ויצאים ונכנסים רגליים ופרשים מכל המינים.

משל ונמשל

מתנת חינוך

משל ליהודי ששהה פעם מחוץ לעיר מגוריו ואולו כל כספו ומזונו, ימים אחדים עברו על האיש מבלי שבאו אל פיו מאכל ומשקה, עד אשר נקלע לעיירה יהודית, בכניסה לעיירה פגש אחד מבני המקום ושאלו האם יש בעיירתכם יהודי מכניס אורחים שיואיל לארחני בביתו? השיב הנשאל בחיוב, בהצביעו לעבר אחד הבתים, צעד האורח לעבר המקום שעליו החווה האיש, אך כיוון שבאותו עבר היו שני בתים טעה האיש ונכנס לא אל הבית שעליו הורה לו בן שיחו, אלא לבית הסמוך שלא היה אלא ביתו של קמצן העיירה. כשנכנס האורח אל בית הקמצן, נשאל על ידי בעל הבית לסיבתו, בואו זה ימים אחדים מטלטל אני בדרכים וכל מזון או משקה לא באו אל פי, סיפר האורח, אנא תן לי דבר מאכל להשקט את רעבוני, עיניו של בעל הבית נפערו בתמיחה לשמע משאלתו המזורה של האיש, וכי חינוך אין כסף אתן לך מזון? שאל בקול קשה, אם תסכים לעשות בעבורי עבודה כלשהי, תקבל מנת אוכל בתמורה לעבודה, הנה בוא בעקבותי והוא הוביל את האיש אל חצר הבית שם מונח היה בול עץ גדול, אם תנסר את בול העץ לגורי עץ קטנים, אתן לך מזון, לא היתה לו ברירה לאורח המסכן, ובשארית כוחותיו נטל לידיו את המשור והחל בעבודה המפרכת, וכשכילה סוף סוף עבודתו, פנה אל בעל הבית וביקשו לקיים את הבטחתו ולהעניק לו מזון, יצא בעל הבית אל החצר, וכשנוכח שהעבודה בוצעה כראוי, ניגש אל האורח אחז בחיבה בורעו ואמר לו: רואה אתה את הבית הזה והוא הצביע על בית שכנו, הבית שעליו גם הורה האיש שפגש האורח בבואו לעיירה, היכנס נא לבית זה ושם יתנו לך ארוחה משובחת תמורת עבודתך, עשה האיש כדבריו פנה אל הבית הסמוך, ונתקבל שם בסבר פנים יפות, בעל הבית ערך לפניו את השולחן והגיש לו מטעמים ומעדנים לרוב, האורח הרעב והיגע אכל בשמחה את המזון המשובח, וכשכילה את סעודתו פנה ואמר לבעל הבית, בעבור סעודה דשנה שכזאת כדאית היתה העבודה שעשיתי, על איו עבודה אתה סח? התפלא בעל הבית, כשסיפר לו האורח את כל המעשה, נתחייך בעל הבית ואמר: דע לך שהאוכל שאכלת על שולחני, הינו מתנת חינוך, ואילו את העבודה עשית לא למעני אלא למען אדם אחר.

והנמשל כל מזונו ופרנסתו של האדם מוענקים לו מן השמיים כמתנת חינוך, ואילו עבודתו ומלאכתו אינם אלא בגלל עוונותיו.

(בשם הרה"ק רבי נחמן מברסלב זיע"א)

יום אחד קרה שברחוב בו היתה חנותה הקטנה של פעריל עברה קבוצה של פרשים, קצין צעיר התעכב לרגע ליד החנות שעל השולחן שניצב לפניו היו מוצגים דברי המאפה הריחניים, ריח החלות הטירות נכנס לאפו של הקצין הרעב והוא חיכה עד שחבריו חלפו על פניו, אחר כך הוא לקח את החנית הארוכה שבידו, תקע אותה לתוך חלה טריה חבט בסוסו ופתח בדהרה כדי להשיג את חבריו הפרשים, פעריל שראתה את המעשה, יצאה מהחנות בריצה פתחה בצעקות, "גיוואלד" וקראה אחרי הקצין: "אתה לא שילמת, זה לא יפה, כך לא מתנהג קצין". הקצין נעצר לרגע הפנה את ראשו לעבר הנערה, משך בכתפיו ועושה בידו תנועת יאוש, כמי שאומר מה לעשות? אין לי כסף והבטן ריקה. הוא המשיך לעמוד רגע במבוכה ניכרת, אחר כך חזר על עקבותיו ניצב לפניו על סוסו ואמר בצורה מנומסת, אני מתנצל ומבקש סליחה אלף פעם, שלושה ימים לא אכלתי מאומה אין לי במה לשלם, הנה קחי את זה במקום כסף, ובאומרו זאת הוא לוקח מאחוריו כיסוי אוכף ישן ומקופל וזורק אותו לנערה המשתאה. הקצין התרחק בדהרה ופערל הכניסה את הכיסוי לחנות, והחלה לפתוח אותו תוך שהיא חושבת מה לעשות אתו, מה שווה לי סמרטוט ישן זה? הרהרה בלבה, וסחבה את הכיסוי הכבד לפני החנות, כדי לשים אותו באחת הפינות. כאשר היא סחבה אותו בקושי רב החלו להתגלגל מהשמיכה הרקובה למחצה מטבעות זהב לרוב, פעריל כמעט שהתעלפה מרוב התרגשות, היא נעלה את החנות, רצה הביתה וסיפרה את הידיעה המרעישה לאביה. אמר ר' שמואל: ניקח את השמיכה הביתה ונחכה שלושה ימים, אם תוך שלושה ימים יחזור הקצין הפרש וידרוש בחזרה את הכיסוי, נחזיר לו כמובן כי זה שלו, אם הוא לא יחזור, נדע כי ה' יתברך שלח לנו ישועה מן השמים.

כאשר עברו שלושת הימים והפרש לא חזר, כתב ר' שמואל הקצין מכתב לחתנו לשעבר, ובו הבשרה הטובה כי השם הצליח דרכו, ושוב מסוגל הוא לעמוד בתנאים אותם הם כתבו לפני כעשר שנים. ובכן אם החתן מסכים ואין מצידו שום מניעה, אפשר להוביל את פעריל לחופה בשעה טובה ומוצלחת.

יהודה לייב שהמתין גם הוא מתוך ביטחון בהשי"ת כמו פעריל ליום בו הזיווג האמיתי ייצא לפועל, הסכים כמובן להשתדך שוב עם ר' שמואל הקצין. גדולה היתה שמחתם של החתן והכלה והחתונה נערכה במזל טוב ובשעה טובה, קהילת וורמס שבעה רוב נחת וגם מן השמים איחלו מול טוב שהזיווג יהיה לבנין עדי עד.

צ'ין אדם לחברו

בלי שנאת ישראל

מסופר על מלמד עני שלימד את הרה"ק רבי יחזקאל משינאווא זיע"א בנעוריו, שחלה קשות ונוקק לסכום כסף גדול. חשב רבי יחזקאל לצאת לרחובה של עיר ולקבץ את הכסף. נכנס לאביו הרה"ק רבי חיים מצאנז זיע"א לבקש רשות. מסכים אני, נענה רבי חיים, אבל בתנאי שלא תחזור עמוס בשנאת ישראל. הא כיצד? שאל רבי יחזקאל. פשוטו כמשמעו, השיב רבי חיים, אחד כי יסרב לתת, והשני לא יתן די הצורך, וכניסו בלבך שנאה נגדם, נמצא שבמקום כסף תביא שנאת ישראל, ולזה אינני מסכים.

מיטיב עם מעליבו

מסופר: פעם הובא לפני הרה"ק רבי משה פיינשטיין זיע"א דין תורה, בו פסק כי אחד חייב להחזיר כסף לזה אשר לטובתו פסק, פסק הדין ניתן, אבל החייב סירב למסור את הכסף. כאשר שאלו רבי משה לסיבת הסירוב? ענה האיש לא אמסור את הכסף כי הפסק חסר תוקף, נעלמה ממר הלכה ברורה הקובעת שדיני ממונות אינם נידונים בלילה? בשוה ונחת הסביר לו רבי משה כי אין טעות בפסיקתו, וכי עליו להחזיר את הכסף. חמישה חדשים לאחר מכן שב אותו אדם אל רבי משה וביקש תעודה שהוא שוחט מוסמך, רבי משה אשר הכיר את האיש, נטל מיד את עטו והחל לכתוב, הנוכחים בחדר זכרו היטב את התפרצויותיו המעליבות של האיש בעבר, וסברו כי אין הוא ראוי להיעזר ע"י רבי משה, התחילו לומר: ראש הישיבה בוודאי זוכר את התנהגותו המעליבה

של האיש? השיב רבי משה בנחישות מה הקשר? יום כיפור כבר חלף ואז התפללתי "תפילה זכה", ואמרתי שאני מוחל לכל מי שחטא כלפי, אין אמירה זו משחק ילדים גרידא, נוסף לכך, האיש לבטח חזר בתשובה מאז. והמשיך לכתוב את האישור המבוקש.

אהבת ישראל ברוחניות

פעם אמר הרה"ק ה"אוהב ישראל" מאפטא זיע"א, אם ישאלונו בפמליא של מעלה, אם אהבתי את בניו של הקב"ה? אשיב בחיוב, והראיה, כי כל ימי, כאשר אמרתי לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתא בשם כל ישראל" כוונתי שיהיה לכל אחד מישראל, אפילו לפחות שבפחותים חלק שווה במצוה בדיוק כמוני" וזו אהבת ישראל באמת.

חסד יש לעשות עם כל אחד

סיפרו להרה"ק ה"אמרי אמת" מגור זיע"א כי יש חסידים שנוהגים לתמוך רק בעניים מאנשי שלומם בלבד, ומונעים את עזרתם מנוזקים אחרים. הגיב על כך הרבי ואמר: מצינו בתורה "ואת החסידה למינה" ואמרו חז"ל (מסכת חולין דף ס"ג ב') למה נקרא שמה חסידה שעושה חסידות עם חברותיה, ופירש רש"י במוזנות. נשאלת השאלה, אם עוף זה נוהג במידת החסד מדוע הוא נמנה בין העופות הטמאים? והתירוץ הוא: עשיית חסד "עם חברותיה" בלבד היא מידה לא ראויה, חסד יש לעשות עם כל אחד בלי שום אפליה.

תולדות דצדקיא

שבת קודש ט"ז אלול

רבי אברהם נפתלי צבי מוורמיוז ב"ר משה הלוי (תע"ב)

יום שני י"ח אלול

רבינו המהר"ל מפראג רבי יהודה ליואי ב"ר בצלאל (שס"ט)

רבי יצחק חיות ב"ר אברהם (אפי רברבי - שע"ג)

הרה"ק רבי יוסף מאוסטילא ב"ר מרדכי מנעשחיו (תק"צ)

הרה"ק רבי עבדאלה סומך (בעל זבחי צדק - וחזון למועד - תרמ"ט)

יום שלישי י"ט אלול

רבי חיים בנבנשתי ב"ר ישראל (תל"ג)

הרה"ק רבי זאב נחום בורנשטיין מביאלא

יום רביעי כ' אלול

הרה"ק רבי משה אריה פריינד ב"ר ישראל (תשנ"ו)

יום חמישי כ"א אלול

רבינו יעקב סג"ל מולין ב"ר משה (מהרי"ל - ה"א קפ"ו)

הרה"ק רבי יהונתן אייבשיץ ב"ר נתן נטע (אורים ותומים - תקק"ד)

הרה"ק רבי דב בעריש מאלעסק ב"ר שלמה לוצקער תר"י

יום שישי כ"ב אלול

הרה"ק רבי מרדכי דוב מהורונסטייפליע ב"ר משולם זושא (תרס"ג)

הרה"ק רבי פינחס מקינצק ב"ר נתן דוד משידלאווצא (תרס"א)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

עצונה הלכות

מאת הרה"ג נמליאל הכהן רביטבין שליט"א
מח"ס "גם אני ארוך" רפורם יוסף התרים" על המעשים.

לעבור בפני המתפלל (ז')

א) יש אומרים שהלבוש בתפילין, מותר לישב בתוך ארבע אמות של מתפלל. (חיי עולם, על שו"ע, או"ח, סימן ק"ב)

ויש אומרים דאין להקל אלא אם כן הוא גם מהרהר בדברי תורה מתוך ספר. (אפיקי מגינים על שו"ע או"ח, סימן ק"ב, ביאורים ס"ק ב')

ב) הכותב דברי תורה, מותר לישב בתוך ארבע אמות של מתפלל. (ספר ד"א של תפילה, סימן ד', סעיף ח')

ג) השומע קריאת התורה, והוא בתוך ארבע אמות של מתפלל, יש להקל ולישב, וכל שכן אם מסתכל בתוך חומש הפתוח לפניו. (שם, סעיף י"ד)

בחסות "דודי קאר"

הסוכן החרדי שלך להשכרת ומכירת רכב
בכל הארץ ומכל החברות
052-7655-222

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות דפוס פוסטר

דפוס אישי מקצועי
08-8422112 ההגנה 54 רחובות
P6422112@gmail.com

עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מקבלת ציון

פְּרָשַׁת פִּי תְּבֵא - חֵיּוֹב הַפָּרַת הַטוֹב

"וְלִקְחַתְּ מֵרֵאשִׁית כָּל פְּרֵי הָאֲדָמָה" (דברים כ"ו, ב')

האדם לא יחטאו ולא יהיה צורך להביא קורבנות לכפרת עוונות.

אבל קורבן תודה שבא כאשר יהודי מודה לה' יתברך על הטובות שעשה איתו לא יתבטל לעתיד לבוא, משום שבימים אלו לא יחסר כל טוב לבני ישראל. הטובה תהיה בשפע וכל המעדנים יהיו מצויים כעפר. אז תהיה חובה גדולה יותר להקריב קורבנות תודה ולהודות לו יתברך לפיכך קורבן תודה לא בטל לעולם.

האדמו"ר מאז'רוב בספרו 'באר משה' מוסיף: קורבן תודה שבא על הודיה לא בטל לעתיד לבוא מכיוון שאף לאחר כל ההודאות שאנחנו מודים לה' יתברך עדיין אנחנו חייבים להודות לו על עצם הדבר שזכינו להודות לו ולהכיר בטובות שעשה לנו. מה שלא כל אחד זוכה לזה להכיר בטוב.

מעין זה אנחנו אומרים בכל יום במודים דרבנן: מודים אנחנו לך וכו' על שאנחנו מודים לך. רש"י פירש (סוטה מ) על שנתת בליבנו להיות דבוקים בך ומודים לך, הרי לנו הודיה על הודיה. הודיה לה' יתברך על כך שפקח את עיני שכלנו ונתן לנו להבין שצריך להודות לו.

כך הבעש"ט פירש את הפסוק: "תִּרְנְנָה שְׁפִתַי כִּי אֶזְמְרָה לָךְ" (תהילים ע"א, כ"ג). שפתי ירננו שיר ושבח לה' יתברך על עצם הדבר "כי אֶזְמְרָה לָךְ".

בברכת שבת שלום, כתיבה וחתימה טובה הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א יו"ר עמותת כשרות בישראל

בפשטות משמעות מצוות הביכורים היא הכרת הטוב כלפי הקב"ה, שנתן לעובד האדמה את התבואה ושלח את הברכה אל שדותיו. את הביכורים, הפרי הראשון שגדל מכל סוג מבין שבעת המינים, עובד האדמה מְצַוָה להביא אל הכהן שהוא נציגו של הקב"ה כביכול.

האלישיך הקדוש כתב שהחובה להכיר טובה היא מיסודות עבודת ה'. הקב"ה משפיע על האדם רוב טובה, חיים, מזון ועוד ועוד. האדם חייב להכיר בטובתו של מקום ובכך ניכרת מדרגתו. אדם עדין נפש יתבונן תמיד ויבחין מי זה שהשפיע עליו את כל הטוב ויודה לקב"ה. לעומתו, מי שנפשו גסה לא יכיר ולא יודה בטובתו של הקב"ה.

רבינו בעל ספר החינוך מסביר את מטרת התורה במצוות ביכורים (מצוה תר"ו): ראוי לו לאדם לעורר לבבו בדברי פיו ולחשוב כי הכל הגיע אליו מאת אדון העולם ויספר חסדיו יתברך עלינו ועל כל עם ישראל ומתוך התעוררות נפשו בשבח השם יתברך ובטובו זוכה ומתברכת ארצו ועל כך ציוונו הקב"ה על זה כי חפץ חסד הוא.

במדרש נאמר: ר' פנחס ור' לוי ור' יוחנן בשם ר' מנחם דגליא לעתיד לבוא כל הקרבנות בטלין וקורבן תודה אינו בטל לעולם כל ההודאות בטלין והודאות תודה אינן בטלין לעולם. זה מה שכתוב: "קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול אמרים הודו את ה' צְבָאוֹת" (ירמיה ל"ג י"א).

בויקרא רבה (כ"ז, י"ב) כתוב: כל הקורבנות הבאים לכפר על חטאים יתבטלו לעתיד לבוא. בימות המשיח החטאת, האשם ואף קורבן עולה שמכפר על הרהורי הלב לא יהיו עוד משום שבאותם ימים לא יהיה יצר הרע. בני

הצלחה בגו"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל הענינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.ש כדורי אקבלי יוסף חיים בן נסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב עמית בן אהרון וב"ב רז דוד בן לאה וב"ב נתנאל בן ג'ינה

ציווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רותית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רוחמה אילן בן ג'ולייט יפית שרה בת ג'ינה דרור בן סופיה אנאל חביבה בת שולמית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית דוד עומרי בן יהודית שושנה שירה בת סילביה שמעון בת שולמית סיון רבקה בת אלן אסתר עמית בת טובה אברהם גורג'י בן דליה אפרת אורן בן נעמי לאה בת תמר

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו זרי בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בן אסתר רחל מרים בת יהודית דניאל בן שרה אושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה מיטל בת שושנה לימור בת פרידה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרחה- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי אליאור בן פרידה סימי בת סוליקה מיכאל יהודה בן מרים אורן בן אסתר דינה בת מלל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה משה בן ניזמה עינת בת רחל ברכה רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה קסנש בת דגטו רותית בת סבריה יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט נעימה בת שרה יהודה לייב בן אסתר מלכה נעם אלימלך בן אושרית- ר"ש ובריאות איתנה לימור בת פרידה יניב בן פרידה יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים אורו בן פרידה

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלימה לנוריאל בן אסתר

לרפואה שלימה לאיידה חיה בת אסתר ולידל אלחנן רפאל בן איריס ולידל אורי חיים בן שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי

להצלחת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב לרפואת הנפש והגוף של יהודה אריה בן רחל ברכה

העלון מוקדש לע"נ יצחק בן רבקה ז"ל

ציון לכת

ע"ג	18: 28	19: 39	20: 26
ת"א	18: 45	19: 37	20: 23
מ"ב	18: 48	19: 39	20: 25
כ"ג	18: 47	19: 38	20: 24

שואל ומשיב בהלכה - ראש השנה - חלק א'

מהם מנהגי ערב ראש-השנה?

שאלה: ?

תשובה: !

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

בערב ראש השנה בתפילת שחרית לא אומרים וידוי ונפילת אפיים. מנהג הספרדים גם לא לומר מזמור "יענך ה' ביום צרה" (תהילים כ, ב), ולא אומרים את המזמור "תפלה לדוד הטה ה' אָזְנְךָ" (תהילים פו, א).

מנהג האשכנזים לומר מזמור "יענך ה' ביום צרה" (תהילים כ, ב) למרות שלא אומרים וידוי ונפילת אפיים.

בתפילת מנחה של ערב ראש השנה לא אומרים וידוי ונפילת אפיים.

נוהגים לעשות התרת נדרים בערב ראש השנה. מנהג ישראל להסתפר בערב ר"ה לכבוד החג. לובשים בגדים מכובסים ומגוהצים לכבוד יום טוב, למרות שהוא יום דין ומשפט. אנחנו מראים בכך שאנחנו בטוחים בחסדי ה' שיוציא לאור משפטינו ויכתבנו לחיים טובים. **מקורות:** שו"ע סימן תקפ"א סעיף ד'.

מנהג יפה לטבול במקווה טהרה בערב ראש השנה מכיוון שהטהרה מועילה לתפילת האדם. לכתחילה יטבול מתחילת משעה זמנית חמישית של היום. לא יברך על טבילה זו.

יטבול חמש טבילות ויכוון:

א. בשביל הטהרה.

ב. לתיקון מידת הכעס.

ג. למתק את הדינים והגבורות בחסדים.

ד. להעביר מעליו את לבושי החול ויכוון 'תכלה שנה וקללותיה'.

ה. לקבל את קדושת ראש השנה ויכוון 'תחל שנה וברכותיה'.

מי שלא זוכר את כוונת הטבילה, יטבול חמש פעמים ויכוון בטבילתו על מה שכתוב בספרים הקדושים ועל דעת רבותינו. **מקורות:** בן איש חי, ניצבים שנה א' הלכה ג'

מי שלא יכול ללכת למקווה טהרה לטבול, הדבר הנכון שישפוך על גופו כשניים-עשר וחצי ליטר מים. אפשר לעשות כן על ידי מקלחת: יעמוד תחת הטוש במקלחת כשהברז פתוח עד שישער בדעתו שנשפך עליו שיעור זה. אין הבדל בין מים חמים לקרים.

הסתפקות במועט

עד כמה רבותינו לא רצו ליהנות מהעולם הזה, זאת לא ניתן לתאר ולשער. להלן סיפור מופלא על הגאון ר' יצחק זאב הלוי זצ"ל שבנו הגאון רבי משולם דוד הלוי סולובייצ'יק סיפר. הסיפור מעובד מתוך 'שיעורי רבינו משולם דוד - דרוש ואגדה' שמלמד אותנו על כך:

הגאון רבי משולם דוד הלוי זצ"ל סיפר בשיחותיו על ההסתפקות במועט שנהגה בבית אביו, הגאון ר' יצחק זאב זצ"ל: "אבינו לא הסכים בשום פנים ואופן להכניס מקרר לבית. אצלנו השתמשו בבלוקים של קרח. כך באותה התקופה היו משמרים את האוכל כדי שלא יתקלקל. הוא עמד על דעתו עד לאותו מעשה שאירע שבעקבותיו אבינו שינה את דעתו והסכים להכניס מקרר לבית".

"שנה אחת שבת וחג השבועות חלו בסמיכות זה לזה והחום היה גדול מאוד. הלכנו לחפש חתיכת קרח כדי לשמור בה את הדגים כדי שיתקיימו לשני הימים, אבל כבר לא היה אפשר להשיג קרח. נאלצנו לנסוע לגבעת שאול. היה שם בית חרושת לקרח ורק בו היה ניתן להשיג קרח בשעה זו".

"רק סמוך לשבת השגנו חתיכת קרח אבל היא נמסה באמצע היום. האוכל לא נשאר טרי והוא התקלקל אבל לא הבחינו בזה ולא ידעו על כך. לאחר שאכלו ממנו, כולנו חלינו והיה לכולם חולי מעיים. כשאבינו ראה שזה יכול להביא לידי חולי, רק אז הסכים להכניס לבית מקרר".

לאחר מכן אבינו אמר לנו את המשפט הבא: "דעו לכם כי כל הנאה יתירה כאן בעולם הזה, מורידה ומנכה מהחלק הצפון לנו לעולם הבא!".

לשמיעת השיעורים של הרה"ג אליהו פינחסי יש להתקשר 073-3718395

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט?"

צוות משיגים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

מינויים

לקבלת העלון חנים במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084

כתובת המערכת: עבור לליאור עצמון, רח' הבושם 26א ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים - האדמו"ר הרב אברהם אביגדור נחום לנדא זצ"ל

האדמו"ר הרב אברהם אביגדור נחום לנדא זצ"ל - נולד בי"א שבט ה'תרע"ז (1917) בפולין. כבר בילדותו ניכר כי לגדולות נוצר. בגיל אחת-עשרה עבר ללמוד בישיבת 'כתר תורה' בקראקא. כשהיה בן שלוש-עשרה שנים בלבד נכנס ללמוד בישיבת חכמי לובלין לאחר שנבחן על 300 דפי גפ"ת. באותה העת רבינו היה הבחור הצעיר ביותר בישיבה. השתתף בקבוצה מצומצמת של האריות שבחבורה אצל הרב מקז'יגלוב זיע"א בסדר טהרות וכן שמע גם מהרב מזליחוב זיע"א עניינים בסודות התורה. עם פרוץ מלחמת העולם השנייה ברח לווילנה. שהה שם מספר חודשים בחברת הרב יצחק זאב סולובייצ'יק מבריסק. בריחתו של רבינו מליטא למוסקבה היתה דרך רצופה ניסים. משם המשיך דרך לבנון וטורקיה עד שבשנת ה'תש"א (1941) הגיע לארץ ישראל. הוריו וכן רבים מבני משפחתו נספו בשואה הי"ד. בשנת ה'תש"ו (1946) לאחר נישואיו גר בשכונת 'שערי חסד' והיה מתלמידיו הקרובים של הרב מבריסק. כמו כן היה מקורב לגאון הרב דב בריש ווידנפלד שגר בסמיכות לביתו.

תפילת שחרית בימות החול היתה אורכת כשלוש שעות. בשנת ה'תש"ח (1948) זקני חסידות סטריקוב הכתירו אותו כממשיך השושלת. הוא קבע את ביתו ואת מרכז החסידות בתל-אביב. מעולם לא ישב בתפילה ובקריאת התורה. בשבתות ובחגים עמד שעות על גבי שעות. מעולם לא היו אצלו סטנדר וכיסא. היה מניח את הסידור על גבי אדן החלון ועיניו היו זולגות דמעות בפסוקי דזמרה עד שבסידור שלפניו נוצרו חורים. רק כאשר התקרב לגיל שבעים ונחלש מאוד הוא נאלץ להתיישב לסירוגין בתפילה.

הקים בית מדרש בבני-ברק. מוסדות אלו הצטרפו לבית המדרש הותיק של החסידות בירושלים שייסד האדמו"ר הזקן מסטריקוב בעת ביקורו בארץ ישראל. במשך כל שנות כהונתו התרחק מגינוני אדמו"רות. בשנת ה'תשמ"ו (1986) עבר לגור בבני ברק אליה העביר את מרכז החסידות. בשנת ה'תש"ן (1990) הקים את ישיבת 'קול יעקב סטריקוב' על שמו של אביו. ענוותן מופלא. שקידתו היתה עצומה. למרות שעבודת הקודש שלו היתה פנימית ביותר, תפילתו היתה בקול חוצב להבות. נפטר ב-ט"ז אלול ה'תשס"א (2001). חי כ-84 שנים. ציונו בהר-המנוחות בירושלים. מכיוון שלא הותר צוואה בדבר ממלא מקומו והיו לרב שלוש בנות, רוב החסידים הכתירו לאדמו"ר את חתנו הצעיר רבי דוד ברנדר וחלק הכתירו את נכדו רבי יעקב דן שטרן שמנהיג את חצרו בירושלים.

אביו: האדמו"ר ר' יעקב יצחק דן מסטריקוב. **אימו:** מרת רויזא ביילא. **אשתו:** מרת חיה הדסה ודיסלבסקי (בת הרב מאיר ודיסלבסקי, מצאצאי החידושי הרי"מ. נישא בשנת ה'תש"ו (1946). **ילדיו:** שלוש בנות. **חתני הגאונים:** ר' משה שמואל שטרן (בנו של הרב יצחק יהודה שטרן אב"ד ביליץ), ר' ישעיהו פרנקל-תאומים (רב בית המדרש קרקא בבני ברק), ר' דוד ברנדר (בנו של רבי שלום ברנדר, ראש ישיבת בעלז. נישא למרת מרים). **מרבתי:** סבו האדמו"ר הזקן מסטריקוב רבי אלימלך מנחם מנדל, אביו האדמו"ר ר' יעקב יצחק דן, ר' מנדל וקסלר הי"ד, מן הגרי"ז מבריסק.

הרה"ח ר' יחיאל גיברשטיין ז"ל מזקני חסידי סטריקוב סיפר בימי ה'שבעה' כי בשנת ה'תשל"א, כשהרבי עוד גר בת"א. הוא הגיע בצהרי יום שישי לבית מדרשו ברח' בורכוב כדי להביא את המוצרים של הקידוש לשבת. הוא פתח את הדלת ולתדהמתו ראה את הרבי בכבודו ובעצמו שוטף את רצפת בית-המדרש.

באותם שנים כשביהמ"ד שכן ברחוב בורכוב 8 בת"א היה בו מניין של תפילת שחרית מוקדם בכל בוקר. הרבי עצמו לא התפלל במניין זה אלא היה מתפלל יותר מאוחר, מכיוון שהיה מכין את עצמו שעות ארוכות לתפילה. למרות זאת הרב התייצב כל יום בשעה שש בבוקר וישב בביהמ"ד בשעת התפילה. כאשר היו קשיים להשלים את המניין, הרבי היה יוצא בעצמו לרחוב כדי לאסוף אנשים להשלמת המניין.

עד כעשר שנים לפני הסתלקותו היה ניתן לראות את הרב נוסע בתחבורה ציבורית ללא גבאים ומשמשים. תחנוני החסידים כי אין זה לפי כבודו נדחו על ידו בביטול. "כבוד?", תמה באוזניהם, "האמת זה מה שחשוב. כל השאר זה עולם הזה". השינוי חל רק בשנים האחרונות, כאשר החסידים החליטו להמתין לו עם רכב ולהסיע אותו ממקום למקום. הרבי הסכים לכך בלידת ברירה.

פעם התווכחו בנוכחותו באיזה סברא, הרבי שמע והגיב על כך: "סברא זו כתובה ב'שער המלך'". חיפשו ולא מצאו, אולם הרבי בזכרונו המדהים ציטט להם את הדף המדויק בקונטרס פלוני, שם מביא את סברת ה'שער המלך'.

אחד מנכדיו סיפר שבתקופה האחרונה לחיי רבינו הוא (הנכד) למד בסוגיא דתמורה רבי עקיבא איגר ארוך וקשה. לצערו הוא לא הבין אותו בשום אופן. כשבא לסבא, רבינו שאל אותו כדרכו מה הוא לומד. הנכד ענה שהוא לא הבין את רע"א בסוגיא דתמורה. רבינו ענה לו שסוגיה זו למד בעיון לפני חמישים שנה, ותיכף התחיל לחשב בדעתו את כל הסוגיא במשך מספר דקות. לאחר מכן ביאר בטוב טעם את כל הסוגיא בע"פ גמרא, רש"י ותוספות עם הגרע"א, עד שהנכד הבין את הכל בצורה טובה.

אנשים היו נכנסים לבית מדרשו ומחפשים את הרבי במזרח של ביהמ"ד, אבל הרבי היה יושב בפניה בצד על ספסל. לפעמים היה מצטרף לשיעור שנמסר בין מנחה למעריב לבעלי בתים במשנה ברורה או במשניות וכל זה בצורה טבעית ביותר.

מעובד מתוך 'שחרית- העיתון הדיגיטלי היומי של הציבור החרדי'
מכתבה לדמותו ב'המבשר' תורני כי תצא תשע"א מאת הרב יוסף סופר.

אין דבר העומד בפני הרצון

השיחה עם ראש הישיבה היתה בערך כך: ראש הישיבה שואל את הבחור: "נו, מה אתם לומדים?".

הבחור השיב: "פרק השוכר את האומנין" (בבא מציעא ע"ב-ע"ט ע"א). ראש הישיבה אמר: "בטח אתם מכירים את קושיית רבי עקיבא אייגר על סוגיא פלונית". הבחור שלא ידע גמגם כמה מילים במבוכה.

ראש הישיבה קלט את התמונה, אבל ביקש להשאיר את הבחור עם הרגשה טובה ולא להוציא אותו מיד. לכן המשיך לשוחח איתו מעט בלימוד: "רבי עקיבא אייגר שואל כך וכך". הוא הרצה באוזני הבחור את הקושיא בבהירות ובנעימות ואף הוסיף שני 'מהלכים' באחרונים בנוגע לקושיא ולתירוץ עליה.

"טוב, שיהיה לך בהצלחה", סיים את דבריו. תוצאות המבחן היו ברורות. הבחור פנה בפנים עצובות לכיוון ישיבת 'אור ישראל'. רק עכשיו ההכרה התחילה לחלחל בו, זה לא קל להתקבל. אם כאן בישיבה שנחשבת בינונית המבחן הוא כך, אז מה יהיה בישיבה 'אור ישראל'? ביטחו בה' עדי עד, יהיה טוב בעז"ה.

שעת המבחן הגיעה. הבחור נכנס לחדר של ראש ישיבת 'אור ישראל'. מהלך הדברים היה בערך כך: ראש הישיבה שאל: "נו, מה אתם לומדים?" הבחור ענה: "פרק האומנין".

ראש הישיבה אמר: "אה, בטח אתם מכירים את קושיית ר' עקיבא אייגר על סוגיא פלונית". הבחור ענה: "כן, רבי עקיבא אייגר שואל...". כאן הוא אמר את הדברים כפי שהוא שמע זמן קצר קודם לכן מראש הישיבה ההיא.

ראש הישיבה שאל: "נו, את התירוץ אתם גם כן יודעים?". הבחור ענה: "כן, הוא מתרץ, ש...". ראש הישיבה אמר: "יפה! אולי יש לכם איזו קושיא טובה על רבי עקיבא אייגר הזו?".

הבחור ענה: "יש כאן שאלה חזקה של רבי... הוא מסביר כך וכך...". ראש הישיבה אמר: "יפה מאוד! יש לכם עוד מהלך טוב בעניין הזה?". הבחור ענה: "כן, יש כאן גם מהלך אחר של רבי...". ושוב הוא מפרט את הדברים, כפי ששמע בפירוט ובבהירות ממש חצי שעה קודם לכן מראש הישיבה הקודם, שבחן אותו.

ראש הישיבה קיבל את הבחור!

במשך שש שנים הבחור ישב והתמיד. הוא עלה והתעלה במאמץ כביר, בעקשנות עצומה. הוא התגבר על כל הקשיים. בניגוד לכל הציפיות הוא התעלה על כל היכולות. לא היתה עין שלא דמעה תחת חופתו.

היום הוא מכהן פאר כרב וכמו"צ באחד היישובים.

להלן מעשה נפלא שמעובד מתוך 'משנתה של תורה' (תזריע ה'תשע"ד). מעשה זה יכול ללמד אותנו כי אין דבר העומד בפני הרצון. בנוסף ניתן לראות את הסייעתא דשמיא שהיתה לאותו בחור.

הרה"ג ר' יוחאי אשכול שליט"א סיפר בשיעורו, כפי ששמע מכלי ראשון: היתה זו קבוצת אברכים שעסקו 'בהצלת נפשות'. הם עברו ממשפחה למשפחה וניסו לשכנע הורים לרשום את ילדיהם ללמוד בישיבות הקדושות.

בסייעתא דשמיא הם הצליחו לשכנע משפחה חילונית גמורה. אבי המשפחה היה בעל רגש חם לעניינים שבקדושה. האבא ידע את הצורך בקדושת התורה והסכים לרשום את בנו בישיבה קטנה טובה. האבא דיבר עם הבן וגם הבן הביע את הסכמתו לעבור לישיבה קטנה ואכן התוכנית יצאה לפועל.

הבחור אכן למד בישיבה קטנה. אבל בכישרונותיו היה ממוצע ומטה. יכולותיו הלימודיות היו בינוניות ביותר. הוא איכשהו הצליח לשרוד שם שלוש שנים.

כאשר הוא למד בשיעור ג', התחילו לדבר בישיבה על לימודים בישיבות גדולות. הבחור שמע, התלהב והתחיל לפתח שאיפות.

הבחור גמר בדעתו להתקבל לישיבת 'אור ישראל' המפורסמת. הוא התעקש ואמר לכל הסובבים: "אני הולך רק לישיבה זו".

ראשי הישיבה ידעו מה רמתו הלימודית והבינו שאם הוא ינסה להתקבל לשם, הרי שיקבל תשובה שלילית. יתכן מאוד שזה ישבור את רוחו, ומי יודע איך זה ישפיע על מצבו הרוחני.

הם ניסו להסביר לו ואמרו: "תראה, זה לא פשוט, זה לא הולך ככה. אתה צריך להבין, כל אחד והישיבה שמתאימה לו. לא קל להתרגל ללימוד שם. מדובר בישיבה בה יושבים כישרונות גדולים, המחויבות שם גבוהה מאוד".

למרות כל ההסברים הבחור נשאר בדעתו: "אני הולך אך ורק לשם". כאשר ראש הישיבה ראה שאין עם מי לדבר, הוא דיבר עם אנשי הצוות ואמר:

"טוב, הבחור עקשן בדעתו. לכל הפחות נשכנע אותו להיבחן בישיבה נוספת ליתר ביטחון". הם שוחחו עם הבחור והוא הסכים לכך.

נקבעו לו שני מבחנים: מבחן אחד בשעה 15:00 בישיבה אחת. לאחר מכן בשעה 15:30 בדיוק עליו להתייצב בישיבת 'אור ישראל'.

כאשר הוא ניגש למבחן בישיבה הראשונה הוא מיד נכשל.

הרב יצחק בן הפאחה כדורי זצ"ל	הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל	הרב הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל	הרב הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל
פואד אברהם בן רג'ינה ז"ל	מאיר מורד בן שושנה ז"ל	יצחק בן ברקו דב ז"ל	יצחק בן ברקו דב ז"ל
יצחק יצחק בן רחל ז"ל	זהבה בת שושנה רייזל ע"ה	מאירה בת יפה ע"ה	מאירה בת יפה ע"ה
אברהם בן יונה ז"ל	מרים בן דבורה ז"ל	אביגדור בן ג'ולי ז"ל	אביגדור בן ג'ולי ז"ל
סעידה בת תופחה ע"ה	ר' שאול בן סילביה זצ"ל	צדיק חכם בן חזלה ז"ל	צדיק חכם בן חזלה ז"ל
מזל בת שמעון ע"ה	שני בת אסתר ע"ה	דוד בר חסיבה ז"ל	דוד בר חסיבה ז"ל
יוסף בן מרים נוסרת ז"ל	מסודי בת חביבה ע"ה	חוזה בת יעקב צבי ע"ה	חוזה בת יעקב צבי ע"ה
יעקב בן אסתר ז"ל	אסתר בת גולה גאולה ע"ה	יצחק בן מישא אסתר ז"ל	יצחק בן מישא אסתר ז"ל
רחל רפאת בר השמט ע"ה	יוסף בר סעדה ז"ל	ברכה בת מרדכי ע"ה	ברכה בת מרדכי ע"ה
לטיף בן פרחת ז"ל	שלום בן אסתר ז"ל	יעקב בן נעמה ז"ל	יעקב בן נעמה ז"ל
מרים בת שרה ע"ה	אריה בן מרים ז"ל	דוד יצחק בן פרחת ז"ל	דוד יצחק בן פרחת ז"ל
אביבה לוי ע"ה	אלון בן סעדה ז"ל	גורג'יה בת נעימה ע"ה	גורג'יה בת נעימה ע"ה
שרה בת נקיס ע"ה	אילנה (מחרוזת) בת שרה ע"ה	רחמה בת מסעודה ע"ה	רחמה בת מסעודה ע"ה

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל	הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל	הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל	הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל
רחמים בן רחל ז"ל	אליהו אליאס בן אלגריה ז"ל	רחמים בן רחל ז"ל	רחמים בן רחל ז"ל
חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל	שמואל בן רבקה ז"ל	חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל	חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל
ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל	רפאל בן אסתר ז"ל	ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל	ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל
אביחי בן אסתר ז"ל	יצחק בן חביבה ז"ל	אביחי בן אסתר ז"ל	אביחי בן אסתר ז"ל
נעימה בת גורג'יה ע"ה	אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל	נעימה בת גורג'יה ע"ה	נעימה בת גורג'יה ע"ה
חי זידי בן קלרה ז"ל	דב בן יצחק ז"ל	חי זידי בן קלרה ז"ל	חי זידי בן קלרה ז"ל
ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל	סוליקה בת עישה ע"ה	ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל	ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל
אסתר בת נעמי ע"ה	סלים בן פרחת ז"ל	אסתר בת נעמי ע"ה	אסתר בת נעמי ע"ה
ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל	יעקב בן סלימה ז"ל	ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל	ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל
אורה בת נעימה ע"ה	ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה	אורה בת נעימה ע"ה	אורה בת נעימה ע"ה
מישא אסתר בת זרהר ע"ה	יהודה בן סעידה ז"ל	מישא אסתר בת זרהר ע"ה	מישא אסתר בת זרהר ע"ה
מסעוד בן יקוט ז"ל	עפאת בת השמט ע"ה	מסעוד בן יקוט ז"ל	מסעוד בן יקוט ז"ל

גליון באד הפרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

כי תבא

מכון
באד
האמונה

בס"ד

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימייל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדוי שבוטע בשבע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אדיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatora.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodelztorj.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1660 45th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
© 2023 כל הזכויות שמורות להמכון

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת כי תבא

- כי ממך הכל - חיזוק האמונה שכל אשר לו הוא מיד ה' ..... ב
- להגיד שאינך כפוי טובה - לפיכך אנחנו חייבים להודות ..... ו
- אוצרו הטוב - אוצר של יראת שמים..... יב
- לראש ולא לזנב - קמנו ונתעודד..... יח
- שבת 'היום' לה' - בצל כנפיך יחסיון..... כד

סדר ועימוד:

א.ש. אשדוד

shwrtz@bezeqint.net

פרשת כי תבוא

כי ממך הכל - חיזוק האמונה שכל אשר לו הוא מיד ה'

בפרשתן (כו ב), 'ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך אשר ה' אלוךך נותן לך', ביאור נפלא מצינו ב'עקידה' (שער שמונה ותשעים) כי הנה עיקר העבודה בהבאת הביכורים

הייתה בדי שנביר שהקב"ה הנחילנו את הארץ, ולא בכוחנו ועוצם ידינו יש לנו כל השפע הגדול, כי פעמים הרבה סבור האדם אשר תביא מארצך - שהיא ארצו, אבל באמת, ידע שהכל הוא מאשר ה' אלוךך נותן לך, עליו לעקור מליבו מחשבות אלו, ורק יאמין כי מידך הכל".

א. בפרשתן (כו יב), 'אלה יעמדו לברך את העם', וברש"י, הפכו ליום פניהם כלפי הר גריזים ופתחו בברכה, 'ברוך האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה מעשה ידי חרש ושם בסתר' (פסוק טו), ואלו ואלו עונים אמן. הקשה הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל ברכה זו על שום מה, והרי לא עשה שום מצוה או מעשה טוב, אלא רק שאינו מאמין בעץ ואבן, ואינו עושה ע"ז ומניחה בסתר ותו לא מידי, וכי על זה יש לברכו בברכה יתירה.

ומבאר ביאור נפלא, כי הנה יש אנשים הסבורים כי עמלם ועבודתם להשיג מחייתם הם המביאים להם את הפרנסה, ועל כן הם 'מרבים בעבודה' כל ימיהם ברצונם להשיג עוד ועוד, ולכן הנם טרודים כל שעות היום במרוצתם אחר הממון, 'לא מצאו מנוח' אפילו רגע אחד, ומלאי רוגז וקנאה באחרים המצליחים יותר מהם. ומאחר שבטוחים הם ב'חכמתם' שרק עי"ז הצליחו במלאכתם על כן אינם מסכימים לספר לאחרים ומסתירים את 'סודות המקצוע' לבל 'יגנבו מהם'... ושומרים עליהם מכל משמר... נמצא שהם מאמינים בפסל ומסכה מעשי ידי חרש... ושם בסתר - שמטמינים ומסתירים את תחבולותיהם כיצד להגדיל את הונם.

וכנגד זה אמרו 'ברוך האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה מעשה ידי חרש', כי הקב"ה יצווה את ברכתו למי אשר אינו מאמין באותו 'פסל ומסכה' ובמעשה ידיו להתפאר... אלא מאמין בחי העולמים אשר זן ומפרנס אותנו, ויודע הוא כי כל עבודתו אינה אלא כ'השתדלות' גרידא לצאת ידי חובת גזירת מלך 'בזיעת אפך תאכל לחם' ותו לא, ולכן אינו 'שם בסתר' את סודות פרנסתו.

הרחיב בדבר ה'אלשיך' הק' (בריש פרשתן) וז"ל, כי הקב"ה 'חפץ להיטיב', ואינו מבקש מאתנו רק שנחזיק לו יתברך טובה, ונכיר כי הוא אדון הכל והוא הטוב והמיטיב לנו תמיד, ונברך ונהלל לו יתברך. והנה, כי יראה אדם את עצמו בארץ זבת חלב ודבש, שמן ודשן תחת גפנו ותחת תאנתו ואין מחריה, בתים מלאים כל טוב אשר לא מילא, כרמים וזיתים אשר לא נטע, חטה ושעורה לרוב מאד, אפשר שידיחנו יצרו בשרירות ליבו לאמר 'כוחי ועוצם ידי עשו לי את כל החיל הזה', ודרכו של הבורא יתברך שכאשר ח"ו יחשוב האדם כי קניינו אשר רכש בכוחו בא לו, יסיר ה' מאתו את כל הטובה וברכת שמים אשר נתן לו הא-ל, לכן ציונו הבורא יתברך מצוות ביכורים, שיבוא האדם אחת בשנה אל בית אלוֹקינו כשפרי ביכורי מעשיו בטנא שבידיו, ויניחהו לפני ה' יתברך, ויאמר לו, הרי 'שלך' לפניך, כל זאת מוכן הוא, ואתה הוא שהבאת עלי את כל היכול הטוב, אז יתן לו השי"ת

באמת אמרו, כי מלבד הענין שמברכים את המאמין או ח"ו להיפך, הרי עצם מהות והווית חיי האדם מבורכים הם כשהוא מאמין ולהיפך כשאינו מאמין, כי אין לך 'אורור' וקללה יותר מהמשועבד אל עצמו, שהרי אין לו רגע אחד ביישוב הדעת, ואפילו כשעומד בתפילה, הרי במקום שיתפלל למי שהעושר שלו שיזון ויכלכל אותו, אזי נדמה לו שמפסיד בכל רגע ורגע את ה'ביזנעס' הבורערים ומחכים, ותמיד הוא מקנא באחרים. לאידך, אין לך 'בורח' יותר מהמאמין שפרנסתו קצובה לו כבר מראש השנה, ולא תועיל שום השתדלות מבוהלת ומטורפת יתר על המידה להביא לו אפילו פרוטה אחת יותר. גם א"א לשום בריה שבעולם 'לחטוף' לו ממה שנגזר עליו להרוויח, ממילא כל ימיו בשלווה השקט ובטח, ואינו מעלה על דעתו ח"ו לעשות השתדלות שלא על פי רצון ה' כגון למהר בתפילה או להימנע מקביעת עיתים לתורה וכיו"ב, והנה כי כן יבורך גבר ירא ה'.

כדברים הללו פירש הרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע בלשון הכתוב בפרשתן (כח טו) 'והיו חייך תלואים לך מנגד ופחדת לילה ויומם ולא תאמין בחיך', כי הנה באמת חיך דהיינו פרנסתך כבר תלויה ועומדת לך מנגד, שכבר כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה (ובלשון בני"א, כל הצ'קים כבר מוכנים), וממילא אין מקום לדאגה, כי הרי לא תוכל להועיל ולהוסיף אפילו מאומה על הקיצבה, ואעפ"כ על פי כן - ופחדת יומם ולילה, הינך דואג יומם ולילה (טאג און נאכט) אודות הפרנסה, וכל כך למה, כי ולא תאמין - שחסר לך האמונה במה שאמרו חז"ל שהכל נקבע בר"ה, ומכלל לאו אתה שומע הן... כי האיש המאמין חי בשלוות הנפש וישוב הדעת, ואינו מפחד יומם ולילה...

קצר הפרשה - פרשת כי תבוא

הכל במתנה גמורה אחר שאינו כפוי ואכן, המאמין שהקב"ה מנהיג את טובה. וזהו טעמא רבה למצוות ביכורים, העולם, והוא מחיה אותו בכל לעלות בזכרוננו שכל מה שמצוי בדינו עת ובכל שעה, ונותן לו כח לעשות חיל, מקייני העולם הכל מאת ה' בא לנו, ע"כ. אוי לא יירא לבו גם לעת 'חשכה', כי

ב. וממשיל שם ה'אלשיך' את הדבר, למלך רם או שר גדול אשר ברשותו כרם נחמד והוריד בו אריס לעבדו ולשמרו, ובראות האריס שהגפן ראשונה ביכרה או שהתאנה חנטה פגיה, הרי הוא מביאה אל פני אדונו ואומר לו, הנה נועם פרי זה שלך הוא, ולא ערב ללבי לאכול ממנו טרם הצגתיו לפניך, כי לא לי היה הזרע כי אם ממך הכל, וכראות המלך או השר כי מופלג האריס בהנהגת 'דרך ארץ', נותן לו שישאר לו בידו כל אותה הטובה ואף מוסיף לו כהנה וכהנה, כיו"ב לדידן החיטה והשעורה גפן ותאנה וכו' הכל משלו המה, כי אדון הכל הוא, אמנם כאשר נביאם אליו יתן לנו את הכל במתנה...

ג. כי לעולם יש לאדם לישא עיניו לשמים, ואף אם השפיע עליו הבורא רוב טובה לא ישכח ולא יסיח דעתו מאין בא לו עזרו, כי הכל מן השמים... משלו משל לרופא שבא והתלונן לפני הרב, רבי, יושב אני בבית רפואתי ו(כמעט) אין איש דורש ומבקש לעזרתי, וכי לזה נעשיתי 'רופא' - לשבת באפס מעש... יעץ לו הרב, איעצך ויהא ה' בעזרך, בשעה שפונה אליך 'חולה' אל תיתן לו 'תור' לאותו היום או למחרתו, אלא דחהו בג' ירחים... וכך יצא הקול ותעוף לה השמועה כי 'רופא מומחה' בשכונתנו - שהרי אין זמנו פנוי מהיום למחרת רק אחר המתנת זמן של ג' חדשים... ואף ממרחק ימהרו להזמין תור אצל המומחה הגדול... וכך הווה, עברו כמה חדשים והרב עצמו החל מרגיש שלא בטוב, מיד פנה אל מיודעו - הרופא הנ"ל, וקיבל תור לסוף ששה חדשים... אמר לו הרב, וכי גם לי אי אפשר לך לפנות מזמנך ה'יקר', זכור היטב ואל תשכח מי עשה אותך כל כך 'עסוק', הרי כל זה לא היה לך אלא בעצתי... והנמשל פשוט, עומד לו איש מבני ישראל, מתפלל ומתחנן על פרנסתו, ואכן, שמע ה' לקול תפילתו ובירכו בשפע ברכת שמים.... תוך זמן קצר נעשה היהודי 'עסוק' וטרוד למעלה ראש, וכמעט שאינו נראה בביהכנ"ס בעת התפילה, לזה אמרינן 'זכור ואל תשכח' מי עשה אותך כל כך טרוד ומוקף בעסקים, הלא אנכי ה', כיצד ומדוע שכחת ממני לגמרי.

ד. אדרבה ביתר שאת וחשיבות תיחשב אמונתו של אדם בשעה שאין השגחת השי"ת נגלית ומאירה, וכמו שכתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (עיי' חיי שרה תרנ"ב, ועוד) בביאור דברי הגמרא (ברכות יב.) 'כל שלא אמר אמת ויציב שחרית אמת ואמונה ערבית לא יצא ידי חובתו, שנאמר (תהילים צב ג) להגייד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות',

סמוך לכו בטוח בה' אשר יביא עליו לו כ'רעה' יודע הוא שאין זה אלא לטובתו תמיד את הטובה והברכה, וגם אם נראה השלימה והאמיתית.

ודייקא נקטו ענין האמונה ב'לילה', כי עיקר מצות האמונה היא ב'ערבית' - לעת אשר החושך יכסה את האדם ושרוי בבחי' לילה אז צריך להתחזק באמונתו כי הכל הוא בהשגחה עליונה, ואם לא אמר אמת ואמונה ב'ערבית' לא יצא ידי חובת מצות האמונה. על כגון דא אמרו בדרך צחות - וליכא מידי דלא רמיזי באורייתא, [והרי התורה נכתבה בשבעים לשון (טוטה לב.)] לרמז בפסוק (ירמיה ז כח) 'אבדה האמונה נכרתה מפיהם', כי ידוע שבלשון ענגליש (אנגלית) נקראים השעות שממז 12 בצהרים ועד 12 בלילה בשם פי.אָמ. (PM), ואילו מחצות לילה עד 12 בצהרים נקרא בשם אי.אָמ. (AM), נמצא שכל אותו הזמן שהשמש פונה מערבה כדי לשקוע עד שנהפך היום ללילה (עד חצות ליל) נקרא פי.אָמ. ואילו הזמן שבו קרבה השמש מזרח, וכצאת השמש בגבורה נקרא הוא בשם אי.אָמ. מעתה יש לרמז באופן נפלא, אבדה האמונה מאי טעמא כי נכרתה מ'פיהם' מלשון 'פי.אָמ.'... כלומר שבשעה שהתהפך עליו גלגל החמה, ועולם חשך בעדו לא התחזק לעמוד איתן באמונה ברורה. אלא זאת עשו וחיו להחזיר האמונה בפיו ובלבבו, ואף אם עדיין לא עומד בדרגא זו יאמר וישנן וישלש עד שתתיישב אצלו האמונה. וזהו מה דאיתא בגמ' (ר"ה טז.) 'אמר הקב"ה, אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם', אמרו לפני, אף אם אין האמונה מאירה כשמש, מכל מקום אמרו וחזרו ואמרו עד שתמליכוני עליכם.

ה. כה אמר כ"ק האדמו"ר מסטריקוב זי"ע, כי בכל מקום שבתורה יש איזה קשר ושייכות בין ה'קרי' וה'כתיב', וכגון (בפר' כי תצא) שהכתיב הוא 'נער' (נערה בלא אות ה') והקרי עם ה', לא כן הם פני הדברים בתוכחה, שהקרי והכתיב הינם תיבות אחרות לגמרי (כגון עפולים - טחורים) ללמדך שלא כפי שנראה לך כן הוא האמת... ולדידן, בבוא על האדם זמן או מצב של 'תוכחה', עוברים עליו זמנים קשים, ידע שגם אם 'רואה' מציאות נגד עיניו הרי 'הקריאה' היא אחרת לגמרי... והנראה כ'צרה' אינו אלא 'חסד ורחמים'... ורמז לדבר, שהנה הבעל קורא אסור לו לקרוא התיבה בעל פה ועליו להביט בתוך 'ספר התורה' ולקרוא את ה'קרי' מתוך ה'כתיב' הגם שאינו רואה את אשר הוא אומר, כי בא לומר לנו, עיין היטב ואז תראה שאין זה כפי שנראה לך, ואין כאן אלא טובה וברכה. ביאור נפלא הביא בעל ה'אלופי יהודה' בשם אחיו הגאון ר' יעקב ש. פריינד זצ"ל על דברי רש"י (בראשית יח טז) 'כל השקפה שבמקרא לרעה חוץ מהשקיפה ממעון קדשך מן השמים' (פרשתו כו טו), כי הנה המשקיף ומביט על הנעשה בעולם פעמים ייראה לו כי יש כאן הנהגת דין ורעה... אבל כשמשקיף 'מן השמים' שם רואים כי הכל לטובה, ואין כאן כל רעה כלל וכלל.

באר הפרשה - פרשת כי תבוא

להגיד שאינך כפוי טובה - לפיכך אנחנו חייבים להודות

בפרשתן (כו ב-ג), 'ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך אשר ה' אלוךך נותן לך... ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם ואמרת אליו הגדתי היום לה' אלוךך כי באתי אל הארץ אשר נשבע ה' לאבותינו לתת לנו. והנה כל האמור בתורה הוא כנבואה הנצרכת לדורות,

וגם בזמן הזה לאחר חורבן בית המקדש בעוה"ר עדיין שייך עניינה של מצות הביכורים (כפי שהארכו בספה"ק).

וכיצד היא נעשית בזמן הזה, מבאר ה'קב הישר' (פ"ח) בשם בעל ה'חרדים' כי תוכן עניין ה'ביכורים' הוא להודות ולהלל לא-ל הטוב על כל החסד אשר גמל עמו, וכמו שדרשו חז"ל (בספרי, הובא ברש"י פסוק ג) מה שנאמר 'ואמרת אליו' - שאינך כפוי

1. בפרשתן (כו יא), 'ושמחת בכל הטוב', ופירש הרמב"ם 'ואמרי חיים' זי"ע (ליקוטים) שנרמז כאן הדרך הישרה שעל ידה יוכל האדם לשמוח תמיד, וגם בכל הרפתקאי דעדרו עליה עדיין יוכל להחזיק במידת השמחה, והוא על ידי שיתחזק באמונה הטהורה ש'כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד', וגם הצרה הגדולה ביותר אינה אלא טובה, אלא שלקוצר דעתנו וביתנתו אין אנו יכולים להשיג אותה, וזהו שאמר הכתוב 'ושמחת בכל הטוב', ר"ל, 'ושמחת על ידי שתדע בכל המאורעות שאינם אלא טוב.
2. מאמר מתוק אמר הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל לבאר מדוע נקטו חז"ל בלשונם להגיד שאינך כפוי טובה, ולא אמרו 'להגיד שאתה מודה להקב"ה' וכיו"ב, אלא כי אכן אי אפשר לו לאדם לומר בפה מלא שהוא מודה להקב"ה, שהרי 'אילו פינו מלא שירה כים ולשונונו רנה כהמון גליו וכו' אין אנחנו מספיקים להודות לך ה' אלוקיני ואלוקי אבותינו על אחת מאלף אלפי אלפים ריבי רבבות פעמים הטובות ניסים ונפלאות שעשית עמנו' (מתוך תפילת 'נשמת'), ומי יכול להשתבח בעצמו ולומר כי יצא ידי חובת ההודאה... אלא זאת ניתן להיאמר - שלכל הפחות לא יכפור בטובה... לזכור כי ה' אלוקיני הוא גומל לחייבים טובות בכל עת ובכל שעה, ולהודות לו כפי שביכולתנו.. על אחת כמה וכמה שעל האדם להיזהר שלא להיות כפוי טובה, ושלא יהיה חלקו מאותם שאינם מכירים בטובתו של מקום אלא אדרבה מבטטים בה, וכאותו מעשה שהיה אצל הגאון הגדול רא"מ שך זצ"ל, פעם ניגש אליו אברך, מרחוק כבר נראו שפניו זוהרות באור ושמחה עילאה, משהתקרב 'בישר' האברך שזה עתה נולדה לו בת במזל טוב, שאלו הגרא"מ, נו, שומעים בכל יום 'מעשים' כאלו, מה השמחה הגדולה האופפת את כל מהותך, נענה ואמר, רבי, זה לי בת ראשונה אחר המתנה של עשרים שנים מיום הנישואין... אחרי הדברים האלה בא אל רה"י אברך ופניו (חצי) נפולות, ו'בישר' לרה"י שנולדה לו בת, תמה רה"י, א"כ עליך להיות בשמחה,

טובהה, וענף משורש המצוה הוא לדידן, עצומות, חרב ורעב, מצור ומצוק, וחלאים חיוב ההודאה על כל טובה שהקב"ה עשה ועושה עמו.

ז"ל, אין לך אדם שלא נעשה לו נס, להיות מכפויי טובה. ולא זו בלבד, אלא כל מי אשר משפיע עליו הקב"ה שפע של ברכה, שזכה לישב בביתו בהשקט מתגברים בכל יום ויום, גזירות ומלחמות

מדוע הינך מהלך כאילו היום 'תשעה באב'... השיב הלה, זה לי בביתי שבע בנות, ועתה כבר חשבתי שהולד הנולד יהיה 'בן זכר', ולמעשה, שוב בת... עוד בת על בנותי... אמר לו הרב שך, לפני כמה רגעים עמד כאן אברך 'בן גילך' והנה קרנו אור פניו - ומדוע, כי נולדה לו בת אחר כ' שנה, הגע בעצמך, מדוע הנך כועס, אילו לא היו נולדים לך ילדים עד היום הזה - הרי היית שרוי ב'שמחת עולם', וכמו זה שהיה מקודם, וכי מן הראוי להיות בעצבות על שכבר חנן אותך השי"ת בשבע בנות... וכדי בזיון וקצף...

ח. עפי"ז ביארו (וכבר נכתב כן בספר 'אהבת ציון' שי"ל בשנת שצ"ט) סמיכות פרשת הבאת הביכורים לעניין מחיית עמלק, כי הנה מציינו בדברי חז"ל (תנחומא בשלח כה) שהביא הקב"ה את עמלק על ישראל על שהיו כפויי טובה, ואמרו 'היש ה' בקרבנו', וכלשונם 'יבוא עמלק כפוי טובה (עי' רש"י במדבר כ יז) ויפרע מעם כפוי טובה' (-כלשון רש"י שמות יז ח, 'תמיד אני בניכם ומזומן לכל צרכיכם, ואתם אומרים היש ה' בקרבנו אם אין'), לכן נסמך ביכורים למחיית עמלק, שאמר הכתוב 'זכור את עשה לך עמלק' על שהייתם כפויי טובה, על כן הביאו ביכורים ותודו תמיד לה' הגומל חסדים טובים לעמו ישראל.

וכן הוא בספר חסידים (סי' תרס"ה) אין מדה רעה כמו כפוי טובה, ובתוספתא (שבועות פ"ג ה"ה) איזה הוא שנוי שבעולם זה הכופר במי שבראו.

ט. סיפר יהודי חשוב מתושבי לאנדאן הבירה יצ"ו כי בצעירותו (לפני נישואיו) נפטר עליו אביו ז"ל, מכיוון שמקור פרנסת הבית הייתה מבית יצור למזון שהפעיל האב הוכרח זה הבחור עפ"י בקשת אמו לצאת לעבודת יגיע כפיים (בהנהלת המפעל). מכיוון שנתבקש כן מאמו פנה אל 'ראש ישיבתו' הגאון רבי יהודה זאב סג"ל זצ"ל (ממאנטשעסטער) ושאלו כדת מה לעשות בזו העת, אמר לו רה"י לפי מצב הנסיבות אכן עליך לבוא לעזרת אמך האלמנה (פשיטא שאין כאן כל הוראה לרבים, וכל מקרה יש לדון לגופו של ענין), אבל זאת אבקשך, שבכל לילה בעמך בתפילת ערבית כשתגיע לתיבות 'על ניסך שבכל יום עמנו' תעצור ותתבונן לחשוב 'איזה נס עשה עמך הקב"ה באותו יום שעבר עליך...' היהודי מגלה את לבו, זה לי כארבעים שנה אשר בכל לילה הנני

ובבטח, ופרנסתו היא סדורה, שצריך ליתן שבת והודיה למקום על זאת. ומה מאד מזהיר בספר חרדים, שזהו מכלל מצוות עשה של 'הגדתי היום לה' אלוקיך, כי באתי אל הארץ הטובה', מכאן אזהרה על בני אדם המקבלים טובה והשפעה מהש"ת, ליתן שבת והודיה, ולא לקרות קול קובלנא (מתרעם) בדרך צרי העין, אשר יותר מאשר נותן להם ה' מוזן ומחיה, יותר הם בוכים וקובלים וכו', עכ"ל.

וכן כתב השל"ה הק' (אות יב) בזה"ל, 'וענית ואמרת' (פסוק ה) פירש רש"י 'מזכיר חסדי המקום'. ככה מחויב אדם לעשות בינו לבין קונו יתברך כשמשפיע לו איזה טובה או איזה הצלחה, להלל ולהודות לו שהזמין לו זה הדבר ברחמי וברוב חסדיו ב"ה. עכ"ל. וכבר כתב רבינו ה'אור החיים' הק' זי"ע (שמות כב ו) 'אין לך שעה ורגע שאין הש"ת עושה פעולה עם האדם בין בבחינת גופו בין בבחינת צרכיו', נמצא שתמיד עלינו לתת

מקיים את ציווי 'ראש הישיבה' והנני מעיד בפה מלא כי לא היה יום אחד בכל אלו השנים שלא מצאתי בו נס שעשה עמי הבורא יתב"ש.

י. כמה יסודות נאמנים ו'הלכות גדולות' למדנו בדרכי ה'הודאה' מפרשת הביכורים, הנה ה'אור החיים' מפרש לשון הכתוב 'וענית', וז"ל, ואפשר שהוא עוני, כאדם פחות שקיבל טובה גדולה ממלך שְׁמַעְנִי עצמו לפניו בלב נשבר, כמו כן הוא יכניע עצמו לפני ה', עכ"ל, דהיינו שעל האדם להבין את גודל חסדי הבורא עמו, שנתן לו מתנה אף שלא היה ראוי מצד מעשיו, וכל הטובות שעושה עמנו הקב"ה הינם רק מצד מידת הרחמים, ואל יודה מתוך גאוה וזחות הדעת שאכן הגיע לו...

וכבר הבאנו את המסופר, שפעם בישר אחד ממקורבי הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע לרבו שנולד לו בן למזל"ט, וכה אמר לו 'מגיע לי (ס'קומט זיך מיר א) מזל טוב', חזר החזו"א על דבריו בנימת הערה 'מגיע לך... מגיע לך'... כאומר, הרי הקב"ה אינו חייב מאומה לא לך ולא לאיש מבני עולם (מעשה איש, ח"ב מערכת 'אמונה ובטחון').

עוד מצינו בפרשה זו, בדברי ה'ראשונים' בדיוק הכתוב 'ארמי אובד אבי', מיהו 'ארמי' זה שאיבד את אבינו... וחז"ל פירשוהו כלפי לבן הארמי (ועי' ברש"י), אכן ה'אבן עזרא' וה'ספורנו' ביארו שהכוונה ליעקב אבינו, וכאילו נכתב, אבינו [- יעקב] כשהיה ארמי (כשישב בארם) היה אובד - עני מנכסים, כמו גר בארץ נכריה בלא כלום, וכך היה גם כשירד למצרים ויגר שם במתי מעט, והכוונה שבאים אנו להודות להקב"ה שכל הארץ והפירות אינם שלנו מירושת יעקב אבינו, שהרי לא היה לו מאומה, אלא ה' אלוקינו הוא שנתן לנו את האדמה והאת היבול שהצמיחה. ומבאר רבינו בחיי עומק העניין בזה, שיתחייב האדם לתת אל לבו בזמן מעלתו ושלותו - זמן הירידה והשפלות שהיה לו, דהיינו שבשעה ש'זורחת עליו השמש' וזכה להארת פנים צריך

להתבונן בצער והמצוקה שהיה לו מקודם לכן, כיצד זכה ש'מאשפות ירים אביון', כי עי"ז תהא ההודאה מכל הלב.

ידועה המליצה, מעשה באיש עני ואביון שהיה דר בקצה העיר בבית נוטה ליפול, פעם הציע לו אחד מידידיו בעל חנות שיקנה אצלו 'כרטיס להגרלת הלאטעריי' (לוטו), אמר לו העני וכי שוטה אתה, והלא אם יזדמן לידי 'שווה פרוטה' אקנה בה מעט לחם לעולליי הרכים ולא כרטיסי הגרלה... ריחם עליו ידידו והציע לו את דמי ההגרלה כהלוואה, שאם ירוויח בלוטו ישיב לו את ההלוואה, ובאם לאו יהיה פטור. ואכן, באישון ליל ראה הידיד שעני זה זכה באלפי זהב וכסף... מיד החיש פעמיו לבית העני שכבר ישן בעמקות נפלאה, ברצונו להודיע לו על ה'זכייה' הגדולה שנפלה בחלקו שנעשה לעשיר העיירה, בלב מלא התרגשות דפק על הדלת, תחילה בדפיקות שלוות ושקטות, משלא נענה דפק בחזקה בידעו שוודאי רצון בעה"ב שיקיצנו משנתו להודיעו בשורה טובה זו. עד שבשעטו"מ ניעור הבעלים, ניגש אל הדלת ביבגדי שינה' פתח סדק צר בדלת, ושאל את האורח מה רצונך... ענה לו ידידו 'רציתי לבשרך כי זכית בהגרלת הלוטו'... תוכ"ד נשתנה קולו של בעה"ב והחל גוער בו, ממילא כל בני העיר אינם יודעים מך, אבל אתה הרי יודע כי הנני 'עשיר העיירה', וכי כך נוהגים, ב'חוצפה' כזאת - לדפוק בבית העשיר באישון ליל... ותוספת דברים אך למותר, עדיין יושב הוא בביתו הרעוע המט ליפול, וכבר 'שכח' הכל, והינו גוער במי שבא להיטיב לו ולבשר לו 'בשורה טובה' אודות עשירותו...

הוסיף הגאון רבי איסר זלמן מלצר זי"ע (הקדמה לאבן האזל 'עבודה' ח"ב) ביתר שאת, שהנה נאמר (תהילים ל א) 'מזמור שיר חנוכת הבית לדוד', והיינו שיר והודאה על חנוכת בית המקדש, וכבר נתקשו המפרשים בביאור המשך המזמור שנראה ממנו שמודה על שנתרפא מחליו, וכמו שאמר (פסוק ג-ד) 'ה' אלוקי שוועתי אליך ותרפאני וגו', חייאתי מירדי בור'.

ומבאר הגרא"ז, כי הנה מדרכו של עולם, איש עני של"ע נעשה חולה, הרי מעתה כל תפילותיו אינם אלא שיעזרהו ה' ויסיר ממנו מחלתו וישלח לו רפואה שלימה, עד שב"ה חזר לאיתנו ולבריאותו, וחזר להתפלל על דוחק פרנסתו, ושמע אלוקים גם לתפילה זו, ונתקיים בו 'ענני במרחב קה', זכה לפרנסה בהרחבה, ובמשך הזמן התרוממה קרנו ונהיה עשיר ובנה בית גדול, וכשהגיע היום המיוחל עשה 'חנוכת הבית' ברוב פאר והדר, ובמקהלות עם הודה להקב"ה על עשרו ואשרו שזכה ל'דירה נאה'. אמנם שכח מלהודות על החסד שנעשה עמו בבריאות גופו והצלתו מאותה מחלה, גם שכח להודות על שהרימו הקב"ה מדלותו ועניותו, אלא כל מחשבותיו הם רק על העשירות ועל ה'בית הגדול'... כי מטבע האדם שתיכף לאחר שנושע מצרה פלונית שוכח את כל הצער שהיה לו... אך שלימות ההודאה היא שבכל חסד

באר הפרשה - פרשת כי תבוא

שבח והודאה להש"ת על נפלאותיו הוסיף הרה"ק מראפשיץ זי"ע (זרע קודש וטובותיו בכל עת"י).
(תולדות ד"ה ויעתר) בשם אביו הרה"ק

וחסד שנעשה לו שיזכור גם את אשר עבר עליו מקודם לכן, ויודה על כל החסדים שנעשו לו מעודו ועד היום הזה.

וזאת למדנו מדוד המלך ע"ה, שבשעה שבא להודות על 'חנוכת הבית' זכר 'חסדו ואמונתו' - גם את הנס שהיה לו שנתרפא ממחלתו, וכמו שמסיים ואומר 'למען יזמרך כבוד ולא ידום ה' אלוקי לעולם אורך', לא הודאה לשעתה, אלא 'לעולם' אורך... עוד בה ייאמר, הנה פירש רש"י מה שנאמר 'וענית' - שהוא 'לשון הרמת קול', והקשה הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע, מה מקום להרמת הקול, והרי אמרו חז"ל (ברכות כד): 'המשמיע קולו בתפלתו הרי זה מקטני אמנה' (וברש"י, שמראה 'כאילו אין הקב"ה שומע תפילת לחש'), וביאר, כי מדרך העולם שבשעת הצרה זועקים בקול גדול, ומקיימים בעצמם את לשון הכתוב 'ונצעק אל ה' אלוקי אבותינו'... על כן בדין הוא שגם ההודאה תהיה בקול רם ולא בשפה רפה...

יא. והדברים אמורים ביותר בעמדנו ב'אחרית שנה', שהכל מברכין 'תכלה שנה וקללותיה', ואף אם אכן 'כל לבב דוי וכל ראש לחלי', מ"מ לא נמצא איש שלא היטיב עמו הבורא בכל השנה 'על חיינו המסורים בידך... על ניסך שבכל יום עמנו, ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת ערב ובוקר וצהרים', מדוע לא יודה כל אחד באשר הוא, למי שאנו אומרים עליו בכל יום 'הטוב כי לא כלו רחמיך, והמרחם כי לא תמו חסדיך' - על כל הטובה שגמל עמו הבורא בזו השנה... וכי רק רעה (טובה הנראית כרעה) גמלוהו מן השמים, וכי מי נתן לו חיים, לחם לאכול ובגד ללבוש, בית מדור ללון שם... וכו' וכו'. וכמו שהמליצו בשם החודש אלול שהוא ר"ת אפשר להודות וצריך להודות... עוד אמרו, אלול ר"ת 'ועתה אלוקינו מודים אנחנו לך ומהללים לשם תפארתך' (ד"ה א' כט יג), גם הובא (עיי' ליקוטי מהרי"ח) ש'אלול' ר"ת 'ויאמרו לאמור אשירה לה' (שמות טו א), כי הזמן גרמא להודות ולומר 'שירה' על כל השנה שעברה. אבל, באמת אמרו, כי לאו דווקא כשיארע לאדם נס מחוץ לדרך הטבע עליו להודות, אלא ענין ההודאה היא - להודות בזה כי ה' ברא עולמו ובכל עת פניו אלינו להיטיב לנו ולהוסיף לנו טובה על טובתנו ללא הפסק שיעור ורגע, וכבר הוכיח כן הגאון רבי יחזקאל אברהמסקי זצ"ל מדברי המשנה (אבות ה ה) 'עשרה ניסים נעשו לאבותינו בבית המקדש', וראה זה פלא, כל הניסים שהמשנה מונה הם בדרך השלילה 'לא הפילה אשה... ולא הסריח בשר הקודש מעולם, ולא נראה זבוב... ולא כיבו גשמים אש של עצי המערכה', ללמדך שגם זה לנס ייחשב, ועל האדם להודות גם כשמהלך החיים הולך לו למישרין מבלי שיארעו לו תקלות והפרעות, וההודאה עליהם

רבי מנחם מענדל מלינסק זי"ע בחובת ההודאה, וז"ל, צריך תמיד להודות לה' על הטובות שמיטיב עמו בכל שעה, בכל מיני טובות נגלים וטובות נעלמים, כמאמר חז"ל (יומא כב:) כמה לא חלי ולא מרגיש גברא דמריה סיעיה. עכ"ל.

וכבר נודע מה דאיתא בספח"ק שהאוחז בפלך ההודאה ממשיך על עצמו שפע רחמים וחסדים יי, ועוצר ומונע את הפורענות הבאה עליו יי. וכך הוכיח הר"ק הישפת אמת זי"ע ממה שאמרו חז"ל (דב"ר ד א, מס' ספרים פ"ב א ב) 'אין מפסיקין

תהיה לא פחות מהניסים הגלויים. הוא שאומר הכתוב (תהילים קז א) 'הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו', שיש להודות לקב"ה לא רק כשהיה לו רע ויצא ממצבו זה, אלא גם בשעה כי טוב בכל מצב, ובכל עת כי לעולם חסדו.

כה היה מעשה באברך שבאחד הלילות נכנס הביתה כדרכו, ומשום מה לא הגישו לפניו את 'סעודת הערב' כרגיל, ולא עוד אלא שראה לתדהמתו כי הכיור מלא בכלים מלוכלכים ושיירי מאכלים דבוקים בהם... ושאל בחרי אף את בני ביתו מה עשית היום... כמי שאומר מדוע את יושבת בטל מבלי לעשות כלום... שמעה חרפתה ולא ענתה. למחרת שוב ראה שכמעשה מאתמול כך מעשיה היום, מטבח מלוכלך ואוכל אין, חזר על שאלתו מה עשית היום, והיא מתעטפת בשתיקתה... ביום השלישי כשפתח את דלת הבית חשכו עיניו, הילדים מסתובבים בלא מלבושים הולמים, בוקה ומבולקה בכל פינות הבית, הקירות מעוטרות בכתמי שוקולד - מעשה ידי הילדים להתפאר, והיא שוכבת במיטתה, הרים קול בצעקה מה עשית היום, פתחה את פיה בחכמה ואמרה, אכן היום לא עשיתי כלום... והיה בזה תוכחת מגולה ללמדו כי כך נראה בית כשהיא לא עושה כלום, ומעתה יבין היטב כמה עשתה ועשתה ביום אתמול ושלשום בעת אשר היה נדמה לו שלא עשתה מאומה מאחר שלא הייתה מוכנת לו סעודתו... ומלבד הלימוד בארחות החיים שיבין וישכיל כל איש כמה יגיעה ו'עבודה' יש בסדר יומה רגיל של עקרת הבית, הרי יש בזה גם מוסר השכל כלפי הנהגת האדם לבוראו ית', כי אם בדבר אחד אין הקב"ה עושה כרצונו... אל יתרעם אלא יזכור היטב כמה חסד ורחמים עושה עמו הקב"ה בכל רגע ורגע, ואוי לו ואוי לנפשו אילו לא היה עושה הקב"ה היום כלום כי אז לא היה נשאר ממנו שריד ופליט...

יב. והוכיחו כן מפרשתו, שאחר 'ידידי ביכורים' שהוא הודאה על כל הטוב והחסד הרי הוא אומר בה ומבקש 'השקיפה ממעון קדשך', כי עת רצון היא שתתקבל תפילתו מאחר שהודה לבורא תחילה. ולא זו בלבד שבכוחו לבקש על עצמו, אלא גדול כוחו להתחנן בעד הכלל כולו, וכמו שאומר 'וברך את עמך ישראל'.

וכן פירש בספר 'וידבר משה' מה שאמרו חז"ל (והובא ברש"י פסוק טז) על המביא ביכורים ש'בת קול מברכתו, הבאת בכורים היום - תשנה לשנה הבאה', שמלבד

בתוכחה, היינו שאין מפסיקין באמצע קריאת התוכחה להעלות עולה אחר לתורה, שהרי ה'עולה לתורה' פותח ב'ברכו את ה' המבורך', והקב"ה אומר 'אין שורת הדין שיהיו בני מתקללין ואני מתברך'. הרי לך, שאם אומרים 'ברכו' ומודים ומהללים את ה' שוב אין מקום לתוכחה, כי ההודאה מסלקת כל הדינים והתוכחות.

ובלשונו של ה'שפת אמת' במכתב קודש (אוצר מכתבים נו) 'לכן עצתי שתקבל הייסורין באהבה ותתן שבת והודאה להשי"ת על זאת, וממילא אין כדאי להשי"ת שאתה תהיה בצער, וד"ל' (וע"ע בשפ"א ראה תרל"ה).

וזכרו הטוב - אוצר של יראת שמים
בפרשתן (כה"ב), 'יפתח ה' לך את אוצרו הטוב וגו', ומצינו ב'כלי יקר' שביאר באופן נפלא, תחילה מקדים להביא את דברי רבינו בחיי (שמות יט ה) שהנה כל מלך מטמין באוצרותיו דברים

הכוונה כפשוטו שגם בשנה הבאה יזכה להביא ביכורים, נכלל בזה ברכה מן השמים שבשנה הבאה יתרבו פירותיו פי שניים ממה שהיה לו בשנה זו, כי גדול כח ההודאה לפתוח שערי ההשפעות הטובות.

יג. וכשם שבכח ההודאה לסלק את הייסורים שכבר באו עליו כך גם בכוחה לסלק את הדאגה מפני העתידות, וכמו שאמר הגרש"ז אויערבאך זצ"ל שיש לו ברשותו 'סגולה' שלא יהיה לו לאדם שום 'דאגה', וכל הרוצה יבוא וייטול... וזה סדר ודרך עריכת הסגולה... שיכתוב תמיד על הנייר כל טובה וטובה שעושה עמו הקב"ה, ובעת שמתפלל שמו"ע ועומד בברכת 'מודים' אז יעלה במחשבתו את כל אותם הדברים אשר העלה על גבי הכתב ויודה לה' עליהם, והוסיף שזה 'בדוק ומנוסה'.

ועומק הדברים, כי מטבע האדם להרגיש שיש לו דבר זה וזה וכו', ועל כן דואג ומיצר על מה שאין לו, אמנם המרגיל את עצמו להודות להקב"ה על כל צעד ושעל הרי הוא משריש בעצמו את ההרגשה שאין לו משלו כלום, וכל מה שיש בידו אין זה אלא מחסדי המקום ב"ה וממתנת הא-ל, ואם כן אין מקום לדאגה על מה שחסר לו, כי מי שהביא לו כל צרכיו עד עתה הוא ימשיך לתת לו גם לעתיד.

יד. עפ"י מבאר הטעם שתקנו הגאונים לומר כל עשרת ימי תשובה 'וכתוב לחיים טובים כל בני בריתך' בעיצומה של ברכת 'מודים', ומה ענין בקשה זאת בברכת

שאינם מצויים בידו בכל עת, וכגון אבנים כל אדם, ועל דרך זה, הקב"ה מבנים טובות ומרגליות שאינם 'מתגלגלים' ביד 'לאוצרו' ולבית נגזיו את ה'יראת שמים' יי

ההודאה, אלא 'כשנותן הודאה על שנה שעברה לאחמ"כ יוכל להתפלל על השנה הזאת הבאה עלינו לטובה'.

ובזה ביאר אחד מצדיקי הדור שליט"א הטעם שקוראים פר' ביכורים בסוף השנה, לרמז על חובת ההודאה השייכת ביותר בימים אלו של אחרית שנה, להודות על כל החסד אשר הפליא ה' לעשות עמנו בכל ימי השנה שעעל"ט, וכדכתיב (פסוק יא) 'ושמחת בכל הטוב'. וסמך לדבר, כמה שנאמר (ישעיה נה יב) 'כי בשמחה תצאו', ש'היציאה' מהשנה צריכה להיות בשמחה והודאה על כל הטוב.

והוסיף לרמז עוד, שידוע מה שרמזו (חת"ס בפרשתן ד"ה נצר, חי' הרי"ם מכ"ק ג) בלשון הכתוב (תהילים ק א) 'דעו כי ה' הוא אלוקים הוא עשנו ולו אנחנו עמו וצאן מרעיתו', שהקרי הוא לו בוא"ו, והכתיב הוא ולא באל"ף, ושניהם יחדיו 'לו - לא' עולים לתיבת אלול, ומה תוכן כל המזמור, 'מזמור לתודה הריעו לה' כל הארץ, עבדו את ה' בשמחה וגו', הודו לו ברכו שמו, כי טוב ה' כי לעולם חסדו' כי הזמן גרמא להודות לה' מתוך שמחה. ועל כך נאמר (פסוק ד) 'בואו שערינו בתודה', לרמז על ה'ביאה' בשערי השנה החדשה שצריכה להיות 'בתודה', כי זוהי ה'הכנה' לשנה הבעל"ט שנזכה עי"ז לקבל את כל ההשפעות הטובות.

הארה נפלאה כתב בספר 'קדוש ונורא שמו', דאיתא בגמ' (ברכות כ): אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבש"ע, כתוב בתורתך (לעיל י יז) 'אשר לא ישא פנים ולא יקח שוחד' והלא אתה נושא פנים לישראל דכתיב (במדבר ו כו) 'ישא ה' פניו אליך', אמר להם וכי לא ישא פנים לישראל, שכתבתי להם בתורה (לעיל ח י) 'ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלוקיך' והם מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה, וכלומר, שמן התורה אין חיוב לברך ברכת המזון אלא אם אכל כדי שביעה, ומאחר שבני ישראל הוסיפו לברך גם אם אכלו רק כזית או כביצה ועדיין לא שבעו, על כן השי"ת נושא להם פניו. ויש ללמוד מדברי הגמ', שכל המודה לה' גם אם לא זכה לבוא לכדי שביעה' בנסיים ונפלאות, ואינו מרגיש שכל השנה שעברה היתה עליו לטובה, אך מכל מקום מדקדק להודות גם על 'נס קטן' כשיעור 'כזית'... הרי זוכה הוא שישא ה' פניו אליו, ומי יאמר שאינו זקוק ל'נשיאות פנים' ביום דין... שהרי 'אם תמצה עומק הדין מי יצדק לפניך בדין', וכל בקשתנו הוא לזכות לרחמים שלא כדין... והרי זו עצה נפלאה לזכות לשנה טובה ומתוקה.

טו. ועניינה של יראת שמים כפשוטה הוא כמאמרו של הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע, שהנה נאמר (זכריה ב ט) 'ואני אהיה לה נאום ה' חומת אש סביב', ולכאורה לשון

קצר הפרשה - פרשת כי תבוא

שיש לו ליהודי, וכדכתיב (ישעיה לג ו) 'יראת ה' היא אוצרו' [וכראיתא בנמרא (ברכות לג:) 'אמר רבי חנינא משום רשב"י אין לו להקב"ה בבית גנזיו אלא אוצר של יראת שמים']. והיינו טעמא משום שכביכול אין יראת שמים מצויה אצלו

ית' שהרי 'הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים' (ברכות לג:), עפ"ז מפרש ה'כלי יקר' מה שנאמר כאן יפתח ה' לך את אוצרו הטוב, שבא הכתוב לומר, שלטובת האדם הקב"ה מטמין את היראת שמים, ולצרכי האדם עצמו שומרה בבית גנזיו,

הפסוק אינו מדוקדק, שהיה צריך לומר 'נאום ה' בראש דבריו (- 'נאום ה' אני אהיה לה חומת אש') או בסוף הפסוק (אני אהיה לה חומת אש נאום ה'), ומדוע נכתבו תיבות אלו באמצע הפסוק ושלא במקומו, אלא שחומת אש קאי על נאום ה', לומר לך, ש'נאום ה' - דברי ה' ומצוותיו צריכים להיות כחומת אש סביב שאי אפשר לזוז הימנה ימין ושמאל...

וכך סיפר כ"ק האדמו"ר מראחמסטריווקא ארה"ב זצוק"ל (אשר נסתלק זה לעתה לגנוי מרומים, ואין עושים נפשות לצדיקים אלא דבריהן הן הן זכרונם), פעם היה אצלי איזה 'יהודי פשוט' מרוסלאנד (רוסיה), ובתוך דבריו הזכיר שבכל עת שהותו ברוסלאנד היה שומר תורה ומצוות הוא ובניו כל הימים - אף תחת שלטון הקומוניסטים, וכשהחשבתי את הדבר בהפלגה גדולה של חשיבות על שעמדו בנסיונות קשים ומרים ולא נכנעו ליצר ולשלטון הרשע, נענה היהודי ברוב תמימות, כשאינו מבין מה רבותא יש בדבר, וואס הייסט מסירות נפש... אז גאט לאזט ניט טאר מען ניט - וכי מה מסירות נפש יש בדבר, הרי אם הקב"ה אוסר עלינו ענין פלוני אסור להמרות את פיו... (הובא באמרות טהורות, פרשת בשלח).

הגה"ח רבי גד'ל אייזנער זצ"ל היה אומר, כי הנה מצוי ביותר כאשר ילך אדם ברחובה של עיר ויראה כותל אשר זה עתה צבעו אותו, ופיתקא מאירת עיניים תלויה עליו 'צבע טרי' - להזהיר את ההולכים ושבים לבל יתקרבו, בכדי שלא יתלכלכו ולא ידבק בידם מאומה מן ה... אכן בכל מקום תמצא 'חכמים' שלא יעצרו בעצמם ויושיטו ידם לבדוק האם באמת יש כאן צבע טרי... לעומת זאת לא שמענו מעולם על איש ההולך בסמיכות לעמוד חשמל (עלעקטריק) הנושא שלט המזהיר עוברי אורח - 'סכנת מוות', שיבדוק האם אכן מי שנוגע כאן נעשה מסוכן למות... והחילוק ברור ופשוט, האדם מוכן 'לסכן' עצמו שידבק בו מהצבע הטרי, אך את נפשו שומר ביותר ואינו מוכן להיכנס לספק ספיקא של סכנת מוות... וזאת עלינו להחדיר היטב היטב, כי 'עבירה' אינה 'צבע טרי' אלא 'סכנת מוות'...

טז. וכך דרוש דרש הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע במה שנאמר (תהילים קמו ב) 'נדחי ישראל יכנס', ר"ל, מה שיהודי 'דוחה' ומתאפק (הן בדיבור שאינו כהוגן והן בשאר מיני התאפקויות מלמלא תאוותיו) אותם הקב"ה אוסף ומכנס לאוצרותיו, כי הם חביבים לו יותר מהכל...

והיינו, כי אותה יר"ש היא מקור ההשפעה של הפרנסה ושאר צרכי האדם, והוא שאמר הכתוב יפתח"ה ה' לך את אוצרו הטוב - שאותו 'אוצר' שמור לך ובעבורך לעת הצורך...

ומוסיף ה'כלי יקר' ביאור יקר בהא דאיתא בגמ' (תענית ב.) ללמוד מהאי קרא 'יפתח ה' לך את אוצרו הטוב מן השמים לתת מטר ארצך בעתו' - כי 'מפתח של גשמים' נמצא רק בידו

של הקב"ה ואינו נותן אותו לשליח, ומבאר מעמא דמילתא כי הוית וב'אוצר' זה מוטמן ה'יראת שמים' שיש לו להאדם על בן הוא חביב מאוד אצל הבורא ית"ש"י, עד שלגדל החביבות הוא מחזיקו בידו ככבודו ובעצמו ואינו מוסרו לאחר...

והלא כה הם דבריו בהרחבה, וז"ל, אוצרו הטוב - היינו אותו אוצר שהקב"ה עושה בשמים מיראת ה' אשר בך, כי היא אוצרו כמו שנאמר (ישעיה לג

יז. בדרך צחות אמרו כי דרך העולם בזמנינו אשר כל כספת (סעי"ף) יש לה 'קוד סודי' (secret code) - צירוף של כמה מספרים אשר על ידיהם נפתח האוצר לרווחה, וגם להקב"ה יש כביכול 'כספת' ובית גזיו, והקוד הסודי לפתיחת אותה כספת היא צירוף ג' 'ספרות' של ניין, ניין, ניין (שיש לו ב' משמעויות בלה"ק, א. תשע. ב. לא), כלומר שהאדם ממאן ליצרו ואומר לו ניין ניין ניין (לא, לא, לא)... באותה שעה נפתחים כל המנועולים וה'כספת' פתוחה לרווחה...

יח. כך ביאר הרה"ק ה'דברי שלום' זי"ע מקוידינוב בלשון הכתוב בפר' כי תצא (לעיל כא טו) 'כי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת שנואה וילדו לו בנים האהובה והשנואה והיה הבן הבכור לשנואה', כי 'שתי נשים' מרמז ל'שני יצריך' יצר טוב ויצר הרע, האחת אהובה היא היצר טוב המושך את האדם לקיים מצוות ומעשים טובים והאחת שנואה היינו היצר הרע שצריך לשנוא אותו, וכדכתיב (תהילים צז י) 'אוהבי ה' שנואו רע', וילדו לו בנים - תולדותיהן של צדיקים הינם המעשים הטובים שלהם, הן ע"י האהובה - ע"י ששומע ליצרו הטוב, הן ע"י השנואה - ע"י שמתגבר עליו, מבין שניהם זוכה ל'בנים', שהרי ישב אדם ולא עבר עבירה מעלה עליו הכתוב כאילו עשה מצווה (קידושין לט:), ומסיים הכתוב והיה הבן הבכור לשנואה - 'כי זה הגדול יותר לפני המקום', ר"ל, שיותר חשוב וחביב לפני הקב"ה מה שהתגבר בכח ולא הלך אחר עצת יצרו הרע מאותם המצוות שקיים כעצת יצרו הטוב.

ובזה מוסיף לבאר הא דאיתא במדרש (בר"ר טז ז) על הפסוק (בראשית א לא) 'והנה טוב מאד' - טוב זה יצר טוב, מאד זה יצר הרע, שלכאורה תמיהה רבתי יש כאן, וכי מה טובה יש בבריאת היצר הרע המסית ומדיח אותנו יומם ולילה מעבודתו יתברך, ולא עוד אלא שנקרא בכינוי 'טוב מאד' שהוא טובה גדולה יותר מן היצר

קצר הפרשה - פרשת כי תבוא

ו) 'יראת ה' היא אוצרו', ר"ל של הקב"ה, כמו שפירש רבינו בחיי (שמות יט ה) שכל מלך עושה אוצר וסגולה מדבר שאינו מצוי בידו בכל עת כמו אבני יקר, וכן 'הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים' (ברכות לג:) ע"כ הקב"ה עושה אוצר מיראת ה' אשר בך. ושמא תמעה לומר שיש אליו ית' איזו צורך באוצר זה, ע"כ אמר יפתח ה' לך את אוצרו הטוב, אין לו ית' שום צורך באותו אוצר כי אם לך הוא שמור"ט ליתן לך משם כל צרכך ולפרנסך משם, ואין הקב"ה מוסר מפתח

הטוב, אלא שהכוונה כאן על ה'מעשים הטובים' שיש לו לאדם באופן שישב ולא עבר עבירה, שהם באמת טוב מאוד ועדיפי על המעשים הטובים הבאים על ידי היצר הטוב...

ויסוד הדברים כבר מצינו מפורש ברש"י (קידושין לט: ד"ה התם) בזה"ל, ההוא ישב ולא עבר עבירה דקאמר נוטל עליה שכר - בעבירה שבא לידו וכפה יצרו ולא עבר, אין מצוה יתירה מזו, עכ"ל.

כעניין הזה פירש בספר 'שמן ששון' על תהילים (לבעל 'מלוא הרועים' על הש"ס) בלשון הפסוק (תהילים מז ה) 'יבחר לנו את נחלתנו' וז"ל, הענין שהשי"ת בוחר בנו יותר מהמלאכים, שהמלאכים אין להם יצר הרע אך אנחנו שנחלינו בחליית היצר הרע ועם כל זה עובדים לו ית"ש, זה נחשב לו מאד, וזהו שאמר 'יבחר לנו' - שהשי"ת היה בוחר לנו, יען 'נחלתינו' (מלשון חולה) - לפי שאנחנו נחלים בחליית היצר, עכ"ל. יט. הנה מרבים אנו לבקש ב'סליחות' מי שענה לאברהם אבינו בהר המוריה הוא יעננו, וצ"ב, כי לא ידענו איזו תפילה ובקשה ביקש אברהם אבינו בהר המוריה (ועי' בדברי הר"ן תענית ו. מדה"ר ד"ה ויש שמתמיהין), וביאר הגה"צ רבי יצחק טוביה ווייס זצ"ל גאב"ד ירושלים ת"ו (בספרו שערי טוביה) על פי מה שתרגם ב'תרגום יונתן' מה שנאמר לאחר העקידה (בראשית כב יד) 'ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה', שאברהם התפלל שם, וביקש רחמים מלפני ה', שכאשר יהיו זרעו של יצחק נכנסים לשעת הדחק יזכור להם הקב"ה זכות העקידה, ויענם ויפדה אותם. ואכן, על תפילה זו אנו אומרים 'מי שענה לאברהם אבינו' כי תפילתו נתקבלה, שהקב"ה יזכור לדורות עולם בכל צרה שלא תבוא את זכות העקידה להושיע אותם מכל צרה ועקתא.

ומעומק הדברים נלמד יסוד גדול ונאמן, שכאשר יהודי 'עוקד את עצמו' ומתגבר על הקשיים שמערים בפניו יצרו הרע, אזי כביכול הוא 'מפקיד' אותה זכות אצל הקב"ה, והיא תהיה לו ל'משמרת' לעמוד לו בעת צרתו, כאשר יצטרך ל'זכות', וחלילה מלומר או לחשוב שאותה מסירות נפש והקרבה אינה נושאת פירות, שהרי לא נושע מיד... אלא 'מופקדת' היא אצל הרבש"ע והוא נאמן לשלם שכר טוב ליראיו, אלא ש'שומר' הוא את הזכות לשעת הצורך...

שם יראת שמים אזי יש לירא מן העונש, וזהו כונת הפסוק 'פתח ה' את אוצרו' דהיינו אוצר היראה שלו, והנה אין בו יראת שמים 'יוציא את כלי זעמו', עכ"ד. ללמדנו שאם יש ירא"ש אזי זוכה לרחמים והקב"ה פותח בפניו כל השערים להשפיע עליו מטל השמים ומשמני הארץ, ומכלל הן אתה שומע לאו ח"ו...

והזמן גרמא להתחזק ביראת שמים, וכבר הבאנו הא דאיתא מהרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (נצבים עמו' קל: ד"ה התחיל), וז"ל. והעיקר צריך כל אחד ואחד להמשיך עליו היראה באלו הימים באיזה אופן שיהיה - בשיש דין למטה אין דין למעלה, וזהו פירוש המדרש 'כשישראל עושין המשפט... ועושה עמם צדקה'. ואופן היראה - אם הוא מאותן המכירים קצת וקרובים להשי"ת בוודאי יש להם יראה ופחד² באותן הימים - יראה עילאה, ואם

של אוצר זה אל השליח אלא הקב"ה בעצמו ובבבורו מחזיקן בידו כי האוצר הלזה חביב עליו מאד. עכ"ל (ועיי"ש עה).

נוראות מצינו בדברי הגה"ק מהר"ם א"ש זי"ע (אמרי יושר עמ' סז) שמקשה שלכאורה נראה 'סתירה' בעניין 'אוצרו של הקב"ה', מצד אחד אמרו בגמ' 'אין לו להקב"ה בבית גזויו אלא אוצר של יראת שמים', ומאידך מצינו מקרא מפורש (ירמיה נ כה) דכתיב 'פתח ה' את אוצרו ויוציא כלי זעמו', והרי שיש לו להקב"ה באוצרו 'כלי זעם' ואילו בגמרא מבואר שיש באוצרו 'יראת שמים'. ומיישב בזה"ל, והנראה לומר דאין הפירוש כי 'פתח ה' את אוצרו' דהיינו 'אוצר של זעם', רק דהאי פתח ה' את אוצרו היינו אוצר של 'יראת שמים' כמה דכתיב יראת ה' היא אוצרו, והנה כל זמן שיש יראת ה' באוצר, הקב"ה מרחם על בריותיו, אמנם כשאין

וכדברים האלו מצינו עוד, שהנה אמרו המלאכים לאברהם 'שוב אשוב אליך כעת חיה והנה בן לשרה אשתך' (בראשית יח י), והקשה ב'ספר הפרדס' לרש"י (עמ' צג) שהרי לא מצינו שחזר אליו המלאך, והיכן נתקיימו דבריו, ומבאר, כי הכוונה באומרו 'כעת חיה' לזמן בו יצטרך יצחק ל'חיות' מחודשת - בשעת העקידה, שאז ישוב המלאך להצילו. ואכן, כתיב (שם כב יא-יב) 'ויקרא אליו מלאך ה' מן השמים ויאמר אברהם אברהם ויאמר הנני, ויאמר אל תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו מאומה', והיה זה אותו מלאך שאמר שוב אשוב אליך... והרי שאותה זכות של אברהם שמסר נפשו על הכנסת אורחים דייקא כשהיה חלוש וביום השלישי למילתו וכחום היום היא שעמדה לו לאחר זמן להציל את יצחק בנו.

כ. כבר נתפרסם הניגון המיוחס להרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע, 'מעשה' בדרך משל, מייין טאטע האט מיר אַ מאל פאַרציילט, אַז עס איז געקומען צו איהם אַ מאל אַ יודענע, אין זי האט זייער ביטער געוויינט. האט דער טאטע צו איר

כּאָר הַפּרְשָׁה - פּרֻשָׁת כִּי תִקְרָא

לאו - מאימת הדין נפשי תבחילי^א. צריך לראש ולא לזוג - קמנו ונתעודד מאד לירא ולפחד וזהו העיקר^ב, ואז בפרשתן (כח יג), 'ונתנך ה' לראש ולא הקב"ה עושה עמם צדקה, עכ"ל.

גְּעֻזָּאגֻט, פֶּאַרְוואַז'ע וויינסטו, האט די יודענע געענטפערט ווייל מיין קאפ טוט מיר זייער וויי. האט דער טאטע צו איר געזאגט, פֶּאַרְוואַז'ע וויינסטו, אז דו וועסט וויינען וועט דיר די קאפ נאך מער וויי טוהן, האט די יודענע געענטפערט, אָבער ווי אזוי זאל איר נישט וויינען, אז עס קומט צוגיין אַזאַ מין פֶּאַרְכֶּטאַדיגן יום הדין, און בפרט אז איר האָב אַזאַ טייער קינד, און ווער ווייסט צו ער וועט זוכה זיין בדין. האט דער טאטע צו איר געזאגט, נָאַר נישט וויינען, דער פֶּאַשעפֿער איז דאָף אַ רחום וְחֲנוּן אויף די גאַנצע וועלט, און בפרט אויף אַזאַ מין טייער קינד, אזוי וי אין פֿסוק שטיט, הָבֵן יְקִיר לִי אֶפְרַיִם אִם יֶלֶד שַׁעֲשׂוּעִים.

[ובתרגום ללה"ק: אבי סיפר לי פעם, שהגיע אליו אם יהודית, כשהיא ממררת בבכי, אמר לה 'אבא' מדוע תבכי, ענתה לו כי ראשי כואב מאוד, חזר 'אבא' ואמר, מדוע תבכי, והרי אם תבכי יכאב ראשך יותר, ענתה לו 'היהודית' כיצד לא אבכה, הרי מתקרב ובא כזה יום הדין נורא ואיום, ובפרט שיש לי בן יקיר ומי יודע אם יזכה בדין. אמר לה 'אבא', רק אל תבכי, הבורא ית"ש הוא רחום וחנון על כל העולם, ובפרט על הבן היקר לו, וכמו שנאמר הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים]. והרי זה משל על השכינה הקדושה המייללת על בני ישראל, וקוב"ה עונה כנגדה 'מנעי קולך מבכי' כי הוא רחום וחנון ובפרט על בניו חביביו בני ישראל. וצריך לבאר מדוע היא בוכה ומה משיב לה הקב"ה נָאַר נישט וויינען, אלא, שהא גופא הוא התשובה, אם בני ישראל מתעוררים באימת הדין 'ובוכים' - כבר אין צורך לבכות יותר... כי אם יש דין למטה אין דין למעלה...

כא. מלפנים נהג ה'שמש' לנקוש על חלונות הבתים באשמורת הבוקר בימי הסליחות להעיר את הדרים בו. והנה מי שכבר התעורר מעצמו לא היה נצרך שיקיצו אותו בדפיקות ונקישות על ביתו, ואף מי שלא התעורר מעצמו אבל לכה"פ היה מתעורר כשדפקו בחלונות השכן הדר בסמיכות אליו לא הוצרכו לדפוק אצלו, ומי שלא... הוכרחו לדפוק אצלו. והנמשל מובן - המשכיל יתעורר מעצמו לשוב בתשובה קודם שיצטרכו מן השמים 'לדפוק' ולהכותו באיזה חלי ומכה ח"ו, ואף מי שלא נתעורר מעצמו יתעורר לכל הפחות מהצרות אשר אירעו את אחרים. ואז ימנע מעצמו כל המכות...

וכך ביאר המלבי"ם מה דאיתא בתהילים (לב ה-ט) 'אשכילך ואורך בדרך זו תלך... אל תהיו כסוס כפרד אין הבין, וז"ל, אשכילך, עפ"יז אמר, הלא א"כ טוב שלא

ולא לחלש', וביאר הרה"ק ה'ישמח בגוף והן בנפש רח"ל, העיקר הוא ישראל' זי"ע (ר"ה אות ז) שהוא על דרך התחזקות הדעת שהוא הראש, דעת ומה הכתוב (משלי יח יד) 'רוח איש יכלכל שבראש, ועי"ז יכלכל מחלהו', ועל כך מחלהו', 'בבל ענייני מחלה חלילה הן נאמר ונתנך ה' לראש, שיהיה 'תקוף'

ימתינו מלשוב בתשובה עד שיכם ה' בשבט מוסר, כסוס וחמור שאינו מבין ללכת בדרך עד שמכים אותו במקל, הלא טוב שבעת אשכילך ואורך בדרך זו תלך, לא אצטרך ליסרך ביסורים רק איעצה עליך עיני שיהיה די בקריצת עין שתבין ע"י ללכת בדרך הישר, עכ"ל.

כב. אמנם 'מודעא רבא' כי הגם שצריך להרבות ביראת שמים, אך עצבות מאן דכר שמיה, לא תיזכר ולא תפקד ולא תעלה על לב, וכבר איתא ב'תנא דבי אליהו' (רבה פ"ג) 'ר'אתי מתוך ש'מקתי וש'מקתי מתוך י'ר'אתי', כי היראה והשמחה באים כאחד ומשלימים זה את זה.

יש ללמוד ממקרא מפורש על חובת השמחה בימי אלול, שכן נאמר (תהילים צז יא-יג) 'ישמחו השמים ותגל הארץ ירעם הים ומלואו, יעלוו שדי וכל אשר בו אז ירננו כל עצי יער, לפני ה' כי בא כי בא לשפוט הארץ', והרי שלפני זמן ה'משפט' שורים כל העולמות בשמחה, ומכאן נלמד על השמחה הגדולה שיש בחודש אלול שהוא לפני תשרי...

ואכן, כל עבודת חודש אלול עיקרה מתוך שמחה, וכפי שהמליצו שאלול ר"ת לעבעדיג און ווייטער לעבעדיג (להיות בשמחה יותר ויותר), כי על האדם לשוב אל בוראו בשמחה ובטוב לבב, ואין תשובה אלא מתוך שמחה - כמו שרמזו הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (ויגש ד"ה ועתה, וכן בדברי שמואל עמו' צה, ועוד) בפסוק (בראשית מה ה) ועתה אל תעצבו, שהרי 'אין ועתה אלא תשובה' (בר"ר כא ו), אבל 'אל תעצבו' - אל תקיימוה מתוך עצבות.

כשנשאל הגה"ח ר' יעקב קאזליק זצ"ל מה חובת האדם בעולמו בחודש אלול, ענה ר' יעקב, עלינו לשמוח שמחה רבה, כי הצלחנו ללכוד את הגנב (כשכוונתו על היצר הרע), ואף אנן נענה אבתריה שאף אם עדיין לא לכדנוהו, ואינו תחת ידינו, מכל מקום על ידי השמחה נוכל לו...

ואף שצריך לדאוג שלא לאבד רגע לבטלה, אך אין זה סתירה כלל לשמחה, והדבר דומה לאם רחמנית הדואגת בכל עת על בנה יקירה לבל יארע לו מאומה, שלא יפול ולא יפצע... ופשיטא שאינה בעצבות מחמת כן... אדרבה, מרוב אהבתה את בנה הרי היא דואגת לשלומו, ושומרת עליו מכל משמר, כיו"ב עבודת הימים הללו, שדייקא לגודל ערכם על כן צריך לשמור על כל רגע ורגע, אך אין לזה שום שייכות לעצבות.

קצר הפרשה - פרשת כי תבוא

וחזק ברעתו, שע"ז יהיה לו רפואה שלימה בנוף ובנפש²².

מעתה עם ה' חזקו ונתחזקה להיות 'תקוף ולא חלש', ולהתאזר בנבונה לקראת הימים הנוראים והקדושים הבעל"ט, ואל ישמע לקול יצרו הרע הבא עליו בערמה ובתחבולה להפילו בייאוש כי כבר הרחיק הרבה ללכת בדרכיו הרעים²³, אלא יתחדש מכאן ולהבא לעבודתו ית"ש²⁴. וכמו שכתב הרה"ק מקאזניץ זי"ע (יקר מפו כי תצא ד"ה ושבת), שהנה איתא בזה"ק (זו"ח עב).

לפרש מה שנאמר (כא יג) 'ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים - דא היא ירחא דאלול', וצ"ב, מדוע נקרא חודש זה בשם 'ירח', ומבאר כי מצינו ג' שמות ל'לבנה', ירח, לבנה וסיהרא, בתחילת החודש נקראת בשם 'ירח' שמתחילה להתגדל ולהתחדש (וכן מצינו בטעמי המקרא ועוד, ירח 'בן יומיו'), באמצע החודש כשהיא בשלמותה מכנים אותה 'לבנה', ואילו בסוף החודש נקרא שמה 'סיהרא' אחר שאינה מאירה כל כך והרי כמו בבית הסוהר. עפ"ז כתב 'ובחדש אלול נפתחין שערי תשובה, וצריך האדם לדמות בעצמו

כג. ובזה מבאר מה שנוהגים לאכול בליל ראש השנה ראש של כבש או דג ולומר 'שנהיה לראש ולא לזנב' ש'אנו מתפללים שיהיה לנו דעת ושכל זך נקי לחזק את עצמנו'.

וידוע מאמר העולם, שלכן אוכלים 'ראש' בר"ה, כי ראש נשאר ראש בכל מצב... אף לאחר שנטלו את נשמתו, מרטו שערותיו הפשיטו את עורו ושטפו אותו ברותחין, אינו נהפך לעולם להיות זנב... ועל כך אנו מבקשים שתמיד נהיה בגדר 'ראש', ולא יזיז אותנו שום רוח בעולם, ולא נתפעל משום דבר, קטן כגדול...

כד. וכמו שביאר הגה"ק ה'בן איש חי' זי"ע (בניהו ברכות סא: ד"ה צדיקים) מה שאמרו שם בגמ' 'רשעים יצר הרע שופטים', שהכוונה היא שבתחילה הוא מפתה אותם לעבור עבירה, ולאחר שחטאו חושש היצה"ר שמא יתחרטו על עונם ויהרהרו בתשובה, על כן בא אליהם בדמות 'שופט' לשפוט אותם על חומר העוון 'כמה פגמים פגמו בעבירות שבידם, וכמה עולמות החריבו', וכל כוונתו להביאם לידי ייאוש ח"ו, 'שמראה להם שאפילו אם יתנו כל ממונם ויענו בצום נפשם ימים ולילות לא יספיקו לתקן אחד מאלף'... ומעתה כאשר באים לאדם מחשבות כאלו - יזכור היטב היטב מי הוא 'הידיד' ש'לוחש' לו אותם מחשבות והרהורים... וידע בכירור מה הם כוונותיו... כה. ועל דרך שהיה אומר הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע (תשי"ב), שלכן נכתבה פרשת הביכורים בסוף התורה ללמדנו שאף אם כבר עבר עומד האדם ב'סוף התורה' והרבה לחטוא, לא יתייאש, כמצות ביכורים - להתחיל מחדש בפירות המבכרים, מתוך היסח הדעת מכל מה שאירע עמו בעבר.

שמעתה מתחיל להתגדל בתינוק בן זמון, ולכן אלול נקרא ירח'.

נוראות מצינו עד כמה יקר וחביב לפני השי"ת 'הרוצה בתשובה' כל מעשה טוב ומחשבה טובה של יהודי הרוצה להתקרב אליו ית'. שהנה איתא במשנה (בכורים ג ג) הגיעו (מביאי הביכורים) קרוב לירושלים, שלחו לפניהם ועטרו את ביכוריהם, הפחות הסגנים והגזברים יוצאים לקראתם, לפי כבוד הנכנסים היו יוצאים, וכל בעלי אומניות שבירושלים עומדים לפניהם ושואלין בשלומם אחינו אנשי המקום פלוני באתם לשלום. וביאר הרה"ק הישמח ישראל' זי"ע (אות א) מדוע חולקים כבוד כה גדול למביאי הביכורים, וז"ל. כי במצווה הזאת יוכל כל איש ואיש לראות מה יקר חסדך

אלוקים - שאפילו מצוה קלה שמקיים אדם העובד בשרה, ואפילו רק חשב במחשבתו שחשב על התאנה שביכרה שתהיה קודש לה' היה יקר כ"כ לפני הקב"ה ואומר וקורא עליה, ולפיכך הפחות והסגנים והגזברים יוצאים לקראתם, להראות שאפילו מצוה קלה מאיש פשוט בתכלית הפשיטות רק מחשבה טובה באמת נתקבל לפני הקב"ה ברחמים ורצון, וכל מלאכי רחמים מעטרין אותה בכמה עיטרין וכו', מזה יוכל כל איש לחזק את עצמו יהיה איך שיהיה אם יזכה לעשות אפילו מצוה אחת ומחשבה טובה אחת כל ימי חייו די.

לדין ייאמר, בימים אלו בהם הקב"ה קורא אלינו 'עורו ישנים משנתכם' ו'שובו בנים שובבים', הרי

כו. וכך אמרו צדיקים לרמו במזלו של החודש 'מזל אלול בתולה' (ספר יצירה פ"ה מ"ח), שבחודש זה ביד כל אחד לעזוב את כל העבר - כמי שלא קלקל מעולם, דוגמת קרקע שלא נחרשה מעולם - הנקראת בגמרא 'קרקע בתולה' (ע"ז לב).

כז. מעשה שהיה לפני כארבעים שנה, בשני בחורים שיצאו לטייל בשדות ויערות בדרומה של ארץ ישראל, תוך כדי הטיול אבדו את דרכם, וכבר פנה יום ולא ידעו אנה יפנו בחשיכה המוחלטת שהשתררה עליהם, עודם תוהים אינה ה' לידם ומצאו שהם עומדים בסמיכות לפסי רכבת, והחליטו להלך רק בסמיכות אל הפסים וכך קיוו להגיע בעזהשי"ת למקום מבטחים בדרכה של הרכבת...

עודם מהלכים ותגבר עייפותם עד מאד, מה עשו, נחו שניהם על הארץ, זה נתיישב על שק עפר שמצא על הארץ וזה נתיישב על הפסים עצמם, לא ארכו הרגעים והשניים נרדמו ושקעו בשינה עמוקה... אך, אוי, שוד ושבר, כי באותו זמן נסעה על פסים הללו - במרחק רב, רכבת ארוכה טעונה משא של חומרי בניה כבדים, לאחר זמן משהתקרבה קצת אל מקום ישיבת הבחורים הבחין מנהיגה מרחוק כי יושב לו בחור על הפסים וחולם חלומות נעימים באמצע שנתו, מיד החל מצפצף

בכל כוחו, טו... טו... טו... בידעו, שגם אם יעצור ויעמיד רכבת גדולה וכבדה כמותה מנסיעתה במהירות גדולה כל כך לא יצליח להעמידה... וההמשך ברור שהישן הלז ימצא את עצמו בגן עדן העליון... וכן הווה, כי הבחור לא שמע את קול הצפוף - הגם שהצפוף בקע ועלה בקול רעש גדול עד שהעיר את כל יושבי העיר הסמוכה משינתם, אך שנתו של זה גברה על הכל ולדאבון לב אירע הגרוע מכל...

עתה הבה ונתבונן, מה רצה המצפף מאותו בחור, וכי הוצרך לזה שהבחור יקום ויברח משם כל עוד נשמתו באפו למרחקים אדירים, לא ולא... וכי מרחק פרסה אחת רצו להרחיקו, לא ולא... לא הוצרכנו אלא להרחיקו ס"מ אחד ותו לא ידי, אבל משלא זו ס"מ זה אירע לו הגרוע מכל. כיו"ב אפשר להמשיך לקול השופר הבוקע ועולה, וכי הוא בא לומר לנו לעשות שינויים אדירים - למעלה מכוחנו, לא ולא... אבל זאת הוא הוא מכריז, עורו ישנים משינתכם, זוזו כל אחד ואחד ממקומו לכה"פ תזוזה אחת (איין ויק)...

זאת ועוד, יתכן שאותו הבחור התעורר מקול הצפוף אבל שב לשנתו באמרו, אוי, אין בכוחי לקום עכשיו, עוד רגע ואקום משנתי, ראה נא מה אירע לו ב'רגע' זה, אף אנו, בל ימצא מי שמתעורר שישב לשנתו, אלא אין ועתה אלא לשון תשובה, זוז ממקומך 1 ס"מ, אבל בזה הרגע...

על כל כגון דא אפשר להסמיך את דבריו של הגר"ש פינקוס זצ"ל בבארו הפסוק (משלי כו יד) 'הדלת תסוב על צירה ועצל על מיטתו', ומה שייכות יש בין הדלת המסתובבת על צירה לעצל השוכב על מיטתו נים ותיר. ואמר הגר"ש בדרך משל, דהנה בישיבה שלומדים בה אלף בחורים, הרי פותחים את דלת ביהמ"ד לפי החשבון יותר מעשרת אלפים פעמים ביום [שהרי יש שלשה סדרים ביום, ושלוש פעמים מתפללים וצריך ליטול ידיים תחילה, ולפעמים צריך לצאת מחמת שאר סיבות], ובאם נחשוב החשבון כמה מטר (מעטער) מהלכת דלת זו ביום אחד נגיע לסכום של מרחק אדיר, ולפי זה כבר הייתה הדלת צריכה להגיע למרחק מרחקים, ולמעשה, לא זזה הדלת ממקומה אפילו לא בס"מ (סענטימעטער) בודד, והטעם לזה - מפני שהדלת תיסוב על צירה - שהיא מחוברת בראשה ובתחתיתה בצירים, ולכן הרי היא שבה כל פעם למקומה, ואינה מתנתקת לעולמים. וכך הם פני הדברים אצל העצל, שהוא מחובר למיטתו מלעילא ומלתתא, בקשר בל ינתק, ולכך אינו יכול לקום בעתו. וכך הם פני הדברים בשאר ענייניו של אדם, שהוא קשור להבלי העולם ולהרגליו שאינם טובים ולכן ישאר על עמדו...

והנה פעמים הרבה שהאדם שומע בימים אלו 'שיחות' חיזוק, מוסר וכיו"ב, והנו מסתובב שוב ושוב, אבל נשאר על עמדו באותו מקום, לזה תבוא תקיעת השופר בימים אלו להורות לנו לזוז ממקומנו - כל חד וחד בדיליה, כי עתה הוא העת

פעמים עולים במחשבתו של אדם שתעשה למען כבוד שמו - לפי מחשבות פיגול - מדוע אתחיל לעבוד מדרגתך, נחשבת בשמים במעשה רב ולהתקרב, הרי ממילא לא אניע אל רום המדרגה, תשובתו - כל פעולה קמנה וגדול, ומדרגה למדרגה תעלה עד שתזכה לבוא לתכלית הנרצית.

לפתוח הדלת, ואם אכן אך יתחיל וינתק עצמו ממקומו, ויתחיל לזוז קמעא קמעא מהמקום שאסרו יצרו (כבית האסורים) יעלה ויבוא עם הזמן למעלה למעלה.

כח. חיזוק נפלא מצינו במשנת ה'זרע שמשון' (פרשת שופטים, והרחיב בדבר כ"ק האדמו"ר מליובאוויטש ז"ע), דהנה איתא במשנה (יומא פה:): 'מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל... שנאמר (יחזקאל לו כא) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם, וקשה, א. הרי הכלל אומר שהקטן נתלה בגדול - כיצד מהפך ותולה כאן את הגדול - הקב"ה בקטן - טהרת המקווה... ב. מדוע בחר לו פסוק מדברי נביאים, כשהתורה כבר אמרה מפורשות שביום הזה 'לפני ה' תטהרו'... ג. וכי לא סגי לומר 'מה מקוה מטהר' מדוע הוסיף לומר 'מטהר את הטמאים', ד. הרי הנמשל 'אף הקב"ה' אינו עולה בקנה אחד עם ה'משל', שהרי אמר 'מה מקוה מטהר, אף הקב"ה מטהר את ישראל' וכי כל ישראל 'טמאים' הם, אתמהה...

ומבאר באופן נפלא, עפ"י דברי המשנה (ברכות פ"ג משנה ו) 'זב שראה קרי... טעון טבילה' (הזב טמא 'שבעה' ולא תועיל לו טבילה באמצע שבעה ימים הללו, ואילו על טומאת קרי יש לו לאדם לטבול מיד באותו היום, ויטהר בסוף היום ב'הערב שמש'), כלומר, שלא יאמר זה האיש, מה לי ולטבילה, הרי אף אם אטבול עדיין אשאר טמא, ולא תטהר אותי הטבילה אחרי שהנני טמא 'טומאת שבעה', לזה אמר התנא, לא כי, אלא עליך לטבול עצמך, 'טהר' עצמך במקוה, ותקרא בשם 'טהור' (עכ"פ לגבי טומאה זו) כי זה מה שבידך לעשות עתה, אמור מעתה, 'אף הקב"ה מטהר את ישראל' באופן כזה, שלא יאמר האיש, מה לי ולקבלה טובה, וכי מה תועיל לי עזיבת איזה דבר קטן, לטהר עצמי באיזה 'גדר' קטן וכיו"ב, הרי ממילא אשאר 'חוטא', כי מכף רגל ועד ראש אין בי מתום, לזה האיש אנו אומרים, לא כי, עליך לעזוב אפילו הרגל אחד, 'טהר' עצמך בהתגברות זאת, ותקרא בשם הנכסף 'טהור'... ומעתה יבוארו ויתיישבו כל הקושיות, לא תלה כאן גדול בקטן, רק ללמדך ענין זה שטהרה בכל מצב אפילו שנשאר טמא נחשבת טהרה, ודבר זה למד דייקא מדברי הנביאים ולא מן התורה המדברת מטהרה גמורה בשלימות, ולכן נקט 'מה מקוה מטהר את הטמאים' שמטהרת אפילו את הנשארים בטומאתם, מ"מ כל מעט טהרה נחשבת טהרה.

כט. וכמו שאמר הגה"ק ה'חזון איש' ז"ע, שהקב"ה אוהב את ההתחזקות אף אם אינו אלא לערך דקה אחת בלבד (מעשה איש ח"ד עמו' נט).

שבת 'היום' לה' - בצל כנפיך יחסיון
 בפרשתן (כו יז-יח), 'את ה' האמרת היום
 להיות לך לאלוקים וללכת
 בדרכיו ולשמור חוקיו ומצותיו ומשפטיו
 ולשמוע בקולו, וה' האמירך היום להיות
 לו לעם סגולה כאשר דבר לך ולשמור
 כל מצותיו. ומבאר ה'אור זרוע' (הל' שבת
 סי' מב) כי 'היום' היינו יום המיוחד שהוא
 שבת, ועל כך נאמר את ה' האמרת
 היום, שבני ישראל מרבים בשיר ושבת
 לחי העולמים ביום השב"ק, ומאריך ה'
 האמירך היום - שהקב"ה חפץ בבני
 ישראל ובקרבתם ביום השבת יותר ממה
 שחפץ במלאכי השרת משרתי עליון.

ולחיבת הקודש נביא לשון קדשו, דהיינו
 מעמא שהוסיפו אלו שבחות
 בשבת (שמרבים ב'פסוקי הזמרה' יתר מבימות
 החול) דאשבתן שלא בחר הקב"ה ביום
 השבת בשבחות של מלאכי השרת כי
 אם בשבחות ישראל, דאמרי במדרש
 'שש כנפים שש כנפים לאחד' (ישעיה ו ב),
 מלאכי השרת משוררים כל ימות השבוע,
 משורר בכנף את יומו דהיינו ששה כנפים
 לששה ימים, ביום השבת אמרו מלאכי
 השרת לפני הקב"ה, רבש"ע אין לנו כנף
 שנשורר לפניך, תן לנו כנף שביעי ונשורר
 לפניך היום, אמר להם הקב"ה, יש לי
 כנף אחד בארץ שמשורר לפני היום,

ל. וכבר פירשו צדיקים (אגרא דכלה) במאמר הכתוב בפרשתן (כח מז) 'תחת אשר לא
 עבדת את ה' אלוקיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל', שהנה האותיות ש'תחת'
 (כלומר אחרי) אותיות 'אשר' הנם 'שבת' (שכן לאחר א' באה ה', לאחר ש' ת', ולאחר ר' ש'),
 ולימד הכתוב שכל התוכחה היא על שלא עבד את ה' בשבתות בשמחה ובטוב לבב
 מרוב כל.

מעשה באחד מאנשי הרה"ק רבי בונם מפשיסחא זי"ע אשר היה 'עצבן' (יהודי
 השרוי בעצבות ל"ע) שרצה לבוא אל הרה"ק ולשבות אצלו בשב"ק, ומן השמים סיבבו
 שלא עלה בידו להגיע עד 'פשיסחא' רק במוצש"ק. בבואו אל הקודש אמר לו
 הרבי ר' בונם, הנה יום השבת קודש מופלג הוא במידת הכנסת אורחים, וכשבא
 אצלו אורח טוב, יתן לו ויכבד אותו כפי ערכו. דהיינו אם חל ר"ח בשבת או
 חנוכה בשבת יכבד אותו קצת, דהיינו ב'קריאת מפטיר ובמוספים' של ר"ח. אם
 חל יו"ט בשבת יכבד אותו יותר, ויתן לו את כל הקריאה ואת כל התפלה של
 יו"ט, ואם חל יוה"כ בשבת אז יכבד אותו יותר ויותר, שיתן לו את המאכל -
 שאסור לאכול ביוה"כ שחל בשבת, ויבטל שבת א"ע כנגד יוה"כ. אך אם חל ט'
 באב בשבת, הרי הוא נדחה לאחר השבת, והשבת אינו מכבד אותו כלום, כי הש"ק
 אומר באורחים כאלו אין רצוני היום, רק יבואו לאחר השבת... ורמז היה בדבריו
 על 'עצבן' זה שנדחה מלהיות אורחו עד לאחר השבת (הובא בשיח שרפי קודש החדש,
 שבת כד).

שנאמר (שם כד טז) 'מכנף הארץ זמירות שמענו צבי לצדיק' (וכן הביאו התוס' בסנהדרין לז: בשם תשובת הגאונים) לא. ונראה בעיני, דהיינו דכתיב את ה' האמרת היום בלומר ביום המיוחד דהיינו שבת לי, וה' האמירך היום שחפץ בך יותר ממלאכי השרת. עכ"ל.¹

בדרך זה מבאר הרה"ק ה'מנחת אלעזר' ממונקאטש זי"ע (חמשה מאמרות, תורת שבת בפרשתן) גם את הכתוב האמור מקודם (פסוק טז) 'היום הזה ה' אלוךך מצוך לעשות את החוקים האלה ואת המשפטים ושמרת ועשית אותם בכל

לא. כה אמר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, שאף שלאנשים כערכנו אין שמץ של השגה מה הם מלאכי השרת וחיות הקודש, וכל שכן שאיננו מבינים מה הם הכנפיים של המלאכים, אולם זאת גילו לנו חכמינו זכרונם לברכה, שביום השב"ק אנו עושים בהבל פינו מה שמלאכים יכולים לעשות, ואותם תשבחות שאנו מזמרים הינם כשירת המלאכים...

לב. הוסיף הרה"ק מאוז'רוב זי"ע (באר משה עמ' תשעג) פרפראות לחכמה, כי 'האמרת היום' עולה בגמטריא כמנין 'השבת'...

ומן העניין להביא מה שכתב רבינו בחיי (שמות כ ח) וז"ל, וכן אמר דוד (תהילים קיט יז) 'מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי', היה לו לומר 'בכל יום' אלא שרומז על היום המיוחד הוא השבת שהיה מתענג בו בעסק התורה כל היום. עכ"ל.

לג. אגב אורחא, מקום אתנו להרחיב קצת אודות כח התפילה ביום השב"ק, שהוא 'עת רצון' לקבלת התפילות באהבה וברצון, וכבר מצינו נוראות בזוה"ק (תיקו"ז כא, עיי"ש) שהתפילה מתקבלת בשבת כמו בעשרת ימי תשובה, ומעתה, צא ולמד מה שהפליגו חז"ל על כוח התפילה בעשרת ימי תשובה, וכלשון הרמב"ם (פ"ב מהל' תשובה ה"ז) 'אע"פ שהתשובה והצעקה יפה לעולם, בעשרת הימים שבין ר"ה ויוהכ"פ היא יפה ביותר ומיד היא מתקבלת' וכן בין קודם גזר דין ובין לאחר גזר דין, אמור מעתה, שגם על תפילה בשב"ק נאמר האי כללא שהיא יפה ביותר, ומיד היא מתקבלת.

רמז לדבר נתן הגה"ק ה'מגלה עמוקות' זי"ע (אמור אופן כז) בלשון הכתוב (תהילים קל ב) 'ה' שמעה בקולי תהיינה אזניך קשובות לקול תחנוני' - שמעה בקולי תהיינה ר"ת שבת, כי אז הקב"ה שומע ביותר את התפילות.

כך מביא הרה"ק ה'מנחת אלעזר' זי"ע ('חמשה מאמרות' מאמר שבת פר' במדבר) בשם תלמידי הבעש"ט הק' 'עיקר כח התפילה הוא בשבת קודש', ורמז לדבר 'כי שבת ראשי תיבות תפילתי שגורה בפי, על דרך שאמרו חז"ל במשנה בברכות (לד): אם תפילתי שגורה בפי יודע אני שהיא מקובל'.

הרה"צ רבי אליהו ראטה זצ"ל אמר בשם הרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל זי"ע כי דף גמרא בשבת שווה בערכו לחמש מאות דפי גמרא בימות החול, וכן פרק תהילים

באר הפרשה - פרשת כי תבוא

לכבך ובכל נפשך, שכבר עמדו המפרשים לבאר אומרו 'היום הזה', שעל איזה 'יום' הכתוב מדבר, וכבר ניתנה התורה מסיני ארבעים שנה קודם לכן. אלא כוונת הכתוב ל'יום הידוע' הוא יום השב"ק [ועיי"ש שמאריך בזה בדרך הסוד], ששורשו ועניינו הוא מגודל הפלגת אהבת ה', וכמו שהביא הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (מאמרי השבתות מאמר א' אות ט) בשם הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע

כי 'שבת' בנימטריא 'אהבה בכל לב, אהבה בכל נפש, אהבה בכל מאד', וזהו שאמר הכתוב היום הזה - בשבת ה' אלוךך מצוך לעשות, כי על ידי שמירת השבת זוכים לקבל את התורה ושמרת ועשית אותם גם בשאר ימות השבוע מתוך אהבה בכל לכבך ובכל נפשך.

והמשיך הכתוב לומר את ה' האמרת מלשון אהבה, וכמו שפירשו

הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע

אחד בשבת שקול כנגד חמש מאות פרקי תהילים בימות השבוע (הובא בספר איש חסיד היה עמ' שג).

פעם ישב הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע בסעודה שלישית בעידן רעוא דרעוין, ופתח וסיפר על יהודי בימים מקדם, שנכנס ביום השבת אחר חצות היום אל בית המדרש, והחל באמירת תהלים בדמעות שליש ובהשתפכות הנפש. באותה שעה שהה בביהמ"ד אחד מהמתפללים שנתלהב לבו מהמחזה שראו עיניו, איך שהלה שופך דמעות כמים, והחל גם הוא לומר תהלים בהשתפכות הנפש ובדמעות.

במוצש"ק ניגש אליו השני ושאלו, לבכיה מה זו עושה. כי לפי רוב הבכי והדמע נראה כי צרה ויגון מצאוך, אנא, גלה לי מצפוני לבך, אולי יהיה בידי לעזורך, פתח היהודי את סגור לבו ואמר - בת לי היושבת בבית וממתנת עד בוש לזיווגה - אך ורק מאחר שאין הפרוטה מצויה בכיסי, ואין בידי להתחייב על נדונייתה, והנה במשך ימות השבוע הנני טרוד על המחיה ועל הכלכלה, ואינני רואה אותה לנגד עיני, אך בהגיע יום השבת קודש, הנני פוגש אותה ולבי נופל בקרבי על הצרה הגדולה. על כן מיד אחר סעודת השבת הנני ממחר לבוא בשערי ביהמ"ד - לשפוך לב כמים אל האלוקים, שיחיש לנו ישועה בקרוב. נענה השני ואמר, אף אני יש לי בביתי בן עלם חמודות וירא שמים. וגם אני איני מצליח להביאו לברית השידוכין, היות והפרוטה כלתה מכיסי, על כן הייתי מייעץ שנשתדך בינינו. ואכן השידוך יצא מן הכוח אל הפועל ומאותו הזיווג נולדו ארבעה אחים גדולי עולם, ושניים ידועים מהם הלא המה הגה"ק בעל ה'קצות החושן' זצוק"ל והגה"ק 'בעל קונטרס הספיקות' זצוק"ל. ולימד מכאן חפץ חיים, כי תפילת היהודי כשאינו סומך רק על ה', פועלת גדולות ונצורות - כגדולי עולם הללו שיצאו משידוך זה, ובפרט כאשר שופך ליבו כמים ביום השבת קודש.

חז"ל (ברכות ו.) 'אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם, שנאמר (לעיל ו ד) שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד, ר"ל אמונה בייחוד ואחדות השי"ת בעולמו שיסודו באהבת השי"ת, היום - דא שב"ק, להיות לך לאלוקים וגו', וה' האמריך היום - בשבת להיות לו לעם סגולה, כי השבת היא אות ברית ביני ובין בני ישראל, ולא נתנו ה' אלוקינו לגויי הארצות כי לישראל עמך נתתו באהבה לזרע יעקב אשר בם בחרת יי'.
 וה"ר שנוכה לשוב בתשובה שלימה, להתחזק באמונת אומן ולקנות אוצרות של ירא"ש עם כל שפע הרב הבאים יחד עמהם, ולכתובה וחתימה טובה.

לד. והזמן גרמא להתחזק ביותר בשמירת השבת כאשר עומדים אנו שתי שבתות קודם ראש השנה, ומרגלא בפומיה דהגה"צ רבי יחזקאל לעווינשטיין זצ"ל לעורר מדי שנה בשנה (ובשנתו האחרונה כשכבר היה חלוש ולא היה בכוחו למסור שיחתו ברכים שלח בכתב ידו עם חתנו הגר"ז גינזבורג) בדברי חז"ל (שבת קיח.): אלמלי שמרו ישראל שתי שבתות מיד היו נגאלין, ולא דווקא לענין גאולה הכללית בביאת המשיח, אלא גם לגאולה הפרטית של כל אחד ואחד, וכל הרוצה להיגאל בר"ה לטוב לו כל הימים יקיים סגולה זו לשמור שתי שבתות אלו כהלכתן (אור יחזקאל ימים נוראים). וכע"ז איתא מהרה"ק החידושי הרי"ם זי"ע (ליקוטי הרי"ם ר"ה בתחילה).

כתב הגה"ק החיד"א (מראית עין, שבת קיח.) וז"ל, הרב מוהר"ר יונתן ז"ל פירש את הפסוק (דניאל ט ז) 'לך ה' הצדקה ולנו בשת הפנים', כלומר, לך ה' הצדקה שאמרת דבשמירת שתי שבתות תגאלו, והוא צדקה וחסד גדול דבדבר קל כזה בלי טורח תבא הגאולה, ולנו בשת הפנים - דאפילו דבר קטן כזה אין אנו עושים ונשארים בגלות עכ"ד. ומוסיף החיד"א, באמת שיש להצטער מאוד על זה, דסמא בידן (שהרפואה מצויה בידינו) בדבר נקל מאוד, ובכמה מאות שנים לא עלתה בידינו האמת שצריך שכל ישראל יזהרו, וזה דבר חמור מאוד ומכל מקום בושנו מאוד וזה רמז ולנו בשת הפנים, דבמקום 'שבת' נהפך לנו ל'בשת'...

עובדא הוה לפני כמה שנים בארצות ארה"ב, באיש יהודי שהיה רחוק משמירת התורה והמצוות, ומשום כמה סיבות הושב בבית האסורים, בשבתו שם תחת סורג ובריח התקרב אל דרך התורה והמצווה ע"י רב חשוב שנהג לבקר פעם בשבועיים בבית האסורים, בתחילת דרכו קיבל על עצמו ללמוד הלכות שבת ולקיים כל מה שידע מהלכות אלו, הרב הנ"ל עזר וסייע לו רבות בדרכו החדשה, ובשקידתו על תלמודו, גם הביא לו ספרים על הלכות שבת בשפת הענגליש (אנגלית) כדי שיוכל ללמוד בהם בכוחות עצמו.

באחד הפעמים כשביקרו הרב מצאו שהוא 'שמח וטוב לב', שאלו הרב 'מה כל הרעש' - מה מביאך לידי התרגשות גדולה כזו, ענהו היהודי ה'יושב' בבית האסורים,

למדתי בספרים שהבאת לי שכך אמרו חז"ל (שבת קיח:): 'אילמלי שמרו ישראל שתי שבתות מיד היו נגאלים', מעתה החלטתי, א"כ, אף אני אשמור שתי שבתות ואצא מיד מבית האסורים, ואיך לא אתרגש כאשר הנני מובטח שבעוד כמה ימים אצא לחפשי ואשוב לביתי... ענה לו הרב בצער ובכאב, ידידי, עם כל ההערכה שהנני מעריך ומחשיב אותך, צר לי להודיעך שטעית בהבנת דברי חז"ל, כי הם דברו על הציבור - כל הכלל כולו - על גאולת עם בני ישראל בבוא לציון גואל, אבל יחיד שנמצא במאסר אין לו שום הבטחה שע"י שמירת שתי שבתות יצא לחפשי ממצבו, ואתה שנגזר עליך לשבת כאן בבית האסורים חמש עשרה שנה אל תשהה בדמיונות כי קרובה ישועתך לבוא. אך הלה נשאר בשלו, באמרו, לא נזכר בשום מקום שדברי חז"ל מיד נגאלין מדובר רק על הכלל, ובוודאי גם ליחיד כן, והוא נשאר בתקוותיו. והנה הרב לא הספיק לבקר שם בבוא הזמן אחר כשבועיים כדרכו תמיד, וביקר רק אחר חודש ימים, ולתמהונו ופליאתו לא מצא שם את היהודי הנ"ל, ונאמר לו שיצא לחפשי לפני שבוע, וכבר כמה ימים לפני שחרורו 'התנבא' בפני ידידי שבקרוב הוא יוצא מבית האסורים... כאשר חקר הרב מה וכיצד אירע הנס הגדול, סיפרו לו סיפור מופלא, שאותו ה'שופט' ששפט אותו ופסק לו חמש עשרה שנות מאסר הזקין והפסיק את עבודתו בבית המשפט, מכיוון שכן החליט לכתוב זכרונותיו מהמשפטים היותר קשים וכבדים ששפט אותם, ובכלל אלו היה משפטו של היהודי ה'משוחרר' הנ"ל, והנה, כאשר עבר השופט על כל שטרות החוב שלו - העדויות והדיונים וכו', הרגיש שהגם שהואשם בפשע נורא - המחייב את הפושע מאסר לט"ו שנה, מכל מקום לא היו לא עדים ולא כל הוכחה שהוא אכן פשע כזאת וכזאת, והשופט ההוא בהיותו איש אמת בא לידי החלטה שטעה אז בעת המשפט... ומשם קצרה הדרך עד שהוציא והוא לחפשי (ספר מחזה אליהו בהקדמה לח"ב, בפקודיך אשיחה ח"ג עמוד רכ"ה-רכ"ח, ששמעו ממי ששמעו מהרב בעל המעשה).

שמא תאמר, וכי רק אותו יהודי שישב בבית האסורים שמר שתי שבתות כהלכתן שזכה הוא לגאולה, ואטו רבבות אלפי ישראל אינם שומרים ח"ו, אכן התשובה ברורה בעליל ופשוטה עד מאוד, איש זה האמין בכל ליבו ונפשו בהבטחת חז"ל שמיד היו נגאלין, על כן זכה ל'גאולה', וממילא, אף אנו נאמין בפשיטות ובתמימות דברי חז"ל, ונשמור ב' שבתות אחרונות של השנה 'כהלכתן', ועי"ז נזכה לגאולה בפרט ובכלל.

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת כי תבא תשפ"ג

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריה"ת

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

וענית ואמרת לפני ה' אלקיך ארמי אבד אבי (כו, ה)

פירוש רש"י: בקול רם. יש לפרש על פי מה דאיתא במסכת ברכות שאסור להגביה קולו בתפלתו, לפי שנראה מקטני אמנה שסובר שאין הקב"ה עונה לחש ובוהן לבבות ומחשבות חס ושלוש. והנה לפי זה אם אדם אומר בתפלתו דבר שנודע מזה לכל העולם שהקב"ה בוהן לבבות ויודע מחשבות, אזי רשאי להתפלל בקול רם.

והנה כאן הוא אומר "ארמי אבד אבי" שלבן ביקש במחשבתו לעקור את הכל, וה' הצילנו מידו, שהיה יודע את מחשבתו, ובוהן את לבבו. ואם כן בכהאי גוונא רשאי לומר בקול רם. וזה הוא שפירש רש"י וענית ואמרת בקול רם וקשה הלא אסור להגביה קולו בתפלתו לזה אמר ארמי אבד אבי משום הכי מותר להגביה את קולו. (חנוכת התורה)

לא עברתי ממצותיך ולא שכחתי (כו, יג)

איתא במדרש (פר' עקב) שפעם בא רבי פנחס בן יאיר לעיר אחת ושאלוהו אנשי העיר עצה על העכברים שאוכלים להם את התבואה בכמויות מופרזות, וענה להם שכנראה אינם זהירים בהפרשת תרומות ומעשרות, ואכן תיקנו את דרכם ונפסק המכה.

עוד יש בגמ' (הוריות יג, א) שהאוכל ממה ששיירו העכברים משכח את תלמודו. לפי"ז הפשט בפסוק, "לא עברתי ממצותיך" – דהיינו שהקפדתי לעשר כמו שנדרש. ולכן "ולא שכחתי" כי הרי לא הגיעו אלי העכברים...

(מפרשים)

השקיפה ממעון קדשיך (כו, טו)

כתב רש"י "השקיפה ממעון קדשך - עשינו מה שגזרת עלינו, עשה אתה מה שעליך לעשות שאמרת אם בחקותי תלכו ונתתי גשמיכם בעתם", מדוע הביא רש"י דוקא את הברכה של ונתתי גשמיכם?

ואפשר לומר על פי מה שאמרו חז"ל במסכת תענית "בעוון צדקה, שפוסקים ואינם נותנים, גשמים נעצרים", לכן, כאשר אמר "עשיתי ככל אשר צויתני" שקיימתי מצות מנתנת עניים, אם כן סרה הסיבה של עצירת גשמים, לכן מבקשים שיעשה הקב"ה מה שהבטיח ונתתי גשמיכם בעתם.

(ילקוט הגרשוני)

והיית רק למעלה ולא תהיה למטה כי תשמע אל מצות ה' אלקיך אשר אנכי מצוך היום לשמו ולעשות (כח, יג)

צריך להבין למה כפל הכתוב לומר שלא תהיה למטה, הרי כבר אמר והיית "רק" למעלה? עוד יש לדקדק שהמילים "כי תשמע וכו'" מיותרים לכאורה שהרי כל הפרשה עוסקת בעושיין רצונו של מקום?

ואפשר לבאר לפי דברי הגמרא (ברכות ה, א) "לא כל אדם זוכה לשת"י שלחנות" (להיות תלמיד חכם ועשיר), והטעם, כי רצה ה' לזכות את ישראל שלא יאכל עולמו בחייו בעוה"ז, ולכן מי שהוא למעלה בענייני עוה"ב מוכרח על פי הרוב שלא יהיה לו במעלה בענייני עוה"ז, כדי שלא יקופח קצת משכרו, וכדברי חז"ל (קידושין לט, ב) "שכר מצוה בהאי עלמא ליכא",

אמנם, מצאנו בפסוק "ובאו עליך כל הברכות", שמשמע שיש כן שכר בעוה"ז, אלא שמה שמשלם ה' שכר לאדם הוא בעד מה שהוא עתיד לעשות מצוה, על ציפיותו לעשיית המצוה, ועדיין לא עשאה, שכר זה ניתן גם בעוה"ז. א"כ יש די בשכר זה שיהיה גם בענייני עוה"ז למעלה, ושכר המצוה עצמה לא יקופח, וזה שהבטיח והיית רק למעלה בכל ענייניך, ולא תהיה למטה כלל אפילו בענייני עוה"ז, ולכן ממשיך הכתוב ואומר שאם תשאל איך יתכן שיקבל שכר בעוה"ז, זה יהיה "כי תשמע" לשון עתיד, שעדיין לא עשית את המצוה.

ומדוקדק בזה מה שסיים "אשר אנכי מצווך היום לשמור" מלשון "ואביו שמר" שימתין האדם תמיד מתי תבוא מצוה זו לידי ואקיימנה, ובזה

נתרבה שכרו יותר על העתיד ויספיק המעט השכר שהוא לכל טוב עוה"ז ויזכה לב' שלחנות.

(עפ"י ערבי נחל)

ברוך אתה בעיר וברוך אתה בשדה (כח, ג)

ברוך אתה בעיר - שיהא בית הכסא סמוך לשולחן (בבא מציעא קז ע"א) רבי שלום שבדרון זצ"ל מספר, שפעם ישב חסיד סלונים בתוך חבורת משכילים. הם דברו על הצורך החיוני ללמוד לימודי חול באוניברסיטה, והביאו ראיה לדבריהם, שהרי אפילו הרמב"ם היה בקי גם בחכמות חיצוניות.

החסיד שמע את הדברים, חייך ואמר: אמשול לכם משל למה הדבר דומה: היה פעם יהודי עני ואביון, בכל אשר פנה - ההצלחה לא האירה לו פנים. עז היה רצונו להתפרנס בכבוד, אך מה יעשה ומשמים גזרו אחרת. באין בידו תעסוקה אחרת להעסיק את עצמו, הלך לבית הכנסת והצטרך לשיעור דף היומי הנמסר על ידי רב המקום.

אחרי כמה ימים, הגיעו לדברי הגמרא במסכת שבת (כה ע"ב): "תנו רבנן: איזה עשיר? נו, איך נעשים עשירים? התעורר מיוענינו, ואז הוא שומע את הרב מקריא מתוך הגמרא: "... רבי יוסי אומר: כל שיש לו בית הכסא סמוך לשולחנו".

בשמעו דברים אלו שמח בלבו - הנה, יש תקוה! הלא גם לו יש את היכולת להתקין בית הכסא סמוך לשולחנו...

רץ הביתה ואמר לאשתו: "קחי את הילדים לגן ותחזרו מחר..." הביא פועלים, אשר חפרו חור בתוך הבית באמצע הסלון, כיסה אותו במכסה דק - והנה שירותים בתוך הבית!

אשתו חוזרת לבית, רואה את השירותים החדשים ושואלת אותו: "מה זה?"

אמר לה בעלה: "את יכולה ללכת ללוות כספים, תוך שבוע אנחנו עולים על דרך המלך, עשרינו מובטח!"

תוך יומיים אשתו והילדים ברחו מהבית... אחרי שלושה ארבעה ימים כל השכנים עזבו. אבל הוא החזיק מעמד כי הבין שבשביל כסף צריך להקריב הרבה, אבל כשהמצב החמיר עוד יותר ונעשה בלתי נסבל - גם הוא עזב.

ואז הוא פנה לרב בתלונה: "הלא שמעתי ממך בשיעור שמי שיש לו בית הכסא בבית הוא עשיר!"

אמר לו הרב: "שוטה שבעולם, לא כתוב שכך נהיים עשירים. כתוב שמי שיש לו בית הכסא סמוך לשולחנו זה סימן שהוא עשיר, ויש ברשותו בית רחב ידים, מרווח, עם ארבעה וחמישה חדרים, שאת אחד מהם יכול הוא בקלות להפוך לבית הכסא, אבל אם הוא דלפון, אין באפשרותו לעשות בית הכסא בביתו, כי יצטרך לעשות זאת באמצע הסלון, כמוך, וזה דבר בלתי נסבל".

וכך, אמר החסיד לאותם משכילים: "אתם מדברים על הרמב"ם? אצלו ידיעת החכמות החיצוניות היא סימן לעשירות של תורה, אבל אתם, כיון שהנכם עניים בתורה - אין בלבכם מקום לחכמות חיצוניות, ואם בכל אופן תתעקשו לעסוק בהן - סופכם שחכמתכם כולה תהא מסרחת ונאבדת".

(ומתוך האור)

ארור מכה רעהו בסתר (כז, כד).

ביאר רש"י: "על לשון הרע הוא אומר". ידוע הסיפור על הגאון מוילנא זצ"ל, מהתקופה בה ערך גלות, שפעם נסע עם בעל עגלה גוי, והחמור, בהנהגת בעליו, נכנס לשדה פרטי שבצד הדרך ואכל מהתבואה שבה. הגוי, שראה לפתע את בעל השדה מתקרב נמלט והתחבא בסביבת מקום, בעל השדה ניגש אל הגאון שישב בעגלה והפליא בו את מכותיו, הגאון לא גילה שהגוי הוא זה שגנב משום שלא רצה לדבר לשון הרע על בעל העגלה הגוי, שהיה אשם בנוק שגרם החמור.

יש מימרא בטעות שעל הר גריזים רואים שהוא מבורך באילנות, ולא הר עיבל, וכ"כ בחומש רש"י, וזה לא נכון, כי עיני ראו ולא זר שהר עיבל יותר מבורך מהר גריזים, וכדברי החת"ס. וכן נאמר בנביא ספר שופטים שהיה צדיק גדעון, ושם נאמר שעלה על גריזים ודיבר דברי תוכחה, וכ' הכלי יקר בני"ך שכשעומדים על הר גריזים מסתכלים על עיבל ומברכים אותו, וכן להיפך. (הגרמ"י רייזמן)

מאוצרות המגידים

מצוות ביכורים

רבותי, תפתחו משנה בביכורים, תפתחו רמב"ם בהלכות ביכורים, מה היה סדר הביכורים?

אדם היה רואה תאנה שבכרה, היה קושר עליה גמי, היה רואה רימון שבכר, היה קושר עליו גמי. אבל האדם הזה, אם הוא היה גר בצפת, או גר באחד המושבים בצפון, אם הוא היה צריך לעלות לירושלים, הוא היה משבית את עצמו ממלאכה שבועיים ימים, או לפעמים חודש ימים, כי אסור ללכת לירושלים, יותר משתי ידות ביום. הולכים בכנופיה, כל אנשי מעמד, מתכנסים לעירו של מעמד, יש שור שהולך לפניהם, חליל מגן, וכל הדרך שרים {תהילים קכ"ב,א} שמחתי באומרים לי בית ה' נלך אדם שיש לו בחצר, כמה עצים, עצים של רימונים, עצים של תאנים, הוא אפילו לא חקלאי, משבית עצמו ממלאכה.

הוא עובד בתור חייט, בתור סנדלר, הוא סוגר את העסק שלו לחודש ימים, עולה לירושלים עם כמה רימונים או תאנים, וכשאלתו של האלשיך הקדוש – מה כל החרדה הגדולה הזאת, על מה שאדם מביא פחות משווה פרוטה, ומשבית עצמו ממלאכה חודש ימים, למה?

כי עיקר המצוה של הבאת ביכורים, באה לבטא את ענין הכרת הטובה. אדם בא להכיר טובה, על תאנה ורימון. אדם כזה ידע להגיד תודה רבה, על השפע הגדול שהקב"ה נתן לו.

אומר הגאון ר' עקיבא איגר, בביאורו לפסוק שאנחנו אומרים אותו {תהילים נ, כג} **זובח תודה יכבדני ושם דרך אראנו בישע אלקים.**

זובח תודה – אדם שיודע להגיד תודה, על מה שהוא מקבל מהקב"ה, הוא שם לעצמו דרך, שיראה בישועת ה'. הקב"ה יושיע אותו.

לכן, כשאדם מביא ביכורים, הוא יכל לבוא ולעמוד בעזרה ולהגיד – ריבונו של עולם, אני לא זז מפה, עד שתעשה את צרכי היום. למה??

זובח תודה – אדם שיודע להגיד תודה, אדם כזה יכל לבוא ולדרוש מהקב"ה, כי הקב"ה אומר **שם דרך אראנו בישע אלקים**, אדם כזה, מובטחת לו הישועה מהקב"ה.

כותב רבינו יונה {שערי תשובה, שער רביעי} – וכן בענין ההודאה על הטובה נאמר {תהלים נב} אודך לעולם כי עשית ואקוה שמך כי טוב נגד חסדיך. פירושו – אודך על הטובה שעשית עמדי. ובעבור זה אקוה להתמדת טובתך. ונאמר {שם קטז} כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא {שם} צרה ויגון אמצא ובשם ה' אקרא.

אם אלה פני הדברים, נוכל להבין יסוד נפלא, בסדר העבודה שלנו, שנתחיל לומר אותם, בע"ה החל מראש השנה, ועד למוצאי יום הכיפורים.

סדר התפילה שתיקנו לנו אנשי כנסת הגדולה, להוסיף בתפילה, בימים הנוראים ובעשרת ימי תשובה, כמה וכמה תוספות. יש תוספות שמעכבות, שזה "המלך הקדוש", אם לא אמר, חוזר, ומשם ואילך, לא חוזר. "המלך המשפט" לא חוזר, וארבעת התוספות הנוספות, לא חוזר.

מי ששם לב, הסדר של הבקשות מתחיל בהתחלה במינימום – זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים, כתבנו בספר חיים למענך אלקים חיים, מבקשים את המינימום – חיים.

אמנם זה לא מינימום, אלא מקסימום, אבל מבקשים את המינימום שבחיים. משם ואילך, באה הבקשה – מי כמוך אב הרחמים זוכר יצוריו לחיים ברחמים. מקודם ביקשתי רק חיים, איזה חיים?

יש כל מיני סוגים של חיים – יש בני-אדם שנוקראים חיים, אבל רח"ל הם צמחים, אבל זה חיים מינימליים.

אז אנחנו מבקשים – ריבונו של עולם, אני מבקש ממך מינימום של חיים, אבל חיים ברחמים.

רחמים, פירוש הדבר, שאני יוכל ללכת על הרגלים, שאני יוכל לאכל לבד, לשותות לבד, ואני יוכל ללמוד לבד – זה חיים ברחמים.

ובסוף התפילה, פתאום הוא אזור אומץ – **וכתוב לחיים טובים כל בני ברייתך.** הוא כבר דורש! לא רק חיים ברחמים, אלא חיים טובים!

ריבונו של עולם, אולי אני יסביר למה אני מתכוון 'טובים' – "ובספר חיים ברכה ושלוש ופרנסה טובה וישועה ונחמה וגזרות טובות..."

מאיפה פתאום אתה מקבל כאלה שרירים? לפני עשרים דקות, ביקשת רק קצת לנשום בלי בלון, פתאום יש לך רשימה, ואם זה לא מספיק, יש אחרי זה, עוד 44 'אבינו מלכנו', מאיפה בא לך האומץ הזה???

התשובה פשוטה מאוד – בהתחלה, אתה רק מבקש, אחרי שאתה אומר מודים אנחנו לך על חיינו המסורים בידך...

הרי הדברים מבהילים! כל תורתו העצומה של הגאון מוילנא לא היתה מצילה אותו מדינה של גיהנום אם רק היה אומר שלוש מילים: "זה לא אני!!" ובסך הכל לגאון היתה סיבה טובה לומר זאת בכדי להינצל ממכותיו של בעל השדה, ומה גם שמדובר על גוי.

מה נענה אנן, יושבים סתם כך בארוחת ערב ומדברים דברי גנאי על הזולת! הרי אנחנו לא נמצאים בחשש שיכו אותנו, ובכל זאת מדברים! ועל יהודי! נורא נוראות!

(יחי ראובן)

תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל (כח, מז)

יש מדרש על פסוק זה "זהו עונג שבת", וצריך ביאור. מובא בשם הרה"ק מאוסטרופולי, על הפסוק "עין תחת עין" שדרשו בזה חז"ל שצריך לתת ממון, וביאר שזה מרומז בפסוק שתחת האותיות "עין" אחרי הע' – פ'. אחרי הי' – כ'. ואחרי הני' – ס'. אותיות כסף. כעין זה כתב כאן בספה"ק "אגרא דכלה", שנרמז בזה שלא קיימו עונג שבת כמו שצריך, ונרמז בפסוק תחת אשר – האותיות שאחרי "אשר" אחרי הא' – ב'. אחרי הש' – ת'. ואחרי ר' – ש'. אותיות שבת.

בשם הרה"ק מקאצק ז"ע מובא, שפירש "לא עבדת את ד' אלוקיך – בשמחה". שעשית את העבירות בשמחה עם 'גישמאק', וזה העוון החמור.

השיבך ה' מצרים באניות (כח, מח)

נשאל הגר"ח קנייבסקי (שליט"א) [זצוק"ל], מהי ההדגשה "באניות"?

והשיב, שיש במדרש איכה (פר' ד' סי' כ') "פעם אחת באו שונאין על ישראל, ושלחו ישראל שלוחים אצל פרעה נכה, כשהוא מפרש בים הגדול (פרעה נסע אז באניה בים הגדול). רמז הקב"ה לשלוחיהן של המתים הטבועים בים (שיצופו על פני המים), והיו שטין על פני המים, (כשראו זאת המצרים) אמרו המצרים שבספינות אלו לאלו: מה טיבן של שלדות הללו? אמרו להם: אבותיהם של בני ישראל אלו, תחת אבותיכם המצרים עמדו, ועמדו (בני ישראל) והטביעו אותם במים. אמרו שרי הצבא המצריים: וכך עשו בני ישראל לאבותינו ואנחנו הולכים ומסייעין להם! מיד חזרו" (המצרים בספינותיהם למצרים) ע"ש. וזוהי הקללה, שהרי אפשר ליקחן למצרים גם שלא דרך הים, ו"באניות" היינו דרך הים, כדי שיהיה הנ"ל.

(דרך שיחה)

גם כל חלי וכל מכה אשר לא כתוב בספר התורה הזאת (כח, טא)

איתא במדרש, "גם כל חלי וכל מכה אשר לא כתובה בספר התורה הזה – זה מיתת צדיקים", (הובא ביערות דבש ח"א דרוש ד') והיכן זה נרמז? תירץ על זה הגאון רבי בצלאל ראנשבורג מוילנא שהכוונה כי בכל ספר מחמשה חומשי תורה תמצא מיתת צדיקים, בספר בראשית – מיתת האבות הק', ועוד. בספר שמות – ימית יוסף וכל אחיו. בספר ויקרא – מיתת נדב ואביהו. בספר במדבר – מיתת אהרן ומרים. אבל בספר דברים לא נזכרה מיתת שום צדיק.

והגם שנאמר בסוף התורה "וימת שם משה" ב' תשובות בדבר: א' שבעת שאמר משה הפסוק "גם כל חלי" עוד היה חי. ב' הלא מרע"ה אשר הי' עניו מאד, בטח לא החזיק עצמו לצדיק... וזה שאמר גם כל חלי אשר לא כתוב בספר התורה "הזאת" כלומר בספר דברים, זה מיתת צדיקים.

(מגד ירחים)

עוד יש מפרשים בזה, שהנה כתיב (ישעי' סג, ט) "בכל צרתם לו צר", ויש בזה "קרי" ו"כתיב", שה"קרי" הוא לו צר, וה"כתיב" זה לא צר. ובדרך כלל הרי הולכים לפי ה"קרי" שהקב"ה משתתף בצרותיהם של ישראל.

אבל במיתת צדיקים, הרי "יושב בערבות שש ושמח בבא אליו נפש נקי וצדיק", וזה צער רק לנו ולא לשכינה. א"כ לגבי מיתת צדיקים זה הולך לפי ה"כתיב" שלא צר. וזה הפשט "מכה אשר לא כתיב" שהולכים לפי ה"כתיב" "אשר לא צר" – זה מיתת צדיקים.

(מפרשים)

אלה יעמדו לנרץ את העם על הר גריזים (כז, יב)

כתב השלה"ק דבפ' כי תבא למדנו שהברכות ניתנו על הר גריזים והקללות על הר עיבל, והמזבח בנו על עיבל, ושם הקריבו שלמים ושם נאמר 'ושמחת לפני השם אלקיך', ומצות שלמי שמחה ביום טוב נלמד בגמ' חגיגה מזה הפסוק 'וזבחת שלמים ואכלת', והקשה החזקוני איך עושים יום טוב על הר הקללות ולא על הר הברכות? ותירץ שהוא לחזק את ששת השבטים שנתנו להם לעלות בהר של הקללות, לראות נחמה וליישב דעתם. ולכן 'ובנית שם מזבח', ללמד ששכינה נמצאת גם ביניהם.

והחת"ס תירץ באופן אחר, כי הקללות שהיה על הר עיבל, היינו שמדברים לדור של צדיקים שרוב הציבור הם כראוי, ורק כמה יחידים עוברים עבירות בסתר, כנ"ל שכל אלו הי"א הם עבירות בסתר, מתי עוברים עבירות בסתר, כשכל הציבור הם יראים ושלמים, אך הר גריזים נותנים ברכה ליחידים שהם עובדי ה', ברוך אשר לא יכה את רעהו בסתר, כי רוב הציבור עוסק עם לשון הרע, רק יחידים הם בסדר גמור, כי הר גריזים שם הטמין יעקב אבינו את העבודה רזה, תחת האלה, כמ"ש תוס' בחולין שהכותים מצאו שם יונה תחת הר גריזים, נמצא שהר גריזים טמון בו ע"ז, משא"כ בר עיבל, רוב הציבור הם יראים וכשרים, לכן בנו שם את המזבח ואכלו שלמים בשמחה.

אדם שיועד להגיד 'תודה רבה', ולהשתחוות לקב"ה, אם אדם בא בצורה הזאת, זה כמו שהוא הביא ביכורים .

מביא ביכורים ואומר "איני זז מכאן, עד שתעשה בקשתי היום". למה? כי אתה יודע להגיד 'תודה רבה'!

אדם שיועד להודות לקב"ה, אדם כזה יכל לבקש!

לכן, רבותינו בישיבה, תמיד היו אומרים, שכל אחד ואחד, כשנגיעים העשרה ימים האחרונים לפני ראש השנה, כל אחד צריך לשבת עם עצמו, לא לחכות לסדר התפילה, שעה ביום לפחות, ולעשות חשבון נפש עם עצמו. הקב"ה נתן לך שנה שלמה ב"ה, אתה חי ב"ה, פרנסה, בריאות... על כל דבר ודבר אפשר להודות.

ואילו פינו מלא שירה כים ולשונונו רנה כהמון גליו ושפתותינו שבח כמרחבי רקיע אין אנו מספיקין להודות לך ה' אלקינו... כמה בן-אדם צריך להודות! ב"ה יש לו פרנסה, יש לו אישה, ילדים, נחת...

הרי על כל רגע, אנחנו צריכים להודות ולהלל, ולכן, העשרה ימים האלה שנותרו לנו עד ראש השנה, ודאי שכל אחד צריך לתפוס את עצמו, כמה דקות ביום, 10-20-30 דקות, לשבת ולהודות לקב"ה, לא רק בסדר התפילה! (ברוך שאמר)

וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך (כח, י) מה פירושה של ברכה זו?

אומרת על כך הגמרא (ברכות ו, א): "תניא, רבי אליעזר אומר אלו תפילין שבראש".

מסופר שבאחד הימים, כאשר רבינו הגר"א ז"ל היה שרוי בעיצומה של הגלות שערך, הנתנפלו שודדים על בעל הבית שבו התארח. הוא שמע צעקות נוראות ומיהר לצאת מחדרו, לברר את פשרו. כשראו השודדים את התפילין, תיכף ומיד הניחו לבעל הבית וברחו בבהלה מרוב פחד.

לאחר שנרגע, שאל בעל הבית את הגאון: "מה הוא הדבר שעשית? איך גרמת להם שיברחו מרוב פחד?". האכסנאי הוא עדיין לא ידע עם מי יש לו עסק, הוא לא הבין שמדובר ברבן של כל בני הגולה, וחשב שהוא סתם אורח, ולכן הקשה: "איך זה יכול להיות?".

אמר לו הגאון: "הרי זה מפורש בכתוב 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך'..."

עכשיו בעל הבית בכלל לא הבין, והוא חזר והקשה: "אם כן למה מהתפילין שלי הם לא נבהלו? מה יש בתפילין שלך שהבריח אותם?".

השיב לו הגאון: "רבי אליעזר הגדול לא אמר: 'אלו תפילין שעל הראש', אלא: 'אלו תפילין שבראש', הם לא התיירו מהתפילין שעל ראשי, אלו אינן שונות משלך, הם נבהלו ונרעשו מהתפילין שבתוך הראש שלי".

תפילין שבראש צריכים להיות כמו שאומרים ב"לשם יחוד" שלפני הנחת תפילין: "ועל הראש נגד המח, שהנשמה שבמחתי עם שאר חושי וכוחותי, כולם יהיו משועבדים לעבודתו יתברך". כשבתוך הראש מונחים התפילין, כשהמח כולו משועבד לעבודתו יתברך - עמי הארץ רואים זאת ומתייראים.

מסופר על הרב מפוניבז' זצ"ל, שנסע פעם עם ה"חזון איש" זצ"ל במונית באחת הערים בארץ. בימים ההם עוד לא היה חשש כל כך גדול מנסיעה בשכונות ערביות, ואכן, בדרכם חלפו שני גדולי הדור באחת מן השכונות הללו. אלא שבדיוק אז טמנו כמה פרחים מארב למונית, והחלו לידות לעברו אבנים. הנהג חשש מאוד מפניהם, אבל ה"חזון איש" ביקש ממנו לעצור. הוא פתח את הדלת, ונהג המונית נזעק בבהלה: "הרב, הזהר נא, הרי הם עלולים לפגוע בכם". אולם החזון איש לא שמע לאזהרותיו, הוא יצא ונעמד מול הנערים הפוחזים, ומיד כשראו אותו - ברחו משם כולם כל עוד נפשם בם.

שמעתי מרבי אליקים שלזינגר מלונדון, שהיה מקרה עם בת ממשפחה חילונית שחפצה לחיות חיי תורה. היא הוטרדה בפנימייה של מוסד לבנות, והשלטונות ראו בכך ענין חמור מאוד, ממש כמו חטיפה, ממש כמו בפרשת יוס'לה שוכמכר הידוע.

במהלך החקירה, היו אמורים חוקרים להגיע לביתו של מרן החזון איש, כדי לחקור אותו בענין. הם חשדו בו שיש לו יד בכל הפרשה, וחשבו אפילו להאשים אותו בחטיפה.

סיפר רבי אליקים, שכאשר השוטרים היו בחוץ, הוא פנה אל החזון איש והודיעו על כך שהם שם.

אמר לו החזון איש: "צא ואמור להם שילכו מכאן". אולם רבי אליקים חשש מהם ואמר לחזון איש שהוא מפחד מפניהם. אמר לו החזון איש: "אתה מפחד, אבל אני לא מפחד". והוא בעצמו קם ויצא מביתו אל החצר.

ברגע שהם ראו אותו, לקחו השוטרים את רגליהם והסתלקו משם... פשוט ברחו מרוב פחד.

זהו זה. כך מתגשמת הברכה: "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך". וכדברי רבי אליעזר הגדול "אלו תפילין שבראש" שכשהתפילין בתוך הראש - הרואים מפחדים ומתייראים.

(יחי ראובן)

כתוב בספר 'כנסת דוד', ליקוט מדברי הרה"ק רבי דוד'ל טאלנער זי"ע, ע"פ דברי הגמ' בב"ק דף צב' מנא' הא מילתא דאמרי אינשי בתר עניא אזלא

עניותא', מהא דתנן במסכת ביכורים שהעשירים הביאו הביכורים בקלתות של כסף וזהב, והיו מחזירים להם הקלתות, אך העניים שהביאו בסלי נצרים קלופים, לקחו מהם אף את הסלים עם הביכורים, הרי שנמשכת העניות על העני.

וצריך עיון מדוע באמת הדין כן, ואם העשיר יביא הקלתות של זהב על מנת להשאירו, לא יקוהו ממנו, ואם העני יבכה שהוא רוצה את הסל בחזרה, לא יחזירוהו לו, מדוע הוא כן?

ותירץ רבי דוד'ל ע"פ מעשה שהיה איתו, כנודע שבניו של הרה"ק רבי מרדכי טשערנאבלער זי"ע היתה להם עבודה קדושה לנסוע על פני העיירות והכפרים לאסוף ממון לצדקה, ופעם אחת שלח רבי דוד'ל מודעה לעיירה אחת שבקרוב יבא לבקר שם לקבץ מעות צדקה. והיה שם מקורב אחד שהיה ממש עני ואביון, בשמוע שהרבי עתיד לבא, נתמלא שמחה וצהלה, והיה לו צער שאין לו מה ליתן לרבי, כששמעה אשתו את צערו, אמרה לו, אל תצטער, והרי לכן שלח הרבי להודיע כמה שבועות לפני כן, שיהיה לנו זמן לאסוף כמה פרוטות, ונתאמץ בכל יום להשאיר איזה פרוטה, כשיבא הרבי יהיה לנו מה לתת לו.

לעומת זאת היה עשיר מופלג באותה עיירה, כיון ששמע הבשורה שהרבי עתיד לבא העירה, נשבר לבו בקרבו, שהוא חייב לתת מתנת יד כפי כבודו לרבי, ואכן כך היה, כשנסעתי לשם, קבלתי מאותו עני מתנה זעירה בשמחה גדולה, ומאותו העשיר מתנה גדולה בלב קשה מאד. ומכיון שהייתי נצרך לאותם המעות עבור פדיון שבויים, לא יכלתי למנוע את עצמי לקבל אותו הסכום מידי העשיר, אך לא היתה לי הנאה כלל בקבלת המעות ממנו, הם דקרו בלבי כמסמרות, אלא שלא היתה לי ברירה וקבלתיים, לעומת זאת היתה לי נחת רוח גדולה מאד כשקבלתי הפרוטות מידי העני המאושר.

עפ"ו ביאר רבי דוד'ל ענין הסלים דמצות הביכורים, כי בזמן שהיה ביהמ"ק קיים, כיון שראה העני תאנה אחת שביכרה, התמלא שמחה גדולה שיזכה להביא מצות ביכורים לפני ה', שאינו בעל יכולת להשיא יתומות או לתרום ספר תורה, אבל תאנה אחת גם הוא יכול להביא, וכל הבית נתמלא שמחה, ולא ידע האין יביא הביכורים, אמרה לו אשתו, אני אקלע לך מסלי הערבות הקלופות, ונעשה כלי נאה להביא ביכורים לפני ה', איי כמה נחת רוח יהיה למעלה ממצוה זו. כ"כ הרבה לב נקלע יחד עם הערבות הקלופות, עד שהקב"ה אוהב את הסל הזה, כביכול אינו יכול לוותר על סל כזה. [ופעמים שמביא את הסל לבדו, אם נטמאו הביכורים, וכמ"ש אשתקד מדברי הג"מ רבי שאול קסטילניץ זצוק"ל]

לעומת זאת העשיר המופלג, כשנתבשר מפועליו שביכרו הפירות, החל להתאנה, אוף, שוב צריך לעלות לירושלים, הנה עתה כבר הייתי שם בחג השבועות. ומתחיל לחשוב באיזה כלי להכניס את הפירות. והוא נזכר ששנה שעברה כשעמד בשורה לפני הכהן, עמד לפניו עשיר מופלג מהעיר הגדולה, והכניס את הפירות בקערה של כסף טהור, עתה אני אראה להם מי אני, אני אביא קערת זהב, עין לא ראתה.

כשבא העשיר הזה לבית המקדש, אומר הקב"ה, איני יכול להסתכל על הקערה הזו, שלא הביאה אלא להראות לעמים והשרים את עשירותו, החזירו לו את זה מיד. כי כל לבבות דורש יהיה. (הגרמ"ר רייזמן תשע"ט)

ואמרת אליו הגדתי היום לה' אלקיך כי באתי אל הארץ אשר נשבע (כו, ג)

ענין הכרת הטוב נלמדת מפרשתנו כמו שכתב רש"י מהספרי "ואמרת אליו - שאינך כפי טובה".

בספר ציוני תורה מביא, ישנה שאלה מפורסמת, לפי דברי החינוך שכתב במצוה שלא לנקום וזה לשונו: "שלא לנקום, כלומר שנמנענו מלקחת נקמה מישראל. והענין הוא כגון ישראל שהרע או ציער לחבירו באחד מכל הדברים. מרשימי המצוה, שידע האדם ויתן אל לבו כי כל אשר יקרהו מטוב עד רע, הוא סיבה שתבוא עליו מאת השם ברוך הוא, ומיד האדם מיד איש אחיו לא יהיה דבר בלתי רצון השם ברוך הוא, על כן כשיצטער או יכאבהו אדם ידע בנפשו כי עוונותיו גרמו והשם יתברך גזר עליו בכך, ולא ישית מחשבותיו לנקום ממנו כי הוא אינו סיבת רעתו, כי העוון הוא המסבב, וכמו שאמר דוד עליו השלום (שמואל ב' ט"ז, י"א) הניחו לו ויקלל כי אמר לו השם יתברך, תלה הענין בחטאו ולא בשמעתי בן גרא. ועוד נמצא במצוה תועלת רב להשבית ריב ולהעביר המשטמות מלב בני אדם, ובהיות שלום בין אנשים יעשה השם שלום להם".

לפי דברי החינוך, צריך להבין למה חלה עלינו חובת הכרת הטוב כלפי האדם המטיב לנו? הרי הוא רק שליח להביא את הטובה? אלא, שיש לדעת שמידת "הכרת הטוב" היא מהדברים שאפשר להגיע איתם גבוה עד לרקיע. שהמסגל את נפשו להכיר טובה לחבירו על כל טובה וטובה שמקבל ממנו, הוא נוכח יותר ויותר בכל פרט קטן שהשני עושה בשבילו, ומודה לו.

מסופר (מובא באוצרות התורה) על מרן הסטייפלר זצ"ל שהיה נוהג פעמים רבות לנסוע לפתח תקוה ולבקר אצל אדם אחד זקן, כשנשאל מדוע עושה זאת ולא חס על זמנו? השיב: בצעירותי שלמדתי בישיבה, אותו אדם היה מעיר אותי בחצות אם הייתי נרדם וחייב אני לו הכרת הטוב...

וכן היה לו קביעות לנסוע אל אדם אחד שהיה לו יד בעלייתו לארץ ישראל בכל ערב ראש השנה, ולאחל לו שנה טובה, וכפי שידוע זמנו היה יקר לו יותר מכל הון שבעולם, ואע"פ כן עשה זאת משום שחייב הכרת הטוב אין ערכה פחות מזה...

ישנו סיפור פלאי בירושלמי (מסכת תרומות מד, ב) שיהודי אחד הזמין את הרב לאכול אצלו סעודה. בהגיע הרב לסעודה הופתע מאוד לראות שאת מי בחר היהודי להושיע על ידי הרב? לא פחות ולא יותר מאשר את... כלבו! הרב, שכמובן הרגיש מאוד מבוזה פנה אל היהודי ושאל אותו: וכי הזמנת אותי כדי לביישני? ענה לו היהודי: שהרב יבין אותי, כלב זה, אינו "סתם כלב"... מה הכוונה? מספר היהודי לרב: "אשתי נשארה בבית לבדה ובאו נכרים לתופסה, והכלב התנפל עליהם פצע אותם והבריח אותם, ובכך ניצלה. וכעת אני משלם "הכרת הטוב" לכלב, ומכבדו לשבת ע"י הרב. ע"כ.

ומאידך, המקשה את ליבו שלא להכיר בטובה שמקבל מחבירו יכול להתדרדר עד עמקי שאול של רשעות וכפיות טובה.

כמו שמספרים על אחד הצדיקים שעשה טובה לאיזה יהודי, ולאחר מכן שיגר לו אבן קטנה, שאל היהודי למה שלח לו אבן? ענהו, שכשתצצה לזרוק עלי אבן בעבור הטובה שיהיה לפחות אבן קטנה...

כמו"כ היה פעם איזה צדיק שהגיע לעיר אחת, וזרקו עליו אבן גדולה, אמר "איני מבין מי זרק ולמה זרק, שהרי איני זוכר שעשיתי לאחד מהעיר טובה גדולה כזאת..."

ישנו סיפור ידוע על עיריה מסויימת שהתגורר בה עני מרוד בשם "שמערל", שמערל זה, היה מקבץ נדבות ואוכל לחם חסד, עד שהתרגל רק לקבל מאחריים. ביום מן הימים פנה אליו יהודי אחד מתושבי המקום עם הצעה, וכך אמר לו: "אני מוכר כרטיסי הגרלה, ההגרלה נערכת פעם בחודש בעיר הגדולה, ואני משמש כנציג של "מפעל הפיס", קונים אצלי כרטיסים ואני מביא את הכרטיסים להגרלה הגדולה, אולי תנסה את מזלך ותקנה כרטיס במחיר 5 זלוטי, ואולי תזכה".

שמערל שהתרגל רק לקחת, כמובן לא הסכים לבזבז 5 זלוטי על זה. המוכר ריחם עליו ואמר לו "תראה שמערל, אני מוכן להלוות לך את ה-5 זלוטי, ונעשה הסכם כזה: אם לא תזכה, הכסף יהיה על חשבוננו ולא תצטרך להחזיר לי, ואם כן תזכה תחזיר לי את ה-5 זלוטי", לזה כבר הסכים שמערל.

אחרי חודש, נסע המוכר לעיר הגדולה, שם נערכה ההגרלה, וכמובן מי זכה? שמערל העני!

המוכר לקח את כל הכסף, ונסע בחזרה לעיריה, כשבליבו הוא חושב איזה "רעידת אדמה" הולכת להיות בעיריה כשיוודע דבר זכיתו של שמערל ה"עני". עד שהגיע המוכר אל העיר, כבר ירדה החשיכה, וכבר נהיה מאוחר בלילה. אולם, המוכר החליט שאינו יכול לחכות עם הבשורה עד מחר, וילך עתה בלילה לבשר לשמערל על הזכייה.

הימים היו ימי חורף, בחוף היה שלג וגשם וקור עז, המוכר השתרך לקצה העיריה לבקתתו של שמערל. הסתובב וחיפש עד שמצא את הבקתה העלובה, נקש בדת, ולא קיבל מענה, נקש שוב ושוב, יותר ויותר חזק, עד שלבסוף ענהו שמערל ושאל מה הוא רוצה, צעק לו המוכר "יש לי הודעה משמחת מאוד עבורך, אבל קודם כל תעשה טובה ותפתח את הדלת כי אני עומד לקפוא", שמערל לא זע ממקומו. המוכר מתחנן אליו שוב, והוא בשלו "אני יושן עכשיו!", צועק לו המוכר: "שמערל תדע לך שזוכית בהגרלה הגדולה!", כאן, כבר שמע את פסיעותיו של שמערל מתקרבות את הדלת. שמערל פותח את הדלת, ופונה אל המוכר בכעס: "אינך מתבייש? את הגביר של העיריה אתה מעיז להעיר באמצע הלילה?!!... הוא אשר דיברנו, שמי שאינו מכיר טובה לחבירו, מסוגל להגיע לכדי רשעות.

ה"חינוך", עצמו במצוות כיבוד אב ואם מאריך שאם אין אדם מכיר טובה להוריו שגידלוהו לטוב גם אינו מכיר טובה להקב"ה, וכמו שאמרו חז"ל (משנת ר"א פ"ז) "כל הכופר לשבתו של חבירו לטוב כופר בטובתו של הקב"ה".

והנה אחד היסודות בעבודת השם, הוא עניין הכרת הטוב שעל ידה מרגיש האדם חובה כלפי הקב"ה על כל טובותיו שבכל נשימה ונשימה וכל מה שמקבל ממנו ית' במתנת חנם, ואם יתברר אצל האדם עניין הכרת הטוב, ממילא ירגיש חובה בנפשו לעשות מצוות השי"ת וק"ו שלא לעבור עבירות ולהיות ח"ו כפוי טובה.

אשר על כן, באו חז"ל ואמרו, הן אמנם שכל מה שמגיע אליך הוא מאת השי"ת ולכן אין לראות בשליח גורם מסויים ולכן אסור ג"כ לנקום כנ"ל. אבל לעניין הטובה, אמת שהמטיב הוא רק שליח, אבל מוטלת עליך החובה להכיר לו טובה אך ורק כדי להכשיר את נפשך אתה, ובשביל לחדד אצלך את מידת הכרת הטוב, בכדי שיועיל לך בענייני עבודת השי"ת.

בזה מובן מאוד מה שמצאנו חובת הכרת הטוב כלפי דוממים, כמו שמצאנו אצל משה רבינו שלא הכה את הים, ונשאלת השאלה וכי הים מרגיש שגמלת לו רעה תחת טובה? אבל ביסוד הני"ל מובן שכל הסיבה הוא בשבילך ולא בשביל המיטיב לך.

נקודה נוספת שמתבארת בזה, הוא, שאין לתבוע מהשני שיכיר לך טובה על מה שהטבת עמו. ישנם אנשים שמטיבים לזולתם ויושבים ומצפים לגמול שכר, ובאם הלה אינו מטיבם כפי מחשבתם, באים בטענה שלא יהיה השני "כפוי טובה". ותביעה כזאת אינה מוצדקת בעליל. שכן מה שהגיע טובה לזולתם הוא בגלל שכך רצה הקב"ה, ויש לך להודות לד' שזוכית שיהיה לך חלק בזה ומגלגלין זכות ע"י זכאי, אבל מה שההוא מחוייב להכיר לך טובה זה חשבוננו הפרטי בלבד, וכאמור למעלה, שהרי לפי האמת יש לו להכיר טובה אך ורק להקב"ה ולא לשליח, אבל לעבודת עבודת השם שלו יש לו להכיר טובה למטיבים לו. וא"כ, כמו שאינך מתעניין בעבודת התפילה שלו ובלימוד התורה שלו, כיוון שאתה מבין שזה חשוב עליו שלא קשור אליך, באותה מידה אינך אמור להתעניין ב"הכרת הטוב" שלו.

(ציוני תורה)
יתן ה' את אויביך הקמים עליך נגפים לפניך (כח, ז)
נס ההצלה של יהודי מקנס

בהתגשמותה של ברכה זו ראו בני מקנס שבמרוקו, בזכותם בנס ובפלא שהתרחשו עבורם מן השמים, והוכיחו להם כי לא יטוש ה' עמו ונחלתו לא יעזוב.

כפי שמובא בהגדש"פ "אבותינו ספרו לנו":
צורף זהב היה באלכסנדריה, שהיה גם איש חסד וכן תורה. הוא גידל בביתו יתום כבן עשר, שאיבד את אביו ואת אמו בנסיבות טרגיות.

הצורף לימד את היתום את מלאכת הצורפות, ובלילות ישב ולמדו תורה, והלה עשה חיל בעמלו, עד שהפך לאיש תלמיד חכם ויודע ספר, ולצורף מומחה. אולם, כעבור שבע שנים, חש בעדינותו, בקינאת בני הצורף אליו, והחליט כי הוא מבוסס דיו, כדי לעמוד ברשות עצמו ולעזוב את בית מטיבו, ותוך זמן קצר שב למקנס, עיר הולדתו.

בבואו לשם מצא את העיר כולה נבוכה.

במקנס התגורר "סריף" שפירושו: 'חכם דת' ערבי, מצאצאי מוחמד, והיה האיש נכבד ונערץ על המוסלמים. במשך כל ימות השבוע נהג להתבודד במסגד, ובימי שישי, ימי השבתון שלהם, היה נעלם ואיננו, ורק לקראת הערב היה מתגלה לפתע בתוך ביתו, ומברך את כל נכבדי העיר.

למאמיניו סיפר, שמלאך בא ונטלו ל"מכה", שם הוא משתתף בתפילה המרכזית ב"כעבה", וזוכה להתגלות הנביא המדבר איתו פה אל פה.

בין המעריצים הרבים היה גם המלך, שהיה זוכה לשמוע מפיו תיאורים מדויקים ומפורטים אודות המתרחש במכה, כשהסריף מוסיף, כביכול, בשם הנביא, השמעות רבות על היהודים, שבמהלך השנים גרמו למלך להחליט על הטלת מיסים וארנונות, ענשים כבדים על כל מעשה קל, ולבסוף גם על גירוש של כל היהודים מעל פני הממלכה.

הצעיר הצורף, ששמו היה 'יצחק אבן לחסן', שמע על הגזירה הנוראה מיד עם בואו ועד מהרה נצנץ רעיון במוחו.

הוא הסתגר בחדרו ויצר שני עגילים מזהב טהור. שני העגילים היו עשויים מלאכת מחשבת ומשובצים באבני חן לתפארת, עין לא ראתה כיפיים.

לאחר מכן נטל יצחק עגיל אחד ועלה אל המלך להגישו כתשורה. המלך התפעל מאוד מן המתנה היפה והעניק את העגיל מתנה לאשתו המלכה. המלכה שהתלהבה גם היא מן המלאכה המיוחדת, העוותה לבסוף את פניה ואמרה: "מה אוכל לעשות בעגיל אחד? יש לי שתי אזניים, ועליך לרכוש עבורי גם את העגיל השני".

המלך שלח לקראת הצורף, וכשהלה הגיע אמר לו: "כעת אני מאמין לכל מה שאמר לי הסריף שלי אודותיכם... אתה סוחר מפולפל וערמומי, נתת לי עגיל אחד במתנה, כדי שאהיה חייב לקנות ממך בכסף מלא את העגיל השני".

התנצל הצורף: "אל נא יפיל עלי המלך אשמה. עגיל זה הוא עתיק יומין, ואין בעולם אמן שיעשה כדוגמתו. פעם כשהייתי ב'מכה' עם ידיד קרוב, הגיע צמד העגילים הלז אל ידינו ואנו שילמנו עליו מחיר עצום, חברי נטל עגיל אחד, ואני נטלתי את זה. אם ירצה המלך, אכתוב לשותפי השני שבמכה מכתב, והסריף, אשר פורח לשם בקפיצת הדרך מידי שבו, יוכל למסור לו את המכתב ולקבל את העגיל השני. ביום שישי בערב, לבטח כבר יהיה העגיל השני בידי המלכה".

המלך שמח על העצה, ובו במקום הורה לו לכתוב את המכתב, קרא לסריף ופקד עליו למסור את המכתב במכה ליהודי המיועד.

הסריף הבין כי הוא נפל בפח שטמן לו הצורף היהודי, אך כבר לא היה יכול לסגת... בלית ברירה נטל את המכתב, טמן אותו בין קפלי גלימתו, והבטיח למלך למלאות את השליחות.

הוא התחקה אחר עקבותיו של הצורף, ומיד כשנכנס הלה לביתו, מיהר לנקוש על דלת הבית, נפל לרגליו ושאל: "מה עוללת לי?".

"עמוד על רגליך" – השיב לו היהודי – "עשיתי לך בדיוק כפי שמגיע לך על מה שעוללת ליהודי המדינה, הלעטת את המלך בכובים, ואני אוכיה לו לעולם כולו כי רק שקר דיברת!".

הסריף יבב וביקש את רחמיו. "המלך יהרגני, וההמון יסקלני", מלמל בין בכי לבכי.

"ולך היו רחמים על כל ההמון שאתה התכוונת בזדון להשליכו מן הבית? וכי הרהרת אודות הסבל שיהיה על הזקנים והטף לעבור בגללך?" הטיח בו היהודי.

הסריף הבוכה הכה על ליבו, הביע את חרדתו והבטיח לתקן אשר עיוות. הצורף ביקש ממנו לרשום כתב הודאה בו הוא מצהיר כי כל דבריו שקר וכזב הם, וכי מעולם לא דאה למכה ולא פגש מלאך.

תחילה ניסה הסריף להתחמק מן העניין, אולם הצורף הודיע לו כי לא יעשה שימוש בכתב הודאה זה, אם יצליח לשכנע את המלך, לבטל את רוע הגזירה, ולשמע הדברים נעתר הסריף ורשם את המכתב.

הצורף נתן בידו את העגיל, ולאחר שהסריף הודה לו בשם כל הקדוש והיקר לו, כתב את כתב ההודאה וחתם עליו בחותמו האישי, פנה הלה והלך לדרכו. באותו יום שישי אחר הצהריים לשוב ממכה... כששב לבסוף, הודיע כי היה לו עניין דחוף להסדיר בשם המלך, ועד מהרה כבר הגיע לארמון המלוכה, כשהעגיל השני בידו, לשמחת המלך והמלכה.

"ומה אמר הנביא הפעם?" התעניין המלך, כשנרגע מעט.

"הפעם אמר לי כי לפני יומיים פגש בו אברהם העברי והפציר בו שייטיב עם בני העם היהודי, צאצאי יצחק בנו, ולכן הורה לי להורות לך, לבטל מיד את רוע הגזירה ולהיטיב להם ככל יכולתך".

המלך עשה זאת מיד – ויהודי מקנס נשמו לרווחה.

והיו בך לאות ולמופת (כח, מו)

בתוך הקללות מופיע פסוק זה, כדי לומר שגם באמצע המצבים הכי קשים רואים את יד' באותות ובמופתים.

מעשה כזה מובא בספר "בנאות דשא" (פרשת שמות) שכתב ששמעו בעצמו מבעל המעשה:

"את הסיפור הבא שמעתי מבעל המעשה עצמו, כאשר נקלעתי לסעודת הודי שערך בעיר פריז שבצרפת, בעבור נס פרטי שהיה לו בגיא ההריגה שבטרבלינקה.

היה זה בשלהי מלחמת עולם השנייה, כשכוחות הברית פלשו לשטחה של גרמניה, וימים ספורים נותרו לקץ המלחמה, שמשמעותה: שחרור מעט אסירי מחנות המוות שנותרו לפליטה.

מאן דהו, שזהותו אינה ידועה, פנה אל רב המרצחים שהיה אחראי על מחנה ההשמדה טרבלינקה, בהצעה, שיקבל ממנו הון עתק אם יענה לבקשתו, והיא: שבימים האחרונים שנותרו לפני שחרורם של האסירים היהודים, שיכלכל אותם במזון משובח ועשיר כיאות למזי רעב. כמובן שהרוצח הני"ל לא סירב להצעה מפתה זו, ונטל ממנו את כספו הרב.

והנה כבר באותו יום, לאחר הצהריים, הגיע משלוח של לחמניות טריות אל המחנה.

בעל המעשה שהיה אסיר באותו המחנה מספר, שניחוח הלחמניות הוציא אותם מאדישותם העמוקה שהיתה נחלתם. ובפרט כאשר נקראו כל האסירים להתייצב בתור ארוך לקבלת הלחמניה, שהיה נראה בעיניהם כחלום תענועים.

כך לא נותר זמן רב למחשבה, והחלוקה התחילה. ומתוך שק גדול נשלפו הלחמניות בזה אחר זה, כשקצין נאצי מפקח על החלוקה.

אני, כשעמדתי כמעט בסוף התור, מספר בעל המעשה: הייתי מאוד פסימי. ולא האמנתי שאכן אזכה לחמניה, מקוצר רוח. וה"אמונה" כבר הייתה ממני והלאה, ולא נותר בי אפי" שביב של תקווה, ובכל רגע שהתקרבותי קמעה בתורי, חלפה בי המחשבה שוודאי, עד שאגיע אל השק, הוא יתרוקן סופית מהלחמניות הגואלות.

והנה קרה הנס! קיבלתי גם אני לחמניה טריה וריחנית.

החלטתי שאשמור אותה לשעות הערב, כדי שסוף סוף אלך לישון עם קיבה מליאה, ולא מתוך רעב מציק. בשביל התענוג הזה כדאי לסבול עוד קצת.

המציאות החדשה נטעה בי מעט בטחון, ואחרי שקלול קצר, אמרתי בליבי: מה יקרה אם אעמוד בתור פעם נוספת ואתנגב ליטול עוד לחמניה? והרי אחד מן השניים! או שאפתס כגנב ואחטוף כדור בראשי, וממילא אין לי מה להפסיד. כי טוב מותי מחיי!

ואם אצליח, הרווחתי עוד לחמניה. ובלא מחשבה נוספת עשיתי מעשה וזכיתי בלחמניה נוספת.

הפעם חשתי שזו משהו במוחי, ושכלל זאת יש במי להאמין. אולי בכל זאת הקב"ה אוהב אותי. נטלתי את זוג הלחמניות והסתרתים בתוך חולצת הפיג'מה שהייתי לבוש בה. הפעם באופטימיות זהירה, נפניתי אל אחת הפינות כדי לאכול לחמניה אחת. בטרם התיישבתי על רצפת המחנה חשתי חבטה קשה על כתפי. ראיתי אותך! גנב! שתי לחמניות, הא! מיד תביא אותם בטרם אפרק את גוון.

כמונן שמסרתי אותן מיד לאכזרי זה. בתחילה חשבתי שזהו חייל נאצי, אך התברר לי שהנ"ל היה חייל רוסי שנפל בשבי הגרמני, ופשוט שדד אותי.

מאותו רגע שקעתי ביאוש ודכאון עמוק, ואמרתי בליבי: כי אנני מאמין יותר ואפסה כל תקותי. וכל מאווי היה למות! פשוט למות.

שבתי אל הדרגש הקשיח, כדי לנום את שנת הלילה, אך הפעם עצוב יותר ומיאוש יותר.

השחר הפציע, ומעט אור חדר אל הבלוק בו ישנתי. אם אפשר לקרוא לזה שינה, והיעירני משנתי. אך הפעם הזו היה שונה מתמיד. שקט תעשייתי אפף את הבלוק כולו. לא שאגות של חיות הטרף הנאציות, ולא אוושת השותפים שלי לבלוק.

קמתי לראות מקרוב יותר, והנה כולם עדיין לא מגלים סימני קימה, למרות השעה המאוחרת.

ניסיתי להעיר את שכני אך לשווא. אין קול ואין עונה. ניסיתי לנענע מעט בידי, אך חשתי שהן קרות ואינן מגיבות.

בדקתי אצל שאר השכנים, אך לפתע נגלה לפני מחזה נוראי. כל אנשי הבלוק שבקו חיים לכל חי.

מיד רצתי כאחוז אמוק אל עבר הבלוק השני, והנה גם שם כולם מתים. נפש חיה לא מתהלכת במחנה. לא אסיר ולא קצין נאצי.

מה קרה? שאלתי. האמריקאים כבר התקרבו למחנה וכל הנאצים ברחו. אבל למה מתו כולם? התברר לי לאחר מכן ע"י הצבא האמריקאי, כי כל הלחמניות היו מורעלות בידי השטן הגרמני הימלר ימ"ש.

למרות שקיבל תבין ותקילין, הוא לא היה מסוגל להשאיר יהודי חי.

אז בעצם, רק אנוכי נותרתי לבדי חי. ובאורח ספונטני נפלטו ממני המילים בצעקה אדירה שפילחה את דממת המוות.

"אני מאמין באמונה שלימה בהקב"ה".

ומני אז, בכל שנה עורך אני סעודת הודי' על הנס הגדול שעשה לי ה'.

(ציוני תורה)

התוכחה ותוצאתה

נהגו שלא לעלות לתורה לקריאת התוכחה ("מגן אברהם" קכח, ח בשם מהרי"ל) אלא בעל הקורא הוא המבכר תחילה וסוף ("משנה ברורה" שם, יז וב"באור הלכה" ד"ה בפסוקים), לפי ש"ברית כרותה לשפתים" (מועד קטן יח ע"א).

ויצוינו בענין זה דברי הגמרא (שבועות לו ע"א), שרב כהנא הקריא לפני רב יהודה דברי המשנה, שהאומר: "יככה ה'" (דברים כח, כב) זו היא אלא האמורה בתורה. אמר לו רב יהודה: "כנה". כלומר, אמור: יכה ה', שלא יתפרש שאתה אומר עלי, חלילה.

ובענין זה, נספר –

אברך פנה אל הגבאי בבית הכנסת "לדרמן" בבני ברק, וביקש עליה בשבת פרשת כי תבוא. יש לו יאהרציטי, יום זכרון לאביו.

השיבו הגבאי שנוצר מאוחר, יש כמה בר מצוות וכמה חיובים, ואין עליה פנויה.

אמר שמצדו מוכן הוא לעלות לקריאת התוכחה, אינו חושש. מקיים הוא בעליתו מצות כבוד אב, שבפרוש שנינו: מכבדו בחייו ומכבדו במוותו (קדושין לא ע"ב), ו"שומר מצוה לא ידע דבר רע" (קהלת ח, ה). [וידועים דברי ה"נודע ביהודה" (קמא, אבן העזר י) שמוטר ליבם אשה שמתו כל בעליה, "קטלנית", כי "שומר מצוה לא ידע דבר רע".]

אמר הגבאי: "נשאל את הרב".

שאל את הגאון רבי חיים קנייבסקי (שליט"א) [צוק"ל], שאמר: "בשום פנים ואופן", ולא העלוהו.

לאחר התפילה, נשאל: מדוע היה כה נחרץ? הרי זו באמת מצות כבוד אב. ואם הלה אינו חושש, מדוע נחשוש עבורו!

ענה: משום מעשה שהיה. וסיפר –

אברך בן תורה נזכר בשעתו שיש לו יאהרציטי אחר אביו, וכבר נקבעו כל העליות, והסכים לעלות לתוכחה. אמר שאינו מקפיד, ולא יקפידו עמו. שאלו את אבי, [הסטייפלר] זצ"ל. והסכים.

כעבור זמן, הודיעוהו שדודו נפטר בארצות הברית, ובהיותו עירי הוריש לו את כל הוננו.

טס לארצות הברית, והתברר שמדובר בנכסים רבים והשקעות מסועפות.

זכה ליועצים מהימנים שהדריכוהו ועזרוהו להתמצא בסבך ולהשתלט על המכובדים העסקיים. נשאב לעולם העסקים ועשה בו חיל. העביר את משפחתו לבורו פארק והיה לנגיד תומך תורה ביד רחבה, השיא צאצאיו בהרחבה והמשיכו לשקוד על שערי תורה בלא טרדה.

לימים ביקר בארץ הקודש, ונכנס אל אבי. מסר לו סכום גדול לתמיכה בלומדי תורה, והעיר שברוך השם, לא ארע לו דבר מעליתו לתוכחה. אדרבה, מצות כבוד אב עמדה לו, והתעשר עושר רב.

שמע אבי, וכל גופו הזדעזע: "ואז רעדט איהר, מה אתם מדברים! התוכחה לא השפיעה!"

הרי לפניך הייתם בן תורה, ועכשיו אתם בעל הבית, סוחר פשוט!"

לכן, סיכם רבי חיים, לא הסכמת... (והגדת)

החלב והפרה

עלי לדאוג לשבעה כוללי אברכים, ובהם מאות בני תורה הממיתים עצמם באהלה. שוחחתי עם גביר בארצות הברית, והתחמק באמרו שעליו לתמוך בישיבות שבארצות הברית, בגדר "עניי עירך קודמין" (יורה דעה רנא, ג).

כלומר, שהלא דברים קל וחומר: אם להם אינו נותן, לי על אחת כמה וכמה!

אמרתי, שהפוסקים דנים, שיתכן ועניי ארץ ישראל קודמים לעניי עירו (יעוין חתם סופר חושן משפט יב, ולקוטי חת"ס ט), כי "לציון יאמר איש ואיש יולד בה" (תהלים פז, ה), כל ישראל נחשבים בני הארץ הקדושה. אבל לתורת ארץ

ישראל ודאי יש קדימה, שהרי אין תורה כתורתה ולא חכמה כחכמתה (בראשית רבה טז, ד) ואוירה מחכים (בבא בתרא קנח ע"ב), ולכן בני ארץ ישראל עדיפים (תוספות פסחים נא ע"א). ואמרו (במדרש שם) שזהו שנאמר

שהיא "ארץ זבת חלב ודבש" (ויקרא כ, כד), שנובעת היא חדושי תורה מתוקים מחלב ומדבש, כמו שנאמר: "דבש וחלב תחת לשונך" (שיר השירים ד, יא).

והיודעים אתם מה ענה לי?!

חוצפה שכזו!

אמר: "אמת שתורת ארץ ישראל משולה לחלב –

אבל הפרות הן כאן, באמריקה!"...

ענית: "אשרי מי שידוע מה תפקידו לכן אני כאן, כדי לחלוב אותן!"

וכבר אמרו (פסחים ק"ב ע"א), שיותר משהעגל רוצה לינוק הפרה רוצה להניק –
התברר, שלא הפרה הזו...
"מה אומר לכם", השמיע את הפתגם השגור, "העסקים אינם מלבלבים בזמן
האחרון!"

מצא את הכתובת. באמת, איני צוחק. אני מומחה בשיקום עסקים צולעים.
בידי אמצעים בדוקים ומנוסים. והעצות, חיינם. לקיים מצות: "כי ימוך אחיך
ומטה ידו עמך, והחזקת בו" (ויקרא כה, לה).
אמרת לי: "תביא גמרא, מסכת עבודה זרה".

לבני ארץ ישראל יש מה ללמוד מיהודי ארצות הברית. בארץ ישראל ארון
הספרים נמצא בטרקלין, פרוץ לרוחה. לא כך שומרים אוצר. שם, באמריקה,
אין בטרקלין אלא מזנון ותצוגת כלי כסף. הספרים שמורים בחדר פנימי, שלא
תשלוט בהם עין הרע. יש לי חשד שגם עין סתם לא שולטת בהם.

הגמרא הובאה, ופתחתי בדף יט עמוד ב', הצבעתי, וקראתי: "אמר רבי יהושע
בן לוי, דבר זה כתוב בתורה ושנוי בנביאים משולש בכתובים, כל העוסק
בתורה נכסיו מצליחים.

כתוב בתורה, שנאמר: "ושמרתם את דברי הברית הזאת ועשיתם אתם, למען
תשכילו את כל אשר תעשו" (דברים כט, ח).

שנוי בנביאים, שנאמר: "לא ימוש ספר התורה הזה מפייך והגית בו יומם ולילה
למען תשמר לעשות ככל הכתוב בו, כי אז תצליח את דרכך ואז תשכיל"
(יהושע א, ח).

משולש בכתובים, ככתוב: "כי אם תורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה,
וכל אשר יעשה יצליח" (תהלים א, ב-ג)!

ראיתי שהתאכזב. הוא מחפש עצות מעשיות.
אמרת: "אז תביא מסכת ברכות".

אסף את המסכת האחת והביא את השניה. אח, תענוג לפתוח מסכת חדשה.
פתחתי בדף לה עמוד ב'. הצבעתי ואמרת: בוא נלמד שתי מימרות סמוכות,
ונעיין בשייכותן אהדי.

המימרה הראשונה: "בוא וראה שלא כדורת הראשונים דורות האחרונים.
דורות הראשונים עשו תורתם קבע ומלאכתם עראי, זו וזו נתקימה בידם.
דורות האחרונים שעשו מלאכתם קבע ותורתם עראי, זו וזו לא נתקימה
בידם".

ומיד לאחר מכן, המימרה השנייה: "בוא וראה שלא כדורת הראשונים דורות
האחרונים. דורות הראשונים היו מכניסים פרותיהם דרך שער הבית כדי
לחייב במעשר, דורות אחרונים מכניסים תבואתם דרך גגות כדי לפטרם מן
המעשר" [באכילת עראי]

מה הקשר בין שתי המימרות?
אומר לך –

הדורות הראשונים עשו תורתם קבע, לכן התקימה בידם, ואף מלאכתם
התברכה. שכן פרש הרע"ב במשנת "כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו
עול דרך ארץ" (אבות פ"ג מ"ה). אבל דורות האחרונים שעשו מלאכתם קבע,
לא שרתה בה התברכה.

אבל מדוע לא תשרה הברכה במלאכתם, אולי עושים הם מלאכתם קבע כי
הם תומכי תורה, ונאמר: "שמח זבולך בצאתך" (דברים לג, יח), הצלח בצאתך
לסחורה (רש"י) אם כונתך להחזקת יששכר באהלי!

אבל, הן עניינו הרואות שמכניסים הם תבואתם דרך גגות, כדי שלא יצטרכו
לעשרה ולהתחלק בה עם הכהנים והעניים. ואיך ירצו שבגינם תשרה הברכה
ביבולם!

"פרוש נאה", החמיא, והחזיר את הגמרא לכלאה...
ונתן?

איפה!
אם לא זיכיתי בתמיכה בתורה, זיכיתי בדברי תורה. והלואי ובגינם יצליחו
נכסיו!

תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה (כח, מז)
בסוף הפרשה, מסבירה התורה על מה מגיעות אותם מאה קללות חסר שתיים,
שמנויות בפרשה: תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל.

שאלת השאלה – איפה כתוב בתורה, שצריכים לקיים מצוות בשמחה???

אומרת הגמרא {מסכת מגילה לא, ב} - תניא ר' שמעון בן אלעזר אומר עזרא תיקן
להן לישראל שיהו קורין קללות שבתורת כהנים קודם עצרת, ושבתורה תורה
קודם ר"ה מאי טעמא אמר אביי ואיתימא ריש לקיש כדי שתכלה השנה וקללותיה.

תיפתחו ספר נחמיה {פרק ח}, שם מסופר שעזרא הסופר – בעצמו – הוציא את
כל עם ישראל לרחוב, הוציא ספר תורה וקרא לפניהם קללות בראש השנה!

אנשים מפחדים מכל זיו של מנהג בראש השנה – תפוח בדבש ... וגזר גמדי ...
ורוביא ... וסילקא ... וכתרי – לסימנה טבא!!! אם לא מצליחים להשיג ראש של
כבש – "זהו, הלכה השנה!!!"

שמעתי היום אחד אומר לחבר שלו: "תשמע, לא היה ריאות באטליז היום – אולי
אתה יודע מאיפה משיגים?" – חשבתי שהוא צריך לעבור השתלה
"בשביל מה אתה צריך ריאות?", שאל אותו השני.

"ראש השנה בלי ריאות, השתגעתי???" – מכאן למדתי מנהג חדש בס"ד.
לפני שנתיים, הביא לי אחד התלמידים קופסת סרדינים – "כבוד הרב, קח שיהיה
לך לראש השנה!"

"למה זה?!", שאלתי אותו.
"לפני שתאכל תגיד: יהי רצון שיסור הדין = סר-דין" - כל אחד והמנהגים שלו ...

תשמעו סיפור אחרון – מהו כוחו של מנהג:
לפני כמה שנים, ערב ראש השנה, נכנסתי לחנות ירקות כדי לקנות משהו –
פתאום אני רואה אברך שנכנס בריצה לחנות,
כולו מתנשף - "מה קרה, ערב ראש השנה יש לך זמן לעשות ג'וינג?!", שאלתי
אותו.

"לא ג'וינג, אני חייב אננס!"
"בשביל מה אננס?!", שאלתי.

"אצלו במשפחה זה מנהג לאכל אננס בראש השנה, ושכחתי לקנות!"
הוא ניגש למוכר – "תגיד, יש לך אננס???"

"כן"
"כמה עולה?"

"50 ₪!" [50 לפני עשר שנים, היה המון כסף!]
שאלתי אותו: "מה המנהג באננס?"

אמר לי: "אומרת הגמרא {מסכת ברכות נו, א} - הריאה הונא בחלום {דהיינו נ'
אחת} נס נעשה לו חנינא חנינא יוחנן {דהיינו שתי נ"נים} נסי נסים נעשו לו, לכן
אנחנו אוכלים אננס – שיהי רצון שנסי נסים יעשו לנו!"

כמעט שכנע אותי לקנות אננס ... בזמן שהוא שקל את הדברים, חשבתי עם
עצמי ... ואז אמרתי לו: "תשמע חביבי, יש לי בשבילך פתרון – צלצל עכשיו לקופת
העיר, ותתרום 47 ₪!"
"למה?!"

"מצאתי לך פתרון שעולה 2 ₪ ולא 50 ₪!"
"מה עולה 2???"

"ב – 2 – אתה קונה בננה – גם בזה יש לך שתי נ"נים!"
נחזור לעזרא הסופר:

לאחר שעזרא קורא להם את הקללות בראש השנה, אומר הנביא {נחמיה ח, ט}
ויאמר נחמיה הוא התרשאת ועזרא הכהן הספר והלויים המבינים את העם לכל העם
היום קדש הוא לה' אלהיכם אל תתאבלו ואל תבכו כי בוכים כל העם כשמעם את
דברי התורה: {י} ויאמר להם לכו אכלו משמנים ושנו ממתקים ושלחו מנות לאין
נכון לו כי קדוש היום לאדנינו ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם.

נשאלת השאלה – מה רצה עזרא הסופר להשיג, בקריאת הקללות בראש השנה?
אם הוא רצה להשיג ריאת ה' – הוא השיג, שהרי כולם בכו. אבל פתאום בא נחמיה
ואומר: "חבר'ה לא לבכות, היום זה יום של שמחה!"
אם זה יום של שמחה, בשביל מה הוא הפחיד אותם!

אומרת המשנה {מסכת אבות פ"ה, כ"ג} - בן הא אומר, לפום צערא אגרא.
נשאלת השאלה – מה פירוש הדבר "לפום צערא אגרא"? כמובן שאדם שעמל
קשה על עשיית מצוה, מקבל שכר:

יש אדם שעושה סוכה בחמש דק' – יש לו פרגולה ומעליה יש לו סוכך – הוא
בסכ"ה לוחץ לחיצה בשלט, והסוכך מתקפל. הוא שם רק מחצלות – ויש לו סוכה!
מצד שני, יש לו שכן 'תפרן' – לוקח לו חמש שעות להכין את הסוכה – יש לו
קרשים על הגג ... מסמרים ... חבלים... על הקרשים יש לו מספרים – אחד נכנס
עם שתיים ושלוש נכנס בארבע – דופק עד שתיים וחצי בלילה – השכן שלו כבר קם
לשחרית והוא עוד דופק

אם ככה, אחד עבד על הסוכה חמש דק', ואחד עבד על הסוכה חמש שעות. באים
חז"ל ואומרים: "לפום צערא אגרא" – לפי גודל הצער שהיה לו בעשיית המצוה,
הוא יקבל שכר.

נשאלת השאלה – מדוע מתן השכר, נקבע לפי הצער שבמצוה?
הזמנת ארון אצל נגר. קבעתם מחיר של 4,000 ₪ - חתמתם חוזה. לאחר שבוע הוא
מביא את הארון: "סליחה, אבל 4,000 ₪ לא בא בחשבון – תן לי 4,500 ₪!"

"למה 4,500 ₪?"
"כשדפקתי את המסמרים, נדפקו לי גם האצבעות!"

"עסק שלי!?" מצדי תיקח ערבי שידפוק את האצבעות – מזה מענין אותי?!"
אדם הזמין חליפה – 1,000 ₪, מגיע לקחת אותה, אומר לו החייט: "1,050 ₪!"

"למה 1,050 ₪, סגרנו על 1,000 ₪!"
"כשתפרתי לך את החליפה, נדקרתי מהמוחט!"

נשאלת השאלה – איזה מין דבר זה - ממתי התעריף נקבע, לפי המכות והדקירות
שבן אדם מקבל? איפה מצאנו מושג כזה, שהשכר משולם לפי "לפום צערא
אגרא"?

אומר לנו ר' יצחק הוטנר - לקב"ה יש פרמטר של בדיקה, עד כמה האדם מחבב
את המצוות. "לפום צערא אגרא" זה לא רק השכר על קיומה של מצוה, אלא זהו
גם הפרמטר של הקב"ה לבדוק, עד כמה האדם אוהב את המצוות!

אומר הקב"ה: "איך אני אדע עד כמה אתה אוהב את המצוות? ככל שתתאמץ
יתר בעשייתן, ככה אני אדע שאתה אוהב יותר את המצוות!"

אדם חוזר מהעבודה – נכנס להתקלח. הוא יורד לבית הכנסת, להתפלל תפילת
מנחה – אין מנין! הבית כנסת הקרוב ביותר שיש בו מנחה עכשיו, נמצא במרחק
של חצי שעה הליכה – "איך אני אלך עכשיו חצי שעה בחום הזה – עכשיו

התקלחתיה?! אני יודע מה לעשות – יש לי בבית תמונה של הכותל המערבי – יש שם בדיוק תשעה אנשים – אני אשלים להם מניין! – ברוך ה', יש לו פתרון אומר הקב"ה: "זאת נק' המבחן!"

אדם אחר, באותה סיטואציה, הולך חצי שעה ברגל – מגיע במצב נוזלי – מתפלל מנחה וערבית וחוזר הביתה!

לקב"ה יש עכשיו פרמטר חדש, למדוד באיזה מצב נמצא האדם בעשיית המצוות :

אם אתה מתאמץ בקיום המצוות – הלכת חצי שעה ברגל והגעת במצב נוזלי – לא רק שתקבל על זה שכר – אלא גם אם תתפלל מעכשיו ליד הבית, תקבל שכר 'חדש' כאילו הלכת חצי שעה בחום – כי הוכחת שאתה מוכן להצטער בעשיית המצוות!

אומר לנו ר' יצחק הוטנר – כמו שמצינו "לפום צערא אגרא", מצינו את אותו הדבר במצות השמחה:

אומר הקב"ה: "אני רוצה לבדוק: כשאתה עושה מצוות – אתה עושה אותם בשמחה או בכפייה?"

יש אדם שמגיע לבית הכנסת, כי לא נעים לו מהילדים שלו – הוא עושה מצוות, כי כך צריך – לא תראה עליו את השמחה בעשיית המצוה: "ברוך ה' זכיתי לקיים מצוה!"

אם ככה, אין מצוה לשמוח בעשיית המצוות, אלא אומר הקב"ה: "אני רוצה לראות עד כמה אתה נהנה מקיום המצוות שלי! כמה טוב לך שאתה עובד אותי!" – זהו פרמטר של הקב"ה, לבדוק עד כמה האדם אוהב אותו.

בא הספר דעת חיים [לגאון ר' חיים וואלקין – מאמר 'בנים ו'עבדים'] ואומר רעיון נפלא:

בתפילת ר"ה מצלין, "היום הרת עולם וכו', אם כבנים אם כעבדים". ויש להתבונן בשתי בחינות אלו דבנים ועבדים, מהו המכוון בכל אחת מהם, ומהו שורש ההבדל אשר ביניהם. עוד צ"ב, דהנה בהמשך בעיני, "אם כבנים, רחמנו כרחם אב על בנים. ואם כעבדים, עינינו בך תלויות עד שתחננו ותוציא לאור משפטנו". והמתבונן ימצא שוני מהותי בדרך הבקשה, דהנה בחינת ה'בנים' גוררת בעקבותיה בקשה גמורה – כמעט דרישה, של רחמים – "אם כבנים רחמנו כרחם אב על בנים", ואילו בחינת ה'עבדים' לעומתה מביאה בעקבותיה רק בקשה נסתרת, הנראית יותר כתחינה ובכיה – "ואם כעבדים עינינו לך תלויות". וצ"ב מה הסיבה לכך.

אכן מעיון בדברי חז"ל עולה, כי שתי בחינות אלו מופיעות כבר בדבריהם. בגמ' מס' בבא בתרא [י, א] איתא: "הו"ו שאלה ששאל טורנוסרופוס הרשע את ר"ע, אם אלוקים אוהב עניים הוא, מפני מה אינו מפרנסם. א"ל כדי שניצולו אנו בהן מדינה של גיהנם. א"ל אדרבה זו שמחייבתן גיהנם, אמשול לך משל למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שכעס על עבדו וחבשו בבית האסורים וצוה שלא להאכילו ולא להשקותו והלך אדם אחד והאכילו והשקהו, כששמע המלך לא כועס עליו. ואתם קרויים עבדים, שנאמר [ויקרא כה, ה] "כי לי בני ישראל עבדים". א"ל ר"ע: אמשול לך משל למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שכעס על בנו וחבשו בבית האסורים וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו והלך אדם אחד והאכילו והשקהו, כששמע המלך לא דורון משגר לו, ואנן קרויים בנים, שנאמר [דברים יד, א] "בנים אתם לה' אלוקים". ומסיקה הגמ': "א"ל (טורנוסרופוס) אתם קרויים בנים, וקרויים עבדים. בזמן שאתם עושים רצונו של מקום אתם קרויים בנים, ובזמן שאין אתם עושים רצונו של מקום אתם קרויים עבדים".

אבחנה זו – של בן לעומת עבד, מופיעה גם – אם כי בהקשר שונה מעט – בברכות (לד, ב): "מעשה בר' חנינא בן דוסא שהלך ללמוד תורה אצל ר' יוחנן בן זכאי וחלה בנו של ריב"ז. א"ל חנינא בני בקש עליו רחמים ויחיה, הניח ראשו בין ברכיו ובקש עליו רחמים ויחיה. אמר ריב"ז אלמלי הטיח בן זכאי את ראשו בין ברכיו כל היום, כולו לא היה משגיחים עליו, אמרה לו אשתו: וכי חנינא גדול ממך. אמר לה: היום אלא הוא דומה כעבד לפני המלך ואני דומה כשר לפני המלך". וברש"י על אתר, פ"י מהו עבד: "בן בית נכנס ויוצא שלא ברשות". חזינן א"כ, בחינת 'עבד' (לעומת 'שר') מהי, רגיל הוא בבית המלך ובא בפניו בכל עת ובכל שעה, ולכן אף בשעת חרון אף יכול הוא להיכנס ולבוא אצלו.

אכן לעומת זאת איתא בחז"ל {תענית י"ט, א}: {א} מעשה שאמרו לו לחוני המעגל בזמן שנעצרו הגשמים: "התפלל שירדו גשמים", אמר להם: "צאו והכניסו את התנור פסחים [שהוכנו לצלות בהם את קרבנות הפסח] בשביל שלא ימוקו בשביל שלא יתמוססו בגשמים. התפלל חוני ולא ירדו גשמים. מה עשה? עג עוגה צר על גבי האדמה צורת יגול ועמד בתוכה ואמר לפניו: 'רבש"ע, בניך שמו פניהם עלי כלומר, יבקשו ממני להתפלל על הגשם, מפני שאני כבן בית לפניך. נשבע אני בשמן הגדול שאני זה מתפלל על שאתם על בניך ותורידו גשם'. ונשבעתי גשמים מנטפין, אמר חוני: לא כך (גשמים כאלו) שאלתי, אלא גשמי בורות שיחין ומערות גשמים בשפע, שימלאו את כל סוגי החפירות שאוגרים בהן מי גשמים. התחילו הגשמים לירד בזעף ככעס ובכוח, אמר חוני: לא כך שאלתי אלא גשמי רצון, ברכה ונדבה (כלומר בעין יפה ובנחת). לאחר דברם אלו ירדו גשמים כתיקנן באופן רגיל עד שיצאו ישראל מירושלים שהוצפה במים להר הבית הגבוה יותר מפני הגשמים המרובים. באו העם ואמרו לו: כשם שהתפללת עליהם על הגשמים שירדו, כך התפלל שילכו להן וכו' שלח לו שמעון בן שטח לחוני דברים אלו: אלמלא חוני אתה גוזרני עליך נידוי מפני שהטרכת דברים כלפי מעלה ואמרת לפני ה' פעמיים: "לא כך שאלתי", והי זה מזלזל בכבוד שמים, והמזלזל בכבוד לפני יש לנדונו, אבל מה אעשה לך שאתה מתחטא חוטא ומתנהג שלא כהוגן לפני המקום במה שאתה תובע גשמים בתקיפות ועושה לך רצונך כבן שהוא מתחטא על אביו תובע צרכיו בתוקף ועושה לו רצונו", ושם {כג, א} הוסיף: "אבל מה אעשה

לך שאתה מתחטא לפני המקום במה שאתה תובע גשמים בתקיפות ועושה לך הקב"ה רצונך כבן שמתחטא על אביו ועושה לו רצונו ואומר לו: אבא הוליכני למרחץ לרחצני בחמין; שטפני בצונן; תן לי אגוזים, שקדים ואפרסקים ורימונים ונותן לו אביו את כל בקשותיו, ועליך הכתוב אומר {משלי כג כה} "ישמח אביו ואמר ותגל יולדתך"...

אם ככה, מה ההבדל בין 'בן' ל'עבד'?

האבא אומר לבנו: "מוישל'ה, תעשה טובה תכין לי כוס תה" – מוישל'ה הולך ומכין לאבא שלו כוס תה. אבל הוא מוסיף לכוס תה גם שתי עוגיות.

"מוישל'ה, אבא ביקש רק תה – בלי עוגיות!"

"כן, אבל כשאבא מבקש תה – הוא מתכוון גם לעוגיות!" – לכן יש רגישות כלפי האבא. כשהוא ממלא את בקשתו, הוא עושה את זה מכל הלב!

לא כך אצל העבד – כשהאדון מבקש ממנו להביא לו כוס תה – הוא מביא לו כוס תה בלבד! הוא לא מוסיף שום דבר מעצמו! – "מה שאדון אמר, כך אני עושה".

אם ככה, מה ההבדל בין 'בן' ל'עבד'?

הבן חושב איך להיטיב עם האבא. לעומתו העבד, חושב איך לעשות את ציווי אדונו – וכלום לא יותר!

אם ככה, בא הקב"ה בהנהגה של 'מידה כנגד מידה' ואומר: "רבותי, יש בשמים הנהגה של 'בן' ויש הנהגה של 'עבד'"

יש בן אדם שעושה בדיוק מה שאומרים לו – לא מוסיף שום דבר! – זו הנהגה של 'עבד'. לעומתו, יש בן אדם שתמיד מחפש כיצד להיטיב עם הקב"ה – כל הזמן מחפש איך לתת עוד – "אני אוהב אותך אבא!" – לזה יש בשמים הנהגה של בן!

אם אלה הדברים בס"ד, נוכל עכשיו להבין מה מונח כאן בדברי רבותינו:

אומר לנו הרמב"ם – להיות בשמחה, זו מצוה ואף דבר גדול מאוד. ומי שלא מקיים את המצוות בשמחה, ראוי להיפגע ממנו.

אין ציווי לעשות את המצוות בשמחה. אבל השמחה מהווה פרמטר, עד כמה אתה אוהב את הקב"ה!

ישאל השואל – על מה יש לנו 98 קללות בתורה – מה כבר עשינו???

אומר לנו הרמב"ם – אני אומר לך מה עשית – {דברים כח-מז} תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב. ואז מה?

ואז אתה מקבל דין של 'עבד' – בדיוק כמו שמגיע לך!!!

אומר לנו הקב"ה – אתם יודעים איך תחסכו מעצמכם את כל 98 הקללות?! אם תעבדו אותי בשמחה, ואז תקבלו הנהגה של בנים – "אם כבנים, רחמנו כרחם אב על בנים!" – אין 98 קללות – לא בגלל שלא מגיע – מגיע, אבל האבא מרחם על הילדים!

הולך עזרא הסופר ומוציא ספר תורה בראש השנה וקורא בו את הקללות – כולם רועדים מפחד ומתחילים לבכות!

אומר להם עזרא: "לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדנינו ואל תעצבו כי בהיא מעוזם" – אתם רוצים להינצל מ – 98 קללות?! תבטחו ב- חדות ה' – תעשו מצוות בשמחה, ואז תינצלו!

(ברוך שאמר)

השקיפה ממעון קדשך

הארכנו אתמול בהא דנתחדש בדברי הרמב"ם והחינוך שלאחר שמודה ומשבח ומהלל במקרא ביכורים, צריך להתפלל על התמדת הטובה. וביאר הכלי חמדה שמקור הדברים במדרש תנחומא שלאחר שהאדם מקיים מצוה יש לו כח לבקש רחמים על עצמו ועל כל ישראל ולבקש 'השקיפה ממעון קדשך מן השמים', אע"פ שזה הפסוק מדבר במצות ביודי מעשרות, כך הוא בכל מצוה, וזה שכתוב במקרא ביכורים 'ההשתחוית' שהוא לשון תפילה, שלאחר ההודאה יש להתפלל. ו'סמכו ענין לו' שנוסח התפילה הוא כתפילה ויודי מעשרות 'השקיפה'. ומסיק דיוכל להתפלל מעומקא דלבא כלשונו ולאו דוקא בזה הלשון

ונתבאר בארוכה ע"פ דברי הטור והאב"ע ובמאור ושמש שכשאדם מודה ואינו ממשיך לבקש נפסק השפע, כמו שנאמר בלאה 'ותעמוד מלדת'. וכן אמרו רבוה"ק [הרבי החוזה מלובלין וכן אי' ברמתיים צופים בשם הרבי רבי בונים] שיהא אדם רגיל לבקש על המשכת הישועה לאחר ההודאה. ונתבאר שלא כהודאה לבשר ודם שאין ממשיכים לבקש, כהודאה להקב"ה שצריכים דווקא להמשיך לבקש. כי ההודאה לבשר ודם הוא רק הכרת הטוב על מה שכבר נתן, ואין זו הכרה על מה שהוא עתיד לקבל ממנו, שהרי הוא מוגבל, הן הנותן והן המקבל. משא"כ אצלו יתברך עבודת ההודאה היא הכרה שהוא הכל, ולא רק על ההטבה העכשוית שהרי א"כ היה צריך להודות רבבות פעמים על כל נשימה, אלא שהיא הכרה שהכל בידו, וממילא תיכף ומיד שהוא מודה ומהלל, אם אינו ממשיך לבקש, הרי הוא כמחשב להסתדר מכאן והלאה לבדו, לאחר שיצא מחליו הוא מסתדר לבד ח"ו, לכן יש לבקש מהקב"ה שיתמיד השפע, ואין זה חסרון בהודאה במה שמבקש, כבבשר ודם, אדרבה זהו שלימות ההכרה שאין אנו יכולים כלום לבד, כי צריכים את השי"ת הן כשלא הולך כסדר והן כשהולך כסדר.

ותחילה נוסף דוגמא נאה לענין שלימות ההודאה ע"י המשך הבקשה, כפי מה ששמעתי מאחותי תחי' בשם המורה תליט"א, דאי' בגמ' יבמות שרבי עקיבא היה בתחילת מ' שנה עם הארץ ואשתו רחל נישאה אליו אדעתא דילך

לישיבה ללמוד תורה, ובתחילה היה לבו סגור מלהבין בתורה"ק, והלך לישיבה ללמוד א' ב', כמבואר באדר"ג, והיה צריך הרבה חיזוק והתחזק ממים ששחקו האבנים, וכך גדל והצליח וגם עשה פרי, וכמסופר בגמ' נדרים שרבי עקיבא עלה ללמוד וללמד עד שזכה שהיו לו י"ב אלף תלמידים והחליט לשוב לביתו, לאחר שלא היה בבית י"ב שנה, וכשבא סמוך לביתו שמע איש אחד שואל את אשתו היתכן שבעלך אינו בא לבקר בבית זה י"ב שנה, וענתה אותה הצדקת 'אם היה שומע בקולי היה נשאר בישיבה ללמוד תורה עוד י"ב שנה' וכך יהיה גדול בתורה [כמבואר בתוס' ובר"ן בנדרים שאין זה בגדר 'פותחין בנולד' אם יהיה ת"ח, כי רגילות הוא שהמתמיד בתורה נעשה אדם גודל] וחזר רע"ק לישיבה ולמד עוד י"ב שנה. ונודע שאלת העולם מה לו לרע"ק לשוב לישיבה, אם כבר הגיע סמוך לביתו, היה לו להכנס לכמה דקות לומר שלום בביתו ולחזור לישיבה. ואומרים בשם רבי חיים שמואלביץ או בשם קודמים לו, שיי"ב ויי"ב אינו כ"ד. כי צריכים כ"ד שנה רצופים.

וזאת המורה הנ"ל אמרה תשובה אחרת מאד אמיתית, לב יודע מרת נפשו כמה אמתי יש בזה. כי רבי עקיבא עזב את הבית לפני י"ב שנה בלב אטום סתום וחתום, אין לשער ולתאר כמה תפילות שפכה אותה צדקת שיפתח השי"ת את לב בעלה בהבנת התורה"ק, והיא ידעה היטב כמה ישועה בעלה צריך, שהוא ממש אטום במח ובלב, ולכן שפכה דמעות מעומק הלב שיושע בעלה, עד כדי כך שאמר עליה רע"ק לתלמידיו 'שלי ושלכם שלה הוא'.

והנה לאחר ג' או ד' שנים שכשרע"ק זכה לפתיחת לב ומח בתורה"ק, עדיין אין אותה צדקת יודעת ממה שנושעה כבר, והיא ממשכת להתפלל ברחמים ותחנונים על סתימות לבו של בעלה, אם היתה מקבלת מכתב של הראש ישיבה שרע"ק כבר זכה להבין דף גמרא, היתה מודה ומהללת להשי"ת אך התפילות כבר לא היו מעומקא דלבא כמו אתמול, שחשבה שצריכים ניסים שהוא יתפץ מעם הארץ לתלמיד חכם. וכך משמע בגמ' להדיא שלא קיבלה שום פריסת שלום כל אותם השנים.

ועתה מובן היטב שאם היה רע"ק נכנס לביתו, והיתה הצדקת רואה י"ב אלף תלמידים של בעלה, בוודאי היתה אומרת הלל מעומק הלב, אך אותם התפילות מעומקא דלבא היו חסרות לו... כי ב"ה הוא כבר הצליח יפה להעמיד י"ב אלף תלמידים. ורבי עקיבא ידע גם ידע שכל הצלחתו הוא בזכות תפילותיה. לכן הלך לבדוק אם יש בכחה להמתין עוד י"ב שנה, אם לא היתה יכולה להמתין, היה נכנס לביתו לשמח בת ישראל, אך אם שמע מפה קדשה שהיא מוכנה להתפלל עליו עוד י"ב שנה, הרי שבכח מסירות נפשה יושפע עליו עוד י"ב שנות תפילה, לזאת לא נכנס לביתו והיא המשיכה להתפלל כשעה הראשונה, שביין לא רק אות מ' נ' אלא גם אות ס' ע'...

וזוהו 'שלי ושלכם שלה הוא', לא רק ששלחה אותו לישיבה ללמוד תורה, אלא מה שהתלמיד מספר ארבע עשרה אלף שבע מאות שמונים ואחד הצליח בתלמודו, היה ע"י תפילותיה של רחל אשת רבי עקיבא. הרי שהיא בעצם התפללה על כ"ד אלף תלמידים, כי כל תפילה צריכה לחול על אחד, ובעלה כבר נכנס בשלום ויצא בשלום, ולכן חלו כל תפילותיה על כ"ד אלף תלמידים.

ונחזור לענינו, ב"ה אנו מתפללים על בנינו ובנותינו, כשהילד מביא הביתה בחינות של מאה אחוז, פעם פעמיים ושלושה, יתכן שנחלשין התפילות שהיינו מתפללים בתחילה על הילד הזה, ב"ה שמודים ומהללים, אך יש להתפלל יהי רצון שבשבת הבאה יהיה כן, אינו כ"כ מעומקא דלבא. כי בתחילת השנה הרגשתי שאני 'צריך' מהקב"ה שיצליח הילד בחידו, אך לאחר שזוהו כמה שבועות שהוא מקבל מאה אחוז, חושבים שזה נוסע אוטומטית, וזהו טעות נורא, כי גם לאחר עשרים בחינות שהוא מביא מאה אחוז, צריך להתפלל כשעה הראשונה. כל ההצלחות הקודמים אין בהם שום הוכחה להתמדת הישועה.

בדרך הדרוש

הלימוד דתלמיד צריך לשמש את רבו ילפינו מהא דאמרין "גדולה שמושה יותר מלמודה", מדכתוב באלישע אשר יצק מים ע"י אליהו, למד לא נאמר אלא יצק וכו', וקשה אך היה אליהו רשאי לשמש באלישע אם היה כהן רק דאין מזה הוכחה משום דגם אליהו כהן היה לדעת האומר דפנחס זה אליהו. ועכ"פ מוכח דדעת רש"י ותוס' ראם הרב כהן שרי לשמש בתלמיד כהן והנה כל המפרשים נדחקו במדרש הנ"ל שאמר ר' מאיר בזכות מצות בכורים תזכו לכנס לארץ ישראל הא בכורים אינו נוהג אלא בארץ ישראל אם כן מקודם שנכנסו לשם אך יוכלו לקיים מצות בכורים בחוץ לארץ שיוזב ע"י מצוה זו לכנס לארץ ישראל. אכן הובנה ע"פ גמרא דכתובות הנ"ל דכל המביא דורון לתלמיד חכם כאלו מקריב בכורים דזה שייך גם בחוץ לארץ, והיינו דילפינו מואלישע. אכן לימוד זה לכאורה נסתר דאי אלישע כהן הוה יש לומר דהביא לו בכורים ממש כקושיית רש"י ותוס' רק דיש הוכחה דאלישע לאו כהן הוה מדרשאי לאלהו לשמש עם אלישע, רק דלמא שאני אליהו שגם הוא כהן הוה, ואם דסבירא ליה דעל כרחק אליהו

והיה כי תבוא אל הארץ (כו, א) במדרש רבה, אומר היה ר"מ בזכות מצות בכורים תזכו לכנס לארץ ישראל. ודרכי תמיד לפרש כל מקום שאמר 'היה פלוני אומר' שדייק בזה הלשון לומר שמאן דאמר זה לשיטתו אויל במאי שאמר כבר במקום אחר, לכן נראה לי לפרש גם הכא כשיגנון הזה. והנה איתא בגמרא דכתובות צו א' כל מה שהעבד עושה לאדונו גם התלמיד חייב לעשות לרבו", ואמרין עלה בירושלמי "אבל אסור לשמש בתלמיד כהן וראיתי בכמה שו"ת שנסתפקו בזה באם גם הרב כהן אי שרי לשמש בתלמיד כהן, ואני הבאתי ראיה להיתר מהא דגרסין סוף כתובות (קה ב) דכל המביא דורון לתלמיד חכם כאלו מקריב בכורים, שנאמר ואיש בא מבעל שלישים ויבא לחם בכורים לאלישע וכי אלישע אוכל בכורים היה אלא כל המביא דורון לתלמיד חכם כאלו מקריב בכורים, ועיי"ש שנדחקו רש"י ותוס' דלמא באמת אלישע כהן היה, ואם כן מזה יש ראיה גמורה, דעל כרחק סבירא לתו להתוס' ורש"י דאם גם הרב כהן שרי להשתמש בתלמיד כהן, דאם לא כן אמאי לא הוכיחו בפשיטות דעל כרחק אלישע לאו כהן הוה, דהא עיקר

(חוט המשולש)

ת.ד 102 בני ברק
פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

זכר מואמינים

גליון שבו עי מבית 'בני אמונים'

פרשת פי תבא תשפ"ג שנה ט | גליון מס' 499

בני אמונים

בני תפלה בפרשה

פרתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

אמן נותנת תקף וקיום לברכה

בפרשת השבוע מצוה התורה על ישראל כי עם בניסותם לארץ יתפנסו על הר גריזים והר עיבל, שם ישמיעו בפניהם ברכות לאלו המקימים את התורה וקללות לאלו העוברים על חקיה.

מפשטות לשון הפסוק נראה כי המברכים והמקללים היו אלו שעמדו על ההרים, שכן כתוב (דברים כו יב): "אלה יעמדו לברך את העם על הר גריזים בעברכם את הירדן שמעון ולוי ויהודה ויששכר ויוסף ובנימן". ואולם רש"י על אתר מביא בשם חכמינו זכרונם לברכה, כי הלויים שעמדו בין ההרים הם שהשמיעו את הברכות והקללות, ושאר שבטי ישראל שעמדו על ההרים, ענו אמן אחר כל ברכה וקללה.

חשבתי לומר שאף את פשטות לשון הכתוב ניתן לישב עם דברי חכמים; שאמנם הלויים שעמדו בין ההרים הם שהשמיעו את הברכות והקללות, ואולם כיון שמי שבפעל ניתן להן תקף וקיום היו השבטים שעמדו על ההרים וענו אחריהם אמן, לכך נקראו הברכות והקללות על שמם.

על כן שהאמן נותנת קיום ובסוס לברכה, כבר האריכו הראשונים והאחרונים, ידועים דברי רבנו בחיי (שמות יד לא) שדמה את הברכה לעדות הנאמרת מפי עד אחד, ואת ענית האמן לעד שני המצטרף אליו ועל ידו מתקיימת העדות. ובענין זה חביבים עלי במיוחד דברי בעל ה'פלי יקר' (עוללות אפרים ח"ג מאמר תס) שמדמה את הברכה לגוף השטר, ואת האמן לחתימה המעניקה לשטר תקף.

כמה נפלא לגלות לאור הדברים האמורים כי יש לכך אף מקור מן התורה, בכך שהתורה מכתירה את השבטים שעמדו על הר גריזים כמי שעמדו "לברך את העם", אף שהברכה לא נאמרה מפיהם, אלא הם רק קיימה בענית אמן.

חשוב מאד לזכור ולהפנים שמי שמהדר לברך ברוכותיו באזני מי שיענה אחריהן אמן, מלבד זכוי הרבים העצום שיש בכך, מועיל הוא בראש ובראשונה לעצמו, שכן בכך הוא זוכה שלברכתו יהיה תקף וקיים. ולעמית זאת, ברכה שלא נענתה באמן קיימה מטל בספק, וכפי שמלמדת אמרתו הנוקבת של האדמו"ר רבי צבי הירש מאידיטשויב (פרי קדש הלולים' שער הברכות פ"ד): "ברכה בלא אמן הוא ממש כפול גופא".

בקריאת 'וענו כל העם ואמרו אמן'.
שבת שלום,

298 213 מחולקת

וירד מצרימה ויגר שם במתי מעט ויהי שם לגוי גדול עצום ורב" (כו ה)

רבי שלמה קלוגר באר את המעלה שיש באמירת "לשם יחוד" לפני קיום המצוה במשל קולע: אדם התבקש להוביל בעגלתו מתנה יקרת ערך שהיתה מיעדת למלך. טרם צאתו התעורר בלב המוביל חשש שפא תגנב ממנו המתנה במהלך המסע הארוך. יעץ לו ידידו: "בכל מהלך נסיעתך דאג לידע את הסובבים כי המתנה שאתה נושא מיעדת למלך, וכך תוכל להיות בטוח שאף אחד לא יעז לגנבה, שכן מי ירהיב עז להתעסק עם המלך..."

אף אדם העומד להתפלל או לקיים מצוה, עליו להתירא מפני המקטרגים והמזיקים המבקשים לחטפה ממנו. לכן, תקנו לו להקדים ולומר את תפלת "לשם יחוד" שבאמצעותה הוא מכריז כי הוא מיחד את קיום המצוה לשמו של מלך מלכי המלכים. כך יוכל להיות בטוח שהמקטרגים יראו מלגשת לתפלתו או למצותו, והיא תעשה את דרכה בבטחה לפני פסא הכבוד.

כך פרש רבי שלמה קלוגר את הפסוק (תהלים מה ב): "רחש לבי דבר טוב אמר אני מעשי למלך". הנגש לעשות "דבר טוב" והוא חושש מפני המקטרגים לבל יחטפו את המצוה ממנו, יקדים ויכריז: "מעשי למלך!" וכך מבטח לו שלא יקרבו אליו.

המהרש"ם מברעזאן מוסיף ואומר כי התורה למדה יסוד זה במצות בכורים, באומרה למקיים מצוה זו: "וענית ואמרת" שאתה מקיים מצוה זו "לפני ה' אלקיך", וכך לא יוכלו המקטרגים לחטפה ממך. משום כך אף נקט רש"י: "וענית ואמרת" - לשון הרמת קול; שפאשר מתירא האדם מהמקטרגים עליו לומר את דבריו בלחש [ראה טור או"ח סי' תריט לגבי אמירת 'ברוך שם...'], ואולם במצות בכורים שאין המקטרגים יכולים להזיקו, כיון שמכריז ואומר שהוא מקיים מצוה זו לשם ה', יכול הוא לומר "מקרא בכורים" בקול (תכלת מרדכי).

החלוק בין מקרא בכורים לתפלה

"ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם ואמרת אליו הגדתי היום לה' אלקיך כי באתי אל הארץ אשר נשבע ה' לאבותינו לתת לנו" (כו ג)

המשנה במסכת בכורים (א ד) אומרת שגר שמביא בכורים אינו קורא "מקרא בכורים", שכן אינו יכול לומר "הארץ אשר נשבע ה' לאבותינו לתת לנו", לפי שאין אבותיו מישראל. וממשיכה המשנה ואומרת שמספיה זו אף אין הגר יכול לומר בתפלת שמונה עשרה "אלקי אבותינו". ואולם בירושלמי (שם) מובאת שיטת רבי יהודה החולק על משנה זו וסובר שמכיון שאברהם נקרא (בראשית יז ה) "אב המון גוים", אף הגר נחשב כבנו של אברהם.

רבי יצחק בן יהודה מבעלי התוספות נוקט בספרו 'פענח רזא' כדעת המשנה שגר מביא בכורים ואינו קורא, ואולם ביחס לתפלה הוא נוקט כדעת רבי יהודה שגר יכול לומר "אלקי אבותינו". רבי יצחק פ"א, חתן המהר"ל מפראג, בהגהותיו לספר 'פענח רזא' מבאר את שיטתו כך:

ההלכה היא כדעת המשנה שגר אינו יכול לכנות את אבות ישראל "אבותינו". ואולם עם כל זאת יכול הוא לומר "אלקי אבותינו" בתפלה, לפי שיכול הוא לכון דבריו על אדם ונח שהיו אבות האמות כן. לדבריו, בתפלתו של גר, המלים "אלקי אברהם, אלקי יצחק ואלקי יעקב" הנאמרות בהמשך, אינן פרוש והרחבה למלים "ואלקי אבותינו", אלא ענין חדש; שלאחר שמוזכר הגר את אבותיו, דהינו את אדם ונח, הוא מוסיף ומזכיר אף את אבותיהם של ישראל. לעמית זאת, הכתוב האמור בפרשת בכורים: "כי באתי אל הארץ אשר נשבע ה' לאבותינו", אינו יכול להתפרש אלא על אבותיהם של ישראל, שכן רק להם נשבע ה' לתת את הארץ, ולכך אין הגר יכול לאמרו.

'פענח רזא' הגהות ר"י כץ על 'פענח רזא'

אמירת 'לשם יחוד' לפני המצוה

"וענית ואמרת לפני ה' אלקיך ארמי אבד אבי

עשרים דקות שהביאו ברכה

אלים - במקרה הטוב, או לפגוע טרור אכזרי - במקרה הגרוע, אלא שאז, בפתע פתאום התרחש מפנה בספור.

אורות כחלים-אדמים בוחקים האירו לפתע את חשכת הלילה, מלויים בקול סינה צורם. מתוך החשך שעטו לכוונם שתי נידות משטרה שהגיעו כמו משמים ונעצרו לצדם בחריקת בלמים.

"יש כאן מחבלים!" צעקו בני המשפחה באימה לעבר השוטרים, והללו מהרו לצאת מרכביהם. גם המחבלים היו המומים מהתפנית הפתאומית. לקח להם שניה להתעשת ולנסות להמלט, אולם בחסדי שמים הם נעצרו בידי השוטרים לאחר מרדף קצר.

חקירה מקומית קצרה שנערכה לערבים הבחירה לבני המשפחה מאיזו צרה קשה הם נצלו.

כשן הסערה, לאחר שהמחבלים נלקחו למעצר, ובני המשפחה, להבדיל, נרגעו מעט מההלם שאחז בהם, הם פנו לשוב לביתם ולנום את אשר נותר להם משנת הלילה.

למחרת בבקר, כשזכר הנס התפרסם, התברר חלקו השני והמפתיע של הספור:

ממש באותן דקות שמשפחת ד' יצאה מהאולם בבני ברק לעבר נתיבות, יצאה מהאולם משפחה נוספת, משפחת כ', שאף היא מתגוררת בנתיבות. אלא שבעוד בני משפחת ד' סבו על עקבותיהם, בני משפחת כ' המשיכו בנסיעתם הישר לנתיבות ללא עוכבים.

כך, כעשרים דקות לפני משפחת ד' הבחינו גם בני משפחת כ' ברכב שעמד בצד הדרך. גם הם נעצרו לעזרה, אלא שבנגוד למשפחת ד', הם כן הצליחו לשים לב לחזותו הערבית של הנהג ה'תמים', והם כמובן מהרו להמשיך בנסיעה, ותוך כדי נסיעה, לאחר התלבטות קצרה, הם החליטו להתקשר למשטרה ולדווח על אשר ראו.

"יש כאן אנשים הנראים מחבלים!" הם דווחו בדקדוקיות, אך המוקדן שמעבר לקו היה ערף... הוא הקשיב בחצי און לתלונה והכריע בינו לבין עצמו כי הטפול בתלונה אינו דחוף. לבסוף מצפוננו עורר אותו, והוא החליט בכל זאת לשלח שתי נידות סיוור למקום. אלו היו השוטרים שבחסדי שמים הגיעו למקום בדיוק ברגע הקריטי שבו נצב אבי משפחת ד' אל מול פני הסכנה.

קל לשער מה היה יכול להיות גורלם של בני משפחת ד' אלו לא היו שבים על עקבותיהם לברך את ברכת המזון בהדור. הם היו מגיעים למקום הרבה לפני בוא השוטרים והם היו זקוקים לגס של ממש כדי להציל.

כך, בזכות התאמצותם והקרבתם של בני המשפחה למען מצות ברכת המזון, הם זכו בחסדי שמים להציל את חייהם ואת חיי רכושם, וכמובן להודות לה' מכל לבם.

נאה דורש' שמיני

אמירת ברכת המזון כהלכתה הסכימו כולם, פה אחד, לשוב על עקבותיהם.

למזלם הם לא התרחקו יותר מדי, כך שכל העכוב, שכלל חזרה לבני ברק, ברכת המזון באולם ויצאה חזרה לכביש המהיר, לקח רק כעשרים דקות. עשרים דקות קצרות שבהמשך תתברר משמעותן הקריטית. אולם כל נקדים את המאחר.

משפחת ד' יצאה לדרך בשנית, שעה וחצי נסיעה עמדו לפנייהם. בשל העיפות רב הנוסעים ברכב נרדמו, והנסיעה הייתה שקטה ורגועה.

סמוך לשעת חצות נכנס הרכב לכביש חשוך וצר המוביל לכוון היעד - העיר נתיבות, ולפתע הבחין האב ברכב העומד בצד הדרך כשמכסה המנוע שלו פתוח, ונהגו מנופף במרץ לעזרה.

נו, איך אפשר לסרב ליהודי הזקוק לעזרה?! חושב הרב ד' לעצמו, וממחשבה למעשה: הוא עוצר בצד הדרך ויוצא מהרכב. רק לאחר שיצא מרכבו הצליח להבחין בחזותו המחשידה של הנהג.

"הלו, גבר, תודה שעצרת", אמר הנהג במבטא ערבי בולט, "נגמר לנו המצבר וכבר שעה וחצי אנחנו מחכים שמישהו יעצר לנו", הוסיף ובד בבד שלח מבט חשוך לאחור.

מדוע אמר הערבי "לנו", בלשון רבים, ואת מי הוא מחפש שם מאחור? התעוררו השאלות בלבו של האב, אלא שעוד לפני שהוא הצליח להסיק מהן את המסקנות המתבקשות ולהמלט על נפשו, כבר טפחה על פניו המציאות המפחידה...

לנגד עיניו ההמומות של הרב ד', הגיחו לפתע מבין השבילים הגבוהות שבשדה החטה הסמוך שלוש דמויות חורשות רע. היו אלו שלושה ישמעאלים אשר מבטיהם הרושפים הסגירו את פגנותיהם הזדוניות.

בין כך ובין כך התעוררו בני המשפחה שבתוך הרכב, ועד מהרה הם הבינו לאיזו צרה נקלעו. מבעד לחלון הם הביטו באימה על אביהם העומד לבדו מחוץ לרכב, ועל ארבעת הישמעאלים המתקרבים לעברו באימים. פגנותיהם של אותם ישמעאלים עדין לא היו ברורות דין, אולם כך או כך הן לא היו נראות חיוביות...

הם הביטו בעינים קרועות לרוחה במתרחש מחוץ לרכב, בלבם כבר היו בטוחים שהנהג הנה הם עומדים להיות קרובות לשד רכב

השעה רבע לאחת עשרה בלילה. צמת קוקה קולה ביציאה מהעיר בני ברק עמוס כמו תמיד, גם בשעה זו. אחר המתנה קצרה הורה הרמזור 'רק', ורכב המיניוואן של משפחת ד' פנה שמאלה, מיד אחר כך ימינה, ומשם התחיל בנסיעה דרומה.

בעבור משפחת ד' המתגוררת בעיר נתיבות שבדרום, מסמלת הטרמפיאדה הגדושה

נו, איך אפשר לסרב ליהודי הזקוק לעזרה?! חושב הרב ד' לעצמו, וממחשבה למעשה: הוא עוצר בצד הדרך ויוצא מהרכב. רק לאחר שיצא מרכבו הצליח להבחין בחזותו המחשידה של הנהג.

אחת מהדרכים המובילות לדימונה

שמימין הכביש את היציאה מההמלה הבני ברקית לכוון הדרום השקט.

ופתאום נשמעת קריאה מאחור: "רגע, שכחתי לברך ברכת המזון!" והרכב פנה מיד לצד הדרך ונעצר באחת. "לא נורא, אברך כאן, בדיעבד זה בסדר..." נשמע הקול קורא בשנית, מתנצל על העצירה שנגרמה מחמתו ומנסה להרגיע. אך אבי המשפחה אינו מסכים, בעיניו 'דיעבד' ברכת המזון זה 'לא בסדר', והוא מחליט מיד לחזר בפניה הקרובה חזרה לבני ברק.

משפחת ד' ששבה זה עתה משמחה משפחתית שנערכה בעיר בני ברק, כבר הייתה בדרך לשוב לנתיבות, אולם למען

פְּנוֹת עֲנִיַת אֲמֵן

וַיִּגְאֻלְנוּ בְּהִגִּיעַ הָעֵת. אוֹלָם רָאָה בְּטוֹר (או"ח סא) שֶׁהֵבִיא שְׁהַרְמ"א כְּתַב עַל שֶׁבַח זֶה: "לֹא יַעֲקֹב אֲמָרוֹ, וְלֹא בְּנֵי, וְלֹא מִשֶּׁה אֲמָרוֹ."

וְהִנֵּה הַתּוֹסְפוֹת (שם ד"ה א"ר) כְּתוּבוֹ שֶׁצָּרִיךְ לְהִרְהַר בְּשֶׁבַח זֶה בְּשִׁעָה שְׁעוֹנִים אֲמֵן, וְהֵבִיאוּ הַב"ח (או"ח סוף סי' נו) וְהַפְּרִיט"ה (שם ז; או"ח קכד ו). וְכֵן כְּתַב ב'סֵפֶר חֲסִידִים' (יח): "וְצָרִיךְ שֶׁיִּכְנֹן אֶדָם לְבוֹ לְשִׁמּוֹת בְּשִׁעַת עֲנִיַת אֲמֵן שֶׁהוּא אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן". וְכֵן נִרְאֶה מִדְּבַר ה'מִשְׁנֵה בְרוּרָה' (קכד לו) שֶׁכְּתַב שֶׁהִסְבֵּה שֶׁפֶסֶק ה'שִׁלְחָן עֲרוּךְ' (שם ח) שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר אֲמֵן "אַרְכָּה קֶצֶת", וְשֶׁעָרַו אַרְכָּה בְּתַבַּת "אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן", הוּא מְשוּם "שֶׁאֵהוּ פְרוּשׁוֹ שֶׁל 'אֲמֵן' וְהוּא הַר"ת שֶׁלֵּה". וְרֵאָה 'לְחֵם רֵב' (קכד ה) שֶׁכְּתַב לְהַדְיָא שֶׁהִסְבֵּה שֶׁשֶׁעָרַו אֶת אַרְכָּה שֶׁל עֲנִיַת אֲמֵן בְּתַבַּת אֵלּוּ, הוּא מְשוּם שֶׁצָּרִיךְ לְהִרְהַר בְּהוֹ, בְּשִׁעָה שְׁעוֹנָה אֲמֵן.

בְּפֶרוּשׁ הַתּוֹפְלוֹת וְהַבְּרָכוֹת (ח"ב עמ' קיב) מוּבָא שֶׁעַל הַבְּרָכוֹת שֶׁעֲנִינֵן הַבְּטָחוֹת הַגְּאֻלָּה, יֵשׁ לַעֲנוֹת אֲמֵן בְּמִשְׁמַעוֹת: "אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן", כְּלוֹמַר שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נֶאֱמָן שֶׁיַּעֲשֶׂה לַעֲתִיד כָּל מָה שֶׁהַבְּטִיחַ בְּפִי וּבִיאָיו. וּמִבְּאֵר שֵׁם שֶׁעֲנִיַת אֲמֵן בְּמִשְׁמַעוֹת כְּזוֹ הוּא "אֲמֵנָה גְדוּלָּה" וְעַלֵּיהָ אֲמָרוֹ חֲכָמִים (שם): "כָּל הָעוֹנֶה אֲמֵן בְּכָל כַּחוֹ פּוֹתְחִים לוֹ שֶׁעָרַי גֹּן עֵדוֹן".

'אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן'

לְמִלָּה אֲמֵן יֵשׁ מִשְׁמַעוֹת נּוֹסֶפֶת, שֶׁה' הוּא 'אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן' - רֵאשִׁי תַבּוֹת 'אֲמֵן', וְהֵינּוּ שֶׁהָעוֹנֶה אֲמֵן מַעֲיֵד עַל בּוֹרְאוֹ שֶׁהוּא אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן. לְפִיכֵן צָרִיךְ לְהִרְהַר בְּתַבּוֹת אֵלּוּ בְּשִׁעַת עֲנִיַת אֲמֵן.

מְקוּרוֹת וּבִאּוּרִים:

הַפְּרוּשׁ הַפְּשוּט שֶׁל הַמֶּלֶךְ 'אֲמֵן' הוּא 'אֲמֵת' (פְּרוּשׁ הַתּוֹפְלוֹת וְהַבְּרָכוֹת' לר"י בן יקר ח"ב עמ' קיב). וְאוֹלָם בְּמִסְכַּת שֶׁבַת (ק"ט ב) דוֹרֵשׁ רַבִּי חֲנִינָא שֶׁ'אֲמֵן' הוּא רֵאשִׁי הַתַּבּוֹת: "אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן", וּמִפְּרֹשׁ רַש"י (שם ד"ה א"ל): "כִּי מַעֲיֵד עַל בּוֹרְאוֹ שֶׁהוּא 'אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן'". בְּסֵדוֹר 'צְלוֹתָא דְאַבְרָהָם' (ח"א עמ' רסא) צִיָּן שֶׁשֶׁבַח זֶה מְקוּרוֹ ב'סֵפֶר יְצִירָה' פ"ה מ"ה). וְרֵאָה 'פְּרוּשׁ הַתּוֹפְלוֹת וְהַבְּרָכוֹת' לר"י בן יקר (ח"א עמ' פא) שֶׁכְּתַב שֶׁבְּנֵי יַעֲקֹב אֲמָרוּ שֶׁבַח זֶה בְּעַת שֶׁבִקֵּשׁ אֲבִיהֶם לְגַלוֹת לָהֶם אֶת קֶץ הַגְּלוּת, וְנִסְתַּלְקָה מִמֶּנּוּ שְׂכִינָה (רֵאָה פְּסָחִים נו א). שְׂכִינָה שֶׁנּוֹכְחוּ בְּנֵי יַעֲקֹב לְדַעַת שֶׁנִּמְנַע מִמֶּנּוּ לְגַלוֹת לָהֶם אֶת הַקֶּץ, אֲמָרוּ: "אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן" כְּלוֹמַר: אִף שֶׁלֹּא נִתְגַּלָּה לָנוּ הַקֶּץ, בּוֹטְחִים וּמֵאֱמִינִים אָנוּ בְּכָל לְבַבְנוֹ שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נֶאֱמָן לְהַבְּטִיחָתוֹ

הַגָּאֹן רַבִּי בֶן צִיּוֹן יַעֲקֹב הַלּוֹי וְאֲזַנֵּר שְׁלִיט"א אב"ד 'שֶׁבַט הַלּוֹי' בֵּית שֶׁמֶשׁ

מִדְּבַרֵי מִדְּנָן וְרַבְּנָן עַל עֲנִיַת אֲמֵן

דוּעֵי אֱמוּנִים

בְּבֵיתִי בְּעוֹד יְלָדֵי הָיוּ קִטְנִים, שֶׁאֲנִי הַרְבֵּנִית תַּח"ל לַאוּי"ט תֵּאֲמַר בְּרַכַּת הַתּוֹרָה וּבְרַכּוֹת הַשַּׁחַר וְכֵן בְּרַכּוֹת הַנְּהַנִּין, בְּפָנֵינוּ וּבְפָנֵי שָׂאֵר בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה בְּקוֹל, וּבְכֵן כָּלֵנוּ כּוֹלֵל הַיְלָדִים שׁוֹמְעִים וְעוֹנִים אֲמֵן, וְכֵן אָנוּ נוֹהֲגִים עַד הַיּוֹם הַזֶּה. וְגַם לְרַבּוֹת בְּיָמֵים שֶׁבְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַנְּשׂוּאִים עִם הַנְּכָדִים ה"י מְבַקְרִים בְּבֵיתֵנוּ, אוֹ לַעֲת שֶׁנִּזְדַּמּוּ לִי לְבַקֵּר בְּבֵיתִים שִׁיחִיו, בְּקִשְׁתִּי שֶׁיִּנְהַגּוּ כֵן. וְרֵאָה זֶה פְּלֵא עַד כְּמוֹהַ עֲנִין זֶה מְשֻׁמַּח אֱלֹקִים וְאֲנָשִׁים, שֶׁכָּל ב"ה מְמַשִּׁיכִים בְּמַנְהַג גְּדוֹל זֶה בְּרַב שְׂמֵחָה, הֵם וְנִשְׂיָהִם בְּנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם הַקְּרוֹבִים וְהַרְחוֹקִים. וּבְכֵן אִף הַנְּשִׂאִים מְרַבּוֹת בְּעֲנִיַת אֲמֵן הַרְבֵּה יוֹתֵר מִתְּשַׁעִים אֲמִנִים בְּכָל יוֹם.

וּמִלְבַּד מַעֲלַתָּה הַגְּדוּלָּה שֶׁל עֲנִיַת אֲמֵן כְּאֲמוֹר, יֵשׁ בְּהִנְהַגָּה קְדוּשָׁה וְנִכְבְּדָה זוֹ חֲנוּךְ נִכְבָּד לְדוֹר הַצֵּעִיר, שֶׁיִּלְמְדוּ לְהַרְגִיל עֲצָמָם לְכַרֵּךְ בְּרַכַּת הַמַּזוֹן וְשָׂאֵר בְּרַכּוֹת, לְהוֹדוֹת לַה' יִתְבָּרַךְ "בְּקוֹל שְׂמֵחָה" כְּדַת וְכַלְכָּה, כְּאֲשֶׁר רֵאִיתִי מַעֲיָן זֶה אֶצֶל זְקֵנֵי הַדּוֹר, "כִּי אֲבִי אֲדוּנִי מוֹרֵי וְרַבֵּי, וְרַבְּנֵי הַבֵּית יִשְׂרָאֵל, זְכוּתָם יִגְן עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, שֶׁשְּׂנִיָּהִם הָיוּ מֵאֲד מְקַפְּדִים עַל עֲנִין זֶה.

וְכֵן זֶה נִתְחַזַּק אֶצְלֵי בְּיוֹתֵר אַחֲרֵי רֵאוּתֵי דְבָרִים קְדוּשִׁים חוֹצְבִים לְהַבּוֹת אֵשׁ, שֶׁכְּתוּבוֹ בְּזֶה בְּזֵהר הַק' (וַיִּלָּךְ רַפָּה ב) בְּגִדְל עֲנִין וְשִׁכַר עֲנִיַת אֲמֵן [וּמֵאִידֵךְ ח"ו לְהַפְּךָ בְּדָבָרִים נוֹרָאִים וּמְזַעְזָעִים עַל עֲנִשׁ הַמַּזְזוֹלָלִים וְהַשׁוֹתָקִים בְּשִׁעַת עֲנִיַת אֲמֵן, עי"ש]. וְרֵאָה שֵׁם שֶׁעַל הָאֶדָם הַשׁוֹמֵר וּמִמִּתֵּן מְתִי תִגִּיעַ לִידוֹ הַאֲנוּת לַעֲנוֹת אֲמֵן, נֶאֱמַר הַפְּסוּק (יְשַׁעִיָּה כו ב): "פִּתְחוּ שַׁעֲרֵי וַיָּבֵא גוֹי צַדִּיק שֶׁמֶר אֲמִנִים". וַיֵּשׁ לוֹמַר שֶׁיֵּשׁ בְּכֵךְ רִמּוֹ שֶׁבְּשִׁכַר עֲנִיַת אֲמֵן זֹכִים לְרֵאוֹת דּוֹרוֹת יִשְׂרָאֵל - "גוֹי צַדִּיק שֶׁמֶר אֲמִנִים". וְיִי יִתֵּן וְהִיא שְׂכָרְכֶם וְשִׁכַר כָּל הַנְּזַהְרִים בְּזֶה הַרְבֵּה מֵאֲד. אֲשֶׁרִיכֶם מִזִּמְיָ הַרְבִּים שֶׁזְכִּיתֶם לְזָכוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל קְדוּשִׁים בְּכ"ט בְּזֶה - וּבְבֹא אֲכִיר.

הַכוּ"ח בְּרַב יְדִידוֹת,

בַּעֲזַה"ת ר"ח נִסָּן תשפ"ג

לְמַעַלַת כְּבוֹד בְּנֵי אֱמוּנִים, חֲסִידִים וְרֵאֵי ה' הַפּוֹעֲלִים לְחֻזֵק עֲנִיַת אֲמֵן שִׁיחִיו לַאוּי"ט,

שְׁלוֹם וְרַב יֵשַׁע!

הַנְּנִי בְּזֶה לְמִסֹּר אֶת אֲשֶׁר שִׁמְעֵתִי מִפִּי אֲדוּנֵי אֲבִי מוֹרֵי הַגַּה"צ בַּעַל 'שֶׁבַט הַלּוֹי' זְכוּתוֹ: "וּמִפְּנֵי שֶׁהִתְרַבּוּ מַחְלוֹת אֲשֶׁר לֹא כְּתוּבִים בְּתוֹרָה וּמִקְרָים קְשִׁים ל"ע, הִיא רְגִיל עַל לְשׁוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁלְדַעַתוֹ צְרוּת אֵלּוּ פּוֹקְדוֹת אוֹתָנוּ בְּעוֹן אֵלּוּ הַחֲטָאִים: א. "עֲבֵרוֹת שֶׁבִּסְתֵּר" - בְּכָל הַנוֹגֵעַ לְקִדְשֵׁת יִשְׂרָאֵל, וַיְדוּעַ שֶׁהוּא עֲמַד בְּרֵאשׁ הַלּוֹחֲמִים כְּנֶגֶד "מַגְפַּת הָאֵינְטֵרְנֵט הַטְּמֵאָה". ב. הַזְּלוּל בְּעֲנִיַת אֲמֵן.

וְהִנֵּה מִן הַרְאוּי לְהַעֲתִיק לְשׁוֹן רַבְּנֵינוּ בַּח"י (שְׁמוֹת יד לג) בְּגִדְל וְעַמֵּק עֲנִין עֲנִיַת אֲמֵן, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: "וּמִפְּנֵי שֶׁהִתְרַבּוּ יְסוּד כָּל הַתּוֹרָה כָּלָה, תִּקְנֵנוּ לָנוּ רְבוּתֵנוּ וְזָכוּנוֹם לְבְרָכָה בְּתַפְּלָה וּבְבְרָכוֹת לַעֲנוֹת אֲמֵן, שֶׁהוּא נִגְזַר מִלְשׁוֹן אֲמֵנָה וּמִלְשׁוֹן הוֹדָאָה, שֶׁמִּקְבַּל עָלָיו דְּבַרֵי הַמְּבָרָךְ וּמוֹדָה בָּהֶם. וְזֶהוּ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוּנוֹם לְבְרָכָה (שְׁבוּעוֹת לו א): אֲמֵן קִבְּלָה, אֲמֵן שְׁבוּעָה, אֲמֵן קִיּוֹם, וְעַל זֶה אֲמָרוּ (נִזִּיר סו ב): 'גְּדוֹל הָעוֹנֶה אֲמֵן יוֹתֵר מִן הַמְּבָרָךְ'. וּבִאֲוֹר הָעֲנִין: כִּי הַמְּבָרָךְ מַעֲיֵד בְּבְרָכְתוֹ שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא מְקוֹר הַבְּרָכָה, וְהָעוֹנֶה אֲמֵן הוּא מְקַיֵּם הַשְּׁטֵר וְהוּא הַעֲשֵׂר. שֶׁאֵין קִיּוֹם הָעֲדוּת בְּעַד רֵאוּנוֹ, אֶלָּא בְּעַד שְׁנֵי שֶׁהָעֲדוּת נִגְמַר עַל יְדוֹ, וְהָעוֹנֶה אֲמֵן הוּא הַעֵד הַשֵּׁנִי."

וְהִנֵּה כְּתוּבוֹ הַפּוֹסְקִים שֶׁיֵּשׁ לְהַקְפִּיד לַעֲנוֹת תְּשַׁעִים אֲמִנִים בְּיוֹם (רֵאָה 'מְגוֹן אֲבְרָהָם' ו'ד). וְאִף נִשְׂיָהִים חִיבוֹת לַעֲמֹד בְּמִכְסָה זוֹ. וְלַצָּרֵךְ חֻזֵק וְטוֹבַת הָעֲנִין וְזְכוּי הַרְבִּים הַנְּנִי מוֹלָה בְּזֹאת מְנַהֵג פְּרִטִי שֶׁהִנְהַגְתִּי בְּבֵיתִי וּבְבֵית יוֹצֵאי חֻלְצֵי שִׁיחִיו זֶה רְבוּת בְּשָׁנִים, בְּרַב הַצְּלָחָה. וְגִלּוּי זֶה הוּא בְּהַקְדָּם הַיְדוּעַ מִפִּי סוֹפְרִים וְסוֹפְרִים שֶׁלְמִירוֹת שֶׁעַל הָאֶדָם לְהַצְנִיעַ מַעֲשֵׂי הַטּוֹבִים, כְּפְתוּב (מִכָּה ו ח): "וְהַצְנִיעַ לְכַת עִם אֱלֹקֵיךָ", כָּל שֶׁהוּא מֵאֲמִין שֶׁאֵם יִפְרֹסְמֵנוּ, אַחֲרֵים יִלְמְדוּ מִמֶּנּוּ, מִתֵּר וְגַם מִצְוָה גְדוּלָּה לְפָרְסָמָה.

הַיּוֹת זֶה כְּכַר רְבוּת בְּשָׁנִים שֶׁחִבְּבָה עָלֵי הַמַּצְוָה וְהַזְכוּת הַגְּדוּלָּה מֵאֵין כְּמוֹהַ שֶׁל עֲנִיַת אֲמֵן, וּבְפֶרֶט לְאוֹר מֵאֲמַר חֲכָמֵינוּ וְזָכוּנוֹם לְבְרָכָה (בְּרַכּוֹת נג ב): "גְּדוֹל הָעוֹנֶה אֲמֵן יוֹתֵר מִן הַמְּבָרָךְ", וְהַבְּטָחָתָם כִּי "כָּל הָעוֹנֶה אֲמֵן בְּכָל כַּחוֹ פּוֹתְחִים לוֹ שֶׁעָרַי גֹּן עֵדוֹן" (שְׁבַת ק"ט ב). לְכֵן הַנְּהַגְתִּי

אוצרות אמונים

עגית אמן בכונה

מעלת עגית אמן היא הכונה

את הסבה לדברי חכמים (זיר סו ב): "גדול העונה אמן יותר מן המברך" תולה המאירי (שם) בכך שעמק פונתו של העונה אמן עולה על זה של המברך, לפי "שרב פעמים פונת המטה און לשמע, גדולה יותר מפונת המדבר".

אף רבי יצחק אבוהב בספרו 'מנורת המאור' (פרק קיא) הולך בדרך זו וכתב שהעונה אמן שכוונו מן המברך, לפי שהעונה אמן, מלבד מה שמוציאה מפיו, הוא אף מכון בלב, "ואלו המברך, פעמים אומרה בלא כונה, בהיות הדבר שגור בפיו ולא בלב".

לכתב פונות אמן

אף רבי אליעזר פאפו בעל 'דמשק אליעזר' (מערכת א ערך אמן) קורא להתחזק ולעשות כל מאמץ לכוון בעגית אמן, למרות הקשי הרב שיש בכך, ואף משיא עצה מעשית המקלה לעמד בכך, ואלו דבריו: "אף שכבר אמרו חכמים (ע"ג א): 'אין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עם בריותיו', וקמי שמיא גלא שלבנו בל עמנו, ואנחנו כשכורים מכח טרדות הזמן, אף על פי כן חייב מטל עלינו להתחזק ולכוון בכל פעם שאפשר, וה' יעזר לנו. והיא את דבר ה' כתב בנר או בקלף אלו הדברים - פונת אמן של ברכות וקדישים, והיה אלו הדברים תמיד לנגד עיניו בחזרת הש"ץ ובקדישים, ובוצות ה' דרכי איש שבא לטהר ולכוון מסייעים אותו מן השמים, ויבוא שכוונו מן השמים".

אגרת אמונים

מכתב מקורא נאמן

למע"כ נשיא בני אמונים הרב יעקב דב מרמורשטיין שליט"א, השלום והברכה.

גם אני קורא מדי שבוע את הגליון המפאך וכל מאמינים ומפיק מפה תועלת רבה. על עגית אמן אמרו חכמים (ברכות ו ב): "אלו דברים שעומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלים בהן", ואתם עומדים על משמרתכם מדי שבוע בשבוע לעורר על חשיבות עגית אמן.

כבר כמה פעמים כתבתם על תופעת הבושה, שיש שמתבישים לפנות למי שאינם מכירים ולבקש לברך ברכות השחר בפניהם. יפה כתבתם ש"הכל לפי המתביש", שכן היודע בטיב ערפה של עגית אמן, מבין על נכונה, שהוא נותן לחברו בכך מתנה שאינה נתנת להערכה.

וחשבתי להביא רמז נפלא שעלה ברעיוני בענין זה: ידוע שבפרק כ"ט שבספר תהלים יש תשעים ואחת מלים, כגימטריה של אמן. והנה הפסוק האחרון הוא: "ה' עו לעמו יתן..." ללמדנו שהמבקש להקפיד על עגית אמן משפיעים עליו מן השמים עז ותעצומות.

יתן לכם ה' עז ותעצומות להמשיך ולהניף את דגל עגית אמן עוד רבות בשנים, אמן ואמן.

כעתירת, ברוך שמעון הכהן חיפה

נתן לשלח מכתבים לפקס שמספרו 08-9746102
ia לכתבת המייל: 9139191@gmail.com

שערי גן עדן

מעלת עגית אמן במשנת בעל ההלוא

בית הגנות אלט גו' בפראג

המהר"ל מפראג י"ח באגלו שס"ט

רבי יהודה ליוא נולד לאביו רבי בצלאל בעיר פוזנא שבפולין בסביבות שנת ר"פ. המהר"ל אינו מזכיר בשום מקום בספריו הרבים את רבותיו, ולכן יש המסיקים שלמד את רב תורתו בעצמו.

בהגיעו לפרקו נשא לאשה את הרבנית פערל בת ר' שמעלקא ריב. בשנת ש"ג מנה לרבה של ניקלשבורג, ובהמשך לרבה של מורביה כלה. לאחר עשרים שנה, בשנת של"ג, עבר המהר"ל לגור בפראג ויסד בה בית מדרש גדול, ובו למדו חכמים וגדולי תורה מפלגים. את חבורו הראשון 'גור אריה' על פרוש רש"י על התורה, הדפיס המהר"ל בשנת של"ח. בהמשך הוציא לאור ספרים רבים נוספים, המעמיקים ביסודות תורת ישראל וחובת האדם בעולמו, שהפכו לספרי יסוד בקרב בית ישראל.

במהלך השנים עבר המהר"ל מפראג לגור בפוזנא עיר הולדתו וכתב בה ברבנות. בשנת ש"ח נתמנה לכהן ברבנות פראג, ובכונה בה החזיק עד להסתלקותו ב"ח באגלו שס"ט.

על גדלותו של מהר"ל ועל מעמדו בקרב חכמי ישראל נוכל ללמד מאשר כתבו יהודי פראג על מצבתו בבית העלמין העתיק בפראג: "כל פרד"ס נכנס שלום ועבר, ויחכם מכל דגמר וסבר, ולא הניח דבר, קטן וגדול אסף וצבר, עשות ספרים אין קץ חבר, ויצבר בר יותר מט"ו חבורים, נאו לחייו בתורים, שבכתב ושבבעל פה בשמלתו צוררים, ובכל חכמה ומדע ידו הרים, ויכלכל בני דורו לחם אבירים, משאלות ותשובות נוצחות וגבריו, ובחדושים על כל ששה סדרים, על גמרא רש"י ותוספות המה הגבורים, בפלפולים חריפים ויקרים... ביראה וטהרה בזריות וזהירות גמורים, אין כמותו גבר בגברים, לו דומיה תהלה כי אין מספרים, לרב כח מעשיו הישרים, רועה נאמן היה לשיות פזורים..."

אמונה מתוך הבנה

המהר"ל (נתיבות עולם, נתיב העבודה פרק יא) מבאר כי לפי שעקרה של עגית אמן היא הצהרת אמונה בדברי המברך, לכך צריכה היא להאמר מתוך פונה והבנה, ואלו דבריו:

"יש לה להבין מלת אמן, וההפרש שיש בין מברך ובין העונה אמן. כי העונה אמן צריך אל זה ההבנה והשכל שהוא מאמין דבר זה. ודבר שהוא בלא הבנה אין נקרא זה אמונה, רק האמונה היא בלב. ולא כן המברך, כי אף שראוי שיהיה לו פונת הלב, מכל מקום פיון שברך, אם לא פנו יצא גם כן. אבל אם עונה אמן בלא פונה אין זה אמן כלל".

הצהרת אמונה בעקרי הדת

עוד מבאר המהר"ל (נתיבות עולם, נתיב האמונה פרק א) שלפי שעגית אמן היא בטוי לאמונתו של האדם ובאמצעותה נתן להגיע למדרגות גדולות באמונה, לפיכך אמרו חכמים שעל האדם לענות אמן "בכל כחו" (שבת קיט ב). כפי שעל האדם להחזיק באמונתו בכל כחו, כך גם עגית אמן צריכה להיות בכל כחו. "וכאשר הוא עונה אמן הוא מתדבק במי שהוא מאמין - הוא ה' יתברך, ודבר זה הוא עצם האמונה..."

שערי גן עדן נפתחים בפני המאמין

המהר"ל (שם) מוסיף ומבאר כי פתיחת שערי גן עדן המבטחת למי שעונה אמן בכל כחו (שבת קיט ב) היא מכח תקוף אמונתו של העונה אמן, ואלו דבריו:

"כאשר הוא עונה אמן, הוא מתדבק במי שהוא מאמין הוא השם יתברך... ולפיכך ראוי לפתח לו גן עדן. כי האדם אשר בו האמונה בו יתברך, ראוי לגן עדן, אשר שם הנטיעות אשר נטע השם יתברך והם נטועים בחזק. וגם האדם הזה שהוא בעל אמונה הוא נטיעה חזקה עם השם יתברך, אשר כל הרוחות באות אין מזיזים אותו ממקומו. הוא באמונתו כמו שהיה אל אברהם, ולפיכך ראוי לפתח לו שערי גן עדן ולהיות נכנס לשם".

{ אז נדברו }

פרשת כי תבא תשפ"ג | לסדר: "ודי האמוך היום להיות לו לעם סגולה..." | גליון מספר: 616

להצטרפות לרשימת התפוצה

במייל:

a8447168@gmail.com

ניתן לקבל את הגיליון בפקס
באמצעות שיחת טלפון:

079-5319191

בקשה מיוחדת לזיכוי הרבים

היות ובמערך ההפצה של גיליון זה, אין עדיין תשתית ונקודות הפצה ומכירה מול קהל היעד של בני חו"ל ודוברי האידיש שבא"י, אשר על כן: זקוקים אנו ל-חלוצים ומתנדבים בעם שנשא אותם לבם לזכות ליטול חלק כזיכוי הרבים נדיר זה. נא ליצור קשר במס' 0548446691

נודה להשתתפותכם בהוצאות הגדולות!!

בבנק: בנק פאגי

סניף 182

חשבון 747815

ע"ש: שב שמעתא

(ע"ר)

ניתן לקבל קבלה מוכרת

להחזר מס (ס' 46)

באשרא: "נדרים פלוס"

בטלפון: 0799-654321

בדואר: פולק, גאולה 15 חיפה

כמה נקודות הבחנה ובהירות בדרך לקראת יום ה'.

בחודש אלול... ככל שמתקרבים הימים הקדושים... היד מתחילה קצת לרעוד על המקלדת... אני לא יודע מה לכתוב... מאיפה להתחיל... קשה לעשות סדר במחשבות... אלא שאז חשבתי לעצמי מי אמר שצריך סדר... אז ברשותך... יש לי כמה טיפים... כמה משפטים שחשוב לדעת אותם... אם זה לא היה עכשיו אלול הכותרת הייתה "ארבע הערות על המצב"... מה שבטוח... אין בהכרח קשר בין נושא אחד לשני... הקשר היחיד שאנחנו לקראת ראש השנה...

ובכן: הדבר הראשון שחשוב לזכור לקראת יום הדין... שאל תשכח לרגע... שאבא שבשמים הוא הראשון שמבין אותך!!! הוא הראשון שיוודע באמת באמת מה עובר עליך... ולכן אתה לא צריך להתפלסף איתו ולהכין בשבילו שק של תירוצים למה לא הצלחת לקום השנה... ולמה היו לך פה ושם פזילות ונפילות... ולמה לא?? כי... הוא!!!! הוא ידע יצרנו... הוא מכיר את היצר העסיסי שלך הרבה יותר טוב ממך בעצמך... כך שגם אם ר' לוי יצחק בן שרה שאשא ירים ידיים... גם אם הוא כבר לא ימצא מול לדון אותך לכף זכות... עדיין היודע יצר כל יצורים... הוא זה שיווד חדרי בטן והוא תמיד בין עד הסוף עד כמה איכפת לך וחשוב לך ועל מה יושב הדחף הבלתי מוסבר הזה ש"כ" מבין אותך פעם אחר פעם... והוא יודע יותר טוב מכולם כמה אתה רוצה להשתנות... וכמה אתה מתוסכל מזה... והוא האחרון שתצטרך לשכור בשבילו עורך דין... כי... זה הוא בעצמו יכול להיות העורך דין שלך!! **לקל עורך דין!!**

אי לכך ובהתאם לזאת: אנא... די לברוח... די להתחבא מאחורי עלה תאנה. צא מהמחבא!!!! אין טעם לברוח... ולא רק בגלל שהוא בכל מקום ואין טעם לברוח... אלא בגלל שחבל... הוא הכי מבין אותך... (עיין במאמר האחרון באריכות בהקשר נושא זה) רק מה??? הוא בסה"כ רוצה לשמוע ממך שאתה לוקח את העניינים ברצינות ואתה הולך לטפל בזה ולא ממשיך לטייח את המחדל!!! ובינינו... אתה בעצמך לגמרי איתו בפרט הזה... אתה הרי גם הפנמת שאי אפשר ככה להמשיך... רק מה?? אתה בעיקר תקוע במבוכה של 'אני מאשים'!!! אתה תקוע בלברור את המילים איך להסביר את עצמך... אז חבל... חבל להיתקע במקום הלא נכון...

עזוב... תפסיק להיתקע שם... תבין שזה לא הנושא... אין צורך בלשקוד על נוסחאות ולהציג את הצד השני... ה' יכול להסביר לך את עצמך הרבה יותר טוב ממה שאתה בעצמך מבין... רק בא... תבא... **תבין**: בדיוק לפני התשפ"ג שנים אבא שבשמים הסתובב ושאל אייכה ואתה לא ענית לו כי התחבאת. היית עסוק בלחפש תירוצים ולהצביע על אשמים... (האשה אשר נתת עמדי היא נתנה לי) **אז זהו!!! הפעם אנחנו לא חוזרים על הטעות הזו**... אני יוצא מהמחבא ואומר: אבא שבשמים... תנקה אותי... תחליף לי... אני מבטיח להיות רציני...

עוד שתי משפטים קצרים שחשוב לשנן אותם (ונכתבו כאן כבר עשרות פעמים) **ה' מעולם לא כעס על יהודי שחטא!!!** ה' מעולם לא בא בטענות לאדם למה חטאת... אלא מאי?? **למה אתה לא חוזר אלי!!!** גם כשאתה הראשון חטא... ה' לא שאל אותנו למה חטאת... אלא אייכה... למה אתה בורח!! נכון חטאת... אז תשוב אלי!!! נדבר על זה... נתפייס ונמשיך הלאה...

המשפט השני: קין... החוטא השני בהיסטוריה... לא נוהג כמו שצריך וה' לא קיבל את מנחתו ויחר לקין מאוד ויפלו פניו... מה ה' שואל אותו?? למה חרה לך ולמה נפלו פניך?? מה פירוש למה?? למה לא? הקרבתי קרבן לה' וה' לא קיבל את קרבני... ברור שיפלו פני... מה פשר השאלה 'למה נפלו פני?' למה לא?? וכי הקב"ה כביכול 'משחק ראש קטן'??

מוכרחים לומר שקין!!! אומר הקב"ה לקין... יש לי עסקים שוטפים איתך... וקורה... קורה מידי פעם טעויות... יש מחדלים... הבוס מגיע ולא מוצא חן בעיניו... הוא מותח ביקורת עניינית... ביקורת בונה לגופו של עניין... לא בתור נזיפה... לא בתור הקנטה... אלא להבא!!! שתדע שאני רוצה אחרת... אז מה אתה נעלב?? שואל הקב"ה את קין... מה אתה הולך לפניה ונעלב כמו הילדה הזו שאמא אמרה לו משהו קצת יותר מידי בקול וזה... פתאום השתרר שקט... הילדה נעלבה... הלכה לחדר... לך תדובב אותה... אומר הקב"ה לקין... גם אם לא הייתי מרוצה ממהו שעשית... גם אם מתחתי ביקורת נקודתית... זה לא סיבה לעשות סמיילי הפוך... אתה קולט?? גם אם נניח שאני חוטא ופושע ואבא שבשמים לא מרוצה והוא מותח ביקורת!!! **צריך לדעת שזו ביקורת עניינית!!** מותר לך להבין שיש לך עסקים שוטפים עם הקב"ה... ממיילא גם הערה בעי"ז זו פגישת עבודה שגרתית... ה' בסה"כ רוצה לטובת העניין שנבצע שינוי וממשיכים הלאה עסקים כרגיל... **ומאוד מאוד חשוב להפנים את זה!!!**

אין פה מהלך של פרקליטות "אני מאשים"!!! יש פה בסה"כ מערכת יחסים מול אבא שבשמים שחבר בי כשותף שלו במעשה בראשית ומסר בידיים שלי מפתחות אסטרטגיות... וזה מצריך מידי פעם תיאום עמדות והפקת לקחים... ובשביל לייעל את השותפות הכ"כ חשובה בשביל זה יש לנו חודש אלול וחודש תשרי כדי לעשות יחד בדק בית כדי לייעל את הקשר הזה... גם אם הגעתי למסקנה שאני חוטא ופושע זה לא בשביל לעמוד בפניה עם ראש מורכן... זה בשביל להבין עניין... לבצע שינויים... ולהמשיך הלאה עם כל המרץ... זה שינוי בכל התפיסה...

ההמשך בעמוד 3-4 בגיליון זה...

צ"ח קללות מגלות לנו שיש לנו אבא חזק!!! איזה נס...

בחודש אלול יש דגש מאוד חזק על אהבה... חביבות... אני לדודי דודי לי... חודש הרחמים והסליחות... מבין ומאזין מביט ומקשיב... המלך בשדה... תפנה אליו... תדבר איתו... אל תתבייש... הכל פתוח... הוא מוכן לשמוע הכל... תספר לו הכל...

אבל!!! כאן מגיע האבל הגדול!!!

לא להתבלבל... אבא שבשמים הוא לא חבר שלך!!! אל תהיה חסבק איתו...

אחרי כל החביבות והאני לדודי... ואחרי כל ה'כרחם אב על בני', עדיין מדובר בהקל הגדול הגבור ובעיקר הנורא!!! (נורא זה הבחינה של ימים הנוראים...)

ולמה??? סליחה על הראש הקטן... אבל באמת למה לא להיות חסבק עם בורא עולם?? אם הוא כ"כ נחמד וכ"כ מוכן להבין, להאזין... להביט ולהקשיב... אז למה לא לזרום איתו??

בא נשאל ככה: אני מבין שה' הוא לא חבר שלי... אבל אם הוא כ"כ אדיב ונותן כמעט תחושה של חבר אז מה הבעיה?? (ס"ס אפילו רבינו המסילת ישרים משתמש בלשון: "לקבוע בלבו איך הוא בא ונושא ונותן עמו יתברך, והוא יתברך שמו מאזין לו מקשיב לדבריו, כאשר דבר איש אל רעהו ורעהו מקשיב שומע אליו" אגב: אם תשים לב, המס' כותב את זה בייחס לה... שה' כביכול מקשיב לך כמו שחבר שלך מקשיב לך... אבל הוא לא אומר את זה בייחס אלינו) אם ה' נותן תחושה נוחה כמו חבר... על משקל: תרגיש בבית... אז מה איכפת לך שאני ארגיש חסבק ואדבר איתו כמו חבר???

האמת היא שהשאלה לא כ"כ מתחילה... אבל אני בעיקר חותר לתשובה המפתיעה!!!

לא כדאי לך שהקב"ה יהיה חבר שלך!!! אתה יודע למה?? כי חבל... זה פשוט בזבוז... כי בורא עולם יש רק אחד!!! ואילו חברים ! ? ! חברים לא חסר... אם אתה מחפש חברה... תלך לטטיבלאך ותחפש חברים... חברים זה משהו נגיש... זול... אפשר להשיג בקלות...

אבל אבא שהוא הקל הגדול הגבור והנורא... זה יש רק אחד!!! ואם בדיוק אותו בזכות בשביל להשיג על עוד חבר... אתה תשאר בלי אבא חזק!!! מה ישמור עליך?? מי יהיה האבא החזק שיתפוס אותך שלא תיפול... מי יהיה הסמכות החזקה והאיטנה שתתן לך גב חזק וקרקע יציבה וישמור עליך מכל משמר?? מי... החבר הזה??

חבר שלי לא יכול לשמור עלי... הוא חבר שלי... אני 'ככככה' איתו... חסבק...

בשביל להרגיש יציבות נפשית אני צריך מישהו חזק!!! עמיד!!! יציב!!! שאני מרגיש שהוא סמכות יותר גבוהה ממנו... שעליו אני יכול להישען... שולחן וכסא מוכרחים להיות יותר חזקים מהמשקל שלי... אחרת אני לא יכול להישען עליהם... הם יקרסו ואני יחד איתם...

כאן!!! במשפטים הקצרים האלו... טמון בקיצור נמרץ למה אבא שבשמים הוא גם מפחיד... למה אי אפשר להסתדר בלי ה-צ"ח קללות של משנה תורה?? כשהייתי בחור לא הצלחתי להבין את זה... רבש"ע... עד עכשיו הכל היה כ"כ טוב... טאטע זיסער... הכל כ"כ טוב... כל חומש דברים מלא ב"למען ייטב לך"... "כי ה' אלוקיך ברכך"... "ואהבך וברכך והרבך"... אז למה צריך בדיוק לקראת הסוף... את פרשת כי תבא שפתאום כל האוירה משתנה... פתאום הכל נהיה קשוח... מאיים... מפחיד... בשביל מה זה טוב? מה... הרי אנחנו שייכים לדור הזה שהגישה החינוכית שתמיד צריך לדבר חיובי... להגיד מה כן... לא להפחיד... לא לאיים... אז למה? בשביל מה צריך את כל האימונים המפחידים האלו? בשביל מה צריך את הימים הנוראים האלו?? מה לא טוב בימי הרחמים?? למה צריך להפחיד??

ומה התשובה?? זו טעות אופטית לאורך כל הדרך!!!

ילד צריך אבא חזק!!! ילד משועבד לאבא ברור!!! שידוע בדיוק מה שהוא רוצה ועומד על כך עד הסוף!!! (אחר כך... אחרי שיש פשלות והילד מפספס פה ושם... כאן הוא צריך שאבא ירחם, ימחול, יתחשב... "ג מידות של רחמים זה משהו שמתגלה רק אחרי חטא העגל) ילד שיש לו אבא רך כמו חמאה... ואבא יכול לבקש ולצוות משהו... ותכל'ס הילד יודע שזה לא רציני... אבא לא יעמוד על שלו!! כי אני בסוף אעשה מה שאני רוצה ואבא בסוף יוותר... יסלח... ולא יעשה עסק... ילד כזה הוא מסוכן!!! (שים לב: לא אבא שלו מסכן... הוא מסוכן!!!) כי ילד כזה מרגיש שיש לו אבא חלש... וההרואה: שאני הילד יותר חזק ממנו... ילד כזה מרטיב בלילה... ילד כזה סובל מחרדות... למה? כי ילד הוא באמת חלש!!! הוא באמת מפוחד ויש לו ממה... ובשביל זה הוא צריך אישיות חזקה שעליה הוא נשען... וברגע שהוא מזהה את הרפיסות של אבא שהמילה שלו זה לא מילה... ואני הילד תמיד מנצח אותו בסוף... הילד נשאר בלי אבא חזק... בודד... מבוהל... אז כן... אבא שלו הוא כמו חבר... אבל מי צריך כעת חברים... לילד לא חסר חברים... חסר לו אבא!! חסר לו יציבות!!! חסר לו גב חזק!! מישהו שהוא יכול לסמוך עליו...

זה בדיוק הסיפור שלנו עם אבא שבשמים... יש לנו אבא רחום וחנון... כולו שופע רחמים וחמלה... אבל אבא שבשמים הוא גם אבא חזק!!! גדול גבור ונורא!! הוא לא חבר שלך!!

ואם הוא מצווה משהו ולא עושים... אוי ואבוי... **הוא לא הולך לוותר!! כי הוא אבא חזק!!** הוא קובע... הוא מחליט... וגם הוא שומר עליך... כף לך יענקי... יש לך אבא חזק... אבא סמכותי... אבא שיש לו כח להחליט לך ולקבוע לך!!! הוא גם סמכות לשמור עליך מאויבים וצרות... ולכן!!! גם בתקשורת של 'שפוך שיח' מול אבא שבשמים... כן... אפשר לשפוך את הלב... אפשר להגיד הכל... ולדעת שיש פה המון חביבות... אבא שבשמים פשוט מתענג לשמוע את הקול המתוק שלך... אבל עדיין!! הוא לא חבר!! הוא הקל הגדול הגבור והנורא.

רק לשבר את האוזן: אני מכיר אחד (לא חכם במיוחד) שמרוב שיש לו קשר עם בורא עולם... והוא מדבר איתו הרבה... יום אחד באמצע שאני מדבר איתו... הוא פתאום מוציא את הראש מהחלון... אה... אבא שבשמים... מה קורה שם למעלה?? בטח... למה לא... הוא כל היום מדבר עם בורא עולם... אז הוא שלח לו איזה ציוץ בוואצפ... אז זהו שלא!!! על זה אני מדבר... אותו אחד... מעבר לחוצפה שבדבר... שלא ככה פונים לרבש"ע... הוא פה המפסיד הגדול... אני חבר שלו... ובאמצע שאני מדבר איתו הוא עובר לממתנה לחבר השני הלא הוא בורא עולם... מסכן אותו אחד!! הוא בדיוק דובר איתי על איזושהי בעיה שיש לו ועם כל הרצון הטוב לא יכולתי לעזור לו... (הוא גם לא חשב לרגע שאני יכול לעזור לו...) אם חבר אחד לא יכול לעזור לו... אז למה שהחבר השני (בורא עולם) יוכל לעזור לו??

אז הנה!! בשביל זה יש לנו פרשת כי תבא בעיצומם של ימי הרחמים והסליחות... שכן... אבא שבשמים הכי אוהב... הכי מתרפק ומתגעגע... אבל אסור לשכוח שהוא אבא חזק!!! הוא אומר מה שהוא רוצה והוא לא הולך לוותר על זה... "לא ירפך" לא יתן לך ריפיון...

אשרינו מה טוב חלקנו שגם ברגעים הכי חלשים יש לנו אבא חזק ששומר עלינו!! שהוא פה בשבילנו... לא נותר לנו אלא לתת לו להיות אבא חזק... להיכנע לרצונו ולשוב אליו באהבה.

שהחינו וקיימנו
הגיענו לזמן הזה
בס"ד לאחר מאמצים רבים
ועלויות, זכינו להוציא לאור
ספר 'ימאן' מתורגם **לאידיש**

במירוץ נגד השעון נעשה מאמץ מיוחד שהספרים יצאו ויונגשו עוד לפני ימי התשובה והטהרה והזכות, אשר ע"כ לעת עתה, ישנו מלאי מצומצם של ספרים, וניתן להשיג:

בארץ ישראל:

ירושלים, נחמיה 10 משפ' שטרנבוך.

בני ברק: קיבוץ גלויות 9 משפ' יוספי.

0548446691

חזו"א 34 פינת דסלר משפ' דרייפוס

בארצות הברית:

בשלב זה רק בניהמ"ד הגדול דזינוץ

מונסי. 845-406-1364

(א"ה עד חג הסוכות יגיעו שאר הספרים בהפלה, וניתן יהיה להשיג בשאר החנויות).

אודות החוברת 'אני לאלול'

נתחדש המלאי בסייעתא דשמיא:

ירושלים: רח' נחמיה 10 קומה ג'

גבעת שאול, רח' בן עזיאל- 054-8491554

בית וגן- משפחת נוישטט רח' הרב פראנק 29

רוממה- המ"ג 29- 052-7682281

רמות ד'- רובין 47- 054-8419684

אופקים- משפחת שפירא: 053-4112035

אחינסמן- שרגל 052-7171721 שבט אשר 9

שלב ב' אנגל: 0534162979

אלעד- 03-9073067

אשדוד- הרב צור- 050-4120311

ביתר עילית- אזור רמי לוי- 054-8450998

בית שמש- נהר הירדן 9 ר"ב 058-3294147

בני ברק- קיבוץ גלויות 9- 055-6728458

חזו"א 34 052-7117271

אזור רח' הרב קוקר 0527603814

חיפה: פולק, גאולה 15, 052-7683095

רכסים: קריצ'לר: 0548415410

חדש!! הקהל 58 משפ' תורג'מן

טבריה- 054-8441354

מודיעין עילית: קצות החושן 14, 052-7174781

הפץ חיים 14- משפחת דרבקין- 089742750

גרין פארק 0527644795

נתיבות- הר' גרשונוביץ 42 089934274

עפולה- 052-7686876

פתח תקוה- (מרכז העיר) 0504124235

צפת- 052-7181828

רהובות- 0533185792

תל ציון- 052-7150166

תפרח- לימן- 055-6705003

(המשך) נקודות הבחנה לקראת

יום הדין...

כפי שסיכמנו בפתח הגיליון... במאמר זה נכתבים כמה וכמה משפטים מסרים שונים בהקשר ליום הדין... עד כאן בעמוד 1 דברנו על הגישה הנכונה והבריאה לחרטה ותשובה ועזיבת החטא...

קעת נעבור לכמה נקודות נוספות... בעיקר מהזוית של ההסתבכויות המוכרות או הפחות מוכרות שלנו סביב יום הדין... (אם אתה לא מבין במה מדובר ולא סבלת מזה... אשריך... ואם כן... אתה כנראה תחייך חיוך גדול...)

ובכן: נקודה ראשונה: אוטוטו מגיע ראש השנה... ואז מופיע אחד מהנעוועים שהצליחו למרוט לי את העצבים... אבל עד הקצה...

העניין הוא: שהרי לכל אחד יש את הרגע והשניה שבדיק בדיק אז ה' דן אותנו!!! וצריך להיות מוכן כל הזמן לתפוס את השניה הזו ולא לפספס אותה... כי בדיק אז ה' סוקר אותך בסקירה אחת והכל מתחיל ונגמר אז... ככלל מה שיהיה לך בשנה הקרובה הכל קורה באותה שניה... ואם החמצת את השניה הזו... אם בדיק באותה שניה כעסת... או סתם פטפטת... או שרחת לקראת אז נדבר... או שבדיק אז הלכת לישון בצהרים (באיזור האר"י הקדוש שהמלאך התעורר מהתקיעות) אז זהו... הלך עליך... הפסדת את הרגע המכונן שלך לכל השנה הבאה הבעל"ט... **אז זהו שלא! חובה קדושה להפסיק להשתמש בנימה הזו...** תוציא מהראש!!! זה לא עובד ככה!!! אין לא רגע ולא שניה שאז בדיק ה' דן אותך... תהיה רגוע... הדלת פתוחה כל ה-24 שעות של יו"ט ראשון... וכל ה-48 שעות של שני הימים, וכל עש"ת עד מוצאי יו"ט (שאהז!!! אז באמת ננעלים השערים... מה שנכון נכון ומה שכתוב כתוב... במוצאי יו"ט אפילו הקריב כל אילי נביות אין מוחלין לו... אבל עד אז הכל פתוח...) אין שניות ואין רגעים ותוציא את זה מהראש... זה לא עובד ככה!!! נקודה!!!

ואתה יודע למה לא?? מסיבה פשוטה: כי יש מושג שנקרא כריזות!!! כריזות זה משהו שקיים אצלי... אצלך... כן... אצלי לפעמים זה עובד עם כריזות... אבל אצל אבא שבשמים ? ! ? זה לא עובד עם כריזות...

מה זה כריזה? רוצה דוגמא של כריזה?? הנה דוגמא של כריזה... יהודי עובד ה' וירא שמים... השתדל לעשות רצון ה' לאורך כל השנה... ובחודש אלול שב בתשובה מעומק לב... והנה הגיע ר"ה... ובדיק כשהגיע הרגע והשניה שה' דן אותך... בדיק בשניה הזו הוא נזכר באיזה בדיחה והוא התפוצץ מצחוק... זהו!!! הלך עליו כאפוט... הוא פספס את השניה!!! הנה לך דוגמא של קריזה!!! אז זהו... שאני מוחה בתוקף... קריזות יש אצלי... אצלך... אם תתפוס אותי ברגע הלא נכון... או שאני אפגוש אותך ברגע הלא מוצלח שלך... זהו... איבדת את המומנטום... מה שנקרא תאכל אותה...! זה נכון בייחס אלי ואליך... אבל טאטע זיסער ? ! ? ! לפי מה שחינו אותי... מדובר פה בידיד נפש אב הרחמן!!! מבין!!! ומאזין!!! מביט!!!

ומקשיב!!! אצלו יתברך זה לא עובד עם כריזות... לא יתכן שיהודי יעבוד את ה' שנה שלימה... ובסוף הוא יפספס את השניה והכל ילך לטימיון... אני מוחה!!! לא מקובל עליו! לא ככה תיארו לי את חכו ממתקים וכולו מחמדים!!! ואני מצפה ממך שתצטרף למחאה שלי...

כי אם תשים לב: יש לנו איזה נטיה כפייתית להפוך את הרבש"ע למשהו קזה מתנכר ולא מתחשב!!! יש לנו איזה נטיה להיצמד ולהידבק דווקא לסיפורים הלא מובנים (שרב הנסתר על הנגלה) באותו יהודי שהיה צדיק גמור... והיה לו איזה פספוס קטן... וזהו... ההלך עליו... הוא הפסיד את הכל... והוא מצא את עצמו בגהינם בהפתעה... **וצריך לדעת שזה לא ככה!!!** למה?? כי אם אצלי וגם אצלך זה לא ככה... ולמה?? כי יש לנו מינימום של רגישות והתחשבות... אז ליקל רחום וחנן אך אפיים ורב חסד ואמת' יש את זה בפי כמה מיליונים... עבודת ה' זה לא משהו שעובד עם רגעים ושניות... (אה... יש כל מיני סיפורים?? לכל סיפור יש את האוקימתא שלו... מה שבטוח: הסיפור הוא זה שצריך להסביר את עצמו... לא המשפטים הכ"כ פשוטים שאמרת עכשיו!!! את זה לא צריך להוכיח! זה פשוט!!!) רק מה?? היצר הרע הוא זה שדוחף לנו בכח דווקא את הסיפורים המנוכרים האלו להפוך את הרבש"ע למשהו קזה פרנציפ שנצמד תמיד לגדר... (זה לא סתירה שבגדרי תורה ובשיעורי חכמים זה באמת ככה... ב-40 סאה הוא טובל, וב-40 חסר קרטוב לא עלתה לו טבילה ואין בזה משא פנים, אבל אני מדבר על המעבר לזה... על נישות אחרות מהסוג של רגע של הדין... שגם אם כתוב שיש קזה רגע... זה בבחינה די מסוימת וזה לא בשביל להוציא מהמשחק את מי שאיבד את הרגע הזה... שכל ישר לא יזיק) אז אנא... בשביל זה אני כבר עשיתי בשבילך את הטעות הזו... אל תפול בזה... אל תבזז את הראש של השנה על כל מיני שוונצים של רגעים ומבצעים... די להפוך את עבודת ה' להגרות והימורים...

עוד אבן נוספת שצריך לסקל ... (ותשמח עליה כמוצא שלל רב... כי אתה מקבל אותה על מגש כסף ואני וחברים שלי ירקנו על זה הרבה דם) ובכן: בחור בן עליה שיושב ולומד בהתמדה בחודש אלול ולא יוצא מהישיבה... הוא מרגיש התעלות עצומה ומיום ליום הוא מתעלס באהבים של נועם ה' ולבקר בהיכלו... ואז כשהוא מגיע לתפילות ימים הנוראים... הוא מרגיש עונג עילאי שלא מעלמא הדין... ומי שלא מרגיש את הקדושה באוויר... סימן שהתשובה שלו הייתה פגומה... ובפרט בפרט!!! במוצאי יום כיפור... ברגעים הכי קדושים שאז עיקרו של יום מכפר... עובד ה' אמיתי מרגיש עמוק בלב את הטהרה והזכות... הוא שומע את הבת קול שמכריזה לך אכול בשמחה לחמן כי רצה אלוקים את תפילתך...

ומעתה: תשמע טוב בחור יקר: שלא תגיד שלא אמרת:

קשקוש קשקוש קשקוש!!! יתכן שאתה לא תרגיש כלום... לא קדושה ולא טהרה... לא התעלות ולא כיסופים... וזה לא סתירה לרגע שאתה נמצא קעת בהיכל הכי גבוה... ברגע הכי מכונן ושל נעליך מעל רגלך כי גודל הרגעים שאתה עומד בהם אדמת קודש הוא... וזה קורה **גם אם אתה לא מרגיש כלום!!! ולמה כ"כ חשוב לי להגיד את זה??** כי מציד... מה איכפת

לי... תתרגש... תהנה מכל רגע... דא עקא שהרבה פעמים הרגש נחסם כידוע... ואז נכנסתי לדכאון... איך יכול להיות שהגיע מוצאי יום כיפור ואני מרגיש אותו מצב רוח בהיר עד מעונן חלקית בעונות גבוהה?? הרי עד אתמול הייתי מפוצץ בעבירות והבנתי מצוין למה אני כ"כ אדיש בתפילה... כי יש לי חלב על כסלי... אבל עכשיו... אם אכן עיצומו של יום כיפור מכפר... הייתי אמור לעעועוף... אז איפה זה???

בקיצור: המחשבות האלו היו מכניסות אותי לדכאון במוצאי יום כיפור, וככה בר"ה... וכל חג ומועד... וגם בשבת קודש... הייתי כל הזמן בודק מה המצב של הנשמה יתירה... רגע אחד הרגשתי אותה... וברגע השני היא פתאום ברחת לי... וכל היום הייתי במרדף אחרי הרגש...

אך לי כמה שנים טובות עד שקלטתי שעם כל הכבוד לרגש הרוחני שלי... אבל הרגש הרוחני הזה הוא מאוד מאוד רחוק מהנשמה חיה יחידה... ולא באשמתנו... בגלל ירידת הדורות הרגש שלנו טובע עמוק עמוק בכח המדמה!! כך שצר לי לייבש אותך... אבל אם אתה מרגיש קדושה מאוד נוראה אל תמרה להתלהב... ואם אתה בכלל לא מרגיש קדושה ואולי אפילו מרגיש רוח מסואבא... אל תבהל... זה לא אומר שום דבר...

ושלא תבין: אני לא מזלזל ברגשות!!! רגש זה דבר מאוד נעים וערב... **לא פחות! אבל גם לא יותר...** אם הצלחת להתרגש בתפילות הימים הנוראים... כיף לך... הנחית... ואם הרגשת לב אבן... אז לא נהנית... זה הכל!! ואני מאחל לך להנות... תתרגש... תהנה... ויש אפילו עניין להצית את הרגש... לעורר אותו... אבל ההלו... הרגש הוא בסה"כ שמעק טבק!!! אם פישל הביא טבק אז היה לי שמעק טבק... אה... אמחיה... ואם הוא לא הביא... אז לא זכינו לשמעק טבק... חוץ מזה שום דבר לא קרה...

(ואני לא מאמין למוצא פי!! מי האמין שאני בעצמי אומר כאלו משפטים, הייתי אחד קזה שהכל היה מתחיל ונגמר בהרגשת הלב... הייתי מסתובב ימים ולילות בקברי צדיקים ומרגיש פה קדושה יותר גדולה ושם קדושה יותר קטנה... ומויחין דקטנות בקבלת שבת ומויחין גדלות במוצאי שבת ולכל רגש רוחני היה לומד'ס משלו... ותשמע לי... עם יד על הלב... בשורה התחתונה... על זה התבטא הבריסקער רוב: מות עד שלא תמות... אתה לא רוצה שהרגש יתרוג אותך?? תהרוג אותך... שלא תבין: אין לי עניין לייבש מישהו שכעת הגיע התור שלו לעצב ריגושים... אבל אם כבר הגעת לשלב שהרגש כבר פחות משתף פעולה והוא כבר התחיל לקום על יוצרו... אז תדע שיש לי מה לחדש לך... ש... שרגש הוא גם קשקוש!!! גם! לא תמיד... ס"ס אי אפשר לזלזל בתחושה עילאית... אבל היה כבר מישהו שהתלונן לי שהוא מרגיש התעלות נפלאה אחרי עבירות חמורות... גם את זה יש...)

וכעת אני רוצה לספר לך סיפור (שכבר נכתב כאן בעבר) שנה אחת הגעתי ליום הראשון של סליחות והלב שלי היה אטום לגמרי... שום רגש!! רק פיהקתי כל הזמן... לא הצלחתי להזיז דמעה אחת... הייתי מתוסכל... הרגשתי ממש מיותר... כמעט רציתי לחזור הבייתה... ואז חשבתי לעצמי: אני קעת לא מצליח להתרגש... רגע... מי אמר שאני צריך להתרגש??

העיקר שהקב"ה מתרגש!!! הרי בשביל מה באתי לבית הכנסת... באתי לרגש את עצמי? לא!!! באתי בעיקר כדי לרגש את ה'!!! (עד כמה שידוע לי בית הכנסת

עד כאן ברור?? עד כאן הסברתי מה העניין בקבלה קטנה...

אבל תכל'ס... מה עושים עם הקושי הטבעי שלנו לתת חשיבות לקבלה כ"כ קטנה... **אז דבר ראשון:** לפי מה שהסברתי עכשיו... הקבלה הקטנה הזו היא לא באמת קטנה... ה'קטנות' של הקבלה היא רק בייחס לרוחב... אבל יש לה חריש עמוק... והעומק שלה זה משהו שמגיע עד ה' אלוהיך!!!

אבל חוץ מזה... יש לי הערה קבועה שאני משנן כל שנה (והיא יכולה לעזור גם כאן) יש הרבה שטויעים שקבלה קטנה זה אומר שחוץ מזה אני לא מתחייב לכלום... איך אמר לי משהו: קבלתי על עצמי שעה ביום לא לדבר לשה"ר!!! אמרתי לו: נפלא... מה עם שאר היום?? הוא עונה לי: לא קבלתי על עצמי. אמרתי לו: לכן מה... לכן מותר לך לדבר לשה"ר? הוא עונה לי בפשטות: כן!! **הזדעזעתי עד עמקי נשמתו...** חס ושלום!!! מי שאומר כזה משפט הוא מומר לדבר אחד מן התורה... (יותר נכון מומר לכל התורה כולה חוץ מקבלה אחת) אסור להעלות דבר כזה על דל השפתיים... וחובה לקעקע את הטעות הזו!!! אז מה כן?? אני מושבע ועומד מהר סיני לקיים את כל תרי"ג מצוות, ואני מחויב לזה!!! רק מה?? סו"ס אני שלפער ולכן אני **נכשל** המון פעמים... **כשלת** בעוונך... (בתורה יש המון מקום והכלה לכשלונות... אבל אין טיפת הכרה בפורק עול) וכעת לקראת יום הדין אני רוצה לתפוס את עצמי לידיים... ולכן נצמדתי לקבלה קטנה שבייחס לזה אני אשתדל **גם לא להיכשל**... כלומר: בתור יהודי אסור לי לדבר לשה"ר 24 שעות ז' ימים בשבוע, 180 יום בשנה מעוברת... אבל היות ואני כל הזמן מועד ונכשל לכן אני מקבל ע"ע שעה אחת ביום להירתם עד הסוף במידת הזהירות אפילו לא להיכשל...

אי לכך ובהתאם לזאת: הקבלה הקטנה הזו... זו לא יחידה בודדת של קבלה... זה **גם ובעיקר** תהליך מדגמי של חיזוק שאם אני אתמקד בו... הוא אמור להשפיע ולשלוח זרועות לכל שאר היום ולשאר חלקי עבודת ה'... **ומניסיון אישי ככה זה!!!** אפילו מי שעושה דייאטה ומרגיל את עצמו שלא לאכול חטיף... הוא לפתע מגלה שגם יותר קל לו לשמור על העיניים או לקום יותר מוקדם... כי זה שהוא מתרגל לשלוט בעצמו... זה מקרין לכל הכיוונים... כנ"ל מי שהתרגל לחשוב בלימוד... זה עושה אותו משופשף בכל נושא... בן אדם שקיבל ע"ע קבלה והוא נכנס לזה יסודי ומכה בה שורשים... החיזוק הזה נהפך להיות כמו גזע ששולח זרועות להמון פינות נוספות בנושאים אחרים... בתנאי אחד!!! בתנאי שמדובר בגזע!!! בתנאי שמדובר בקבלה עקבית, איתנה ויסודית!!! קטנה אבל שורשית!!!

זה הסוד שטמון בקסם של קבלה קטנה... מומלץ בחום!! ויש עוד כמה פרטים בזה... (פרטים שהורחבו בחוברת אני לאלול ואלול לי.)

לברך ברכת המזון מתוך הברכות?? נו באמת... זה הסיפור???

כמה שמנסים לשכנע אותנו שה' מסתפק בזה ולא צריך יותר מזה... זה לא מתיישב לנו על הלב... אנחנו מתקשים לעכל את זה...

אז גם בנושא הזה צריך לעשות סדר...

ובכן: דבר ראשון צריך לדעת באופן כללי ש'תשובה' זה סדר **ענין!** כלומר: גם מי שבדרך הלימוד אוהז רק מבקיאות... אבל כשמגיעים לסוגיה של תשובה... כאן לכלי עלמא תשובה זה שפראך של עיון!!!

מה הכוונה?? לחזור בתשובה זה לא לשבת מול ערמת קלסרים של עבירות וצריך קעת לחזור מלא מלא בתשובה... או מלא פעמים בתשובה זה לא זה!!! זה לא השפראך... ושלא תבין: גם אם יש כזה דבר לעשות מלא עבירות... (קורה שאדם חייב המון קרבנות חטאת... אפילו דוד חסידא קדישא משתמש בביטוי השיגוני עוונותי... עצמו משערות ראשי... כביכול יש כמויות של עבירות יותר ממספר שערות הראש... וכשיש סוגים שונים של עבירות, בשביל זה יש לנו ח"ג בשערי תשובה שמפרט כל חטא ודירוג) אבל עדיין!!! זה בעיקר בייחס **לעבירה**... עבירות יכולות להיות הרבה... **אבל תשובה ? ! ?** תשובה זה לא ענין של מלא... תשובה זה לא איזה פינוי בינוי שיש פה כמויות של פסולת שצריך לפנות... אלא מאי?? יש פה בורא עולם אחד ויחיד שהתרחקת ממנו!!! ואתה צריך קעת **דבר אחד** בשה"כ... לשוב אליו... להתקרב אליו... יתכן שהריחוק הוא מאוד גדול... אבל עדיין זה לא משהו מספרי!!! (אם מאוד תתעקש להפריט ולמספר את הריחוק מה'... אז נניח שתקרא לזה ריחוק של מיליון פסיעות... אבל עדיין!! גם מי שרחוק מה' אלפי ק"מ... הנושא הוא אחד: לשוב לה'!! להתפייס עם ה'!!!) לא משנה אם היו פה 30 עבירות או 492... תשובה בסופו של דבר תמיד תהיה לשוב לה'!!! זה לא ענין של לחזור כמה שיותר פעמים בתשובה... וגם לא לחזור על הרבה דברים בתשובה... זה לא כמות ולא מספרים... אלא מאי?? עיקר הנושא הוא לחזור **באמת!!! לחזור ברצינות!** תחזור אפילו על משהו קטן... אבל שיהיה עד הסוף! שיהיה ושבט עד עד עד ה' אלוהיך... ולכן!!! מהסיבה הזו... זה לא כ"כ משנה מה תהיה גודל הקבלה וכמה ק"ג היא שוקלת... כי זה לא הנושא!! העיקר שהקבלה תהיה רצינית!! אמיתית!! לא חובבנית ולא קלילה... זה בדיוק כמו סדר עיון בישיבה... שלא כ"כ משנה לנו כמה דפים תדפדף... וכמה מאלאנתלפים של מפרשים תפתח... הנושא הוא לא בוחטות של הבנה!! מספיק לנו דף אחד... אבל שאת הדף הזה תבין ועד הסוף... (זה כמו שאמרתי לילד שלי... אתה רוצה להבין מה זה לוח הכפל... אני רוצה ללמד אותך רק תרגיל אחד בלבד!! לא יותר!! אתה לא צריך יותר מתרגיל אחד... העיקר שתבין אותו עד הסוף... מי שמבין את העקרון איך מחשבים 5 כפול 5... הוא כבר לבד יכול לחשב את כל לוח הכפל מעצמו... זה לא ענין של מלא תרגילים... זה להבין תרגיל אחד עד הסוף!!!) אותו דבר כאן: לא איכפת לנו כמה חזרת בתשובה וכמה שינויים עשית!! תקבל קבלה אחת אבל אותה תעשה עד!! עד ה' אלוהיך... יסודי יסודי... רציני רציני!! כן... מותר לנו לדעת שיש דברים שלא שייכים לכמויות!!! אלא לשייכות עמוקה שאם הגעת לשם אפילו בנקודת אור דקיקה... הרי יש לך כבר אחיזה גמורה שם... ואם עשית רק חצי דרך... גם אם הגעת עם 500 רכב בחור... אתה אפילו לא בכיוון...

הוא לא עוד איזה מת"ס שיש בו מופע אור קולי של דרמה שוחפת ומרגשת

אם ככה... מה איכפת לי שאני לא מתרגש... **העיקר שה' יתרגש!!!** התחלתי להגיד את המילים בלי רגש... אבל עם כל הלב... מתוך רצון טהור... אנה ה'... באתי לרגש אותך! אז אנה... תתרגש ממה שאני אומר...

ואז נזכרתי שזה בדיוק מה שעושים במסיבת סידור של הילדות...

הילדות עומדות בבמה ושרות בתפילה... שה' יתן לאמא כח... הם בעצמם לא מבינות מה שהם אומרות... זה לא מדבר אליהם בכלל... אבל אמא יושבת שם באולם ובוכה ובוכה מהתרגשות... כי היא כן מבינה את המילים... והמילים נכנסות לה ישר לתוך הלב...

ואני אגלה לך סוד: זה בדיוק מה שהמורה רצתה... כשהמורה לימדה את הילדות לדקלם את השיר הזה... היא לרגע לא התכוונה לרגש את הילדות... **היא רצתה לרגש את אמא שלהם!!! זה הצליח בענק!!!** אותו דבר כאן... אני מגיע לסליחות... האם אני מתרגש או לא מתרגש?? מה זה משנה... מה יעזור שאני אתרגש... אני בעיקר רוצה לרגש את ה'... וה' מתרגש!!! הוא מתרגש בעיקר מעצם הנכונות שלי לרגש אותו ומהמילים שרבותני הבמאים והמאמנים שלנו הכניסו לנו בתוך הפה שלהם היה את הנימים והמילים הכי מרגשות והכי נוגעות ללב...

ואשר על כן: די לבסס את המציאות לפי הרגש!!! הגיע הזמן שנבין שאני פה לא הסיפור!!! הסיפור זה אבא שבשמים... הוא זה שמוחל וסולח... הוא זה שנותן שנה טובה... וממילא זה יכול לעבוד גם בלי האישור של הרגש שלי... כן... תשחרר אחיזה... תפסיק לדחוף את עצמך... תבין שר"ה זה יום שהרבש"ע עושה את העבודה עם הרגש שלך וגם בלעדיו...

וכעת נעבור לדבר קצת על הנושא של הקבלה ה-קטנה!!!

כולנו יודעים שצריך לקבל קבלה... ושהקבלה תהיה קטנה... למה קטנה? כדי שזה יחזיק מעמד!! כדי שזה יהיה ריאלי!!! תפסת מרובה לא תפסת... דא עקא!!! שאני כבר שייך לדור שנתקע בעיקר עם הבעיה ההפוכה... ברגע שהקבלה יותר מידי קטנה... היא פשוט בורחת לנו בין האצבעות... בפרט שאנחנו טיפוסים פרפקציוניסטים (הדיוק הדיגיטלי בכל המיכשור שיש היום שהכל על המילימטר כחוט השערה שכל קווקו סימטרי וכל שעון מכון בול... כל זה יצר מציאות שרוב האנשים בימינו הם על גבול הפרפקציוניסטיות כן שזה כבר צרת רבים) ממילא כיום דווקא הקבלה הקטנה היא בסיכון לא להחזיק מעמד... כי היא מידי קטנה בשבילנו... רגשית זה לא תופס אותנו... ה'מתווה' הזה של הקבלה הקטנה לא מתיישב לנו על הלב... אם תשים לב: אנחנו לא באמת מאמינים בזה... ולמה?? כי... כי דחילאק... עשיתי בוחטות של עבירות... מכף רגל ועד ראש אין בו מתום... ומה הולך להיות הכפרה שלי?? איזה קבלה פיצפונית

למה נקרא שמו 'ר' חצקל 'ביכורים...' ולמה רימון מסמל 'שנה טובה'??

אם שבוע שעבר דיברנו על הבחורים אחימעץ ויוחנן... איך הם מתכננים את הלוח הזמנים של החזרות של אלול הקרוב לקראת העליה לירושלים... אז היום נדבר על 'ר' חצקל... ר' חצקל עסוק כעת בדברים אחרים... הוא עסוק בטרדא דמצווה... בחביבות המצווה... ר' חצקל הוא יהודי מיוחד... העוילים בירושלים כבר הספיק להכיר אותו... מדובר ב'אדם גדול הוא ושמח במצוות...' יש כאלו שמכנים אותו 'ר' חצקל ביכורים...

הסיפור הוא שאם כל יהודי מצווה לעלות לרגל ג' פעמים בשנה... אז אצל ר' חצקל הציווי הזה הוא עשר פעמים בשנה!!! אצל ר' חצקל יש בחינה של 'ר' ספירות... עשר רגלים תחוג לי בשנה... מה יש?? ר' חצקל מתגורר בנחלת נפתלי... יש לו בלע"ר אחוזה גדולה... מה שנקרא 'מאה כרמים ומאה שדות ומאה עבדים שעובדים בהם...' אבל לא סתם!!! לר' חצקל יש עניין מיוחד שיהיה לו שדות ופרדסים מכל שבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל!!! הוא לא מוותר אפילו על מין אחד... יש לו שדות תבואה בבקעת יבנאל... שם ליד אלון בצעננים על גבול נחלת נפתלי יש שכר... חוץ מזה יש לו שדה שעורים... אמנם לא פה!!! לא באזור טבריה... הוא בכוונה קנה שדה מקנה סמוך ונראה לירושלים... אי שם ליד אפרת ובית לחם... (על משקל "המה באו בית לחם בתחילת קציר שעורים") והשיקול היה: שהיות והקציר של השעורים בדרך כלל די צמוד לחג הפסח... ממש על הגבול ודי בלחץ... (כלומר: עקרונית קציר השעורים הוא הרבה לפני הפסח... ואולי כמעט חודש לפני כן כמו שכתוב במכת ברד שהשעורה נוכתה, כי השעורה אביב... אז אם במכת ברד השעורה כבר הייתה בקטויה, אז צא וחשוב, עד מכת כמרות זה כבר סוף עונה... אבל היות ואסור לקצור קודם קצירת העומר... אז סוהבים את הקציר של השעורים ודוחים אותו די במאמץ עד ט"ז בניסן...) סמילא ר' חצקל עשה חשבון שאם השדה שעורים תשאר אי שם בנחלת נפתלי... זה עלול לגרום ללחץ של לוח זמנים סביב העליה לרגל לקרבן פסח או במוצאי יו"ט זה אסור שיקרה... ולכן אדרבה... ר' חצקל הלך וקנה שדה מקנה בנחלת יהודה סמוך ונראה לבית המקדש... כדי שהשדה שעורים היא זו **שתעבכ אותו** בירושלים אחרי מאוחר, מאשר שתהיה זו **שתוציא אותו** מירושלים הכי מוקדם... טוב... אז עד כה דיברנו על שדה חטה ושעורה... הלאה... גפן... יש לר' חצקל כרם גדולה מאוד בהרי נפתלי... לפני חודש בדיק... אי שם בט"ו באב הוא הגיע להבאת ביכורים בירושלים עם עוילים גדול מהקהילה לשמוח לפני ה' ולהקריב עולות... חוץ מזה יש לו מטעי תאנים בגליל העליון... את ההבאת ביכורים שלהם הוא כבר עשה באזור חודש תמוז... בקיצור: הסיפור של ר' חצקל הוא... שהוא מוצא את עצמו עולה לירושלים עוד ז' פעמים בשנה לכל אחד משבעת המינים... זה לא פשוט... (רק לגדל את כל שבעת המינים זה מערך שדרוש המון אגרונומיה... זה לעבוד בשדה סביב כל מעגל השנה... אבל נוסף על כך... עוד לעלות לירושלים עם כל אחד משבעת המינים בנפרד... זה כבר ממש נדיר... גם אותם אלו שמגדלים 'המינים... הם מגיעים בדרך כלל פעם פעמיים... פעם אחת עם התבואה בחג השבועות... ופעם שניה עם ביכורי הין לקראת החגים... ושאר הביכורים הם כבר נאלצים להסתפק בשלוח שליח שמביא איניו קורא...) אבל אצל ר' חצקל ביכורים זה המסתק שלו... הוא רק מחפש סיבות לבא לבית ה'... כשיש כאלו שקצת תמהים על ההנהגה שלו... ר' חצקל מסביר להם במתיקות... תבינו אותי... זה הפיצוי שאני נותן לעצמי על המרחק הגדול שאני מתגורר בנקודה הכמעט הכי רחוקה מירושלים... ר' חצקל טוען לירושלמים: תבינו אותי... אתם בסתם ערב שגרת... פתאום מישהו דופק אצלכם בבית עם בשר תודה ולחמי תודה ומבקש לעזור לו לאכול את זה כדי שלא יהיה נותר... ואיני?? אני באותה שעה יושב בבית ואף אחד לא דופק לי בדלת, לא עם תודה ולא עם חזה ושוק... אין לי כל בוקר את הקול החוצב של גביני כרוז שיעיר אותי לעבודת ה' ויתן לי חיזוק לכל היום... אין לי את קול המגרפה שממברשת לי שכעת עת רצון שהכהן נכנס להקטיר קטורת... אני במקרה הטוב שומע את שקשוק הזרימה של נהר הירדן במרחק מטר מהבית שלי או רעש הריון של עצי היער שנעים ברוח... **סמילא מגיע לי פיצוי!!!** והפיצוי שלי זה העשר גיחות מידי שנה עם ביכורים לירושלים... בקיצור: אין אחד בירושלים שלא מכיר את ר' חצקל... כשר' חצקל מגיע בפעימה הראשונה בערב חג הפסח... בעל האכסניה מקדם אותו בברכת שהחינו... והוא צוחק ואומר: זהו... סכאן ואילך לאורך כל הקיץ כמעט ולא יהיה לנו שלוש יום שלא נראה אותך... כי מיד בחג השבועות יהיה את ביכורי השעורים, שלוש שבועות לאחמ"כ שוב יופיע כאן ר' חצקל עם ביכורי חטים... (הוא מתעבב עם החיטים בגלל תרומות ומעשרות ולקט שכחה ופאה...) ובחודש תמוז אנחנו נראה אותו שוב עם ביכורי קיץ התאנים... בחודש אב הוא יבא לכאן לדצ'א עם כמיות של פרכילי ענבים לביכורים ולרבעי ולוני סוכה... והנה כעת הגיע חודש אלול!!! בחודש אלול זה הקטיף של הרמונים... הקטיף הצנוע ביותר... סו"ס רמונים זה לא כ"כ משהו ששייך לאיכסון... אבל גם על הביכורים האלו ר' חצקל לא מוותר... לא לחינם רימון זה סמל של איחול לשנה טובה... זה לא רק בגלל שירבו זכויותינו כרמון... אלא בגלל שהביכורים של הרמונים משתלבים עם ההערכות במקדש לקראת זכרון לחיים מלך חפץ בחיים... לצורך העניין ר' חצקל קנה שדה מקנה מיוחדת באזור מישור איילון... בין השמש בגבעון לירח באיילון... משהו כזה באזור של קרית ספר... על הציר של הדרך שעולה לבית חיינו... אמנם הוא לקח סיכון מסוים במגרש של הפרדס הזה!!! שהוא ממוקם די סמוך לבית הפרס... אבל רימון הוא בדרך כלל לא מוכשר ולא גורו עליו שיוכשר מיד כמו בבציר ענבים... כך שאפשר לעלות אותו בתהלוכה שלימה לירושלים... וגם אם עמי ארצות ימשמשו בו זה לא מטמא אותו... והכמעט אחרון חביב זה התמר!!! הביכורים של הדקל זה ממש באמצע עש"ת... ממש באמצע השוק של ארבעת המינים... בשעה שכלל ישראל עומדים עם זכוכית מגדלת ובודקים את התיזות... באותה שעה ר' חצקל יורד בזריזות לבקעת יריחו... שם מחכים לו שורה של עצי דקל שגם אותם הוא קנה... הוא מטפס גבוה גבוה ומלקט תמרים, נותן כמובן קודם לעניים בחלוקה ולא בבזיה!! (בגלל השיקול הבטיחותי שאם כל העניים יטפסו ויתחילו שם לריב בראש הדקל מי זכה ראשון... זה עלול להיגמר בפילה מגונה ארבע קומות ויותר...) ואז הוא מפריש תרומה גדולה ומעשר ראשון ושני... וקדימה... שוב ביכורים!!! הירושלים רואים את ר' חצקל מביא ביכורים כולו קורן באמצע עש"ת הם מחייכים... הנה ר' חצקל ביכורים... שעליו אפשר להליץ חזי כמה חביבים מצוות על ישראל... על כל פשעים תכסה אהבה... עכשיו!!! שלא תבין... נכון שהשבוע פרשת כי תבא ולכן התמקדנו הפעם בביכורים!!! אבל אל תשכח שעל כל סל ביכורים יש כמיות של תרומה גדולה ומעשר ראשון ושני ועני... כך שלהגיע לסוכה של ר' חצקל בחג הסוכות זה גיוואלדיג... אתה מקבל לחמניה מלקוח בכסף מעשר... וסלט משמן של מעשר שני... (על הביכורים של הזית כבר לא נספיק לדבר ביריעה זו) יין של רבעי בשפע... ולקינוח תמר עסיסי ורימון גדול ואצילי היישר מהקטיף ברחבות... הסכך של הסוכה של ר' חצקל מקושט בענפים אמיתיים היישר מהעץ... עם רימונים מחוברים ואשכולות ענבים משתלשלות היישר מהזמורה שנלקטה בדרך לירושלים...

וכמובן!!! לכל מי שחושש לדעת ר' אליעזר ומקפיד לאכול שתי סעודות בסוכה... וכמובן שבירושלים אין זמן לסעודות כי... כי הרי לא ראינו שינה בעינינו... אז כולם יודעים שבסוכה של ר' חצקל יש סעודות 'גורמה' של מיני תרגימה... יש ערמות של עיגולי דבילה של מעשר שני שמסעוד סעידי מיון זייני ולר"א סגי במיני תרגימה... מה שבטוח: **ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך' אלוקיך, אתה והלוי והגר אשר בקרבך...**

יש ניגון ד' בבות... ויש ג' בבות!!!

למי שעדיין לא החליט על קבלה רשמית ליום הדין!!! יש לי מסמך חזק מאוד שאיתו אפשר להגיע לראש השנה...

בבא קמא!!! בבא מציעא!!! בבא בתרא!!!

האם ידעת ששנה הבאה הולך להיות שנה שלימה של יום טוב?

לא היו זמני חורף וזמני קיץ טובים לישראל כשקיעות במסכת בבא קמא בבא מציעא בבא בתרא... ועוד כולם בשנה אחת!!!

הו... מה צריך יותר מזה??? איזה תפוח בדבש זה... מה צריך ליום הדין יותר מוג' בבות?? אגב: עשיתי חשבון מעניין... יצא לי שבשנה הקרובה מספיקים את כל בבא קמא... כל בבא מציעא... ואילו בבא בתרא?? עד יום כיפור של תשפ"ה מספיקים להגיע עד דף קח... מה יש בדף ק"ח?? מתחילים פרק יש נחלתו!!!

וסימנך: וסלחת לעוונותנו ולחטאתנו **ונת לתנו!!!** השנה בסליחות... כשאתה אומר י"ג מידות של רחמים תבין את זה... אחרי שאתה זועק ה' קל רחום וחנון... תסיים כממתיק סוד ותלחש לה': וסלחת לעוונותנו ולחטאתנו... למה?? **נחלתנו!!!**

רבש"ע: אני הולך להתחיל השנה ג' בבות, ואי"ה עד יום כיפור הבא אני ב-יש נחלתו!!! או אגב... וסלחת-ונחלתנו!!!

כן... זו אחת מהקבלות המבוארות בפירוש בחו"ל: (ובה יקרא)

נכשל אדם בעבירה אחת ונתחייב מיתה לשמים, מה יעשה וחייהו אם היה רגיל לקרות דף אחד יקרא שני דפים; או לשנות פרק פעם אחת ישנה פעמים; או ללמד פרק אחד ילמד שני פרקים

כתוב כאן שהמפלט המומלץ ביותר מסמך מפחדך בסרי זה פשוט להרבות חיילים לתורה... זה מדהים... אחרי כל הדיבורים... אחרי כל ההסתבכויות... אחרי כל הניתוחים הפסיכולוגיים איך להגיע ליום הדין... בסוף אני תמיד מוצא את עצמי איכשהו צועד לבית המדרש הישן... בסוף כולנו מבינים שהדף גמ' הישן והמוכר הוא המולטי ויטמין שהוא הביטוח צד ג' המשלים ביותר מכל הכיוונים... בסוף בסוף תמיד אני מוצא את עצמי בורח לשם...

עכשיו בינינו... כולנו איכשהו למדנו את הג' בבות... רשמית זה נקרא שכבר עברנו על ב"מ ב"ב... אבל בינינו... דבר ראשון: האם פעם אחת יצא לך ללמוד את כל הג' בבות בלי קרחות? ואם כן... אז מתי פעם אחרונה זה קרה? והכי הכי: מה נשאר לך מזה?? כמדומני שאם תשאל את עצמך את כל השאלות האלו... יתברר לך שיש!!! יש לנו מה לעשות בשנה הקרובה... זו הודמנות פז לקפוץ על הרכבת ועל הדרך לנפנף עם המעבר מוכס הזה במחסומים של מעלות בני מרון... ולהגיש את המסמך הזה ביום הדין למנכב... אני שייך לקבוצה של הג' בבות... אה... אם ככה... אתה יכול להמשיך...

מיותר לציין שהעידוד הזה מיועד עבור אלו שכבר סיימו בישיבה והג' בבות נשארו להם עם הטעם המתוק של הישיבה...

אבל אם אתה כעת בישיבה, ובדיוק לומדים כתובות... אל תעשה את הטעות הזו!!! תכנס ראשך ורובך במסכת הגלמודת בישיבה ותהיה נחוש באופן שאינו משתמע לשני פנים לסיים עד סוף זמן חורף את המסכת... כמו כן מיותר לציין שכל מי שמאזיה סיבה שתהיה לא מתחבר או לא מסתדר עם המסגרת של דף היומי... כל אחד באשר הוא, יכול לקחת את התכנית שהוא בנה לעצמו... להופיע איתה מול ה'!! ואדרבה... תמצא כמה דקות בר"ה לטעום קצת מהמסכת שאיתה אתה הולך לחוות במחיצתו של ה'... שים אותה לידך בתפילה... היא סגורה טוב.

די להלקאה... די להאשמה עצמית...

אנחנו מתחילים להתקרב לקראת ראש השנה... ותן ניוחש מה אחד המאורעות הגדולים והחשובים שאירעו בראש השנה...? לא תאמין... אבל **יום ההולדת של פרעה!!!** כן... יום ההולדת של פרעה הייתה לא פחות ולא יותר בראש השנה... נו נו... ברוך 'שיהיה לו במזל', אבל מה אתה רוצה ממני? מה זה קשור ל'ה שלי'?

העניין הוא כך:

אתה מבין לבד שהתורה היא לא לוח שנה של תאריכי יום הולדת... ובודאי לא של כל הפרעונים למיניהם... ואם בכל זאת התורה מדגישה את יום הולדת של פרעה!!! התורה שולחת לנו פה רומז במלכותא דארעא שהיא כעין מלכותא דרקיעא... תראה מה פרעה עושה ביום הולדת שלו ואז תבין על הדרך מה המלך הקדוש עושה ביום הרת עולם!!! ובכן: ויהי ביום הולדת את פרעה, וישא את ראש שר המשקים ואת ראש של האופים בתוך עבדיו... שמת לב מה כתוב כאן?? שביום הזה פרעה דבר ראשון עושה סדר!!! פרעה עורך מסדר של כל העבדים פרעה מעמיד את כל אחד מבעלי התפקידים במשבצת שלו!!!

עכשיו מה הולכים לעשות איתו... מה יהיה איתו... האם להשיב אותו על כנו או לתלות אותו... עזוב... על כל השאלות האלו נדבר אחר... זה כבר שלב ב'... כשנגיע לשלב הזה נדון... נתווכח... נפתח שלושה ספרים... נכתוב... אה"כ נחתום... את כל זה נעשה אה"כ בשלב ב'...

אבל כעת אנחנו עדיין בשלב א'!!! כעת דבר ראשון עושים סדר!!! עושים מסדר!!! מעמידים את כל העבדים למסדר!!! כל אחד ממוקם במשבצת שלו!!! זהו זה שר המשקים... זהו זה שר האופים... זהו זה שר הטבחים... ועכשיו!!! אחרי ש'וישא את ראש שר המשקים וראש שר האופים **בתוך עבדיו**... אחרי שכל אחד עמד במשבצת שלו!!! כעת אפשר לגשת לשלב ב' שכאן כבר 'וישב את שר המשקים על משקו, ואת שר האופים תלה וכו'...

על אותו משקל במלכותא דשמאי: ככל שמתקרבים הימים הנוראים... אנחנו מצידנו כבר עומדים מוכנים וערוכים עם אגרוף הקמיון... להתחיל להכות על החזה ולהתחרט... ולחזור בתשובה... אוי אוי חטאתי עויתי פשעתי... לא הייתי בסדר... והו... מהיום אני חוזר בתשובה... אני מבטיח להחזיר את שר המשקים החיובי ואוטוטו אני רץ לתלות את שר האופים- דיינו את כל המחדלים שלי שצריך לבא איתם חשבון...

אבל רגע רגע רגע!!! תרגע... לפני!!! לפני שאתה מתחיל לירות לכל הכיוונים ולהאשים את עצמך ללא הבחנה ולחזור בתשובה בום בום... **רגע רגע רגע... קודם כל תגש לעשות מסדר!!!** תעמיד את כל כוחות הנפש שלך בשיוויון ותעשה להם מסדר... דבר ראשון תכיר בעצם קיומם... תדע שיש להם את המשבצת שלהם... ואח"כ נעבור לשלב ב' ונחליט איזה שר המשקים משיבים על כנו ואיזה שר האופים תולים...

כלפי מה הדברים אמורים??

מה זה אמור לעשות מסדר לכוחות הנפש ולהכיר בקיומם??

אני מכיר בחורים בני עליה ועובדי ה' שמאוד איכפת להם ומאוד רוצים לעלות ולהתעלות... אבל במקביל הם מאוד מתוסכלים מהמעידות הרוחניות הקלאסיות שלהם... ואז כשמתקרב ר"ה... אז בכלל... הוא לגמרי מרגיש עעצל הפנים... כולי מלא עבירות וחטאים ומחשבות זרות.

וצריך לדעת שברוב המקרים יש פה סתם הלקאה עצמית שלא במקום!!! והיא חטא בפני עצמו!!! כי סליחה בחור יקר: האם אתה מוכן להודות ולהכיר בקיומו של היצר הרע בתוכך?? האם אתה מודע לכך שהקב"ה בכבודו ובעצמו שולח בך את כח המדמה, והמתעורר... ויש לך נטיה לגאווה, וכבוד... ושליטה... ודחפים בלתי נשלטים? האם אתה מודע לעובדה הזו שהדחפים האלו הם תכונות שה' בכבודו ובעצמו שולח בך!!! אתה מודע לזה או לא??

נו... אני מחכה לתשובה... נו... מה נראה לך??

ברור שלא!!! כי מאיפה בחור צעיר מבין מהחיים שלו מה הם כוחות הנפש החבויים בו... ותכל'ס... אתה לא גומר לאכול את הלב ולא מפסיק להאשים את עצמך... במה? בתכונות שה' נתן לך!!! תפסיק כבר... תפסיק להתעלל בעצמך... תפסיק להאשים בן אדם על לא עוול בכפו... עצם ההלקאה העצמית הלא קשורה הזו היא בעצמה חטא!!! הגיע הזמן שתבין את עצמך ותקלוט את הסיפור שעצם קיומו של היצר הרע וכל מיני תכונות שליליות בתוכך... לא רק שזה לא חטא!!! אלא זו כוונת היצירה... אני אסביר את זה בקיצור נמרץ (כי זה כל התורה כולה על רגל אחת) העניין הוא: שה' ברא אותך כח מאסף לכל הבריאה כולה... שבתוך יהודי אחד יש את כל השאלטרים של כל כח פרטי בבריאה... הכח המרומם ביותר והשפל ביותר בד בבד... ולכן!! זהו יש בתוכך כזה בליל של קולות... זה לא פשלה!! זה לא מחדל... אדרבה... זה כל הקונץ!! זה כל הפואנטה!! זה כל היחודיות שלך!! אתה צומת הכי מרכזית בכל הבריאה כולה... שאתה הראדאר ואיש הקשר והמתווך הכי איסטרטגי בין הנשמה האלוקית שחצובה למעלה מהכסא (שהוא למעלה מהאופנים וחיות הקודש) לבין הנפש הבהמית הכי שפלה (והיות ואתה יהודי, אז הנפש הבהמית של יהודי עוד יותר שפלה ונמוכה משל גוי... כדי לאפשר סנכרון נתונים הכי קוטבי מריש דרגין של הנשמה הכי גבוהה עד סוף כל דרגין בתחתיות ארץ)

ופה אתה ממוקם!!! בצומת הכ"כ איסטרטגית... אז מה אתה מתוסכל?? מה אתה כל היום מלקה את עצמך?? למה אתה כל היום כועס על עצמך כאילו עשית משהו רע??

מי אמר לך שמהו פה לא בסדר שאתה כ"כ מלקה את עצמך שאתה כולך מלא בעבירות ואתה חוטא ופושע?? מה יש?? בסה"כ כוחות הנפש שלך מידי פעם מזכירים את קיומם... ואתה פשוט יוצא נגדם במלחמה...

מה אתה רוצה מהם?? מה אתה רוצה מעצמך??

לזה אני קורא מסדר!!! לפני שאתה מביא את המטאטא ומתחיל לדפוק עם כל הכח, חטאתי עויתי פשעתי... כולי מנוטף ומלוכלך... חכה!!! אל תדבר בלי קשר... אל תחטיף מכות סתם בלי הבחנה... קודם תעשה מסדר!!! קודם תביע הכרה ומודעות בעצם קיומם של כוחות שונים ומוגדרים בנפש שלך... תפנים שיש להם נוכחות!! הם קיימים! והם חלק בלתי נפרד מרצונו יתברך... רק מה?? התפקיד שלך זה לשלוט בהם ולהוביל אותם למקום הנכון!!! **זה נקרא מסדר!!!** קודם מעמידים את כוחות הנפש... להכיר בעצם נוכחותם!!

ועכשיו... אחרי שאתה מכיר בהם... כעת אפשר להתחיל לדבר איפה למקם כל אחד... את מי לשים במרכז ואת מי לדחוק לפינה... למי צריך לתת לחם ולהשקות מים... ועם מי צריך לתפוס קצור...

כעת אתה מבין למה כ"כ חשוב לעשות את המסדר הזה??

עומד לו בחור בן עליה בשיא ההתעלות של אלול והימים הנוראים... ולפתע כוחות הנפש שלו מעיזים מידי פעם להזכיר את קיומם... כל פעם כח אחר בנפש שולח איזה תא קולי... ההלו... אני גם פה... פעם זה צרות עין, פעם זה מחשבות זרות מסוג ש'אין אדם ניצול מהם בכל יום' ואתו בן עליה כ"כ נבהל... ה' ישמור... איזה פושע אני... והוא לוקח את המחבט ומתחיל לחבוט בעצמו... חטאתי עויתי פשעתי...

מה הקשר?? במי אתה בדיק חובט?? ולא סתם אלא חוזר בתשובה על כל המחשבות האלו... על מה אתה בדיק חוזר בתשובה? על התכונות שה' נתן לך?? על זה שהם קיימים וה' חפץ בך דווקא כשהם בך??

ועוד מזה אתה מתאכזב...?? ממה? מזה שהקב"ה לא נתן לך לכדא ולשתק את כוחות הנפש שרצונו יתברך שתעבוד אותו דווקא איתם?? שאת היחוד הגמור שרק אתה יכול לעשות... אפשר לעשות אותו רק מהצומת הכ"כ מרכזית שמאפיינת את הנפש רוח ונשמה שלך??

כשאני רואה היום בחור בן עליה כולו מתוסכל מהפחיתות שלו... אני רואה פה עלילת דם... יש פה הלקאה עצמית על ריק... אתה סתם מתעלל בעצמך... סתם מגיע לעצמך בטענות על תכונות שה' נטע בך...

רק מה?? שוב!! המשבצת שלך זה לא להחזיר בתשובה את כוחות הנפש שלך אלא להנהיג ולנווט אותם למקום הנכון!!! בגיזרה הזו אתה צריך למקד את כל העבודת ה' שלך...

כעת בא נתרגם את זה לפרקטיקה:

עד היום... כל פעם שהגיע אליך מחשבה זרה או איזה ריפיון... כולך נהיית בהלם בעצמך... ויצאת לקרב נגד המחשבות האלו... לחשוב מה עושים שזה יהיו יותר מחשבות כאלו... שלא יהיה כזה ריפיון... אז זהו שלא!! מהיום החזית היא אחרת לגמרי!! אתה לא נלחם במחשבות... אתה לא נלחם בתכונות... כי הם לכשעצמם מצויינים!! עיקר החזית שלך זה במנהיגות!! מי קובע!! מי מחליט... ואיזה כח בנפש תופס את המושכות קדימה... שם!!! שם המשבצת שלך!! אם יש לך מה לחזור בתשובה זה זה... שם!! בנקודה הזו... ולא בשום דבר אחר...

(היות וזה עדיין נשמע אולי קצת מופשט... אנסה להשתמש בעוד המחשה... נהג חדש התיישב ברכב!!! ובטעות... במקום לנסוע קדימה... הוא הלך על הרוערס... והתחיל לנסוע אחורה... וה' ישמור... זה כמעט הסתיים באסון... משם הוא נסע הישר למוסך וביקש מהמוסכניק... תנטרל לי את הרוערס... תבטל את האפשרות הזו... המוסכניק פתח עליו זוג עיניים... אתה נורמלי?? למה לבטל את הרוערס... רוערס זה דבר הכרחי ברכב... אה... אבל הרוערס היה כמעט גרם לי לתאונה טלגנית... ענה לו המוסכניק: אדוני היקר... הבעיה היא לא ברוערס... הבעיה היא בהגיהה שלך!! במקום לבא למוסך להרוס את הרוערס... לך לעוד כמה שיעורים אצל המורי נהיגה, שילמד אותך מתי נוסעים קדימה ומתי אחורה... הבנת את הסיפור?? אותו דבר כאן:

כעס, גאווה, דחפים יצריים... כל התכונות האלו זה כמו רוערס!!! אם פתאום הרוערס הזה מופיע לך שכאתה באמצע לשים גז... מה שצריך כעת לעשות זה לא לרוץ למוסך ולנטרל את הרוערס... אלא אם כבר ללמוד איך לנהוג נכון!!! איפה נמצאת הדוושה כדי שלהב לא התבלבל בינה לבין הרוערס... הבנת את הדוגמא??)

בקיפור: פתאום קלטתי שיש לי עוררס... שיחזרו בתשובה במקום הנכון!! ולא במקום הלא נכון!! ויש עליה שגם אתה צריך לעורר... שיחזרו בתשובה במקום הנכון!! ויש לך נטיה לעצם האשמה שהוא עדיין בן אדם והנפש שלו תובעת את שלה... מי שחוזר בתשובה על כאלו דברים... במילים אחרות: אם נגיד את זה בחריפות: הוא עצמו לא כ"כ חוזר בתשובה... הוא בעיקר מנסה להחזיר אחרים בתשובה... את מי?? את היצר הרע שלו!!! את-ה בכל לבבך שלו... אתה מכיר את האנשים האלו שמחזירים את כל העולם בתשובה ורק את עצמם הם שוכחים?? מבחינה מסוימת זה מה שקורה פה... אתה כועס על הנפש שלך שהיא מעיזה להגיד לך שהעמסת עליה יותר מידי... אתה כועס על הגוף שלך שתובע את שלו... בקיפור: אתה מנסה להחזיר בתשובה את המלך זקן וכסיל... (אדוני... קצת כבוד לקניס... אתה באמת חושב שאתה תצליח להזיז את הזקן הזה מהמקום??) אז זהו שלא!!! את כוחות הנפש אתה לא צריך להחזיר בתשובה... כי זה תכונות קיימות שה' הצמיד אותם אליך...

אתה בסה"כ הרוח שמוטלת בין הנפש והנשמה... וההגה בידיים שלך... אתה בסה"כ הקברניט עם הסמכות לקבוע מה הסדר יום... אתה הנהג של האוטובוס... ואם כעת הנהג של האוטובוס החליט להיות שתול בבית ה' ושבתי בבית ה' כל ימי חיי... ופתאום אחד מכוחות הנפש קם מהמקום וניגש אליך- הנהג... ולוחש לך... תפנה שמאלה... אני רוצה קצת לגלוש ברשת... אני צריך את זה... יש לי צורך למילוי סיפוקים...

וכאן הנהג עונה בשלווה ובנחישות: אני מבין אותך!! אני מודע לצרכים שלך... אבל כעת נוסעים קדימה... בפרק זמן ארוך החלטתי להיטמן בישיבה ולעסוק בתורה ונכון לתקופה התכונה הזו תיאלץ להתאגר בסבלנות... אחרי חמש דקות... שוב קם אחד מהנוסעים... הוא רוצה להירגע... לנשום אויר... די... כבר אלול שלם אתה נוסע פה בלי הפסקה... תן לנשום... הנהג שומע!! חושב... מקשיב למצוקה... ומגיע למסקנה שיש צדק מסוים... בא נעצור פה בצידי הדרך לכמה דקות... ננשום אויר ונמשיך הלאה... ומיד ויחזור לתלמודו וכן הלאה...

זה הסיפור!!! אתה הקברניט!!! אתה מוביל את כל כוחות הנפש... אתה לא מתיימר **לשנות** אותם... אלא **להנהיג אותם!!!**

ברגע שנפנים את זה... פתאום כל הסוגיה של תשובה תיהפך להיות הרבה פחות מסייטת והרבה יותר קרובה ללב... כי אז תגלה שאין פה בהכרח איזה הלקאה עצמית... אין פה איזה מכונת ירייה לחסל תכונות לא רצויות... יש פה בסה"כ נהג ומנהיג!!! ש-פה ושם במשך השנה הוא כנראה שכח שהוא הסמכות והוא אמור לנווט את היעד... ותכונתו מהעדר מנהיגות... באמת נוצרה פה הפקרות... כל כח בנפש משך לכיוון שלו... וכעת לקראת יום הדין הגיע הזמן בסה"כ להחזיר את המשילות!!! להחזיר את המושכות לכיוון הרצוי!!! כוחות הנפש לא יעלמו... הם ימשיכו להופיע... ימשיכו להזכיר את קיומם וטוב שכך... העיקר שהנהג יתפוס חזק את המושכות וידע לתת לכל תכונה את המקום שלה... וכעת ניתן לגשת לקבל על עצמי עול מלכות שמים... לאסוף את כל כוחות הנפש... כל אחת במשבצת שלה!! ולעשות אותם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם...

מוקדש לזכות

בני אליעזר חיים נ"י

לרגל הכנסו לעול תורה ומצוות

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

אבעלי אסופות

"עניני בר מצוה"

עולם, (כל משאלותיך עמוד ק"א) והטעם דס"ל דאף שקטן אינו בר חיובא מ"מ יש לו קיום מצוה מה"ת אף במצוה דאורייתא, ומהני מה שברך בקטנותו אף אחר שהגדיל, ועי' בזה בדעת נוטה ציצית (ח"ב סי' תצ"ג) דכשהגדיל אין צריך לברך שנית, דגם ברכת קטן נחשבת ברכה, וגם נפטר באהבת עולם, וע"ש בהערות שאמר רבינו זצ"ל שמעולם לא שמענו שיהיה הבר מצוה בליל הבר מצוה צריך אחר מעריב לשנות על אתר לצאת יד"ח ברכה"ת באהבת עולם עי' בשו"ע (סי' מ"ז ס"ז).

קטן המגדיל בקידוש לבנה

כתב לי רבינו זצ"ל, דגם מי שיגדיל בהמשך החדש לא ימתין לגדלותו רק יקדש הלבנה בזמנה דזריזין מקדימין למצות ושהוי מצוה לא משהינן, (וכ"כ בתשובתו במועדי הגר"ח ח"ב סי' כ"ז ובסור"ס אשי ישראל תשובה שמ"א) ועי' ברמ"א (סי' נ"ג ס"ג) ובשו"ת משיב דבר (ח"א סי' י"ח) ובבנין שלמה (סי' ס') ובשו"ת מהרש"ם (ח"ג סי' קכ"א), דמבואר ברמ"א דיכול בר מצוה להתפלל מעריב מבעו"י קודם שיגדיל אף שאינו חייב רק מדין חינוך. ואמר רבינו זצ"ל, דכיון מחוייב עתה בקידוש לבנה מצד מצוות חינוך א"כ איך ידחה זאת, והרי כל קידוש לבנה הוא מדרבנן, ואין לומר שאם נסבור שחייב חינוך הוא על האב ולא על הבן שאז האב יצוהו והקטן מ"מ ידחה לאח"כ, דהא קטן צריך לשמוע בקול אביו (דרך שיחה ח"ב עמוד ר"ע וכ"כ בשיח התורה ח"ב סי' תתמ"א), ואין נפק"מ אם הוא חד דרבנן או תרי דרבנן רק לגבי הוציא אחרים, ולא מצינו מקור להמתין בדרבנן עד שיגדיל (כל משאלותיך עמוד ק"א), ואדרבה יש לו להקדים דזריזין מקדימין למצות (שערי ציון).

לא להמתין מלקיים מצות עד הבר מצוה

שמעתי מרבינו זצ"ל דכשיכול הקטן לקיים המצוה בקטנותו יקיים המצוה מיד בקטנותו מדין זריזין מקדימין ולא ימתין עד שיגדיל. וכ"כ לגבי נ"ח דאי"צ להמתין עד צה"כ כיון דהמצוה דרבנן, עי' בס' נר חנוכה (פ"ב הערה נ"א), וכן השיב במכתב בס' בית היין (סי' ע"ד ע"ט) וז"ל (צ"ה ב' תוד"ה איש) וגם כאן יצא יד"ח אף שיש חד דרבנן, ע"כ, והגר"ח שטיינברג שליט"א שאלו על זה, דשם לא היה בר חיובא בפסח ראשון ואינו בתשלומין ונו"נ בזה עם רבנו זצ"ל ולבסוף השיב וז"ל עיינתי עוד פעם ודבריכם נכונים וחוזרני בי, עכ"ד, ועי' בק"ס (פ"ה מקרבן פסח ה"י) שלמד ברמב"ם כדברי רבנו מעיקרא, גם האור שמח (שם) כתב להוכיח מדברי הרמב"ם שם כן, ועי' שם שדחה דהוא דין דוקא בק"פ דכ"ה שה לבית עי' בכס"מ שם, ובאור שמח שם כ' וסתימתן של התנאים יוכיח שהוא דין בכל הקרבנות דכל מי שמביא קרבן בעודו קטן ושוב אח"כ הגדיל יוצא במה שנכלל בכלל ישראל ועשה כמוהם בעודו קטן, ולא חייבתו גדלותו עוד הפעם, [ורבנו אמנם חזר במכתבו מהראייה מהתוס' אבל מעצם הדין לא הדר בו, וכן שמעתי משמיב למעשה בבר מצוה לנכדו ה' כסלו תשע"ו], וכן השיב לענין קידוש לבנה וחייב שמו"ת וברכת האילנות וכיו"ב, ועי' בארוכה בס' מעשה חמד (פ"ג הערה נ"ה) מכמה ספרים שהשיב רבינו כן, ועי' גם בס' שמענו כן ראינו (פס"ז סי' כ"ג), ונשאל רבינו, להשיטות שמתחילים למנות מאה ברכות מהבוקר והלילה הולך אחר היום, איך נער בר מצוה יקיים מאה ברכות, הרי הוא נעשה בר מצוה בלילה, ונשאר לו

לרגל שמחת הבר מצוה לבנו של ידידנו היקר מזכה הרבים כבוד הרב יצחק גולדשטוף שליט"א

אשר הוא הגבר אשר נטה שכמו לקחת ע"ע עול תורה, וזכה להפיץ תורת רבינו אור העולם זי"ע, ושאר גדולי עולם זצ"ל, ויבלחט"א, על פני תבל, בחכמת לב ובס"ד מרובה, יזכהו הש"ת שיראה ברכה בעמלו, ויגדל בנו היקר אליעזר חיים נ"ו לאילנא רברבא לתפארת בישראל, וירוה נחת ממנו ומכל יוצ"ח לאורך ימים ושנים.

בשם אלפי רבבות הנהנים מטובו תמידים כסדרן בהכרת הטוב מרובה

שמעון ויסברג

מה יקבל ע"ע נער הבר מצוה

רבינו זצ"ל היה מביא מאביו בעל הקה"י זצ"ל, שהיה מייעץ לנער בר מצוה לקבל ע"ע הזהר ביותר במצות כיא"א החמורה, והראה הירושלמי קידושין (פ"א ה"ט) יל המשנה כל העושה מצוה אחת מטיבין לו ומאריכין את ימיו ונוחל את הארץ, אמר רבי יוסי בי רבי בון מי שייחד לו מצוה ולא עבר עליה מימיו מה אית לך אמר רבי מר עוקבן כגון כיבוד אב ואם. ובשנים האחרונות היה אומר לקבל ע"ע למוד כל הש"ס בבלי וירושלמי. בהזדמנויות אחרות אמר רבנו לילד בר מצוה שילמד הלכות תפילין (כל משאלותיך עמוד ק"ו).

כל המשניות לפני הבר מצוה

ואמר רבינו זצ"ל אבא למד אתי לפני הבר מצוה שתי פעמים כל הששה סדרי משנה כי זה כולל כל התורה. (כל משאלותיך עמוד מ"א). ואמר שגם הוא למד עם בניו כל המשניות ורוב הש"ס (ועם א' סיים כל הש"ס) שיהיה להם מושגים בכל מקום, שידברו על בורר שלא יחשבו שזה ברירה, ואף שאין כ"כ תועלת מלימוד כזה עם לא חוזרים, אבל זה מועיל שהענינים לא יהיו זרים אצלו. החז"א היה אומר עד הבר מצוה צריך לגמור ש"ס אח"כ ללמוד כמו שצריך, (מנחת תודה),

ואמר רבינו זצ"ל, מורי ורבי הגרמ"י ליפקוביץ זצ"ל היה אומר בשם החז"א שעד בר מצוה צריך ללמוד ש"ס, אח"כ זה כבר מאוחר, נישט קענען, היינו שלא כיון שמועיל כבר לדעת ש"ס, אלא דורכלרנעך ש"ס, היינו לעבור על הש"ס, אני למדתי עם א' מבני ש"ס עד בר מצוה, רצייתי שהגמרות לא יהיו אצלו זרות, שיהיה לו ידיעה בכל העניינים, אבא לא למד עימי הכל רק מס' שאני רצייתי, ורצה שאלמד עם תוס', לא הספקתי ש"ס עד בר מצוה, בגמ' ע"ז (נ"ו ב') אמרו ההוא ינוקא דתנא עבודת כוכבים בשית שנין פרש"י בן שש שנים ושאלוהו וענה וכן פוסקים שם כפי מה שאמר הינוקא, (כל משאלותיך עמוד תקמ"ב).

להתנות שיהיה הכל בלא נדר

אמר לי רבינו זצ"ל לפני הבר מצוה, שכדאי לומר בפה שכל מנהג טוב שיהנה ג' פעמים, שיהיה בלא נדר, שלא יכנס ח"ו בעון נדרים, ואמר בשם אביו מרן הקה"י זצ"ל דבמנהג טוב שנהג ג' פעמים ולא קבל בפה אפשר לסמוך על המסירת מודעא אחר התרת נדרים בער"ה, ואמר שכ"כ הגר"ח זוננפלד זצ"ל בשו"ת שלמת חיים (סימן ס"ב).

חיוב ברכוה"ת בליל הבר מצוה

אמר רבינו זצ"ל, שאביו בעל הקה"י זצ"ל ומרן החז"א זצ"ל לא אמרו לו בבר מצוה לכוין שנית לצאת באהבת

רק כמה שעות עד כלות היום, והשיב, ברכה של קטן זה גם ברכה (שמענו כן ראינו ח"א עמוד פ"ב), וכמו כן לענין תפילת תפילת ר' נחוניא בלילה של הבר מצוה השיב שלא צריך לומר שוב בלילה (דולה ומשקה עמוד ז), וכן השיב שגם בקטן יש דין עוסק במצוה דלא גרע מעוסק במצוה קיומית (תל תלפיות תשובה ר"ו), וגם בסוכה שישב קטן הוקצה למצותו (סוכת חיים עמוד תער"ב), ולענין מצוה השיב רבינו, במי שמת והניח בנים גדולים וקטנים שלא הגיעו לחינוך דא"א לומר דכיון שהקטן לא מחוייב במצוה הו"ל כשותפות עכו"ם ופטור ממצוה, דזה אינו נכון, דקטן בר מצוה אלא שאין נענש, (דעת נוטה ח"ד תשובה ק"א) וביאר רבינו, דאף אמנם דאינו מזהר מ"מ בר מצוה הוא שאם מקיים חשיב קיום מצוה וכיון שיש בזה קיום מצוה אינו נכון שתהא שותפתו פוטרת מן המצוה (דעת נוטה שם).

חיוב בר מצוה בתענית נדחה

נשאל רבינו זצ"ל, בקטן שיהא בן י"ג ביום י"א באב ות"ב חל בשבת ונדחה ליום א' אם חייב לצום וכן בשאר צומות, והשיב שחייב לצום, (ס' מועדי הגר"ח ח"א תשובה רצ"ז).

תענית סמוך לבר מצוה

אמר רבינו זצ"ל, דקטן אי"צ להתענות אפי' סמוך לבר מצוה, ואפי' נעשה בר מצוה למחר, ומעולם לא שמענו שיהגו שיאמר עננו אף כשמתענה לחינוך עד מנחה, כיון שאינו חייב בתענית (כ"כ רבינו בהערה לס' קרא עלי מועד פ"א הערה ד ועי' במועדי הגר"ח ח"ב ס' תי"ז שהשיב למעשה שיכול לומר).

בר מצוה של רבינו זצ"ל

בהזמנות באחד מימי חודש טבת בעת טעימת שחרית לפתע אמר רבינו זצ"ל, היום יום בר המצוה שלי, [כדרכו שלא עושה ענין מיום הולדת, באומרו יום הולדת מצינו רק אצל פרעה, ואמר על זה מרן הגרא"ל שטינמן זצ"ל, כיון שרבינו כל שיחו ושיגו רק בדבר של מצוה, והרי יום הולדת אינו שייך למצוות, אלא יום בר המצוה, לכן מזכיר רק הבר מצוה], וסיפר רבנו, פעם לא היתה כלל סעודה בבר מצוה, הבר מצוה שלי הייתה בישיבת בית יוסף עם קצת מזונות ושתייה, ולא הייתה סעודה, הזמנות נשלחו רק לכמה יחידים, השכן כתב את ההזמנה במכונת כתיבה, קיבלתי רק כמה ספרים, החזון איש נתן לי ספר חזון איש על יבמות, והוא אצלי, הרב מפונוביז' נתן מאירי על חולין, הג"ר מתתיהו שטיגל חובת הלבבות קטן [בס' אלא ד"א של הלכה פ"ז כ' שהביא מס"י], רבי יעקב הלפרין משניות רבי שמעון גריינמן היה אז חתן במשפחה וחמיו המוהל הרב שקול נתן ג"כ משניות, אביו של הג"ר אברהם פרבשטיין שהיה חייט ותפר לי את הבגדים ובשעתו היה ראש הקהילה נתן לי גמרא ברכות פרק קמא עם ניקוד, הבנים של הג"ר שמואל גריינמן נתנו בשותפות ספר, הג"ר יהושע קרליץ נתן ספר בבר מצוה, [הראה לי גם חיי אדם שקיבל מהחברים עם הקדשה], וסיפר שבבר מצוה השתתף גם הזבינקע רב הגרא"י גרשנבוין זצ"ל, כמדומה שהרב מפונוביז' אמר דברים קצרים, והוא איחר לבר מצוה כי שב מהלוויה של הגר"מ חרל"פ, ובכניסתו אמר טוב ללכת לבית האבל מלכת אל בית משתה, אמרתי דרשה על היסח הדעת בתפילין, וזה הסתעף לטומאה (כל משאלותיך).

ופעם אחרת כשנשאל רבינו, בענין הבר מצוה שעשו לו, בר מצוה? מי היה עושה? הבר מצוה שלי היה בישיבה בבית יוסף, היה רק יין ועוגה, ובאו החזו"א והרב מפונוביז', וחברים מהתלמוד תורה, לישיבת תפארת ציון נכנסתי שנה אחר הבר מצוה, השכן שלנו עשה כמה הזמנות במכונת כתיבה, ואמרתי דרשה בענין היסח דעת בתפילין ומסתעף לדין טומאה הותרה, שקשור לקרבן פסח, ומודפס באחד מספרי אבא, זה היה דרשה שלו, לא הפריעו לדרשה, קבלתי שבע ספרים ואלו חלקם מהחזו"א קבלתי חזו"א על עירובין ואחד הביא מסילת ישרים ר' יהושע תנחום קרליץ הביא משניות, (מנחת תודה עמוד ק"ע).

ופ"א כאשר שאלו את רבינו, מה הגדר של הסעודה לנער בר מצוה עם ברכת המוציא דווקא או די במזונות בלי נטילת ידיים, השיב, בבר מצוה שלי היה רק יין ומזונות והערינג, ונעשתי בר מצוה, לא צריך יותר מזה, שמחת בר המצוה שלי נערכה בישיבת בית יוסף שבגבעת רוקח בבני ברק בליל בר המצוה אחר מעריב בחדר אוכל, אבי הסטיפלער היה שם ר"מ, היה על השולחן יין ועוגה ללא נטילת ידיים, קבלתי ז' ספרים, חזון איש

על יבמות ממרן החזו"א, מסילת ישרים מ"מ שטיגל זצ"ל, ועוד, מרן זללה"ה שהשתתף לא הניח שיפסיקו את הדרשה בשירים את הדרשה הכנתי על פי מראה מקומות שאבא הראה לי ועל פי זה אמרתי את החידוש ואח"כ הדפיסו באחד מספריו כי החידוש היה משלו, (אלא ד"א של הלכה פ"ז ס"א) אביו מרן הקה"י זצ"ל הורה לו להניח תפילין חודש קודם הבר מצוה, ורוב הנהגותיו של רבנו בהלכות תפילין היו מאביו הקה"י שלימד אותו קודם שנעשה בר מצוה איך להניח תפילין (שם).

איזה ספר כתב רבינו בבר מצוה

אמר רבינו, את הספר שיח השדה חלק ג' כתבתי בגיל בר מצוה, ובאמת חלק מהדברים שלא היו נראים בעיניו אח"כ הוציא מהספר (מנחת תודה עמוד ק"צ).

דרשת בר מצוה

לגבי הדרשה של בר מצוה, אמר רבנו זצ"ל, כי רוב הנערים היו אומרים משאגת אריה אודות לילה זמן תפילין וכדומה, אבא הקה"י זצ"ל אמר לי מליצה בשם מגיד אחד, שבכל ברית בא אליה הנביא ובכל בר מצוה בא השאגת אריה, אני אמרתי שטיקל תורה של אבא, עם שייכות לשאגת אריה, בחתונה היו מפריעים לחתן אבל לא בבר מצוה, בר המצוה שלי היה בבית המדרש של ישיבת בית יוסף, כי עשוהו על תנאי ויכלו לערוך סעודות, (כל משאלותיך שם).

רבינו זצ"ל היה מבקש לשמוע דרשת הבר מצוה, ולא היה נותן שיפריעו לדרשה, ואמר רבנו, החזון איש הקפיד שלא יפריעו לנער בר מצוה מלומר את הדרשה, והוסיף, הרי הנער כל כך טרח להכין, ובסוף לא נותנים לו לומר, ואכן כשהשתתף בבר מצוה ואמר שלא להפריע מפני כבודו לא היו מפריעים, (כל משאלותיך עמוד ק"ו), וכשטענו שמנהג זה נעשה כדי שלא לבייש מי שאין לו, אמר רבינו, גם אם כך שלא רוצים לבייש, אבל לא להפסיקו מיד, אלא שיאמר מקצת, שאם לא כך זה מבהא את דברי התורה, ונאמר מסיר אזנו משמוע תורה וגו', החזון איש סבר שזה בזיון התורה שלא נותנים לו כלל לדבר לפחות שיגיד איזה שטיקל, (שם).

לדחות סעודת בר מצוה

נשאל רבינו זצ"ל, בענין מה שכתב במג"א ומובא במשנ"ב (סי' רכ"ה סק"ו) שגם אחר יום הבר מצוה אם יש בסעודה דברי תורה הוי סעודת מצוה, האם אפשר מחמת כן לדחות הבר מצוה לזמן שיותר קל למשתתפים, והשיב, בר מצוה סעודתו רק בו ביום, ומה שעושה אח"כ לא מעלה ולא מוריד, ומה שאמרת שאם יש דברי תורה הוי סעודת מצוה, זה כמו שיעשה בחודש אחר, ואין זה שייך לבר מצוה, כאשר אינו יכול לעשות סעודת בר מצוה בליל ה"ג יכול גם לילה שלאחריו, אבל אחר כך, זה כבר רק זכר לבר מצוה, וכאשר אחד מנכדי רבנו אמר לו כי בנו נהיה היום בר מצוה, אבל סעודה לאחרי עושה בשבוע הבא, אמר לו רבינו, אם כן יש לי עצה בשבילך, תמתין כבר עד החתונה, ותעשה אז את הסעודה, (כל משאלותיך עמוד ק"ה).

מנהגי סעודת בר מצוה

אפשר להקל בבר מצוה לעשות כלי שיר (דולה ומשקה עמוד ר"מ), בסעודת בר מצוה י"ל על נהרות בבל (עלי שיח עמוד ק"י ס"ו), אפשר לעשות בר מצוה בחול המועד (שם עמוד קנ"ז ס"א), יכולים המשתתפים לומר בברהמ"ז ברכת בעל הבית (דולה ומשקה).

אם לעשות בר מצוה באולם או בבית

אחד מנכדי רבינו זצ"ל, שהזדמן יום הבר מצוה של בנו בשבת, לאחר שעלה לתורה עלה לבית רבינו לקידוש, והחתן הבר מצוה אמר הדרשה לרבינו, ובה הסתפק בחגיגת הבר מצוה לבנו, במוצאי שבת רצה רבינו לבא במיוחד לביתו להביא מתנה לחתן בר מצוה, ואמר שהוא גר בקומה גבוהה ואעפ"כ רצה לטרוח לעלות, וכתב לו הקדשה ארוכה על שונה הלכות שלא כהרגילו, כשבא אביו של נער הבר מצוה לרבינו למחרת ביום א', העיר לו, למה לא עשית לבן בר מצוה, הרי כתוב בגמ' (שבת י"ב) שלא ישנה בן בין הבנים היית צריך לעשות לו בר מצוה באולם, וכשאמר האב שהבן הסכים בלב שלם, אמר רבינו, הוא ילד טוב, אמרת לו אז הוא הסכים, ילד זוכר כל החיים שלא עשו לו בר מצוה, והמשיך רבינו, בטח לא עשית לו בר מצוה כי גם חששתם מעין הרע, זה לא טעם נכון, כיון שבב"ב אמר החזו"א שאין עין הרע, והוסיף רבינו שבזכות זה שיותר הוא יהיה תלמיד חכם

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

🏠 רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

☎ 053-3145900 📠 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 שלוחה-1586

קהילות 073-2757000 שלוחה-4310

גדול, לאחר זמן שאל רבינו את אביו אם הילד בר מצוה נרגע ואם קנה לו ספרים, ובידך יהיה לך הרבה נחת ממנו ושוב לאחר זמן רבינו שאל את אביו של הבר מצוה אם הוא שמח מהברכה שכתבתי לו, בכוונה כתבתי לו כך, שלא כהרגיל, מגיע לו, בגלל שלא עשו לו בר מצוה, (מנחת תודה).

מה לעשות כשבת נעשית בת מצוה

נשאל רבינו זצ"ל, האם האם גם בבית עושים עסק מכך שנעשית בת מצוה, והאם הרב עשה משהו, והשיבך בודאי שעשית, ביום זה אמרתי לה, כל נדרים שנדרת בתוך ביתי הרי הן מופרין (נדרים י"ב ב'), אבל לעשות סעודה כמו בבן, זה מגיע מהגויים שרוצים להשוות בת לבן, ואבא לא היה נותן לעשות את זה, הם מתנהגים בשגעון, וגם יש בזה חשש לא תלבש, והוסיף אח"כ, וכי כאשר תקנה עבד או שפחה ועל ידי זה נהיה חיוב במצוות כמו אשה, האם תעשה עסק מזה, וסיים, אנו נוהגים לקנות סידור לבנותינו וגם לנכדותינו ועושים כן כדי שירגישו שהם בני מצוה מהיום, ורבינו כותב הקדשה בכת"ק לכל א' מנכדותיו, בזה הלשון, בעזה"י ו' אייר תשע"ב, מתנה לנכדתי ליום שאת חייבת במצוות תתפללי בו בכוונה ותזכי לחיים ארוכים וטובים בברכה סבא חיים קנייבסקי. (כל משאלותיך עמוד ק"ב).

ולאחד מהנכדים שסיפר רבינו שבתו נעשתה בת מצוה, אמר רבינו, שתקפיד על ג' תפלות ביום, שהחזו"א היה סבור שנשים צריכות להתפלל גם מעריב, הוסיף רבינו, בפרט שהיא הגדולה והבכורה צריכה בעיקר לזוהר יותר שתהיה דוגמא לשאר המשפחה, (מנחת תודה עמוד צ"ז להדבק עמוד ר"מ).

בר מצוה ת"ח קודם לש"ץ זקן ע"ה שקולו נעים

אמר רבינו זצ"ל ששאל מה עדיף, האם חזן זקן עם זקן ארוך עד הרצפה, וקול מאד יפה, ומאריך חצי שעה חזרת הש"ץ, ומצד שני, נער בר מצוה שגומר תוך חמש דקות חזרת הש"ץ, ויש לו קול של בת היענה, אבל להזקן יש דברים בתפלה שלא יודע פירושו, ואילו הנער בר מצוה יודע, ואמר רבינו, זה רמ"א מפורש בהלכות תפלה (סי' נ"ג) וז"ל עם הארץ זקן וקולו נעים והעם חפצים בו ובן י"ג שנה המבין מה שאומר ואין קולו נעים הקטן הוא קודם, (מנחת תודה).

בענין ברכת ברוך שפטרני

מנהג רבינו זצ"ל, היה לברך ברוך שפטרני ללא שם ומלכות (אלא ד"א פכ"ד ס"ה), ונשאל אם אפשר לברך שלא בפניו של בן, והשיב, לכאול לא שייך, וצ"ע, (קובץ שו"ת מרבינו בעניני בר מצוה סי' ס"א וכן בס' שיח חיים עמוד שצ"א הביא מרבנו דלשון הברכה משמע דוקא בפניו), ובמקו"א נשאל מרבינו, בענין בן הנעשה בר מצוה במדינה אחרת מאביו, האם אביו מברך במקומו ברוך שפטרני, והשיב, מברך. (לבנימין אמר סי' רכ"ב ס"ב ועיי' בלקט יושר או"ח סי' ע).

בר מצוה קודם ליאצייט

רבינו זצ"ל סיפר, שהגאון ר' נחום מאיר קרליץ כשהיה רב בחו"ל, נשאל מי קודם בעליה לתורה, יאצייט או בר מצוה, ופסק שהיאצייט קודם, כשסיפר זאת לחזו"א, אמר לו שאינו צודק, הבר מצוה קודם כיון שזה פעם אחת בחיים, אז עדין לא היה משנה ברורה לאחר שיצא המשנה ברורה ראו שכתוב שם כדברי החזו"א (מנחת תודה). ועיי' בזה בביאור"ל (סי' קל"ו ד"ה בשבת) וכתב רבינו, משמע בלשון הביאור"ל שבאותו שבוע שנעשה בר מצוה באמצע השבוע, דאפי' שאינו בר מצוה בשבת יש חיוב לקרותו בשבת, ואפשר שדוקא אם עדיין לא עלה לתורה באמצע השבוע, וכתב רבינו, שיתכן שמצד המנהג יש לעלותו שנית גם בשבת, ועוד כתב, דאם נעשה בר מצוה ביום שני או חמישי יש נוהגין לקרותו גם בימים אלו, ואמנם בשערי אפרים (שער ב ס"ב) מבואר שדוקא שנעשה בר מצוה בשבת עצמה יש חיוב לקרותו משא"כ אם נעשה בר מצוה באמצע, (אשי ישראל).

בר מצוה שטועה בקריאת ההפטר

נשאל רבינו זצ"ל, איך ההנהגה הראויה, האם לתקן בחור בר מצוה שטועה בקריאת ההפטר, שמאד מתרגש, אמר רבינו, הוא צריך ללמוד שלא לטעות, (מנחת תודה עמוד ש"ח).

כאן בביהכנ"ס המפטיר פנוי לבר מצוה

רבינו זצ"ל, היה נקרא הרב של ביהכנ"ס לדרמן, בפרט אחרי שהגאון הגדול רבי יהודה שפירא זצ"ל נפטר, וגם בימיו, במנין של הנץ היה מקובל שרבינו זצ"ל מקבל תמיד את המפטיר

בשבת שובה ובשבת הגדול, והנה כשהגיע לרבינו א' ממקורביו ושאל את רבינו מתי לעשות עליה לתורה לפני בר המצוה או אחרי, אמר רבינו זצ"ל נוהגים לפני, ושאל, מה לעשות, שבת לפני הבר מצוה זה שבת שובה, ובכל המקומות הרב של המקום מקבל את המפטיר, ואין מקום היכן יעלה למפטיר, רבינו זצ"ל אמר בשיא הפשטות והתמימות: תבוא פה אצלנו, כאן אין רב לבית הכנסת, והמפטיר פנוי, אמר השואל לרבינו זצ"ל, אוי ואבוי אם אבוא לפה מה יעשו לי, רבינו חזר ואמר תבוא לפה, כאן אין רב, אין מי שיקבל מפטיר, תראה שיתנו לך, המעשה מופלא והמדהים הזה מבטא איך אצל רבינו זצ"ל לא נכנסה אצלו אפילו בדל מחשבה שמקבל מפטיר כל שנה מכיוון שנחשב רב המקום, אפילו לא עלה על דעתו שזו הסיבה, (להדבק).

1תחנון בבר מצוה

מנהגיני שאומרים תחנון במנין שיש חתן בר מצוה, גם כשהבר מצוה בו ביום, וגם במנין שהתאספו במיוחד עבור הבר מצוה ומיד אח"כ יהיה סעודת מצוה אומרים תחנון, (לבנימין אמר עמוד י"ט), ואף הבר מצוה עצמו ואביו יאמרו תחנון, (הליכות חיים סי' קמ"ה).

מחילה בבר מצוה

סיפר רבינו זצ"ל, הבן של רבי משה כהן שליט"א, הגבאי כאן בביהכנ"ס, קיבל פעם אחת סטירה מאבא, כי אבא חשב ששיחק עם ספר, אך התברר שזה לא כן, ואבא הגיע לבר מצוה וביקש ממנו מחילה, כי בשעתו בעת הסטירה היה קטן ולא בר מחילה, (כל משאלותיך עמוד תרמ"ט). ונשאל רבינו, שמובא שהקה"ר הסביר הטעם שהמתין עד הבר מצוה, משום שלא מהני מחילת קטן, והאם עשה כן לפני משורת הדין, כי לכאורה לא מצינו בהדיא מקור לזה שלא יועיל מחילת קטן בבין אדם לחבירו, והשיב רבינו, אין חילוק בין ממון לשאר דברים, (תשובות הגר"ח ח"ב עמוד תשע"ח), ונשאל רבינו, האם יש עניין שהורים יבקשו סליחה מבנם כשנהיה גדול ונעשה בר מצוה, וכן מפעם לפעם האם יש עניין לבקש סליחה גם מהבנים, והשיב רבינו, לא, (שמחת מרדכי).

להתכונן לחתונה מהבר מצוה

שאלו לרבינו זצ"ל, ממתני להשתדל להניח כסף בצד לחיתון הילדים, והשיב מגיל בר מצוה, (מנחת תודה)

חידה מרבינו לנערי בר מצוה

רבינו זצ"ל, היה רגיל לשאול חידה לנערי בר מצוה הבאים אליו, איך יתכן שיהיה חיוב להניח תפלין בשבת, והיה משיב ע"פ הסמ"ג (עשין ג'), שצריך שיהיו על הגוף כל יום שני אותות, ובשבת איכא שני אותות, אות שבת ומילה, ולכן לא מניחים תפלין, ולפי"ז מי שלא מל עצמו משום שמתו אחיו מחמת מילה מניח תפלין בשבת, אבל כתבו הפוסקים שאין נוהגין כן, (ס' הספרים פ"י, ועיי' תרומת הדשן ח"ב סי' ק"ח ובפמ"ג או"ח סי' כ"ט משב"ז סק"ב וביאור"ל סי' שמ"ד ס"א ד"ה אפי').

ברכה לבר מצוה

בפורים תשס"ז בין הבאים הרבים לרבינו זצ"ל, בא בחור בר מצוה עם אביו לקבל ברכה שיהיה תלמיד חכם, אמר לו רבינו, לא יעזור ברכות, אם תלמד תהיה תלמיד חכם, ואם לאו לא יועיל הברכה, וכן היה מעשים בכל יום, (דברי ש"ח).

מדור זה נכתב לעילוי נשמת

אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ד יעקב ישעיהו ויסברג זצ"ל
ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אנגל זצ"ל תנצב"ה

יומא טבא לרבנן!

לאחר שאזלה המהדורה הראשונה

של הספר "דברי ש"ח" חלק א'

הופיע ויצא לאור בימים אלו מהדורה נוספת, ניתן

להזמין במחיר מיוחד בסך 40 ₪ בלבד.

כולל משלוח חינם (בכפוף למוקד ההפצה ברחבי הארץ)

להזמנות: 053-3145900

וכן ניתן להשיג בחנויות הספרים

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

🏠 רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

☎ 053-3145900 📠 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי ש"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585-03 שלוחה-1586

קהילות 073-2757000 שלוחה-4310

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מדור שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - לשבועות הבאים בעזה"י

פרשת נצבים וילך - הגאון רבי שאול קוסובסקי - שחור הדבר שאול'

ראש השנה ויום כיפור - מרן הגרי"ז הלוי זי"ע (ערב יו"כ)

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

בת רבינו הרבנית הצדקנית מרת חנה שטינמן ע"ה

א"ח יבלחט"א הגאון רבי שרגא שליט"א (י"ג אלול תשע"ד)

רק כעבור כחצי שעה, הגיח רכב פרטי ונעצר בפתח האולם, ומתוכו יצאו החתן והכלה המאושרים ונכנסו לחגוג את המשך החתונה.

והיכן הם היו? הנה הסכיתו ושמעו:

לאחר שהסתיימה החופה, ניגש רבינו זצ"ל אל בתו הכלה ואמר לה: שמן הראוי יהיה, שתלכו את והחתן לקבל ברכת מזל טוב מסבתא (היא גם רבינו הרבנית פעשא מרים ע"ה אשת מרן הסטייפלר) שקשה לה לבוא לחתונה.

כמובן, הכלה עשתה כדבריו וביקשה מן החתן לבוא עמה. ואכן מיד כשיצאו מה'חדר יחוד' הם עזבו את אולם האירועים לכחצי שעה, אל בית הסבתא הרבנית קניבסקי ע"ה, שהיתה חולה מאוד, ולא יכלה לבוא לשמחת החתונה, והיא שמחה עמם מאוד, האצילה מברכותיה על ראשם של בני הזוג.

כך, מתוך יסודות של כיבוד הורים והידור לסבתא הצדקנית ע"ה, הלך ונבנה הבית הגדול בישראל.

רבינו יוצא מאולמי 'קרויהזר' בבני ברק

כיצד צריך להיראות ביתו של גדול הדור

סיפר גיסה הגאון רבי משה שטינמן שליט"א: אחרי שנפטרה אימי ע"ה, היתה גיטתי הרבנית ע"ה מגיע כל שבוע בקביעות לביתו של אבי מרן הגרא"ל שטינמן זצוק"ל ומסדרת ושוטפת את הבית.

כשהגיע חול המועד, היא הגיעה כרגיל והחלה לשטוף את הבית שהיה מלוכלך מאוד מהמוני האנשים שצבאו על דלתותיו.

כאשר הבחין בזה אבי מרן הגרא"ל זצ"ל, העיר: מי התיר לשטוף את מרצפות הבית בחול המועד, והרי זה מלאכה שיש בה טירחה.

ענתה: אבא שלי אומר כי "בית של גדול הדור צריך להיות נקי ומותר לשטוף גם בחול המועד!"

ואבי הגרא"ל שמע את הדברים, ולמרות שלעצמו החמיר כל השנים, שלא ישטפו את הבית כל ימי חול המועד, שתק וקיבל את דבריה.

רבי משה שטינמן שליט"א בן מרן הגרא"ל זצ"ל

מצות יד ומצות מכונה

כאשר נולדה הבת הגדולה וגדלה מעט, בהגיע חג הפסח ביקש רבינו לתת לה לאכול אך ורק מצות שנאפו בעבודת יד ולא 'מצות מכונה'. יש להוסיף, כי למרות שרבינו סבור שמצות מכונה יוצאים בהם את המצוה של מצות בחג, מכל מקום לכתחילה הוא מעדיף לאכול רק מצות-יד כל ימי הפסח. וכך החל להנהיג את ילדיו.

אמנם כאשר שמע מכך אביו הגדול מרן הסטייפלר זצ"ל, האיר את תשומת ליבו באמרו: אמנם כל עוד הם צעירות אפשר לתת להם מצות יד, אבל הרי יתכן שאחרי שינשאו ירצה הבעל שיאכלו מצות מכונה, ובכך הם נכנסים לחששות שונות של 'נדר לדבר מצוה' וכדו', לכן את הבת הזו שכבר החלה לאכול מצות יד, תמשיך בכך, אבל הבת הבאה ואילך כדאי שלא תקפיד לתת להם רק מצות יד.

והנה, דבר ה' היה בפיו, וכך אכן היה: הבת הגדולה נישאה לחתן רבי שרגא, שמקפיד גם הוא מאז ילדותו לאכול בפסח רק מצות יד, ואכן היא המשיכה תמיד להקפיד על מנהג זה.

ולעומתה, הבת הבאה נישאה לרבי יצחק קולדצקי שהקפיד מבית הוריו להיפך: לאכול בפסח דווקא מצות מכונה, כמנהג הרבה מאנשי ירושלים, ואחרי הנישואין ביקש שגם היא תאכל רק מצות מכונה בפסח...

(ויש לציין שההמשך היה שרבינו אמר לחתנו זה, שהחזון איש לא היה נוחה דעתו מלקיים מצות אכילת כזית במצת מכונה, ולכן נכון שיאכל מצות יד לכל הפחות בליל יום טוב ראשון, ואמר לו שאם הוא חושש מחסרון כסף הוא יסייע בזה, וכידוע כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה וכו').

מימין לשמאל: רבינו, חתנו רבי שרגא שטינמן, רבי יצחק קולדצקי (במרכז), הבן רבי אי"ש קניבסקי, ובשמאל נראה המחותר רבי שכנא קולדצקי שפת האידיש

בשנים הראשונות לאחר נישואיו היה רגיל לשוחח עם זוגתו הרבנית ע"ה ועם הילדים הגדולים בשפת האידיש. בהמשך כאשר נוכח שבמוסדות הלימודים שבבני ברק רגילים יותר לשפת העברית, שינה את מנהגו. הילדים הגדולים ידעו היטב את שפת האידיש והצעירים ידעו פחות טוב.

החתן והכלה שנעלמו

הבחורים הרבים שבאו לחגוג את שמחת נישואי החתן רבי שרגא שטינמן שליט"א עם הכלה בת בכורה לרבינו זצ"ל, באולי 'קרויהזר' שבבני ברק, פנו אל 'חדר היחוד' על מנת ללוות בשירה ובצהלה את החתן לאולם הריקודים, אך הנה נכונה להם הפתעה: החתן והכלה אינם.

בירורים שונים אצל משתתפי השמחה - כל אלו העלו חרס. החתן והכלה נעלמו. גם האורחים הרבים והנכבדים כדוגמת מרן הגרא"מ שך זצ"ל, שהגיעו לכבודם של הסבים הגדולים, מרן הסטייפלר ומרן הגרי"ש אלישיב שמחנתים את הנכדה הבכורה, ולכבודם של המחותרים הנכבדים מרן הגרא"ל שטינמן ורבינו, הופתעו לראות שאין חתן ואין כלה.

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

📍 רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

☎ 077-2092005 📠 053-3145900

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

📞 נדרים פלוס 03-7630585 - שלוחה 1586

📞 קהילות 073-2757000 - שלוחה 4310